

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

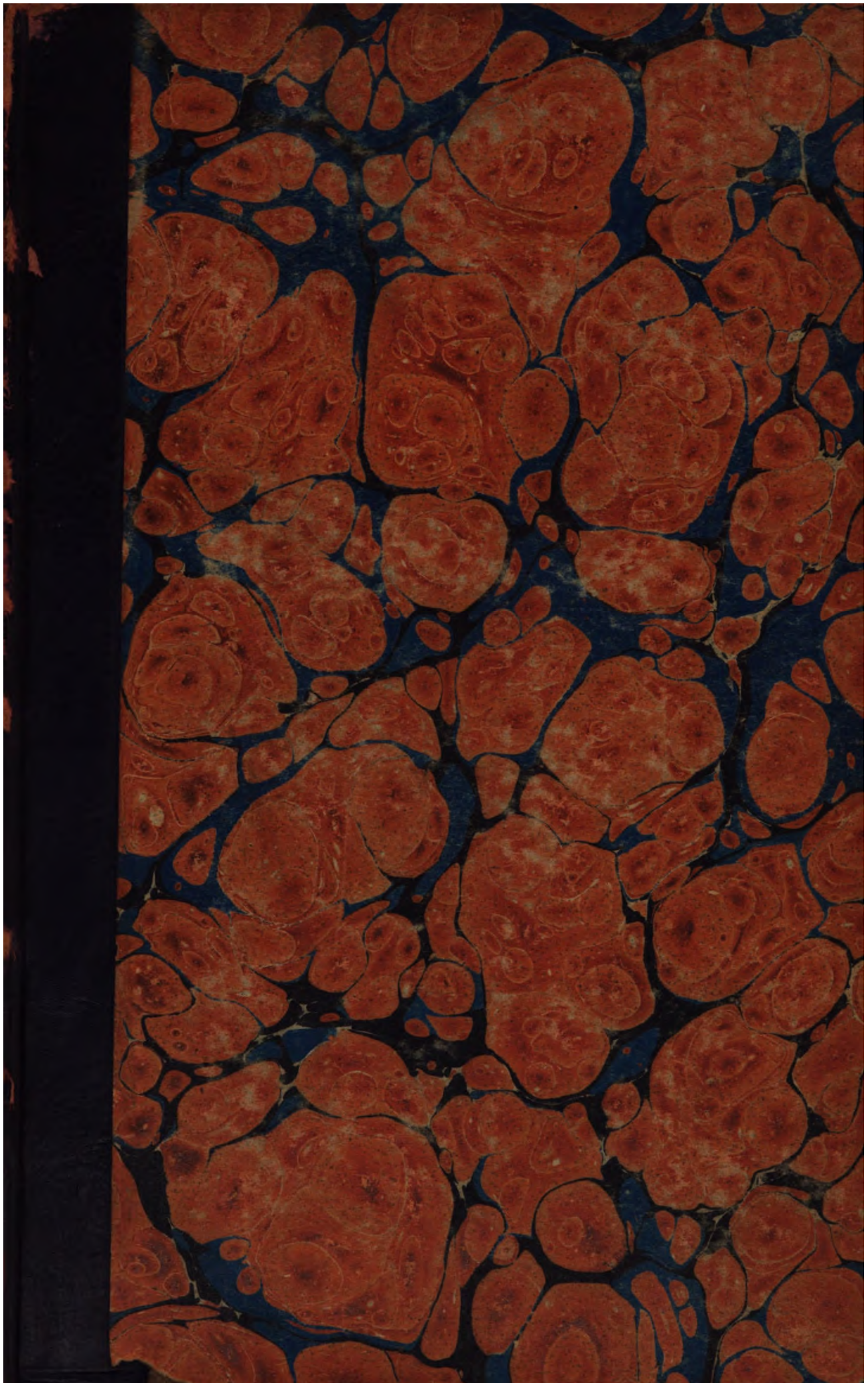
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

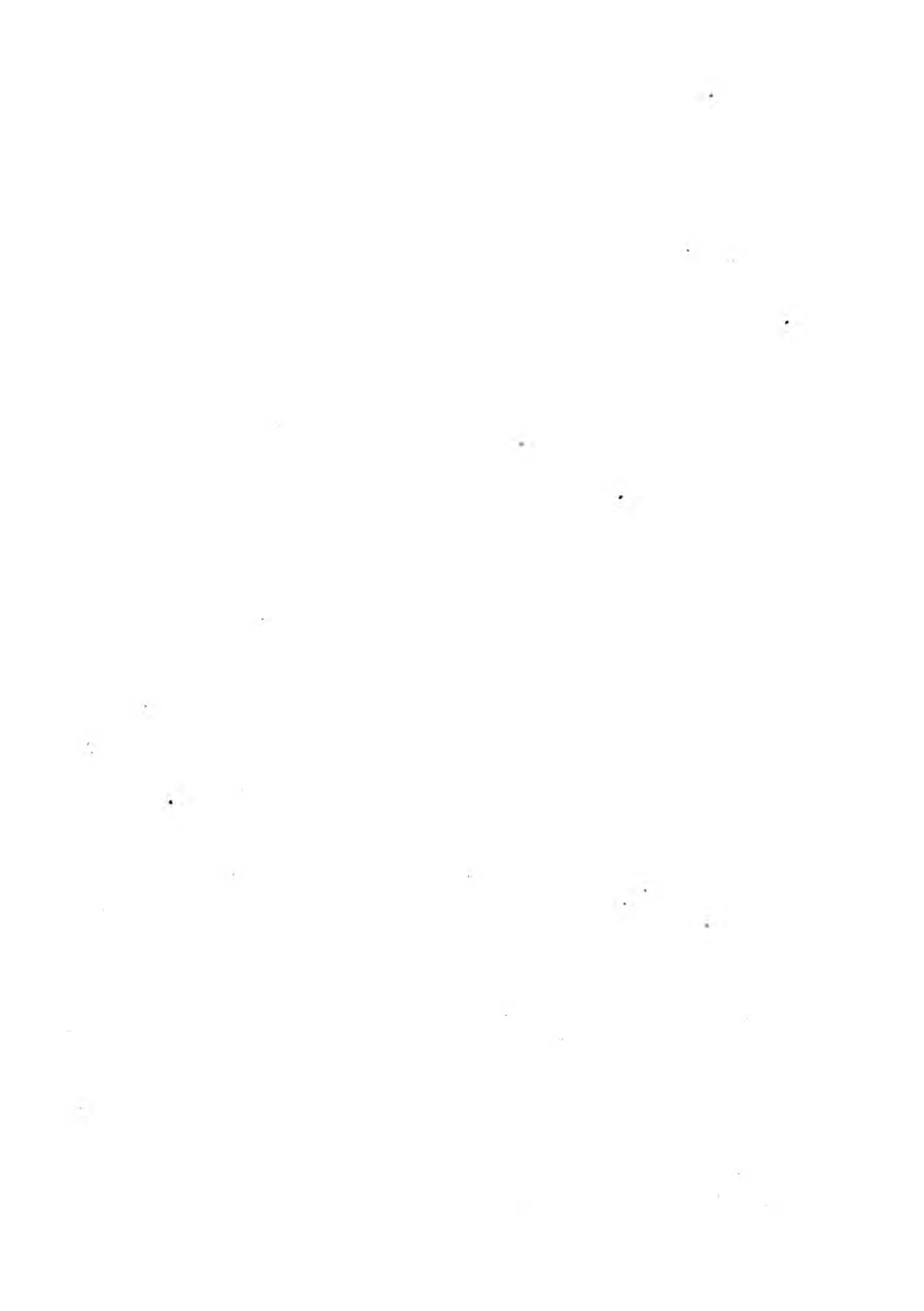
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

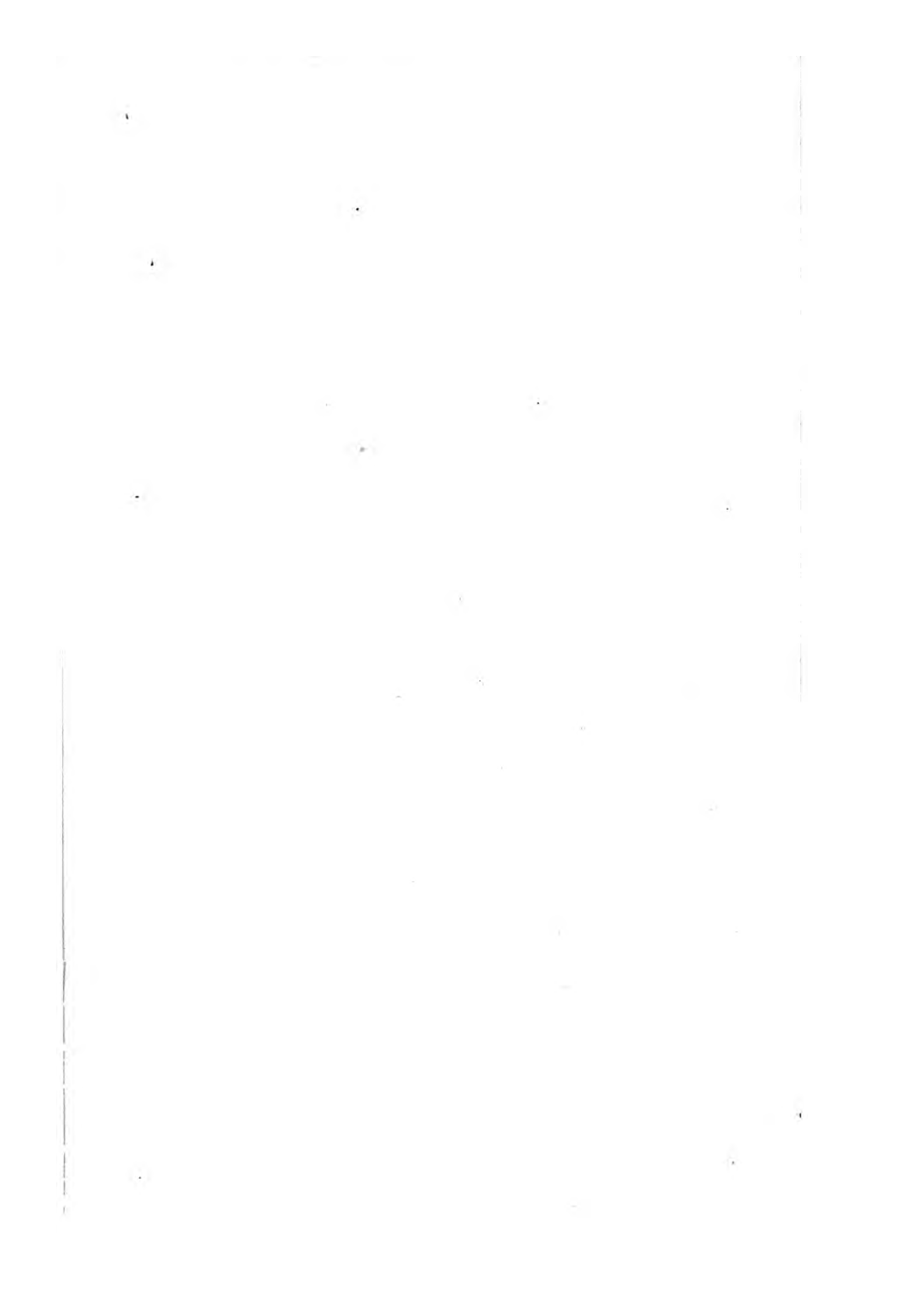

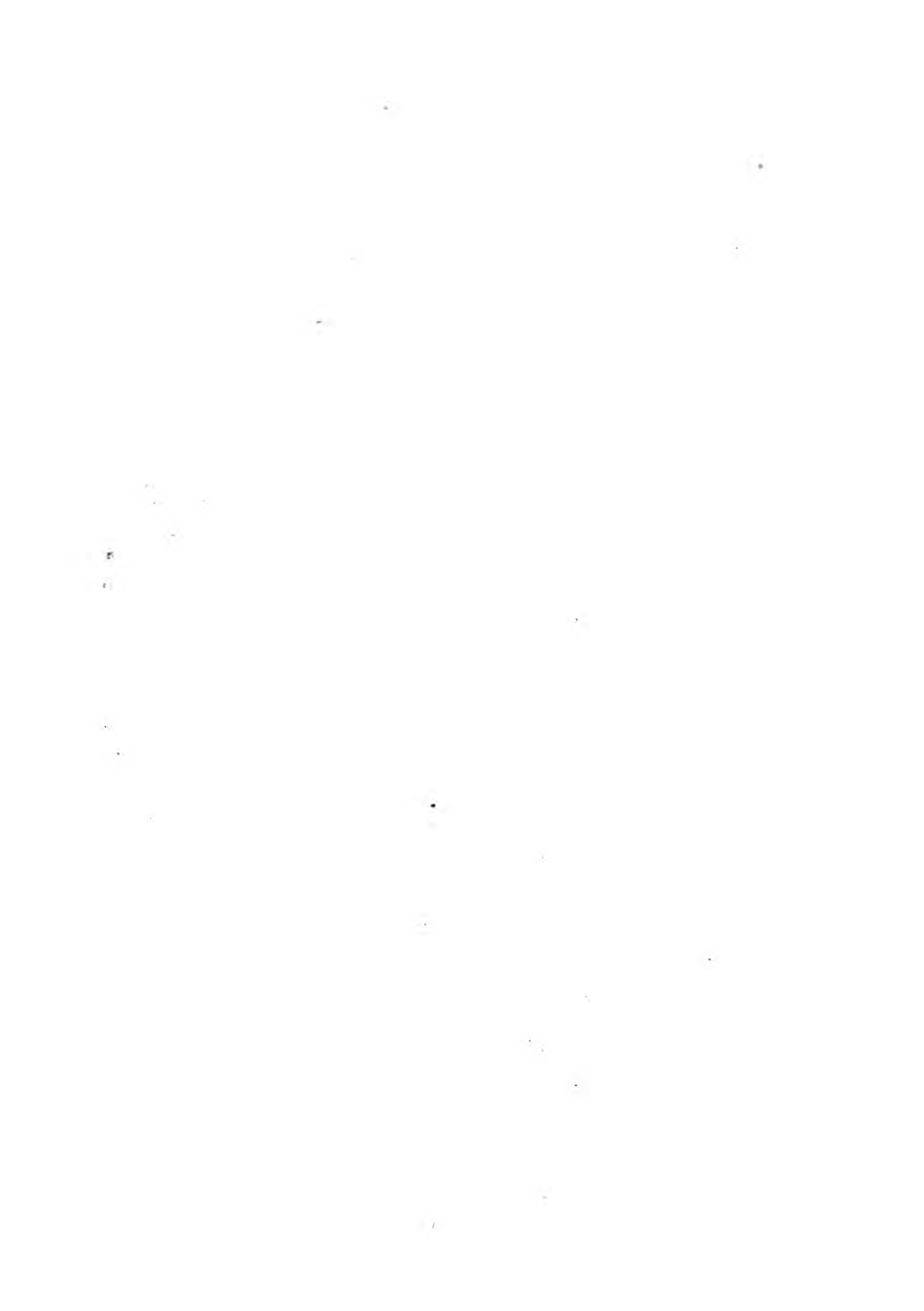
600088033S

HERMAE PASTOR.

GRAECE

PRIMUM EDIDERUNT

ET

INTERPRETATIONEM VETEREM LATINAM

EX CODICIBUS EMENDATAM

ADDIDERUNT

RUDOLPHUS ANGER

ET

GUILIELMUS DINDORF,

PROFESSORES LIPSIENSES.

PARS PRIOR,

QUAE TEXTUM GRAECUM CONTINET.

LIPSIAE,
T. O. WEIGEL.

MDCCCLVI.

HERMAE PASTOR

G R A E C E.

PRIMUM EDIDIT

RUDOLPHUS ANGER.

PRAEFATIONEM ET INDICEM

ADIECIT

GUILIELMUS DINDORF.

LIPSIAE,
T. O. WEIGEL.

MDCCCLVI.

110. j. 137.

11. 2. 11

P R A E F A T I O

R. A N G E R I.

Pastoris titulo qui insignitur liber inter opera Patrum Apostolicorum referri solitus, utut vix profectus ab Herma illo, qui a Paulo in epistola ad Romanos data cap. XVI. versu 14. salutatur, omnium tamen, quorum hac in causa arbitrium est, consensu non serius quam medio fere saeculo II. p. C. n. exaratus, idemque antiquitus tanti habitus, ut passim divinitus inspiratus existimaretur et in coetibus sacris praelegeretur, quantum propter hanc et aetatem et auctoritatem valeat ad illustrandam historiam fidei morumque et institutionum ecclesiae priscae, nec non ad iudicium de antiquitate librorum N. T. ferendum, ut olim, ita nostris quam maxime temporibus intellectum est. Quomobrem fieri non potuit, quin iam dudum dolerent viri docti, quod, quum is libellus primum graece conscriptus fuerit, tamen, si a particulis aliquot discesseris, nonnisi latina eius interpretatio ad nos pervenerit, eaque hic illic adeo corrupta, ut vix sanam exsculpere sententiam possis. Itaque est quod nobis haud parum gratulemur, quod graeca ipsa a pluribus inde saeculis frustra expetita, immo quorum de inventione iam paene desperatum esset, nunc tandem in lucem edere nobis contigerit.

Fons autem, ex quo proxime hausimus, duplex est: tria codicis nuper in Graecia reperti folia et apographon

reliquarum eius codicis partium; quae quidem omnia a C. Simonide Lipsiam perlata, postquam eorum fides diligenter explorata est, in usum bibliothecae academicae a Gersdorffio V. Ill. comparata mihiq̄ue ad hanc editionem adornandam liberalissime concessa sunt.

In his igitur coniunctis universus Hermae liber continetur usque ad initium capitis XXX. Similitudinis IX.; neque desunt praeter finem huius capitis nisi septem totius opusculi capita postrema. Singulatim tria illa codicis ipsius folia exitum Mandatorum et maiorem Similitudinum partem complectuntur, h. e. ea, quae typis expressa sunt a p. 51. lin. 21. ad p. 75. lin. 29. et a p. 96. lin. 22. usque ad finem. Quae si cum ambitu totius libri conferuntur, codicem integrum folia decem comprehendisse apparet, quattuor quae antecederent foliis Lipsiensibus, intermedia duo, unum post ultimum folium Lips. positum, in quo illa, quae nunc deficiunt, perscripta essent, vix unius illa paginae spatium excedentia.

Iam vero tria illa folia (quae codicis Lipsiensis vocabulo appellabimus) chartacea sunt, forma octonaria eaque maiore exarata saec. XV. ineunte vel medio. Librarius maxima usus est parsimonia, quandoquidem linearum numerus inter lineas 67 et 72 fluctuatur, litteraeque ipsae perquam minutae sunt multisque instructae scribendi compendiis: quo factum est, ut, quae singulis in foliis continentur, nostrae editionis paginas duodenas complecti soleant. Scriptura passim in margine hic illic exeso periit, passim etiam detrita est, ita tamen, ut facilis plerumque sit expletio. Interpunctio et accentuum spirituumque designatio frequens, neque vero constans. Per pauca, eaque ab eadem, cuius reliqua sunt, manu correctae; saepius scriba vel in iis, quae per errorem repetierat, ab emendando abstinuit. Litterae singularum Similitudinum initiales (nam praeter finem Mandatorum nihil nisi Similitudines in his foliis inesse modo monuimus), nec non quae plerumque antecedunt inscriptiones (plerumque,

inquam; Parabolae enim quae sunt inde a septima titulis carent) minio pictae sunt. Ex his autem simul de forma earum codicis partium coniecturam facere licet, quarum nonnisi apographum ad nos perlatum esse dixi.

Ipsum vero hoc apographum, paginas continens XXXI formae quaternariae, a Simonide scriptum est literis perparvis et haud raro lectu difficilioribus; scribendi compendia in codice obvia si non prorsus certo solvere valuerat, laudabili studio depinxit, rarius quidem, sed ita tamen, ut iam ad unum omnia explicari potuerint. Praeterea idem Lipsiae hoc exemplum (una cum tribus illis codicis ipsius foliis) nitidius transscripsit in usum typographi; ego tamen plagulas impressas ad prius illud apographum correxi, adiutus a Lycurgo Graeco, amico doctissimo; in rebus dubiis ad Simonidem ipsum recurri. Ceterum ad apographon primum sex accedunt schedulae a Simonide tum, quum codicem describeret, consignatae, ex quibus quinque compendia continent ex codice depicta addita explicatione; ex his una simul verba exhibet ea, quae infra p. 94. lin. 9—11 leguntur: *πρὸς τὸν Θεὸν ἄτερ αὐτοῦ· ὅς ἂν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μὴ λάβῃ, οὐκ εἰσελεύσεται*, casu ommissa illa in apographo ipso; in schedula sexta lectionis varietas inest p. 50. in margine repetita.

Sed his interpositis in enarranda codicis ratione progredimur ita, ut addamus, quae ex hoc apographo (cuius fides infra demonstrabitur) sive solo sive iunctim cum foliis illis Lipsiensibus spectato cognoscuntur.

Primum ad *divisionem* quod attinet, inter *Visiones* (tanquam *Ὁρασις ε'*) refertur, quod vulgo *Mandatorum prooemium* audit¹⁾, idque ut satis aptum hac in editione

---

1) H. e. in editionibus interpretationis latinae recentioribus; sed in ed. certe Paris. a. 1513: „Visio quinta.“ In codice Dresdensi omnino abstinetur a titulis *Visionum*, *Mandatorum*, *Similitudinum*, sed singula ista inscribuntur: Cap. I. II. etc.; Mandatorum prooemio

retinui. Deinde *Mandatum* XII. clauditur in medio cap. III. (secundum divisionem in edd. latinis solitam) verbis his : ἐγὼ γὰρ μετὰ σοῦ ἔσομαι καὶ ἀναγκάσω αὐτοὺς πεισθῆναι σοι (p. 49. lin. 25 sq.); iis vero, quae sequuntur : Μετὰ δὲ τὸ συντελέσαι αὐτὸν τὰ ῥήματα ταῦτα (quae prorsus absunt a Lat.) λέγω αὐτῷ, praemissum est vocabulum Ἀρχή, aut quo ea, quae proxima sunt, tanquam prooemium Similitudinum, aut ut tanquam epilogus Mandatorum designarentur, voce Ἀρχή (ut in exordio Sim. VI.) nihil nisi initium novi orationis membri indicante. Quod quum probabilius videretur, quia quae insunt nonnisi ad Mandata respiciunt, verba illa, utut medio in capite posita, nova in linea collocavi. Denique in Mandatis X. XI. XII. insignis est, quam suo loco indicavi, in ordine dissensio cum textu latino, siquidem, quae in Graecis in Mand. XI. docentur de pseudopropheta, eorum nonnisi initium et finis in interpretatione latina Mandatum XI. constituunt; quae sunt intermedia (p. 44, 18 — 46, 21.) apud Latinum particulatim Mandatis X. et XII. inserta sunt.

Titulorum maxima est convenientia in Visionibus et Mandatis; vox enim Ὅρασις vel Ἐντολή, numero addito, singulis praeponitur (colore, ut Simonides testatur, rubro); in Similitudinibus res secus se habet. Etenim prima ita inscribitur : Παραβολαὶ ἅς ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ, secunda et quae eam excipiunt usque ad quintam : Ἀρχὴ ἄλλης παραβολῆς, sexta Ἀρχή, reliquae titulis carent, nec nisi litteris initialibus maioribus iisque rubris earum exordia indicantur. Itaque aequabilitati ut consuleretur, singulas

---

praemittitur titulus: Cap.V., eademque ratione pergitur. — Ceterum quum codex ille Dresd. (cuius infra saepius mentio iniicienda erit), adhuc paene ignotus fuerit, addere haec liceat. Codex est vulgatae litterarum ss. interpretationis in bibliotheca regia Dresd. repositus (insignitus A 47 fol.), in quo Pastoris librum Psalmis et Proverbiis interpositum reperi (qua de re dixi in annalibus: Zeitschrift der deutschen morgenländischen Gesellschaft 1851. I. p. 151.). Scriptus est saec. XV.

quasque titulo *Παραβολή* (α', β' etc.) insigniendas duxi. Ceterum libro universo (ut iam p. 3. in nota monitum est) praemissa sunt haec: Ἀρχὴ σὺν Θεῷ [τῆς] βίβλου [τῆς] λεγομένης Ποιμῆν (voce Ποιμῆν, ut Simonides narrat, item miniata).

Huic vero inscriptioni antepositum est prooemium, quod, litteris multis in hoc paginae primae initio detritis nonnisi ex parte recte legi a Simonide potuit. Facile autem illud ex Eusebii Hist. Eccl. III, 3., non sine mutationibus et accessionibus, depromptum esse apparet. Sic autem restituendum esse censemus:

¹ Ἀ[έγει ὁ Εὐσέβιος?]. ἐπ[εὶ δὲ] ² ὁ αὐτὸς ἀ[πόστολος ἐν ταῖς] ἐπ[ὶ τέλει] ³ προσρήσειν ⁴ ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους μνήμην πεποιήται μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ⁵ Ἐρμᾶ, ⁶ οὗ φασιν ⁷ > > > ετ . . . . τ . . . . > > . . . . τ . ἰστέον ὡς καὶ το[ῦτο πρὸς μὲν] τ[ινων] ⁸ . . . . .] ἀντιλέλεκται, δι' οὗς οὐκ ἂν ἐν ὁμολογουμένοις [τεθείη..] οἷον κυρίως ⁹ ἐν > > > > , ὑφ' ἐτέρων δὲ ἀναγκαιότα[ον] οἷς μάλιστα δεῖ στοιχειώσεως εἰσ-αγωγικῆς κέκριται, ὅθεν ἤδη καὶ ἐν ἐκκλησίαις ἴσμεν α[ὐτὸ] δεδημοσιευμένον, καὶ τῶν παλαιοτάτων δὲ συγγραφέων κεκρημένους τινὰς αὐτῷ ¹⁰ κατείληφα· οὗ καὶ μέμνηται ἐν ταῖς αὐτοῦ ἐπιστολαῖς.

1. Littera prima facilius A quam Δ (Ἀρχὴ . . . . .?) habetur.

2. In apogr. ἐαυτὸν.

3. Apogr.: προσρήσεων.

4. Eus.: τῆς πρὸς Ῥωμαίους.

5. Apogr.: Ἐρμουῦ.

6. Apogr.: ὄν.

7. Litterae tum obscurae (> >), tum deficientes (..); apud Eus. haec leguntur: ὑπάρχειν τὸ τοῦ Ποιμένου βιβλίον.

8. Ab Eus. verba τινων et ἀντιλέλεκται nulla voce interiecta statim se excipiunt.

9. Scriptum videri possit ἐν ὁδύνη, quod quum a sententia alienum sit, coniecero legendum esse ἐνδιάθηκον.

10. Apogr. κατείληφθαι.

Interdum margini adscripta est lectionis varietas: p. 3. ad lin. 18. (εἰς τὰ ὀμαλά, quae quidem latini interpretis lectio est), p. 14. ad lin. 27. (ubi in textu στενήν ὁδόν, in margine: σεμνήν διδασκαλίαν, utrumque alienum a Lat.), et p. 50. ad lin. 19—27., in quibus quae continentur omnia et ipsa a latina interpretatione exulant.

Denique in Visione III. ad marginem scholion legitur litteris item passim detritis, manifesto illud petatum ex Athanasii libro de incarnatione Verbi Dei (in Athanasii opp. ed. Montfauc., Par. 1698. tom. I. parte I. p. 49.); quod quidem lacunis partim ex Athanasii textu partim ex coniectura quantum fieri potuit suppletis ita audit:

Τοῦ ἰδιλ . . . [π]ε[ρι?] τῆς λόγ[ου . . .] περὶ τοῦ ῥή[ματος?] > > > περὶ τοῦ λόγου . . . . . ² ἢ δὲ ἐν-θεος διδασκαλία τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως . . . ἐνε-κεν τούτων . . . . . > > . . . [μα]ταιολογ[ίαν] τῶν (αὐτ τῆς) . . . ἀν . . . [ὡς] ἀθεότητα διαβάλλει· [ο]ὔτε γὰρ αὐτομάτως διὰ τὸ ³ μέλλον(?) μὴ ἀπρονόη[α] εἶναι, [οὔτε ἐκ] ⁴ προῦποκειμένης ὑλης διὰ τὸ μὴ ἀσθενῆ εἶναι τὸν θεόν, ⁵ ἀλλ' ἐξ οὐκ [ὄν]των καὶ ⁶ μηδαμῆ μηδαμῶς ὑπάρχοντα ⁷ ταῦτα ὅλα εἰς τὸ εἶναι πεποιηθέναι τὸν θεόν διὰ τοῦ λόγου οἶδεν, ἧ φησι διὰ μὲν Μωϋσέως· Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· διὰ δὲ τῆς ὠφελιμωτάτης βίβλου τοῦ Ποιμένου· Πρῶτον πάντων πίστευσον ὅτι εἷς ἐστὶν ὁ θεὸς ὁ τὰ πάντα

1. διαλόγου?

2. Apud Athanasium initium hoc est: Ταῦτα μὲν οὔτοι (philosophi Graeci et haeretici) μυθολογοῦσιν· ἢ δὲ ἐνθεος διδασκαλία καὶ ἡ κατὰ Χριστὸν πίστις τὴν μὲν τούτων ματαιολογίαν ὡς ἀθεότητα διαβάλλει.

3. μέλλον] deest ap. Ath.

4. Aprog. : προσαποκειμένης.

5. ἀλλ' ἐξ] bis scriptum.

6. μηδαμῆ] abest a textu Montefalc., habet vero Seguerius.

7. ταῦτα] Montefalc. τὰ.

κτίσας καὶ καταρτίσας καὶ ποιήσας ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ¹τὰ πάντα. Ὅπερ καὶ ὁ Παῦλος σημαίνων φησί· ²Πίστει νοοῦμεν . . . . Δεῖ δὲ ἐκείνους κατηγορεῖσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι Θεοῦ εἰς τὸ ἐκ μὴ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γεγονέναι· ὁ Θεὸς γὰρ ἀγαθός ἐστι, μᾶλλον δὲ πηγὴ τῆς ἀγαθότητος [ὑπάρχει]· ἀγαθῶ δὲ περὶ ^{3*} ἂν γέν[οιτο] φθόνος. Ὅθεν οὐδενὶ [⁴τοῦ εἶναι] φθονήσας ἔξ οὐκ ὄντων τὰ πάντα πεποίηκε διὰ τοῦ ἰδίου λόγου, τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Quae quum respiciant ad Mand. I., alieno loco addita esse patet.

His ita expositis, ad quaestionem accedimus in universa hac caussa gravissimam, quae est de fide eorum, ex quibus haec editio hausta est, fontium, hoc est, utrum quae insunt textum contineant principalem, an ex antiqua demum interpretatione latina in sermonem graecum conversa sint more aevi potissimum medii temporibus haud inusitato.

Itaque ut a *Lipsiensibus codicis ipsius foliis* progrediamur: illico res eo conficitur, quod, quum illa scripta sint diu antequam graecae huius libri particulae ex veterum operibus colligi coeptae sunt, tamen cum his excerptis egregie consentiunt, dissensus vero plerumque non alius est, quam qui inter duos eiusdem libri codices intercedere solet; ceterum sicubi fragmenta illa ab interpretatione latina recedunt, codex Lipsiensis nunc cum fragmentis facit, nunc cum Latino, interdum suam sibi propriam habet scripturam. En tibi exempla. Quae leguntur Sim. IX, 16. p. 98. lin. 6 sqq., cum iis, quae Clem. Alex. tradit Strom. II, 9, p. 452. ed. Potter., si discesseris a sententia quadam in textu nostro propter *ὁμοιοτέλετον* omissa, paene verbotenus (etiam ubi Lat. dissentit) congruunt:

1. τὰ πάντα] desunt ap. Montefalc.

2. Montefalc. : *πίστει νοοῦμεν κατηγορεῖσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι Θεοῦ εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γεγονέναι· ὁ Θεὸς γὰρ etc.*

3*. Excidit οὐδενός.

4. τοῦ] Sic Montefalc.; Gobler. et Felckm. 1. anou. : τὸ.

Clem. Al.

καὶ αὐτοὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν σφραγίδα τοῦ κηρύγματος. Κατέβησαν οὖν μετ' αὐτῶν εἰς τὸ ὕδωρ καὶ πάλιν ἀνέβησαν. Ἄλλ' οὗτοι ζῶντες κατέβησαν καὶ πάλιν ζῶντες ἀνέβησαν· ἐκεῖνοι δὲ, οἱ προκεκοιμημένοι, νεκροὶ κατέβησαν, ζῶντες δὲ ἀνέβησαν. Διὰ τούτων οὖν ἐζωοποιήθησαν καὶ ἐπέγνωσαν τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ συνανέβησαν μετ' αὐτῶν καὶ συνήρμωσαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου καὶ ἀλατόμητοι συνωκοδομήθησαν· ἐν δικαιοσύνῃ ἐκοιμήθησαν καὶ ἐν μεγάλῃ ἀγνείᾳ· μόνον δὲ τὴν σφραγίδα ταύτην οὐκ ἔσχον.

Eadem fere ratio obtinet cum fragmentis reliquis ex hac, quae in cod. Lips. inest τοῦ Ποιμένος parte servatis, quorum pleraque apud Pseudo-Athanasium (in doctrina ad Antiochum, in Athanasii opp. ed. Montefalc. t. II. p. 252 sqq.), nonnulla apud Antiochum Palaest. (in Pandecte div. Scr. ed. Fronto Ducaeus in auctuar., I. p. 1021 sqq.) inveniuntur. Sic p. 51. lin. 22 sqq. coll. Ps.-Ath. §. 12.:

Ps.-Ath.:

Ὁ διάβολος μόνον φόβον ἔχει· ὁ δὲ φόβος αὐτοῦ τόνους οὐκ ἔχει· μὴ φοβηθῆς οὖν αὐτὸν καὶ φεύξεται ἀπὸ σοῦ.

Lat.: „Diabolus autem timorem facit, sed timor illius

Hermae cod. Lips.

καὶ αὐτοὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν σφραγίδα τοῦ κηρύγματος. Κατέβησαν οὖν μετ' αὐτῶν εἰς τὸ ὕδωρ καὶ πάλιν ἀνέβησαν.

Διὰ τούτων οὖν ἐζωοποιήθησαν καὶ ἐπέγνωσαν τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ συνανέβησαν μετ' αὐτῶν καὶ συνήρμωσθησαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου, καὶ ἀλατόμητοι συνωκοδομήθησαν· ἐν δικαιοσύνῃ γὰρ ἐκοιμήθησαν καὶ ἐν μεγάλῃ ἀγνείᾳ· μόνον δὲ τὴν σφραγίδα ταύτην οὐκ εἶχον.

Cod. Lips.:

Ὁ διάβολος μόνον φόβον ἔχει· ὁ δὲ φόβος αὐτοῦ τόνον οὐκ ἔχει· (μὴ) φοβηθῆτε οὖν αὐτὸν καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν.

vanus est. Nolite ergo timere eum et fugiet a vobis.“ Ubi singulatim memorandum, quod verba: „timorem facit“ et „vanus est“ vix alicui in mentem venire poterat ita reddere: φόβον ἔχει, τόνον οὐκ ἔχει. — P. 51. lin. 31 sqq. coll. Ps.-Ath. §. 12.:

Ps.-Ath.:

Οὐ δύναται γὰρ καταδυναστεύειν τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ τῶν ἐξ ὅλης καρδίας ἐλπίζόντων ἐπ' αὐτόν. Δύναται οὖν ὁ διάβολος παλαῖσαι· καταπαλαῖσαι δὲ οὐ δύναται. Ἐὰν οὖν ἀντιστῆς αὐτόν, νικηθεὶς φεύξεται ἀπὸ σοῦ κατησχυμένος.

Cod. Lips.:

Οὐ δύναται, φησὶ, καταδυναστεύειν τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ τῶν ἐξ ὅλης καρδίας ἐλπίζόντων ἐπ' αὐτόν. Δύναται ὁ διάβολος ἀντιπαλαῖσαι· καταπαλαῖσαι δὲ οὐ δύναται. Ἐὰν οὖν ἀντισταθῆτε αὐτῷ, νικηθεὶς φεύξεται ἀφ' ὑμῶν κατησχυμένος.

Lat.: „non potest dominari in dei servos, qui ex totis praecordiis in dominum credunt (codd. „sperant“). Potest autem diabolus luctari, sed vincere non potest. Si enim resistitis illi, fugiet a vobis confusus.“ — Similiter p. 67, 2—30. 68, 24—32. al.

Sane, quoniam Pseudo-Athanasius, magis etiam Antiochus, non id agunt, ut quam accuratissime Hermae verba repetant, sed ut pro re nata in usum suum convertant, Graeca nostra ab istis quidem excerptis passim discedunt propiusque accedunt ad Latinum; sed ita tamen, ut consensus mirum quantum praevaleat. V. Sim. VI, 1. p. 66. lin. 6 sqq. coll. Ps.-Ath. §. 18.:

Ps.-Ath.:

Ἦλθον εἰς πεδίον, καὶ [δείκνυσί μοι] παῖδα νεανίσκον ἐνδεδυμένον σύνθεσιν ἐνδυμάτων κροκαίων, βόσκοντα πρόβατα πολλὰ λίαν· καὶ τὰ πρόβατα ταῦτα ἦν ὡσεὶ τρυφῶντα, καὶ

Cod. Lips.:

Καὶ ἦλθομεν εἰς τι πεδίον, καὶ δεικνύει μοι ποιμένα νεανίσκον ἐνδεδυμένον σύνθεσιν ἱματίων, τῷ χρώματι κροκώδη. Ἐβόσκε δὲ πρόβατα πολλὰ λίαν, καὶ τὰ πρόβατα ταῦτα ὡσεὶ

λίαν σπαταλῶντα καὶ ἰλαρὰ, σκιρτῶντα ὧδε κακεῖ. Καὶ αὐτὸς ὁ ποιμὴν πάνυ ἰλαρὸς ἐπὶ τῷ ποιμνίῳ αὐτῷ ἦν, καὶ περιέτρεχε τὰ πρόβατα.

τρυφῶντα ἦν, καὶ λίαν σπαταλῶντα, καὶ ἰλαρὰ ἦν, σκιρτῶντα ὧδε κακεῖσε· καὶ αὐτὸς ὁ ποιμὴν ἰλαρὸς ἦν ἐπὶ τῷ ποιμνίῳ αὐτοῦ· καὶ αὕτη ἡ ἰδέα τοῦ ποιμένου ἰλαρὰ ἦν λίαν, καὶ ἐν τοῖς προβάτοις περιέτρεχε.

Lat.: „Et venimus in quemdam campum, et illic ostendit mihi iuvenem pastorem, vestitum synthesim vestimentorum colore coccineo. Pascebat autem pecora copiosa, et pecora illa velut in voluptatibus erant et plurimis deliciis, et hilaritate exsultabant, et exsultantia discurrebant huc atque illuc. Et ipse pastor vehementem ex grege suo percipiebat voluptatem; et vultus pastoris illius valde hilaris erat inter pecora discurrentis.“ — Cf. etiam p. 68, 3—11. 69, 5—14. 20—34.

Denique si eiusdem loci duo supersunt fragmenta secum non prorsus congruentia, altero quippe vel utroque passim liberius versante, textus noster partim alteri magis respondet, partim alteri, nunc cum sola facit interpretatione latina, nonnullas lectiones exhibet sibi peculiare. Exemplo sit p. 52, 30 sqq. cl. Antiochi homil. 77., Ps.-Ath. §. 12.

Antiochus:

Τὴν δὲ ἀπειλὴν αὐτοῦ ὅλως μὴ φοβηθῶμεν· ἄτονος γάρ ἐστιν ὡς περ νεκροῦ νεῦρα· ἀλλὰ φοβηθῶμεν τὸν παντοδύναμον κύριον καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ φυλάξωμεν, καὶ ζήσωμεν ἐν αὐτῷ.

Cod. Lips.:

Τὴν δὲ ἀπειλὴν τοῦ διαβόλου ὅλως μὴ φοβηθῆτε· ἄτονος γάρ ἐστιν ὡς περ νεκροῦ νεῦρα. Ἀκούσατε οὖν μου, καὶ φοβήθητε τὸν πάντα δυνάμενον, σῶσαι καὶ ἀπολέσαι, καὶ τηρεῖτε τὰς ἐντολάς ταύτας, καὶ ζήσεσθε τῷ Θεῷ.

Ps.-Ath.: Μηδὲ τὴν ἀπειλὴν αὐτοῦ δειλιάσης· ἄτονος γάρ ὡς νεκροῦ νεῦρα. — — Μᾶλλον φοβήθητι τὸν κύριον τὸν δυνάμενον σῶσαι καὶ ἀπολέσαι.

Lat.: „Minas autem illius in totum timere nolite;

sine virtute enim sunt sicut hominis mortui nervi. Audite ergo me, et timete dominum omnipotentem, qui potest vos salvos facere et perdere, et custodite mandata eius, ut vivatis deo.“ — Adde p. 61, 29 — 62, 2. ell. Ant. hom. 7., Ps.-Ath. §. 16.

Quibus argumentis quum satis superquè doceatur, in codice Lips. ipsum textum archetypum, non interpretationem ex Latino demum factam contineri, non est quod alia addamus, quibus eadem res demonstratur. Itaque tacemus, in quovis capite Graeca nostra varie, atque interdum sat longe a Latino discedere, in eoque dissensu haud raro meliora praebere, non solum ubi, quae deteriora sunt, (potissimum certe) a librariis originem ducunt, ut in loco illo nobilissimo Sim. V, 6. p. 64, 7 sqq., ut p. 52, 11. ἐπὶ πάντας τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ „ad homines servos dei“, al.; sed etiam ubi non dubie ad principalem interpretationis latinae formam pertinent, ut in Sim. II. p. 55 sq. lin. 28 sqq.; tacemus, hic illic in Graecis inveniri quae a Lat. absunt, non singula tantum vocabula — id quod persaepe factum videmus —, sed etiam sententias longiores (ut p. 53, 18—24. 56, 12—18.); tacemus, eundem esse in codice Lips. qui in graecis antiquorum excerptis loquendi usum (cuius rei exempla infra proferendi locus erit); ad eam potius quaestionem nos convertimus, quae est de *fide apographi* quod diximus reliquarum libri partium, in hac quidem disputatione eorum quoque rationem habituri, si qui forte dubitent, an, quae ibi continentur, quum recentius *scripta* sint, recentius demum, h. e. ad *editionem* aliquam interpretationis latinae, *ficta* fuerint.

Iam vero de tota hac re facile ex eo iudicatur, quod *textus ratio hoc in apographo eadem est atque in codice Lipsiensi*. Primum enim cum graecis veterum excerptis summa eius est convenientia: non exclusa quidem discrepantia passim obvia, sed ea tamen, qua eius fides confirmetur potius quam labefactetur; hic illic cum Latino facit contra fragmenta illa, alibi cum fragmentis contra Latinum, nonnunquam ab utrisque discedit. Atque ut a teste hac in caussa

antiquissimo exordiamur: Clemens Alex. cum Graeco nostro fere prorsus consentit in his: Strom. II, 1. p. 430. ed. Potter. (ap. nostr. p. 13, 23.): ὃ ἐὰν ἐνδέχῃται σοι ἀποκαλυφθῆναι (apogr.: ἀποκαλυφθῆναί σοι), ἀποκαλυφθήσεται, Lat.: „quodcumque oportuerit tibi revelari, revelabitur“; Strom. I, 29. p. 426. (ap. nostr. p. 14, 17—19.): διὰ τοὺς διψύχους τοὺς διαλογιζομένους ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, εἰ ἄρα ἔστι ταῦτα ἢ οὐκ ἔστι (nost. utrimque: ἔσται, Lat.: *sint*“); Strom. I, 17. p. 369. (in Gr. nostris Mand. XI. p. 44, 29 sq., in Lat. Mand. X, 1 fin.): τινὰ γὰρ (nost. δὲ) ῥήματα ἀληθῆ λαλεῖ· ὁ γὰρ διάβολος αὐτὸν πληροῖ τῷ ἑαυτοῦ (nost. πληροῖ αὐτὸν τῷ αὐτοῦ) πνεύματι εἴ τινα δυνήσεται ῥῆξαι (nost.: δρᾶξαι, Lat. „ut deiciat aliquem“) τῶν δικαίων. Inprimis vero memorabile est quod legitur Strom. VI, 15. p. 806., ubi de libro, quem Ecclesia sub mulieris forma apparens Hermæ tradidit (Vis. II, 1.), locutus haec addit Clemens: τοῦτο δὲ μετεγράψατο πρὸς γράμμα, φησὶ, μὴ εὕρισκων τὰς συλλαβὰς τελέσαι. Lat.: „descripsi omnia ad litteram; non inveniebam enim syllabas“, omissa voce τελέσαι. Sic etiam Graeca nostra (p. 7, 20—22.): μετεγραψάμην πάντα πρὸς γράμμα· οὐχ εὕρισκον γὰρ τὰς συλλαβὰς. Sed pergitur: Τελέσαντος οὖν μου τὰ γράμματα κ. τ. λ., quibus quis non videt facillime explicari Clementis illud τελέσαι tanquam quod ortum sit ex voce τελέσαντος negligentius inspecta? Adde Strom. IV, 9. p. 596.: ἐκφύξασθε τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀγρίου θηρίου, ἐὰν ἡ καρδία ὑμῶν γένηται καθαρὰ καὶ ἄμωμος, quae ab initio satis libere laudantur, cf. Lat. (Vis. IV, 2.): „poteritis effugere illam“ („pressuram“ bestiae immanis imagine repraesentatam), „si cor vestrum fuerit purum ac sine macula“; apud nostrum (p. 24, 27—29.): δυνήσεσθε ἐκφυγεῖν αὐτήν (τὴν θλίψιν), ἐὰν κ. τ. λ. (reliqua ut ap. Clem.). Liberius etiam Strom. II, 12. p. 458.: ἡ τοίνυν συνέχουσα τὴν ἐκκλησίαν, ὡς φησιν ὁ Ποιμὴν, ἀρετὴ ἢ Πίστις ἐστὶ, δι’ ἧς σάζονται οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, ἡ δὲ ἀνδριζομένη Ἐγκράτεια.

Ἐπειτα δὲ αὐταῖς Ἀπλότης, Ἐπιστήμη, Ἀκακία, Σεμνότης, Ἀγάπη. Πᾶσαι δὲ αὐταὶ Πίστεώς εἰσι θυγατέρες. Textus noster, cum Lat. fere consentiens, ita (Vis. III, 8. p. 18, 7 — 10. 14—17.): Ἡ μὲν πρώτη αὐτῶν, ἣ τὰς χεῖρας κρατοῦσα („quae continet manu“), Πίστις καλεῖται· διὰ ταύτης σώζονται οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ. Ἡ δὲ ἑτέρα, ἣ περιεζωσμένη („quae succincta est et viriliter agit“), Ἐγκράτεια καλεῖται· αὕτη θυγάτηρ ἐστὶ τῆς Πίστεως. — — Αἱ δὲ ἕτεραι, κυρία, πέντε τίνες εἰσὶ; Θυγατέρες ἀλλήλων εἰσὶ („filiae, inquit, invicem sunt“). καλοῦνται δὲ ἣ μὲν Ἀπλότης, ἣ δὲ Ἀκακία, ἣ δὲ Σεμνότης, ἣ δὲ Ἐπιστήμη, ἣ δὲ Ἀγάπη. Quae praeterea a Clemente ex Pastoris libro laudantur, nihil nisi mentem illius reddunt: ut Strom. II, 12. cll. Mand. VII. et IV, 2. 3. Idem fere valet de plerisque quae apud Origenem graeco sermone supersunt ex hoc libello prolata: in comm. in Hos. (Philocal. c. 8.), cll. Vis. III, 2. Sim. IX, 9. 15. 18.; in comm. in Matth. tom. XIV. opp. III. p. 644. ed. Ruaei, cll. Sim. VIII, 3.; in comm. in Io. 1, 1., cll. Mand. I.; secus est in comm. in Io. tom. IV. c. 2. §. 8. (Philocal. c. 1.) cll. textu nostro p. 9 sq., lin. 32 sqq. (Vis. II, 4.):

Origenes:

Γράψεις δύο βιβλία, καὶ δώσεις ἐν Κλήμεντι, καὶ ἐν Γραπτῇ. Καὶ Γραπτὴ μὲν νοθετήσῃ τὰς χήρας καὶ τοὺς ὀρφανούς· Κλήμης δὲ πέμψῃ εἰς τὰς ἕξω πόλεις. Σὺ δὲ ἀναγγελεῖς τοῖς πρεσβυτέροις τῆς ἐκκλησίας.

Hermae apographon:

Γράψεις δὴ νῦν βιβλία δύο, καὶ δώσεις ἐν Κλήμεντι, καὶ ἐν Γραπτῇ. Καὶ Κλήμης μὲν πέμψῃ εἰς τὰς ἕξω πόλεις· ἐκείνῳ γὰρ ἐπιγέγραπται· Γραπτὴ δὲ νοθετήσῃ τὰς χήρας καὶ τοὺς ὀρφανούς. Σὺ δὲ ἀναγγελεῖς τοῖς πρεσβυτέροις τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀναγγώσεις (l. ἀναγνώση) τοῖς λαοῖς μετὰ τῶν προϋσταμένων.

Lat.: „scribes ergo duos libellos et mittes unum Cle-

menti et unum Graptae. Mittet autem Clemens in exteras civitates; illi enim permissum est. Grapte autem commonebit viduas et orphanos. Tu autem leges in hac civitate cum senioribus, qui praesunt ecclesiae.“ Itaque apographon una cum Latino ea, quae sunt de Clemente et Grapte, ordine inverso proponit; in his: *ἐκείνω γὰρ ἐπιγέγραπται* et in fine totius loci dissensus cum Origene non minor quam cum Lat.; post vv. *τὰς ἔξω πόλεις* similia addit atque Lat.; cum Origene denique scribit *δάσεις* pro eo quod Lat. habet: „mittes“. — Mandati I. verba priora: *πρῶτον — — εἶναι τὰ πάντα* a multis forma paene eadem laudata in textu nostro prorsus ita leguntur uti sunt apud Athanasium de decr. Nicaenae Synodi §. 4. Plurima vero etiam hac in parte (et quidem in Mandatis) laudantur a Pseudo-Athanasio et ab Antiocho, saepius (maxime a Ps.-Ath.) perquam accurate, id quod ex mutua, quae haud raro obtinet, utriusque concordia et e consensu cum latina interpretatione apparet. Atque cum his quoque fragmentis quum mira sit apographi nostri convenientia, illud praesertim memorandum videtur, quod (perinde atque in cod. Lips.), ubi fragmenta duo (vel plura) consentiunt, plerumque textus noster assentitur, sin vero dissentiunt, alterius a partibus stare solet; cum Lat., si ille a fragmentis recedit, non nisi raro facit. Omnium instar esto Mandati IX. initium (p. 40, 7—18.), quippe cuius tria habeamus praeter textum nostrum exempla graeca: primum apud Ps.-Ath. §. 9., alterum in Antiochi hom. 85., tertium in Catena patrum graecorum a Grabio in Spicileg. Patr. t. I. p. 303. et (ex eodem cod. Ox. una cum varietate codicis Coislin. XXV.) a Cramero in Cat. in epp. cath. p. 4., passim aliter atque a Grabio, editum. Noster ita:

¹ *Λέγει μοι* · ² *ἄρον* ³ *ἀπὸ σοῦ* ⁴ *τὴν διψυχίαν καὶ*

1. *Λέγει μοι*] Ps.-Ath., Ant., Cat. om. Lat. *iterum dixit mihi.*
2. *ἄρον*] Ant. (pro consilio suo) *ἄρωμεν οὖν.*
3. *ἀπὸ σοῦ*] Cat. *σεαυτοῦ* (om. *ἀπὸ*). Ant. *ἀφ' ἡμῶν.*
4. *τὴν διψυχίαν*] Ant. add. *καὶ ὀλιγοψυχίαν.*

¹μηδὸλως ²διψυχῆσης ³αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ θεοῦ, λέ-
γων ἐν σεαυτῷ ὅτι πῶς ⁴δυνήσομαι ⁵αἰτήσασθαι παρὰ
⁶τοῦ κυρίου ⁷καὶ λαβεῖν, ⁸ἡμαρτηκῶς τοσαῦτα εἰς αὐτόν;
⁹Μὴ διαλογίζου ταῦτα, ἀλλ' ἐξ ὅλης ¹⁰τῆς καρδίας
¹¹σου ἐπίστρεψον ¹²ἐπὶ τὸν κύριον, ¹³καὶ αὐτοῦ παρ'
αὐτοῦ ἀδιστάκτως, καὶ ¹⁴γνώση ¹⁵τὴν πολλὴν εὐσπλαγ-
χνίαν αὐτοῦ, ὅτι οὐ μὴ σε ¹⁶ἐγκαταλείπη, ἀλλὰ τὸ αἴ-
τημα τῆς ψυχῆς σου πληροφορήσει. Οὐκ ἔστι γὰρ ὁ
θεὸς ὡς οἱ ἄνθρωποι ¹⁷μνησικακοῦντες ¹⁸ἀλλήλοις, ἀλλ'
αὐτὸς ἀμνησικακός ἐστι ¹⁹καὶ πολυεὐσπλαγχνος, καὶ
²⁰εὐσπλαγχνίζεται ἐπὶ τὴν ποιήσιν αὐτοῦ.

1. μηδὸλως] Ps.-Ath. μηθενὸς ὄλως. Cat. μηδὲν ὄλως. Lat. nihil omnino.

2. διψυχῆσης] Ant. διψυχῆσωμεν.

3. αἰτήσασθαι — — σεαυτῷ] Ant. αἰτήσασθαί τι παρὰ τοῦ θεοῦ λέγοντες ἐν ἑαυτοῖς. Lat.: *Petens aliquid a domino, ne dicas intra te.* παρὰ — δυνήσομαι] om. Cat. Ox. ap. Cram. (sed habet Grabius et cod. Coisl., nisi quod scribunt: δύναμαι).

4. δυνήσομαι] Ant., Cat. in cod. Ox. ap. Grabium et in cod. Coisl. (v. not. anteced.) δύναμαι; sic et. Lat. in codd. Lamb. et Dresd., sed edd. praemittunt voc. vero.

5. αἰτήσασθαι] Cat. Lat. add. τι.

6. τοῦ] om. Ant. 7. καὶ] om. Ps.-Ath.

8. ἡμαρτηκῶς τοσαῦτα εἰς αὐτόν] Lat.: *quum sim peccator tantorum malorum in dominum.*

9. Μὴ διαλογίζου ταῦτα] om. Ant.

10. τῆς] om. Ps.-Ath. Cat. 11. σου] om. Lat.

12. ἐπὶ τὸν κύριον] Ps.-Ath. πρὸς κύριον.

13. καὶ et παρ' αὐτοῦ] om. Lat.

14. γνώση] Ant. nec non apographon nostrum vitiose γνώσεις, quod in edit. correxi.

15. τὴν πολλὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ] Ps.-Ath. τὴν πολυε-
σπλαγχνίαν αὐτοῦ. Cat. τὴν πολυσπλαγχνίαν αὐτοῦ. Ant. τὴν
πολλὴν αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν. Lat. *misericordiam domini.*

16. ἐγκαταλείπη] ἐγκαταλίπη Ant.

17. μνησικακοῦντες] οἱ μνησικακοῦντες Cat.

18. ἀλλήλοις] om. Ps.-Ath. Ant. Lat.; ἀλλήλους Cat. codicis Ox. (sed cod. Coisl. ἀλλήλοις.)

19. καὶ πολυεὐσπλαγχνος] om. Ps.-Ath. Ant. Cat. Lat.

20. εὐσπλαγχνίζεται] Ps.-Ath. Ant. Cat. σπλαγχνίζεται.

Quod vero iam in exemplis hucusque propositis conspicuum est, ut passim apographum nostrum a Latino differat, id (non secus atque in cod. Lips.) multo latius patet. Etenim partim inveniuntur, quae in Lat. omissa sunt, tum verba singula — id quod obvium est —, tum sententiae integrae, ut p. 35, 32 sq., 37, 11 sq. 14—16., 38, 5—11., 39, 33—40, 6., 76, 27—31. al., partim alia prorsus habes vocabula aliasque sententias, ut Vis. II, 1. p. 7, 6. *πορευόμενος εἰς κώμην*, Lat. „quum — proficiscerem *cum his*“ (ex Cotelerii coniectura: *Cumis*), III, 5. p. 14, 27. (*κατὰ τὴν στενὴν ὁδὸν (τοῦ Θεοῦ)*), addita in margine, ut iam dixi, lectionis varietate: *σεμνὴν διδασκαλίαν*, Lat. („in) clementia (dei“); IV, 2. ex. *μάστιγας τοῖς διψύχοις*, Lat. „vobis praesidia“, V, 1. p. 26, 1. *δέρμα αἴγειον*, Lat. (prooem. Mandd.): „pallio albo“; Mand. III. ex. p. 29, 11. *ἀπὸ τοῦ πονηροτάτου πνεύματος*, Lat. „a mendacio“; Mand. IV. in. p. 29, 16 sq. *τῆς δὲ σῆς μνημονεύων πάντοτε γυναικὸς οὐδέποτε διαμαρτήσεις*, Lat.: „tu autem semper memor esto domini omnibus horis et nunquam peccabis“, al. multa; partim ordo diversus est: quo ex genere maxime illud eminet, quod in Mandd. X. XI. XII. accidisse iam vidimus (cf. p. VIII.), ut, quae de pseudo-prophetis agunt, ea in Graeco iunctim legantur in Mand. XI., apud Latinum pessime per tria illa Mandata disiecta sint.

Sed hoc ipsum, ut Graeca praestent Latinis, non aliter atque in cod. Lips., hac quoque in parte saepius factum est; immo, quae fuerit caussa erroris in textu Latino, passim ex Graecis nostris cognoscitur. Cf. potissimum p. 25, 26: *ποίῳ τρόπῳ ἀπῆλθε*, codd. Lamb. et Dresd.: „quo loco (τόπῳ) abiit“, vulgo: „quem in locum abierit“; ubi sole clarius est, Latina eo quo posui ordine ex his verbis graecis per errorem fluxisse. Atque in his interpres ipse lapsus videtur; alibi (id quod singulatim contra suspicionem p. XV. lin. 26 sqq. memoratam moneo) recte quidem ille reddidit, vitiosa vero

scriptura omnes (qui adhuc certe collati sunt) interpretationis lat. et codices et editiones occupavit, ut Vis. II, 4.: „*aperte* scientur ab electis“, Gr. (p. 9, 31 sq.): διὰ σοῦ (*per te*) γνωσθήσονται τοῖς ἐκλεκτοῖς πᾶσι, quod unice quadrat; in Mand. VI, 2.: „*felicissimus* homo“, Gr. (p. 37, 4.) rectius: πιστότατος (*fidelissimus*) ἀνὴρ; Sim. VIII, 10.: „difficile autem movebuntur“, sed legendum: *morientur* cum Gr. (p. 80, 28 sq.): δυσκόλως δέ τις αὐτῶν ἀποθανεῖται. — Magis obvium illud est, ut in textu quidem edito, quae falsa sunt vel certe quae a Graeco nostro dissentiunt, exhibeantur, lectiones vero variantes cum eo consentiant: maxime — quod de foliis quoque Lips. valet — quae inveniuntur in codicibus Lambethano (L) et Dresdensi (D), nonnunquam etiam eae, quae sunt in codd. Bodleiano (B), Carmelitano (C), Germanensi (G), Victorino (V); sunt quoque (id quod magni in hac caussa momenti est), quae cum *solo cod. Dresd. ante me*, si paucissima exceperis,¹⁾ *nondum collato* conveniunt. Cf. p. 6, 10. λέγω καὶ γὰρ] *dico ei* edd., *dico et ego* C; 8, 4. ἀλλ’] *et* edd., *sed* CDG; 8, 5. ἔξει] *consequetur* edd., *habebit* DL; 8, 31. ἐάσης] *negligas* edd., *sinas* L, *sines* D; 10, 10. ἐνδεής — εἶ] *langues* edd., *egens es* BD, *egenus es* L; 21, 8. καὶ τὸ μὴ ἔχειν, *eo quod non habeatis* edd., *et quod non habeatis* V; al. multa; per *solum cod. Dresd.* testata sunt haec: p. 4, 15. γυναῖ] *om. reliqui, mulier* D; 5, 26. ἡμᾶς] *om. rell., nos* D; 17, 4. ἀφίνουσι] *vulgo: reliquerunt, sed relinquunt* D; 20, 25 sq. εἰς τέλος] *facie rell., in fine* D; 22, 2 sq. ἐξηγέρθη] *exsurgit* rell., *exurrexit* D; 24, 3. τὸ θηρίον] *illam* rell., *illam bestiam* D; al.²⁾

1) Quae quidem inveniuntur in mea Evangeliorum Synopsi, Lips. 1852. et in Hilgenfeldi libro: Die apostolischen Väter etc. Hal. 1853. Neque vero quae supra attuli exempla, in his libris laudantur.

2) Ex cod. Lips. cf. p. 56, 20. ἀβροχία, *societas* edd., *siccitas* BDL; 60, 26. ἡμέρας ὀλίγας, *dies non multos* edd., *dies paucos* BDL; 56, 27. γίνονται, *sunt* rell., *fiunt* D, alia complura.

Idem denique in apographo est dicendi genus atque in codice Lipsiensi et in excerptis graecis apud veteres servatis. Sermo hellenisticus, qualis primis potissimum duobus post Chr. n. saeculis valuit, paucis tantum intermixtis aevi senioris formis, iisque propter ipsam hanc raritatem librariis potius quam scriptori attribuendis (de qua re Dindorfius verba fecit p. XXIX sqq.); simplicitas permagna; locutiones multae per totum libri ambitum repetitae, quarum ex numero quae a sola littera *α* incipiunt, indicem (p.113.) secutus haec collegi: ¹⁾ *ἀγαθώτατος* et *ἀγαθώτερος* 5, 15. (A) 39, 15. 31. (A et F), *ἀθετεῖν* 7, 28. (A) 28, 17. (A et F), *ἀκαταστατεῖν* 35, 1. (A et F) 68, 3. (Cd. et F), *ἀκηδία* 21, 19. (A) et *ἀκηδιαστής* 50, 4. (A et F), *ἀναβαίνει τι ἐν τῇ καρδίᾳ* vel *εἰς* vel *ἐπὶ τὴν καρδίαν τινός*: 4, 21. 5, 17. 21. 17, 8. al. (A) 29, 13. 36, 14. 50, 7. al. (A et F) 59, 16. (Cd.), *ἀπόκηνος* 34, 5. (A et F) 52. 3. 6. 8. 9. (Cd.), *ἀποπλανᾶν* et *ἀποπλανᾶσθαι* 34, 1. 2. 43, 21. (A et F), 101, 4. (Cd.). His addantur verba *δίψυχος*, *διψυχία* et *διψυχεῖν*, *δυνατὸς*, *ἐγκρατεύεσθαι*, *ἐνδοξος*, *ἐπιτιθέσθαι ταῖς ἀμαρτίαις*, *εὐσπλαγχνος*, *εὐσπλαγχνία*, *πολυεύσπλαγχνος*, *εὐσπλαγχνίζεσθαι*, *ιδέα*, *ίλαρὸς*, *ἰσχυρὸς*, *ἰσχυροποιεῖν*, *καθαρίζεσθαι ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν*, *κατακυριεύειν*, *μέγας* de magnifico, *πορεύεσθαι ἐν τινι* (et om. *ἐν*), *σύμφορος* et *ἀσύμφορος*, atque alia permulta.

Ex his omnibus quum satis appareat, graecum hunc τοῦ Ποιμένος textum non esse ex Latino demum translatum, ei sententiae nequaquam illud obstat, quod saepe meliora continet latina interpretatio, ex quo genere multa sunt eorum, quae in margine correxi (ita quae notata sunt ad p. 4, 10. 18. 23. 26. 6, 16 sq. 8, 17. 10, 8. al.; plura in Parte II. commemorabuntur); etenim haec interpretatio ex longe antiquiore fluxit exemplo quam textus

1) Apographon littera A, codex Lips. litteris Cd., fragmenta littera F designata sunt.

graecus in hoc libro editus; neque hoc offensioni est, quod nonnunquam in iisdem vitiis Graeca nostra cum Latinis consentiunt, ut in eo, quod utrimque sententiae quaedam perperam omissae sunt: p. 66, 13. (ubi veram scripturam servavit Ps.-Ath.) et p. 72, 22., deinde quod p. 65, 2. non recte scribitur τὴν σάρκα, quam lectionem etiam nonnullae certe editiones latinae et cod. Dresd. prae se ferunt („corpus tuum“), et quod p. 84, 16. deest μὴ ante v. λελατομημένους (etsi hac de re fortasse ambigere licet, cf. Hilgenfeldi liber de patribus apostolicis p. 151. not. 10.); in eo denique quod vocem haud dubie vitiosam ἡμᾶς Vis. I, 3. p. 5, 26. etiam cod. Dresd. praebet. Sed inde nonnisi hoc consequitur, iam mature errores quosdam in aliquot certe codices Pastoris graecos irrepsisse atque ex parte in eum textum propagatos esse, ex quo Graeca nostra petita sunt. Neque alicuius momenti est latinum σακίω-νος verbum p. 59, 1. 2., ut quod retinendum fuerit, quia Graeci vocabulo, quod respondeat, carent.

His vero ita confectis, reliquum est, ut paucis de *editionis ipsius ratione* dicamus.

Itaque in tanta huius inventi gravitate quum orbis eruditus non videretur diutius eius usu frustrandus esse, consiliis cum Dindorfio initis eius suasu duas editionis universae volui partes esse, alteram, in qua Graeca continerentur, alteram, quae subsidia critica complecteretur, h. e. interpretationem veterem latinam cum scripturae varietate et graecis antiquorum ex Hermae libro excerptis eamque tum secundum haec praesidia tum ad Graeca nostra emendatam, additis praeterea et prolegomenis ad volumen universum spectantibus et notis ad crisin textus tam graeci quam latini pertinentibus, nec non indice locorum Veteris Novique Test., ad quos alludere Hermae videtur. Ceterum ad latinam scripturae discrepantiam quod attinet: quum suspicio esset (brevis post satis confirmata), lectiones latinas hucusque editas non idonea esse cum diligentia conquistatas, ex re esse videbatur, ut in Anglia et in Gallia latini

Pastoris codices denuo conferrentur: quod ut fieret, curare Dindorfius in se recepit; codicis Dresdensis lectiones variantes ipse, ut iam dictum est, excerpsi.

Quod vero ad primam hanc voluminis partem attinet, ita sum versatus, ut, codice Lipsiensi et primo Simonidis apographo reliquarum libri partium accurate cum plagulis impressis collato textum summa cum fide repeterem, servatis etiam quae displicerent, modo ferri ulla quadam ratione posse viderentur: hoc ipsum decere ratus editionem primam eamque ex unico factam codice. Itaque nonnisi in quibusdam ab archetypis discessi: textum in capita dispertivi ad rationem editionum latinarum¹⁾; in interpunctione et in accentibus spirituumque signis codicis apographique perversum nonnunquam modum non curavi; fluctuantem quoad *ἔφελκυστικὸν* scripturam ad grammaticorum regulas revocavi, manifestos librariorum errores (ut litterarum *ι, η, υ* etc. permutationes aliaque vix melioris notae vitia) correxi, earum emendationum indice ad calcem libri adiecto; denique lacunas in codice conspicuas quantum fieri potuit explevi adhibitis signis [ ], vocabula a librario ommissa, quibus nullo modo carere possumus, inserui interposita lunulis ( )²⁾; iis quae eliminanda sunt, addidi signa ([ ]). Reliquas vero corruptiones intactas reliqui, nec nisi in quibus *nimia* esset offensio, eas in ima pagina indicavi additis quae sive e nexu verborumque forma sive ex latina interpretatione vel ex antiquorum excerptis sese offerrent coniecturis, asterisco (tum in textu tum in notis) posito ubi excidisse quaedam appareret, quae non auderem in textu ipso collocare; etsi in his interdum fortasse iusto cautior fui. Neque, ubi in Latino vel in fragmentis plura continentur quam in Graeco, lacunam notavi nisi si ex ipsa graeci textus natura

---

1) In solis Mandatis X.-XI. XII. passim aliter versandum erat propter caussam p. VIII. et XX. allatam.

2) Neque vero nisi in ipso *textu* graeco haec signa ita, ut dixi, posita sunt; alibi, etiam in notis, ab usu vulgari non recedunt.

deesse aliquid pateret (quamquam forsitan hac in re me non semper mihi constituisse fateor; ita p. 63, 13. mallem addidisse, deesse explicationem $\tau\omicron\upsilon\tilde{\nu}$ $\nu\acute{\iota}\omicron\tilde{\nu}$ in parabola antecedente commemorati, contra p. 98, 8., nisi Clementem et Latinum testes haberemus, lacunam, quam notavi, obtinere vix quisquam sensisset). Quae vero sat multa praeterea improbanda videntur, in altera demum operis parte et commemorare et pro virili corrigere apud animum constitui. Atque ita ut versarer, duo potissimum me moverunt. Primum, quod exspectandae ante omnia videbantur novae codicum latinorum collationes; etenim quum iam ea, quae hucusque ex his codicibus innotuit, nec non quam ex cod. Dresdensi didici, lectionis varietas haud parum valeat ad textum graecum sive confirmandum sive emendandum, id magis etiam futurum esse, ubi accuratius libri scripti inspecti fuerint, recte coniiicimus. Nam in collatione quadam duarum tantum paginarum speciminis loco nuper ad Dindorfium transmissa ex iisdem codicibus, ex quibus adhuc tres vel quattuor lectiones excerptae fuerant, mirabile dictu, fere viginti sunt prolatae. Deinde multa ut probe corrigantur, altiore opus est indagine quam ut nunc iam tractari recte poterint quin nimium retardaretur textus graeci editio. Eandemque ob causam plerumque, ubi deficere quaedam indicavi, lacunam nondum explere studui, sed simpliciter „excidisse aliquid“ monui.

In his vero omnibus si qua dubia viderentur, Dindorfius qua est summa humanitate doctissimo suo me adiuvit consilio, cuius rei non possum quin maximas Viro egregio persolvam gratias.

P R A E F A T I O

G. D I N D O R F I I.

Operam in Hermae Pastore edendo positam ponendamque Angerus et ego ita inter nos sumus partiti ut Angerus textus Graeci cum brevi annotatione critica editionem, meo ubi opus esse videretur consilio usus, susciperet, ego vero indicem Graecum conficerem et interpretationis veteris Latinae ex codicibus emendandae subsidia in Anglia et Gallia colligenda curarem, quibus Angerus in altera huius voluminis parte — quae Prolegomena annotationesque Angeri et interpretationem illam continebit — tanta fide ac diligentia utetur quanta priorum editorum incuria fuit. Nam etsi textus Graecus quem nunc primum edimus passim integrior est quam interpretatio Latina, longe maior tamen eorum locorum numerus est, qui in codice Graeco vel corrupti vel defecti sint, sed interpretis Latini ope, qui exemplari Graeco multis quam nostrum seculis antiquiore usus est, in integrum restitui possint. Quod quum Angerus in annotationibus suis per totum librum ostensurus sit, ego nunc satis habeo collatis inter se duabus primis textus Graeci et Latini paginis tanquam speciminis causa ostendisse, ut lectores iam nunc intelligant operae pretium nos esse facturos vetere illa interpretatione ad perfectioris artis criticae normam instauranda. Aliud non contemnendum praesidium a copiosis paratum est ex

hoc libro excerptis, quae apud Clementem Alexandrinum, Origenem, Pseudo-Athanasium in doctrina ad Antiochum, Eusebium aliosque reperiuntur.

P. 3, 1—14. Narrat Hermas in initio Visionis primae puellam (*παιδίσκη*) quandam olim Romae ab ipsius patre venditam post multos annos (*μετὰ πολλὰ ἔτη*) visam ab se statimque agnitam esse; *μετὰ δὲ* (*pergit*) *χρόνον πολὺν λούεσθαι αὐτὴν ἐν τῷ ποταμῷ Τιβερίῳ εἶδον αὐθις καὶ ἐπέδωκα αὐτῇ χεῖρα καὶ ἐξέβαλον αὐτὴν ἐκ τοῦ ποταμοῦ*. Non apparet cur post multos illos annos, quibus opus fuerat ut ex puellula virgo adulta fieret, rursus aliud longum tempus praeteriisse fingatur antequam in Tiberin fluvium lavatum iret ibique ab Herma conspiceretur. Quanto magis rei naturae consentaneum est quod interpres Latinus expressit, *Post tempus autem aliquod* (nam sic ex duobus codicibus scribendum pro vulgato *exacto autem tempore aliquo*) *lavari eam in flumine Tiberi vidi*. Scripserat igitur Hermas non *μετὰ δὲ χρόνον πολὺν*, sed *μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολὺν*, quemadmodum paullo post lin. 10. dixit *μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολὺν πορευόμενος εἰς κόμην τινά*, ubi particulam negativam pariter, etsi parvo spatio relicto, in codice omissam editor supplevit ex interprete Latino, hic quoque verbis “*post tempus aliquod*” uso. Nomen fluvii recte scriptum in Latinis *Tiberi*: quod in Graecis legitur *Τιβερίῳ* librarii errore pro *Τιβέρει* scriptum videtur. Nam *Τιβέρεως* nomen si unquam in *Τιβερίου* a barbaris corruptum sit, quod fieri potuisse non negem, huius erroris suspicio certe non cadit in Hermam Romae commoratum, nec magis in Ptolemaeum, qui Geogr. 3, 1, p. 173, 9. ed. Wilb. non *Τιβερίου ποταμοῦ ἐκβολαί* scripserat, quod nunc legitur, sed *Τιβέρεως* (aut saltem *Τιβέριδος*) *ποταμοῦ ἐκβολαί*. Simili librarii errore *Τίβερος* fluvius scribitur apud Georgium Syncellum p. 185 A. (348, 1. ed. meae) pro *Τίβερης*, licet recta scriptura *Τιβέρεως* reperiatur p. 194 D. (366, 14.) in excerptis ex Diodoro Siculo.

P. 3, 15. δι' ἀνόδου ἀσπίου] Pro his verbis longe aliud quid legit interpres Latinus, *et tulit me per quendam locum ad dexteram*, i. e. διὰ τόπου τινὸς πρὸς δεξιάν. Verum hic quidem Graeca Latinis praestare videntur et ἀνοδος ἀσπίος apprime convenit τόπῳ κρημνώδει, quem in verbis proximis dicit Hermas. Contra paullo post lin. 18. διαβὰς τὸν ποταμὸν ἐκεῖνον ἦλθον εἰς τὰς ὄχθας, probabilior est scriptura in margine codicis annotata εἰς τὰ ὄμαλά, respondens Latinis *veni in planitiem*. Superatis rupibus abruptis fluvioque permeato in planitiem pervenit Hermas alteri fluvii ripae adiacentem, ubi genua supplex demittit.

P. 4, 13. οὐ πάντοτε ὡς θυγατέρα ἡγούμην σε καὶ εὐλαβῶς εἶχον ἀεὶ πρὸς σέ; οὐδέποτε δὲ κατέκρινά σοι.] Interpres, *Nonne semper te quasi dominam arbitratus sum? Nonne semper te reveritus sum velut sororem?* quasi legerit, ὡς κυρίαν ἡγούμην σε καὶ εὐλαβῶς εἶχον ἀεὶ πρὸς σέ ὡς πρὸς ἀδελφήν, in quibus nihil est quod codicis Graeci lectionibus praestare videatur.

P. 4, 23. οἱ δὲ πάλιν βουλευόμενοι] Interpres, *qui autem nefanda cogitant*: id est πονηρὰ βουλευόμενοι, ut in praecedentibus vir iustus δίκαια βουλεύεσθαι dicitur. Verum quum πονηρὰ in πάλιν corruptum esse parum verisimile sit, facile autem excidere potuerit, praestare videtur coniuncto utroque scribere οἱ δὲ πάλιν πονηρὰ βουλευόμενοι, ut p. 37, 6. dixit ἐὰν ἢ τις πιστότατος ἀνὴρ — ἐὰν δὲ πάλιν πονηρότατος ἢ ἀνὴρ etc.: nisi quis πάλιν βουλευόμενοι pro τὰ ἐναντία βουλευόμενοι dictum accipere velit, quod non probabile.

P. 4, 25. μάλιστα οἱ τὸν αἰῶνα τοῦτον περιποιούμενοι, καὶ γῆς ἐρῶντες ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν, καὶ οἵτινες οὐκ ἔχουσιν ἐλπίδας, ἀλλ' ἐαυτοὺς ἀποδεδώκασιν καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν.] Interpres, *maxime ii qui seculum hoc diligunt et gloriantur in divitiis suis: et qui non expectant futura bona, vagantur animae eorum. Haec autem faciunt dubii, qui non habent spem in domino et*

contemnunt et negligunt vitam suam. Hinc Angerus γῆς ἐρῶντες in γαυριῶντες certa emendatione mutavit, ut legitur p. 19, 24. in eadem locutione: in verbis proximis, si quid tribuendum interpreti Latino, duplex est lacuna, καὶ γαυριῶντες ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν . . . . . πλανῶνται αἱ ψυχαὶ αὐτῶν. ταῦτα δὲ ποιοῦσιν οἱ δῖψυχοι, οἵτινες οὐκ ἔχουσιν ἐλπίδας . . . ἀλλ' ἑαυτοῦς etc. Explevi in his quae nihil dubitationis habent, πλανῶνται (respondens Latino *vagantur*, quod ex codicibus restitui pro *vacuantur*) αἱ ψυχαὶ αὐτῶν et ταῦτα δὲ ποιοῦσιν οἱ δῖψυχοι. Nam vocabulis πλανᾶσθαι et δῖψυχοι saepe utitur Hermas.

Indicem Graecum ita composui ut ea tantum vocabula reciperem quae notatu digniora essent, ex quibus apparebit sermone Hermam uti eo quem ex plurimis eiusdem aetatis proximorumque seculorum scriptoribus ecclesiasticis cognitum habemus: qui etsi longe distat ab Graecorum veterum lingua, tamen nondum infectus est medii quod dicitur aevi barbarie, ex quo genere quae apud Hermam reperiuntur perpauca sunt et librariis potius quam scriptori imputanda, velut *κονιορκτός* p. 23, 14. 17. et 19. et *ρόζος* p. 67. 5., quibus hodierni quoque Graeci pro *κονιορκτός* et *ῥζος* utuntur. Eorum prius comparandum cum forma magis etiam barbara *κορνιακτός* verboque *κορνιακτίζω*, de quibus dixerunt Ducangius in Glossario vol. 1. p. 715. et Mullaehius ad Demetrii Zeni Paraphrasin Batrachomyomachiae p. 131.: alterum Ducangius solo adiectivi *ῥοζιαρικός* et *ῥοζιάρης* exemplo confirmavit ex Stephani Sachleceis versibus politicis, in quibus est *δένδρον ῥοζιάρη καὶ κρητό*. Notae non melioris est *ἀφίνειν* pro *ἀφιέναι* dictum, quod Ducangius ex eodem Stephano Sachlece, Emanuele Georgilla, Ioanne Glyca et threno de capta a Turcis Constantinopoli memoravit, quibus Theodori Ptochoprodromi (in carminibus lingua Graeca vulgari scriptis), Demetrii Zeni aliorumque loci addi possunt, in quibus formae etiam ulterius depravatae reperiuntur, *ἀφήνουσιν*, *ἀφήνονν*, *ἀφείνονν*, *ἄφιννα*, et Hermae exemplum addendum foret

p. 17, 4. ἀφίνουσι τὴν ὁδὸν τὴν ἀληθῆ, nisi aut ἀφιᾶσι scripsisse videretur, aut ἀφιοῦσι, ut συνιοῦσιν (*intelligunt*), quod veteres συνιᾶσιν dicebant, scripsit p. 42, 28., cuius verbi formae apud Hermam non minus variant quam apud alios et veteres et recentiores scriptores, de quibus dictum in Thesauro vol. 7. p. 1402. 1403. Nam συνιῶ (*intelligo*) dixit p. 30, 30. 42, 8.: contra σύνιε (*intellige*) ab forma συνίω p. 37, 1. 63, 12. 39, 1. et συνιεῖς futuri significatione (*intelliges*) p. 36, 7., nisi haec mutato accentu ad unam omnia formam συνίω revocanda sunt. Infinitivus vero veteris formae συνίημι est p. 6, 14. συνιέναι, ut ἀφίησι dixit p. 44, 6. ἀφιέντας p. 8, 7. 78, 2. ἄφες p. 11, 10. et συνῆκα p. 62, 16. In aliorum verborum formis quae ab veterum Graecorum usu aliena habet Hermas communia ei sunt cum Novi Testamenti aliisque eiusdem generis scriptoribus, velut passivi persona secunda verborum in αω, ἐπισπᾶσαι (p. 83, 30.), πλανᾶσαι (p. 9, 23.), χρᾶσαι (p. 16, 31.), ut καυχᾶσαι et ὀδυνᾶσαι est in N. T., imperfecti activi tertia persona pluralis ἐδοκοῦσαν p. 90, 28. pro ἐδόκουν, comparanda cum similibus de quibus dixi in Praefat. ad Euripidem vol. 3. p. XVII. ed. Oxon. Aoristorum vel futurorum coniunctivi veteribus inauditi sunt ἐὰν ἀποδώσωσιν p. 28, 20. et ἐὰν προσθήσω p. 32, 6., licet rectis formis ἀποδῶ, δῶς et προσθῆς utatur p. 20, 10. 27, 26. 61, 14.: unde ἐὰν ἀφέξεται p. 18, 13. ὅς ἂν ἀφέξεται p. 29, 10. et ὅσα ἂν ἀκούσονται p. 62, 9. in ἀφέξεται et ἀκούσονται mutanda videntur, quae non deteriora sunt coniunctivo ἀποθανῆσθε p. 106, 22. restitutoque p. 107, 1., παραδοθ[ήσησθε]. Neque enim verisimile est ἐὰν et ὅς ἂν (vel quo ipso quoque non raro utitur ex more recentiorum ὅς ἐάν) cum indicativo construxisse Hermam, qui tot aliis in locis recte coniunctivis usus sit, ut vix dubitari possit quin illa quoque, ὅταν ἐτέθησαν p. 85, 18. 98, 29. et ὅταν ἐπάτασεν p. 87, 10. librarii culpa pro ὅτε scripta nunc legantur. Manifestius etiam peccatum est p. 43, 10. ὅταν — πικρανθῆ καὶ ποιήσει τι

κακόν pro ποιήση scripto. Porro ἐλάβατε p. 22, 22., ut ἦλθατε et similia in V. et N. T. codicibus reperiuntur, non credi potest scriptum ab Herma esse, quum in aliis locis omnibus recta legatur forma ἐλάβον ἐλάβες ἐλάβε etc. Sed εἶλατο p. 64, 18., quae forma etiam in N. T. libris reperitur, nihil caussae est cur in εἶλετο mutetur. Verbi εἶναι formae deteriores ἦμην et ἦτω, quibus aliquoties utitur Hermas, nihil offensionis habent, neque imperfectum ἦς in codice εἶς scriptum p. 82, 1. per se suspectum est, etsi fieri potest ut ab librario pro ἦσθα positum sit, quod legitur p. 16, 30. 31. In usu modorum et temporum etsi scriptores ecclesiastici non sunt ad veterum Atticorum regulas exigendi, tamen hoc quoque in genere librariorum errores saepissime fraudi sunt editoribus. Sic quod apud Hermam legitur p. 25, 23. οὐ οὖν μὴ διαλείπης pro διαλίπης posuit librarius, quod iisdem in verbis intactum reliquit p. 41, 8. Neque οὐ μὴ σε ἐγκαταλείπη scripserat Hermas p. 40, 12., sed ἐγκαταλίπη. Nam bene cognitam habuit harum particularum structuram cum coniunctivo aoristi vel indicativo futuri, ut οὐ μὴ παραδεχθήση dixit p. 54, 4. et οὐδὲν οὐ μὴ λήψη p. 40, 22. ubi codicis scriptura οὐδὲν εἰ μὴ λήψη ex Antiocho (v. Fabricium p. 888.) correctata est, illata inter οὐδὲν et μὴ particula οὐ, quod recentioris linguae vitium est: nam veteres οὐδὲν μὴ λήψη dixerunt. Eodem modo quod p. 58, 13. in codice scriptum est οὐ . . . . οὐδὲν διαμάρτης fortasse sic explendum, οὐ [μήποτε] οὐδὲν διαμάρτης, quod pro οὐδὲν μήποτε διαμάρτης dictum. In εἰ particula cum coniunctivo constructa (p. 15, 21. εἰ μετανοήσωσι, p. 29, 27. εἰ ἔχη — καὶ εὖρη, p. 93, 23. εἰ μὴ λάβη) non haeremus: sed aperte vitiosum est εἶαν cum optativo et coniunctivo simul constructum p. 37, 7. εἶαν δὲ πάλιν πονηρότατος εἶη ἀνὴρ ἢ γυνὴ καὶ ἀναβῆ etc. ubi π. ἢ ἀνὴρ scribendum, ut in praecedentibus legitur εἶαν γὰρ ἢ τις πιστότατος ἀνὴρ καὶ — ἀναβῆ etc. Aliquanto vitiosius est quod codex habet p. 97, 20. εἰ μὴ ταῦτα — ἐσχήμεσαν — οὐκ ἂν εὖ-

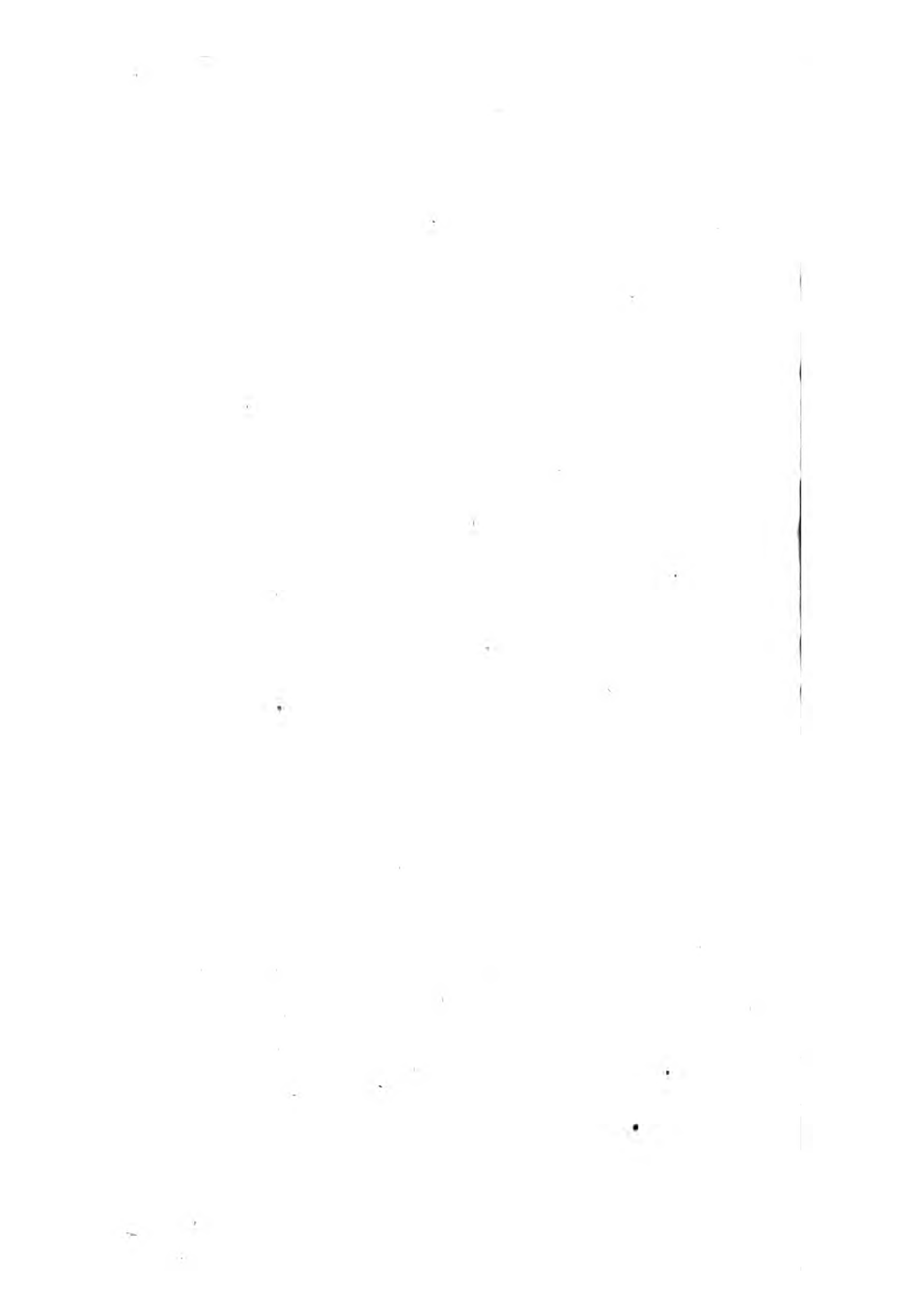
χρηστοι γεγόνασι, ubi *γεγόνεισαν* correxi, ut alia plusquamperfecta sine augmento posuit Hermas ex more recentiorum, velut *ἐκπεπετάκεισαν* p. 84, 2., *ὑποδεδώκεισαν* p. 84, 28., *παραγεγόνει* p. 86, 13.

Inter vocabula in indicem ab me recepta plura sunt vel aliunde nondum cognita, quae asterisco notavi, vel uno tantum alteroque aliorum scriptorum testimonio confirmata, ex quo genere sunt *ἀπόκενος*, *ἄσπιλος*, *ἀστονάχητος*, *ἀσυγκρασία*, *ἀχώρητος*, *βιβλιάριον*, *βλαστᾶν* (ex schol. Pindari Pyth. 4, 113. annotatum, ubi est *βλαστᾶ*, et Sophocli El. 590. male illatum in cod. Laurentiano *βλαστᾶντας* scripto pro *βλαστόντας*), *ἐθελοδιδάσκαλος*, *ἐκκόλαψις*, *ἰσχυροποίησις*, *κατακάλυψις*, *κατάλαλος*, *κατεπίθυμος*, *κοκκάριον*, *μαστώδης*, *μέθυσμα*, *ὄξυχολεῖν*, *ὄξυχολία*, *παραπλησιάζειν*, *περίπικρος*, *πολυπλοκία*, *πρωτοκαθεδρίτης*, *συγκοπιᾶν*, *ταπεινοφρόνησις*, *ὑπαναμιμνήσκεσθαι*, *ὑπόπυκνος*, etsi inter haec nonnulla sunt quae recte scripta esse ego non praestem. Memorabilis etiam verbi *ἀναβαίνειν* de animi cupiditate dicti cum *περί* praepositione structura p. 4, 17. *ἀλλὰ πάντως ἐπὶ τὴν καρδίαν σου ἀνέβη περὶ αὐτῆς* (i. e. *ἐπιθυμία αὐτῆς*), et p. 29, 13. *μὴ ἀναβαινέτω ἐπὶ τὴν καρδίαν σου περὶ γυναικὸς ἀλλοτρίας ἢ περὶ πονηρίας τινὸς ἢ περὶ τοιούτων ὀνομάτων πονηρῶν*.

HERMAE PASTOR

GRAECE.

Ο ΠΟΙΜΗΝ.

ΟΡΑΣΙΣ Α'.

Ι. Ὁ [ἐκθρέ]ψας μ[ε] πέπρα[κέ] ποτε [παιδί]σ-
κ[ην] τινὰ [ἐν] Ῥώμῃ, [ἦν]περ μετὰ πολλὰ θεασά[με-
νος] ἔτη ἔ[γνωκα] καὶ ἠρξάμην αὐτ[ήν] ἀγαπᾶν ὡς
[ἀδ]ελ[φόν]. [Μετὰ δὲ] χρόνον πολὺν λούεσθαι [αὐτήν]
ἐν [τῷ] ποταμῷ Τιβερίῳ εἶδον [αὐ]θις καὶ ἐπέδωκα 5
αὐτῇ χεῖρα καὶ ἐξέβαλον αὐτήν ἐκ τοῦ ποταμοῦ. Ἰδὼν
δὲ τὸ κάλλος αὐτῆς διελογιζόμεν ἐν τῇ καρδίᾳ μου
λέγων· εὐτυχὴς ἂν ἦμην, εἰ τοιαύτην γυναῖκα εἶχον
καὶ τῷ κάλλει καὶ τοῖς τρόποις. Μόνον τοῦτο ἐβου-
λευσάμην, ἕτερον δὲ οὐδέν. Μετὰ δὲ χρόνον [οὐ] πο- 10
λὺν πορευόμενος εἰς κώμην τινὰ ἔχων ἐν τῷ νῶ ἅ
[πρὶν] περὶ τῆς γυναι[κὸς] ἐβου[λευσά]μην, ἐδόξαζον
τὴν κίσειν τοῦ θεοῦ, ὅτι μεγάλη καὶ δυνατὴ καὶ εὐ-
πρεπὴς ἐστὶ. Περιπατῶν δὲ ἀφύπνωσα, καὶ πνεῦμά
με ἔλαβε, καὶ ἀπήγαγε δι' ἀνόδου ἀσπίου, δι' ἧς 15
ἄνθρωπος οὐκ ἠδύνατο ὀδεῦσαι· ἦν δὲ ὁ τόπος κρη-
νώδης καὶ ἀπερρωγῶς ὑπὸ τῶν ὑδάτων. Διαβάς
οὖν τὸν ποταμὸν ἐκεῖνον ἦλθον εἰς τὰς ὄχθας, καὶ ἐπι-
θεῖς τὰ γόνατά μου ἠρξάμην προσεύχεσθαι τῷ κυρίῳ,

In codice post prooemium ex Eusebii Hist. Eccl. III, 3. petitum
(v. Prolegg.) haec leguntur: Ἀρχὴ σὺν Θεῷ [τῆς] βίβλου [τῆς] λε-
γομένης Ποιμήν. 18. εἰς τὰς ὄχθας] Codex in margine: εἰς
τὰ ὄμαλά.

καὶ ἔξομολογεῖσθαι τὰς ἁμαρτίας μου. Προσευχομένου δὲ ἠνοιχθῆ ὁ οὐρανός, καὶ βλέπω τὴν γυναῖκα, ἣν ἐπεθύμησα, ἀσπαζομένην με ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ λέγουσαν· Ἐρμᾶ, χαῖρε. Ἐμβλέψας δὲ αὐτῇ λέγω· κυρία, 5 τί σὺ ὧδε ποιεῖς; Ἡ δὲ φησιν· ἀπεκαλύφθην, ἵνα σου τὰς ἁμαρτίας ἐλέγξω πρὸς κύριον. Λέγω αὐτῇ· νῦν σὺ μοι ἔλεγχος εἶ; Οὐ, φησὶν, ἀλλ' ἄκουσόν μου τὰ ῥήματα ἃ σοὶ μέλλω λέγειν. Ὁ θεὸς ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς κατοικῶν, καὶ κτίσας ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὰ 10 ὄντα, καὶ πληθύνας καὶ αὐξήσας ἔνωσιν τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ, ὀργίζεται σοὶ, ὅτι ἡμαρτες εἰς ἐμέ. Ἀποκριθεὶς αὐτῇ λέγω· εἰς σὲ ἡμαρτον; ποίῳ τρόπῳ; ἢ πότε σοὶ αἰσχρὸν λόγον ἐλάλησα; οὐ πάντοτε ὡς θυγατέρα ἠγούμην σε, καὶ εὐλαβῶς εἶχον ἀεὶ πρὸς σε; οὐδέποτε δὲ 15 κατέκρινά σοι· διὰ τί μου καταψεύδη, γύναι, τὰ πονηρὰ ταῦτα; Ἡ δὲ γελάσασα λέγει μοι· ἐπὶ τὴν καρδίαν σου ἀνέβη ἐπιθυμία τῆς πορνείας· καὶ οὐ δοκεῖ σοι εἰ δικαίῳ πονηρὸν πρᾶγμα εἶναι, ἐὰν ἀναβῆ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἢ πονηρὰ ἐπιθυμία; Ἄμαρτία γάρ 20 ἔστι μεγάλη, φησὶν· ὁ γὰρ δίκαιος ἀνὴρ δίκαια βουλεύεται. Εἰ οὖν δίκαια βουλεύεται αὐτὸς, κατορθοῦται ἢ δόξα αὐτοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ εὐκατάλλακτον ἔχει τὸν κύριον ἐν παντὶ πράγματι· οἱ δὲ πάλιν βουλευόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν θάνατον καὶ αἰχμαλωτισμὸν 25 ἑαυτοῖς ἐπισπῶνται, μάλιστα οἱ τὸν αἰῶνα τοῦτον περιποιούμενοι, καὶ γῆς ἐρῶντες ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν, καὶ οἵτινες * οὐκ ἔχουσιν ἐλπίδας, ἀλλ' ἑαυτοὺς ἀποδεδώκασι καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν. Ἀλλὰ σὺ προσεύχου πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἰάσεται σου τὰ ἁμαρτήματα καὶ ὅλον τὸν οἶκόν 30 σου καὶ πάντων τῶν ἁγίων.

II. Μετὰ δὲ τὸ λαλῆσαι αὐτὴν τὰ ῥήματα ταῦτα ἐκλείσθησαν οἱ οὐρανοί· καὶ γὰρ ὅλος ἡμην πεφρικῶς καὶ

1 sq. προσευχ. δὲ] add. μου? 10. ἔνωσιν] ἔνεκεν. 15. σοὶ σου? 18. εἶ] ἀνδρὶ? an del.? 23. πάλιν] πονηρίαν? 26. γῆς ἐρῶντες] γαυριῶντες? 27. * Hoc signo excidisse quaedam videri indicatur. 29. ὅλον τὸν οἶκον] ὅλου τοῦ οἴκου?

λυπούμενος. Ἐλεγον δὲ ἐν ἑμαυτῷ· εἰ αὕτη μοι ἁμαρ-
 τία ἀναγράφεται, πῶς δυνήσομαι σωθῆναι; ἢ πῶς
 ἐξιλεώσομαι τὸν θεὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν μου; ἢ ποι-
 οῖς τοῖς ῥήμασιν ἐρωτήσω τὸν κύριον ἵνα ἰλάσῃται μοι;
 Ταῦτα οὖν συμβουλευόμενος καὶ διαλογιζόμενος ἐν τῇ 5
 καρδίᾳ βλέπω κατ' ἐνώπιόν μου καθέδραν λευκὴν ἐξ
 ἐρίων λευκῶν γεγονυῖαν μεγάλην· καὶ ἦλθε γυνὴ πρεσβύ-
 τισ ἐν ἱματισμῷ λαμπροτάτῳ, ἔχουσα βιβλίον εἰς τὰς
 χεῖρας, καὶ ἐκάθισε μόνη, καὶ ἠσπάσατό με· Ἐρμᾶ, χαῖρε.
 Ἐγὼ δὲ σκιρτήσας τῷ πνεύματι ἐπὶ τῷ ἀσπασμῷ χα- 10
 ρίεις ἐφώνησα· χαῖρε, ὦ γύναι. Ἡ δὲ εἶπε· τί οὕτως
 ἐστὶν ὁ μακρόθυμος καὶ ἀστονάχητος, ὁ πάντοτε γελῶν,
 τί οὕτω κατηγῆς τῇ ιδέᾳ καὶ οὐχ ἰλαρός; Καὶ εἶπον
 αὐτῇ· κυρία, ὄνειδός μοι ἐγένετο ὑπὸ τινος γυναικὸς
 ἀγαθωτάτης λεγούσης μοι ὅτι ἥμαρτον εἰς αὐτήν. Ἡ 15
 δὲ ἔφη· μηδαμῶς ἐπὶ τὸν δοῦλον τοῦ θεοῦ πρᾶγμα
 τοιοῦτον· ἀλλὰ πάντως ἐπὶ τὴν καρδίαν σου ἀνέβη περὶ
 αὐτῆς· ἐστὶ μὲν τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ ἡ τοιαύτη βουλή
 ἁμαρτίαν ἐπιφέρουσα· πονηρὰ γὰρ βουλή καὶ ἔκφρικτος,
 εἰς πάνσεμνον πνεῦμα καὶ ἤδη δεδοκιμασμένον ἐὰν 20
 ἀναβῆ ἐπιθυμία ἢ πονηρὸν ἔργον· καὶ μάλιστα Ἐρμᾶς
 ὁ ἐγκρατῆς, καὶ ἀπεχόμενος πάσης ἐπιθυμίας πονηρᾶς,
 καὶ πλήρης ἀπλότητος καὶ ἀκακίας μεγάλης.

III. Ἄλλ' οὐχ ἕνεκα τούτου ὀργίζεται σοι ὁ θεός,
 ἀλλ' ἵνα τὸν οἶκόν σου, τὸν ἀνομήσαντα εἰς τὸν κύριον 25
 καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, ἐπιστρέψῃς· ἀλλὰ φι-
 λότεκνος ὢν οὐκ ἐνουθέτεις σου τὸν οἶκον, ἀλλ' ἀφῆ-
 κας αὐτὸν καταφθαρῆναι δεινῶς· διὰ τοῦτο ὀργίζεται
 σοι ὁ κύριος· ἀλλ' ἰάσεται σου πάντα τὰ γεγονότα
 πονηρὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου· διὰ γὰρ τὰ ἐκείνων ἁμαρτή- 30
 ματα καὶ ἀνομήματα σὺ κατεφθάρης ἀπὸ τῶν βιωτι-
 κῶν πραγμάτων. Ἄλλ' ἡ πολλὴ νῦν εὐσπλαγχνία τοῦ
 κυρίου ἠλέησέ σε, καὶ τὸν οἶκόν σου ἰσχυροποίησε καὶ

26. ἡμᾶς] delendum, an scrib. ὑμᾶς, i. e. te et uxorem tuam?
 29. σου] σοι?

ἐθεμελίωσεν ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ· σὺ μόνον μὴ ῥαθυμή-
σης, ἀλλὰ καὶ εὐψύχει, καὶ ἰσχυροποιήσεις σου τὸν οὐ-
κον. Ὡς γὰρ χαλκεὺς σφυροκοπῶν τὸ ἔργον αὐτοῦ
περιγίνεται τοῦ πράγματος οὗ θέλει, οὕτω καὶ λόγος
καθημερινὸς καὶ δίκαιος περιγίνεται πάσης πονηρίας.
Μὴ διαλίπῃς οὖν νοουθειῶν σου τὰ τέκνα· οἶδας γὰρ
ὅτι, ἐὰν μετανοήσωσιν ἐξ ὅλης καρδίας αὐτῶν, ἐγγρα-
φήσονται εἰς τὰς βίβλους τῆς ζωῆς μετὰ τῶν ἁγίων.
Μετὰ δὲ τὸ πανθῆναι αὐτῆς τὰ ῥήματα ταῦτα λέγει
10 μοι· θέλεις ἀκοῦσαί μου ἀναγινωσκούσης; Λέγω καὶ γὰρ·
θέλω, κυρία μου. Λέγει μοι· γενοῦ ἀκροατῆς καὶ
ἀκουε τὰς δόξας τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἤκουσα μεγάλας καὶ
θαυμαστάς, ὧν οὐκ ἴσχυσα μνημονεῦσαι· πάντα γὰρ
τὰ ῥήματα ἔκφρικτα, ἃ οὐ δύναται ἄνθρωπος συνιέναι.
15 Τῶν οὖν ἐσχάτων ῥημάτων ἐμνημόνευσα· ἦν γὰρ ἡμῖν
σύμφορα καὶ ἡμερᾶ· «Ἴδου ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, ὃν
ἀγαπῶ δυνάμει κραταίῃ, ὃ τῇ μεγάλῃ συνέσει αὐτοῦ
κτίσας τὸν κόσμον καὶ τῇ ἐνδόξῳ αὐτοῦ βουλῇ περιθεὶς
τὴν εὐπρέπειαν τῇ κτίσει, καὶ τῷ ἰσχυρῷ ῥήματι πήξας
20 τὸν οὐρανὸν καὶ θεμελιώσας τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων,
καὶ τῇ ἰδίᾳ σοφίᾳ καὶ προνοίᾳ κτίσας τὴν ἐκκλησίαν
αὐτοῦ, ἣν καὶ εὐλόγησεν· ἰδοὺ μεταβάλλει τοὺς οὐρα-
νοὺς καὶ τὰ ὄρη καὶ τοὺς βουνοὺς καὶ τὰς θαλάσσας·
καὶ πάντα ὁμαλὰ γίνεται τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ ἵνα
25 ἀποδῶ αὐτοῖς τὴν ἐπαγγελίαν, ἣν ἀπηγγείλατο, μετὰ
πολλῆς δόξης καὶ χαρᾶς, ἐὰν τηρήσωσι τὰ νόμιμα τοῦ
Θεοῦ ἅπερ ἔλαβον ἐν μεγάλῃ πίστει.»

IV. Ὅτε οὖν ἐτελείωσεν ἀναγινώσκουσα καὶ ἠγέρθη
ἀπὸ τῆς καθέδρας, ἦλθον τέσσαρες νεανίσκοι καὶ ἦραν
30 τὴν καθέδραν καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὴν ἀνατολήν· προσ-
καλεῖται δέ με καὶ ἤψατο τοῦ στήθους μου καὶ λέγει
μοι· ἤρεσέ σοι ἢ ἀνάγνωσίς μου; Λέγω αὐτῇ· κυρία,
ταῦτά μοι τὰ ἔσχατα ἀρεστά, τὰ δὲ πρότερα χαλεπά.
Ἡ δὲ ἔφη μοι λέγουσα· ταῦτα τὰ ἔσχατα τοῖς δικαίοις,

16 sq. ὃν ἀγαπῶ — ὃ] ὁ τῇ ἀοράτῳ δυνάμει αὐτοῦ καί?

τὰ δὲ πρότερα τοῖς ἐθνικοῖς καὶ τοῖς ἀποστάταις. Ἔτι δὲ λαλούσης αὐτῆς μετ' ἐμοῦ δύο ἄνδρες ἦλθον, καὶ ἦσαν αὐτὴν τῶν ἀγκώνων, καὶ ἀπῆλθον ὅπου καὶ ἡ καθέδρα πρὸς τὴν ἀνατολήν. Ἰλαρὰ δὲ ἀπῆλθεν καὶ ἀπάγουσα λέγει μοι· ἀνδρίζου, Ἐρμᾶ. 5

ΟΡΑΣΙΣ Β'.

I. Πορευόμενος εἰς κώμην κατὰ τὸν καιρὸν, ὃν πέρυσιν περιεπάτουν, ἀνεμνήσθην τῆς περυσινῆς ὁράσεως, καὶ πάλιν με αἶρει πνεῦμα, καὶ ἀποφέρει εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὅπου καὶ πέρυσιν. Ἐλθὼν οὖν εἰς τὸν τόπον, θεῖς τὰ γόνατα ἠρξάμην προσεύχεσθαι τῷ κυρίῳ καὶ δοξάζειν αὐτοῦ τὸ ὄνομα, ὅτι με ἄξιον ἡγήσατο καὶ ἐγνώρισέ μοι τὰς ἁμαρτίας μου τὰς προτέρας. Μετὰ δὲ τὸ ἐγερωθῆναί με ἀπὸ τῆς προσευχῆς βλέπω κατέναντί μου τὴν πρεσβυτέραν, ἣν καὶ πέρυσιν ἐώρακειν, περιπατοῦσαν καὶ ἀναγινώσκουσαν βιβλιάριον· 15 καὶ λέγει μοι· δύνῃ ταῦτα τοῖς ἐκλεκτοῖς τοῦ Θεοῦ ἀπαγγεῖλαι; Λέγω αὐτῇ· κυρία, τσαῦτα μνημονεῦσαι οὐ δύναμαι· δὸς δὴ μοι τὸ βιβλιάριον, ἵνα μεταγράψω αὐτό. Λάβε, φησὶν, αὐτό, καὶ ἀποδώσεις μοι. Ἔλαβον ἐγώ· καὶ εἷς τινα τότε ἀγρὸν ἀναχωρήσας μετεγραψά- 20 μην πάντα πρὸς γράμμα· οὐχ εὔρισκον γὰρ τὰς συλλαβάς. Τελέσαντος οὖν μου τὰ γράμματα τοῦ βιβλιαρίου ἐξαίφνης ἠρπάγη μου ἀπὸ τῆς χειρός· ὑπὸ τίνος δὲ, οὐκ οἶδα.

II. Μετὰ δὲ ἡμέρας ἰε' νηστεύσαντός μου καὶ πολλὰ 25 ἐρωτήσαντος τὸν κύριον ἀπεκαλύφθη μοι ἡ γνῶσις τῆς γραφῆς. Ἦν δὲ γεγραμμένα ταῦτα· «Τὸ σπέρμα σου ἠθέτησεν εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἐβλασφήμησεν εἰς τὸν κύριον καὶ προέδωκε τοὺς γονεῖς αὐτοῦ ἐν ἁμαρτία μεγάλη, καὶ ἤκουσαν προδόται γονέων, καὶ προδόντες οὐκ 30 ὠφελήθησαν, ἀλλ' ἔτι προσέθηκαν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν καὶ ταῖς ἀσελείαις καὶ συμφοραῖς αὐτῶν καὶ

πονηρίαις. Ἀλλὰ γνώρισον ταῦτα τὰ ῥήματα τοῖς τέκ-
 νοῖς σου πᾶσι καὶ τῇ συμβίῳ τῇ μελλούσῃ σου ἀδελφῇ·
 καὶ γὰρ αὕτη οὐκ ἀπέχεται τῇ γλώσσῃ, ἐν ἣ ῥηρηεύε-
 ται· ἀλλ' ἀκούσασα ταῦτα τὰ ῥήματα ἀφέξεται, καὶ
 5 ἔξει ἔλεος. Καὶ μετὰ τὸ γνώρισαι σε ταῦτα τὰ ῥήματα
 αὐτοῖς, ἃ ἐνετείλατό μοι ὁ δεσπότης ἵνα σοι ἀποκα-
 λυφθῇ, τότε ἀφίενται αὐτοῖς αἱ ἁμαρτίαι πᾶσαι, ἃς
 πρότερον ἤμαρτον. Πᾶσι δὲ τοῖς ἀγίοις ἄφεισιν παρ-
 ἔχει τοῖς ἁμαρτήσασι μέχρι ταύτης τῆς ἡμέρας, ἐὰν ἐξ
 10 ὅλης καρδίας μετανοήσωσι, καὶ ἄρῳσιν ἀπὸ τῶν καρ-
 διῶν αὐτῶν τὰς διψυχίας. Ὡμοσε γὰρ ὁ δεσπότης
 κατὰ τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ· ἐὰν
 ὠρισμένης τῆς ἡμέρας ταύτης ἔτι ἁμαρτήσας * γένηται,
 μὴ ἔχειν αὐτὸν σωτηρίαν· ἢ γὰρ μετάνοια τοῖς δικαίοις
 15 ἔχει τέλος· πεπλήρωνται γὰρ αἱ ἡμέραι μετανοίας τοῖς
 δικαίοις πᾶσι τοῖς ἀγίοις· τοῖς δὲ ἔθνεσι μετάνοιά ἐστι
 τέλος τῆς ἐννάτης ἡμέρας. Ἐρεῖς οὖν τοῖς προηγουμένοις
 τῆς ἐκκλησίας, ἵνα κατορθώσωνται τὰς ὁδοὺς αὐτῶν ἐν
 δικαιοσύνῃ, ἵνα ἀπολάβωσιν ἐν πλήρει τὰς ἐπαγγελίας
 20 μετὰ πολλῆς δόξης. Ἐμμεῖναιτε οὖν οἱ ἐργαζόμενοι
 τὴν δικαιοσύνην καὶ μὴ διψυχήσητε, ἵνα γένηται ὑμῶν
 ἡ παράδοσις μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων. Μακάριοι
 ὑμεῖς ὅσοι ὑπομενεῖτε τὴν θλίψιν τὴν ἐρχομένην τὴν
 μεγάλην καὶ ὅσοι οὐκ ἀρνήσονται τὴν ζωὴν αὐτῶν.
 25 Ὡμοσε γὰρ ὁ κύριος κατὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοὺς ἀρνησα-
 μένους τὸν κύριον αὐτῶν, ἀπεγνωρίσθαι ἀπὸ τῆς ζωῆς
 αὐτῶν τοὺς μέλλοντας ἀρνεῖσθαι ταῖς ἐρχομέναις ἡμέ-
 ραις· τοὺς δὲ πρότερον ἀρνησαμένους, διὰ τὴν πολλὴν
 αὐτοῦ εὐσπλαγγίαν ἕλεως ἐγένετο αὐτοῖς.»

30 III. «Σὺ δὲ, Ἑρμαῖ, μηκέτι μνησικακεῖ τοῖς τέκνοις
 σου, μηδὲ τὴν ἀδελφὴν σου ἐάσης, ἵνα καθαρισθῶσιν
 ἀπὸ τῶν προτέρων ἁμαρτιῶν αὐτῶν· παιδευθήσονται
 γὰρ παιδείαν δικαίαν, ἐὰν σὺ μὴ μνησικακήσης αὐτοῖς·

13. * Add. τις? 17. τέλος — ἡμέρας] ἕως τῆς ἐσχάτης
 ἡμέρας? 22. παράδοσις] πάροδος?

μνησικακία θάνατον κατεργάζεται. Σὺ δὲ, Ἐρμᾶ, μεγάλας θλίψεις ἔσχεσ ἰδιωτικὰς διὰ τὰς μὲν παραβάσεις τοῦ οἴκου σου, ὅτι οὐκ ἐμέλησέ σοι περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ παρενεθυμήθης, καὶ ταῖς πραγματείαις σου συνανειφύρης ταῖς πονηραῖς. Ἀλλὰ σώζει σε τὸ μὴ ἀπο- 5 σιῆσαι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ ἡ ἀπλότης σου καὶ ἡ ἐγκράτεια, ταῦτα σέσωκέ σε, εἰ παραμένεις τούτοις· ἔασον ἐκείνας· καὶ πάντας σώζει τοὺς τὰ τοιαῦτα ἐργαζομένους. Ὅσοι δὲ ἐν ἀκακίᾳ καὶ ἀπλότητι διάγουσι τὸν βίον, οὗτοι κατισχύσουσι πάσης πονηρίας 10 καὶ παραμενοῦσιν εἰς ζωὴν αἰώνιον. Μακάριοι πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν δικαιοσύνην· οὗτοι γὰρ μόνοι φθορᾶ οὐχ ὑπόκεινται. Ἐρεῖς δέ· ἰδὸν θλίψις ἔρχεται μεγάλη σφόδρα· καὶ εἰ δοκεῖ σοι, * ἀποστράφηθι τῆς ἀμαρτίας καὶ ἐπίστρεψον αὐθις πρὸς κύριον πνεύ- 15 ματι ταπεινώσεως· ἐγγὺς ὁ κύριος τοῖς ἐπιστρεφόμενοις, ὡς γέγραπται ἐν οἷς ἐλάλησε τὸ πνεῦμα κυρίου Μωσεῖ δι' Ἑλδὰδ καὶ Μωδὰδ τοῖς προφητεύσασιν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῷ λαῷ.»

IV. Ἀπεκαλύφθησαν δέ μοι, ἀδελφοί, ὑπό τινος 20 νεανίσκου εὐειδεστάτου, λέγοντος· τὴν πρεσβυτέραν, παρ' ἧς ἔλαβες τὸ βιβλίον, τίνα δοκεῖς εἶναι; Ἐγὼ φημί· τὴν Σίβυλλαν. Πλανᾶσαι, φησὶν, οὐκ ἔστι. Τίς οὖν ἐστί; φημί. Ἡ Ἐκκλησία, φησὶν. Εἶπον οὖν αὐτῷ· διὰ τί οὖν πρεσβυτέρα; Ὅτι, φησὶ, πάντων πρώτη 25 ἐκτίσθη, διὰ τοῦτο πρεσβυτέρα, καὶ διὰ ταύτης ὁ κόσμος κατηρτίσθη. Μετέπειτα δὲ ὄρασιν εἶδον ἐν τῷ οἴκῳ μου· ἦλθεν ἡ πρεσβυτέρα, καὶ ἠρώτησέ με εἰ ἤδη τὸ βιβλίον ἔδωκα τοῖς πρώτοις. Ἡρησάμην δεδοκέναι. Καλῶς, φησὶ, πεποίηκας· ἔχω γὰρ ῥήματα προσ- 30 θεῖναι. Ὅταν οὖν ἀποτελέσω τὰ ῥήματα πάντα, διὰ σοῦ γνωσθήσονται τοῖς ἐκλεκτοῖς πᾶσι. Γράψεις δὴ νῦν βιβλία δύο, καὶ δώσεις ἐν Κλήμεντι, καὶ ἐν Γραπτῇ.

8. ἔασον ἐκείνας] loco alieno posita videntur. 14. * Ex-
ciderunt quaedam. 18. δι' Ἑλδὰδ] l. ἐν Ἑ.

Καὶ Κλήμης μὲν πέμψει εἰς τὰς ἕξω πόλεις· ἐκείνῳ γὰρ ἐπιγέγραπται· Γραπτὴ δὲ νουθετήσῃ τὰς χήρας καὶ τοὺς ὀρφανούς. Σὺ δὲ ἀναγγελεῖς τοῖς πρεσβυτέροις τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀναγνώσεις τοῖς λαοῖς μετὰ
5 τῶν προΐσταμένων.

ΟΡΑΣΙΣ Γ'.

1. Ὅρασιν εἶδον, ἀδελφοί, τοιαύτην. Νηστεύσας πολλάκις καὶ δεηθεὶς τοῦ κυρίου, ἵνα μοι φανερώσῃ τὴν ἀποκάλυψιν, ἣν ἐπηγγείλατο δεῖξαι, τῆς πρεσβυτέρας ἐκείνης, τῇ νυκτὶ ὥφθη μοι ἡ πρεσβυτέρα καὶ εἶπεν·
10 ἐπεὶ οὕτως ἐνδεὴς καὶ σπουδαῖος τὴν γνώμην εἶ πάντα, ἔλθ' εἰς τὸν ἀγρὸν ὅπου χρονίζεις· καὶ περὶ ὥραν πέμπτην μέλλω φανερωθῆσθαι σοι, καὶ δεῖξω ἃ δεῖ σε ἰδεῖν. Ἠρώτησα αὐτὴν λέγων· κυρία, ἐν ποίῳ τόπῳ τοῦ ἀγροῦ; Ὅπου, φησὶ, θέλεις. Ἐξελεξάμην
15 τόπον καλὸν ἀποκεχωρισμένον. Πρὶν δὲ λαλῆσαι αὐτὴν καὶ εἰπεῖν τὸν τόπον, λέγει μοι· ἦξω ἐκεῖ ὅπου θέλεις. Ἐγενόμην οὖν, ἀδελφοί, εἰς τὸν ἀγρὸν, καὶ συνώψισα τὰς ὥρας, καὶ ἦλθον εἰς τὸν τόπον ὅπου αὐτὴ ἔλθεῖν ἔμελλε, καὶ βλέπω ἐδώλιον κείμενον ἐλε-
20 φάντινον, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδώλιου προσκεφάλαιον λινοῦν, καὶ ἐπάνω ἔκειτο ἐξηπλωμένον λευκὸν κάρπασον. Ἰδὼν οὖν ταῦτα κείμενα, καὶ μηδένα ὄντα ἐν τῷ τόπῳ, ἔκθαμβος ἐγενόμην, καὶ ὡσεὶ τρόμος με ἔλαβε, καὶ αἱ τρίχες μου ὀρθαί· καὶ ὡσεὶ φρίκη μοι προσῆλθε, μό-
25 νου μου ὄντος. Ἐν ἑμαυτῷ οὖν γενόμενος καὶ μνησθεὶς τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, καὶ λαβὼν θάρσος, θεῖς τὰ γόνατα ἐξωμολογούμην τῷ κυρίῳ τὰς ἀμαρτίας μου ὡς καὶ πρότερον. Ἡ δὲ ἦλθε μετὰ * νεανίσκων, οὓς

8. τῆς] διὰ τῆς? 15 sq. αὐτὴν] με? 21. καρπάσων?
28. * Add. τῶν ἕξ?

καὶ πρότερον ἐωράκειν, καὶ ἐστάθη μοι καὶ ἐπηροῶ-
το προσευχομένου*, καὶ ἐξομολογουμένου τῷ κυρίῳ τὰς
ἀμαρτίας μου. Καὶ ἀψαμένη μου λέγει· Ἐρμᾶ, παῦ-
σαι περὶ τῶν ἀμαρτιῶν σου πάλιν ἐρωτᾶν· ἐρώτα καὶ
περὶ δικαιοσύνης, ἵνα λάβῃς μέρος τι ἐξ αὐτῆς μετὰ 5
σεαυτοῦ εἰς τὸν οἶκόν σου. Καὶ ἐξήγειρέ με τῆς χει-
ρὸς, καὶ ἄγει με εἰς τὸ ἐδώλιον, καὶ λέγει τοῖς νεανί-
σχοις· ὑπάγετε καὶ οἰκοδομεῖτε. Μετὰ δὲ τὸ ἀνα-
χωρῆσαι τοὺς νεανίσκους, μόνων ἡμῶν γεγονότων, λέ-
γει μοι· κάθισον ὧδε. Λέγω αὐτῇ· κυρία, ἄφες τοὺς 10
πρεσβυτέρους πρῶτον καθίσαι. Ὡς σοι λέγω, φησί,
κάθισον. Θέλοντα δέ με εἰς τὰ δεξιὰ μέρη καθίσαι
οὐκ εἶασεν, ἀλλ' ἐννεύει μοι τῇ χειρὶ, ἵνα εἰς τὰ ἀρι-
στερὰ μέρη καθίσω. Λογιζομένου μου οὖν καὶ λυπου-
μένου, ὅτι οὐκ εἶασέ με εἰς τὰ δεξιὰ μέρη καθίσαι, 15
λέγει μοι· Τί λυπῆ, Ἐρμᾶ; Ὁ εἰς τὰ δεξιὰ τόπος
ἄλλων ἐστὶ τῶν ἤδη εὐηρεστηκότων τῷ θεῷ καὶ πα-
θόντων ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ· σοὶ δὲ πολλὰ λεί-
πει ἵνα μετ' αὐτῶν καθίσῃς· ἀλλ' ὡς ἐμμένεις τῇ
ἀπλότῃ, μείνον, καὶ καθίσεις μετ' αὐτῶν, καὶ ὅσοι ἂν 20
ἐργάζωνται τὰ ἐκείνων ἔργα, καὶ ὑπενέγκωσιν ἃ ἐκεῖ-
νοι ὑπήνεγκαν.

II. Τί, φημί, ὑπήνεγκαν; Ἄκουε, φησί· μάστιγας,
φυλακὰς, θλίψεις μεγάλας, σταυροὺς, θηρία, ἕνεκα τοῦ
ὀνόματος τοῦ θεοῦ· διὰ τοῦτο ἐκείνων ἐστὶ τὰ δεξιὰ 25
μέρη τοῦ ἀγιάσματος, καὶ ὅς ἐάν πάθῃ διὰ τὸ ὄνομα
τοῦ θεοῦ· τῶν δὲ λοιπῶν τὰ ἀριστερὰ μέρη ἐστίν.
Ἄλλ' ἀμφοτέρων, καὶ τῶν ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν
καθημένων, τὰ αὐτὰ δῶρα καὶ αἱ ἐπαγγελίαι· μόνοι
γὰρ ἐκεῖνοι ἐκ δεξιῶν κάθηνται, καὶ ἔχουσι δόξαν 30
τινά. Σὺ δὲ κατεπίθυμος εἶ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μετ'
αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ ὑστερήματά σου πολλά· καθαρισθῆση
δὲ ἀπὸ τῶν ὑστερημάτων σου· καὶ πάντες δὲ οἱ μὴ

2. * Add. μου? 29. μόνοι] μόνον?

διψυχοῦντες καθαρισθήσονται ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων
 αὐτῶν εἰς ταύτην τὴν ἡμέραν. Ταῦτα δὲ εἰποῦσα
 ἤθελεν ἀπελθεῖν· πεσὼν δὲ πρὸς τοὺς πόδας αὐτῆς
 ἠρώτησα αὐτὴν κατὰ τοῦ κυρίου, ἵνα μοι ἐπιδείξῃ ὃ
 5 ἐπηγγείλατο ὄραμα. Ἡ δὲ πάλιν ἐπελάβετο τῆς χει-
 ρός μου, καὶ ἤγειρέ με, καὶ καθίζει ἐπὶ τὸ ἐδώλιον ἐξ
 εὐωνύμων· καθέζεται δὲ καὶ αὐτὴ ἐκ δεξιῶν· καὶ ἐπά-
 ρασα ῥάβδον τινὰ λαμπρὰν λέγει μοι· βλέπεις μεγάλα
 πράγματα; Λέγω αὐτῇ· κυρία, οὐδὲν βλέπω. Ἴδου
 10 οὐχ ὄραῖς κατέναντί σου πύργον μέγαν οἰκοδομούμενον
 ἐφ' ὑδάτων, λίθοις τετραγώνοις λαμπροῖς; Ἐν τετρα-
 γώνῳ γὰρ ὠκοδόμητο ὁ πύργος ὑπὸ τῶν ἕξ νεανίσκων
 τῶν ἐληλυθότων μετ' αὐτῆς· ἄλλαι δὲ μυριάδες ἀν-
 δρῶν παρέφερον τοὺς λίθους· οἱ μὲν ἐκ τοῦ βυθοῦ,
 15 οἱ δὲ ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπεδίδουν τοῖς νεανίσκοις· ἐκεῖ-
 νοι δὲ ἐλάμβανον καὶ ὠκοδόμουν· τοὺς μὲν ἐκ τοῦ βυ-
 θοῦ λίθους ἐλκομένους πάντας οὕτως ἐτίθεσαν εἰς τὴν
 οἰκοδομήν· ἠρμοσμένοι γὰρ ἦσαν, καὶ συνεφώνουν τῇ
 ἀρμογῇ μετὰ τῶν ἑτέρων λίθων· καὶ οὕτως ἐκολλῶντο
 20 ἀλλήλοις, ὥστε τὴν ἀρμογὴν αὐτῶν μὴ φαίνεσθαι.
 Ἐφαίνετο δὲ ἡ οἰκοδομὴ τοῦ πύργου ὡς ἐξ ἑνὸς λίθου
 ὠκοδομημένη. Τοὺς δὲ ἑτέρους λίθους τοὺς φερομέ-
 νους ἀπὸ τῆς ξηραῖς οὓς μὲν ἀπέβαλλον, οὓς δὲ ἐτί-
 θουν εἰς τὴν οἰκοδομήν· ἄλλους δὲ κατέκοπτον καὶ ἔρ-
 25 ριπτον μακρὰν ἀπὸ τοῦ πύργου. Ἄλλοι δὲ λίθοι
 πολλοὶ κύκλῳ τοῦ πύργου ἔκειντο, καὶ οὐκ ἐχρῶντο
 αὐτοῖς εἰς τὴν οἰκοδομήν· ἦσαν γὰρ τινες ἐξ αὐτῶν
 ἐψωριακότες, ἕτεροι δὲ σχισμὰς ἔχοντες, ἄλλοι δὲ κε-
 κολοβωμένοι, ἄλλοι δὲ λευκοὶ καὶ στρογγύλοι, μὴ ἀρ-
 30 μόζοντες εἰς τὴν οἰκοδομήν. Ἐβλεπον δὲ ἑτέρους λί-
 θους ῥιπτομένους μακρὰν ἀπὸ τοῦ πύργου καὶ ἔρχο-
 μένους εἰς τὴν ὁδὸν καὶ μὴ μένοντας ἐν τῇ ὁδῷ, ἀλλὰ
 κυλιόμενους ἐκ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ἀνοδίαν· ἑτέρους δὲ
 ἐπὶ πυρὸς ἐκπίπτοντας καὶ καιομένους· ἑτέρους δὲ
 35 πίπτοντας ἐγγὺς ὑδάτων, καὶ μὴ δυναμένους κυλισθῆ-
 ναι εἰς τὸ ὕδωρ.

III. Ταῦτα οὖν δείξασά μοι ἢ γυνὴ τῇ ῥάβδῳ
καὶ μηδὲν εἰποῦσα ἐβούλετο ἀπελθεῖν. Ἐγὼ δὲ φω-
νήσας, κυρία, εἶπον αὐτῇ, τί με ὠφελήσει ἄπερ νῦν
ἐώρακα, εἰ μὴ ἀποκαλυφθῆσεται μοι τὸ δηλούμενον
τούτων; Ἡ δὲ ἀποκριθεῖσα λέγει μοι· πανοῦργος εἶ,⁵
ἄνθρωπε, θέλων γινώσκειν τὰ περὶ τὸν πύργον. Ναί,
φρημί, κυρία, ἵνα τοῖς ἀδελφοῖς ἀναγγείλω καὶ ἰλαρώ-
τεροι γένωνται, καὶ ταῦτα ἀκούσαντες γινώσκωσι τὸν
θεὸν ἐν πολλῇ γνώσει. Ἡ δὲ ἔφη· ἀκούσονται μὲν
πολλοί· ἀκούσαντες δὲ τινες ἐξ αὐτῶν χαρήσονται, τι-¹⁰
νὲς δὲ κλαύσονται· ἀλλὰ καὶ οὗτοι, ἐὰν ἀκούσαντες
μετανοήσωσι, καὶ αὐτοὶ χαρήσονται. Ἄκουε οὖν τὰς
παραβολὰς τοῦ πύργου· ἀποκαλύψω σοι γὰρ τὰ πάντα·
καὶ μηκέτι μοι κόπους πάρεχε περὶ ἀποκαλύψεως· αἱ
γὰρ ἀποκαλύψεις αὗται τέλος ἔχουσι· πεπληρωμένοι¹⁵
γὰρ εἰσιν. Ἄλλ' οὐ παύσῃ αἰτούμενος ἀποκαλύψεις·
ἀναιδὴς γὰρ εἶ. Τὸν μὲν πύργον ὃν βλέπεις οἰκοδο-
μούμενον, ἐγὼ εἰμι, ἢ Ἐκκλησία, ἢ ὄφθειςά σοι καὶ
νῦν καὶ τὸ πρότερον· ὃ ἐὰν οὖν θέλῃς, ἐπερώτα περὶ
τοῦ πύργου, καὶ ἀποκαλύψω σοι, ἵνα χαρῆς μετὰ τῶν²⁰
ἀγίων. Λέγω αὐτῇ· κυρία, ἐπεὶ ἅπαξ ἄξιόν με ἠγήσω
τοῦ πάντα ἀποκαλύψαι, ἀποκάλυψον. Ἡ δὲ λέγει μοι·
ὃ ἐὰν ἐνδέχεται ἀποκαλυφθῆναί σοι, ἀποκαλυφθῆσεται,
μόνον ἢ καρδιά σου πρὸς τὸν θεὸν ἦτω καὶ μὴ διψυ-
χίσης, ὃ ἐὰν ἴδῃς. Ἐπηρώτησα αὐτήν· διὰ τί ὁ πύρ-²⁵
ργος ἐφ' ὑδάτων ὠκοδόμηται, κυρία; Εἶπόν σοι, φρησί,
καὶ τὸ πρότερον, πανοῦργος εἶ περὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ
πύργου, καὶ ἐκζητήσεις ἐπιμελῶς· ἐκζητῶν οὖν εὐρή-
σεις τὴν ἀλήθειαν. Διὰ τί οὖν ἐφ' ὑδάτων ὠκοδό-
μηται ὁ πύργος, ἄκουσον· ὅτι ἡ ζωὴ ὑμῶν δι'³⁰
ὑδατος ἐσώθη καὶ σωθήσεται. Τεθεμελίωται δὲ ὁ
πύργος τῷ ῥήματι τοῦ παντοκράτορος καὶ ἐνδόξου
ὀνόματος, κραιεῖται δὲ ὑπὸ τῆς ἀοράτου δυνάμεως
τοῦ δεσπότη.

IV. Ἀποκριθεὶς δὲ λέγω αὐτῇ· μεγάλα καὶ θαν-³⁵
μασιὰ ἔχει τὸ πρᾶγμα τοῦτο. Οἱ δὲ νεανίσκοι οἱ

ἔξ οἱ οἰκοδομοῦντες τίνες εἰσίν; Ἡ δὲ ἔφη· οὗτοί
 εἰσιν οἱ ἅγιοι ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ, οἱ πρῶτοι κτισθέντες,
 οἷς παρέδωκεν ὁ κύριος πᾶσαν τὴν κτίσιν αὐτοῦ, αὐ-
 ξειν, καὶ οἰκοδομεῖν, καὶ δεσπόζειν τῆς κτίσεως πάσης·
 5 διὰ τούτων οὖν τελεσθήσεται ἡ οἰκοδομὴ τοῦ πύργου. Οἱ
 δὲ ἕτεροι οἱ παραφέροντες τοὺς λίθους τίνες εἰσὶ; Καὶ
 αὗτοί ἅγιοι ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ. Οὗτοι δὲ οἱ ἔξ ὑπερέχον-
 τες αὐτῶν εἰσὶ. Συντελεσθήσεται οὖν ἡ οἰκοδομὴ τοῦ πύρ-
 10 γου καὶ πάντες ὁμοῦ εὐφρανθήσονται κύκλῳ τοῦ πύργου
 καὶ δοξάσουσι τὸν Θεόν, ὅτι ἐτελέσθη ἡ οἰκοδομὴ τοῦ
 πύργου. Ἐπηρώτησα αὐτὴν λέγων· κυρία, ἤθελον γινῶ-
 ναι τῶν λίθων τὴν διαφορὰν καὶ τὴν δύναμιν, ποτα-
 πή ἐστίν. Ἀποκριθεῖσά μοι λέγει· οὐχ ὅτι πάντων
 ἀξιώτερος εἶ ἵνα σοι ἀποκαλυφθῇ· ἄλλοι γάρ σου
 15 πρότεροί εἰσι καὶ βελτίους, οἷς ἔδει ἀποκαλυφθῆναι
 τὰ ὄραματα ταῦτα· ἀλλ' ἵνα δοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ
 Θεοῦ, σοὶ ἀπεκαλύφθη, καὶ ἔτι ἀποκαλυφθήσεται διὰ
 τοὺς διψύχους, τοὺς διαλογιζομένους ἐν ταῖς καρδίαις
 αὐτῶν, εἰ ἄρα ἐστὶ ταῦτα ἢ οὐκ ἐστὶ. Λέγε αὐτοῖς
 20 ὅτι ταῦτα πάντα ἀληθῆ ἐστὶ, καὶ οὐδέν ἐστιν ἕξωθεν
 τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ ταῦτα ἰσχυρὰ καὶ βέβαια καὶ τε-
 θεμελιωμένα ἐστίν.

V. Ἄκουε οὖν περὶ τῶν λίθων τῶν ὑπαγόντων
 εἰς τὴν οἰκοδομήν. Οἱ μὲν λίθοι οἱ τετράγωνοι
 25 καὶ λευκοὶ καὶ συμφωνοῦντες ταῖς ἀρμογαῖς αὐτῶν,
 οὗτοί εἰσιν οἱ ἀπόστολοι καὶ ἐπίσκοποι καὶ διδά-
 σκαλοι, οἱ πορευθέντες κατὰ τὴν στενὴν ὁδὸν τοῦ
 Θεοῦ καὶ ἐπισκοπήσαντες καὶ διδάξαντες, καὶ διακονή-
 σαντες ἀγνῶς καὶ σεμνῶς τοῖς δούλοις τοῦ Θεοῦ τὸν
 30 λόγον· οἱ μὲν κεκοιμημένοι, οἱ δὲ ἔτι ὄντες· πάντοτε
 ἑαυτοῖς συνεφάνησαν, καὶ ἐν ἑαυτοῖς εἰρήνην ἔσχον,
 καὶ ἀλλήλων ἤκουσαν· διὰ τοῦτο ἐν τῇ οἰκοδομῇ τοῦ
 πύργου συμφωνοῦσιν αἱ ἀρμογαὶ αὐτῶν. Οἱ δὲ ἐκ τοῦ

27. στενὴν ὁδὸν] Cod. in marg.: σεμνὴν διδασκαλίαν.

βυθοῦ ἐλκόμενοι καὶ ἐπιτιθέμενοι τῇ οἰκοδομῇ καὶ συμφωνοῦντες μετὰ τῶν ἐτέρων λίθων τῶν ἤδη ὠκοδομημένων τίνες εἰσίν; Οὗτοί εἰσιν οἱ κεκοιμημένοι, καὶ παθόντες ἕνεκα τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου καὶ κατορθώσαντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ. Οἱ δὲ ἀπὸ τῆς ξηραῖς 5 φερόμενοι καὶ τιθέμενοι* τῇ οἰκοδομῇ τίνες εἰσίν, ὧ κυρία; Οὗτοί εἰσιν, εἶπεν ἡ γυνή, οἱ ἐν τῇ ὁδῷ περιπατοῦντες, καὶ εἰσὶ λεῖοι ὅλως, οὓς ὁ θεὸς μάλιστα ἐπέδέξατο· προσῆλθον γὰρ τῷ κυρίῳ ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ διεύθυνον τὰς ὁδοὺς κυρίου * ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ. 10 Οἱ δὲ προσφερόμενοι καὶ τιθέμενοι ἐν τῇ οἰκοδομῇ τοῦ πύργου τίνες εἰσίν; Οὗτοί εἰσιν οἱ νεωστὶ προσπεφευγότες τῷ κυρίῳ ἐν τῇ πίστει αὐτοῦ καὶ πιστοί. Νουθετοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸ ποιεῖν τὸ ἀγαθόν, ὅτι οὐχ εὐρέθη ἐν αὐτοῖς πονηρία. Οὓς δὲ 15 ἀπέβαλλον καὶ ἔρριπτον παρὰ τὸν πύργον τίνες εἰσίν; Οὗτοί εἰσιν οἱ ἡμαρτηκότες καὶ θέλοντες μετανοεῖν· διὰ τοῦτο οὐκ ἀπερρίφθησαν ἔξω τοῦ πύργου, ὅτι εὐχρηστοὶ ἔσονται τῇ οἰκοδομῇ ἐὰν μετανοήσωσιν. Οἱ οὖν μετανοήσαντες, ἐὰν μετανοήσωσιν, ἰσχυροὶ ἔσονται 20 τῇ πίστει, εἰ νῦν μετανοήσωσιν ἐν ᾧ οἰκοδομεῖται ὁ πύργος. Ἐὰν δὲ τελεσθῇ ἡ οἰκοδομὴ, οὐκ ἔτι ἔξουσι τόπον ἐν ᾧ ἀναπανθήσονται· ἀδόκιμοι γὰρ εἰσιν οὗτοι. Τοῦτο δὲ ἔξουσιν, ὅτι παρὰ τῷ πύργῳ κεῖνται.

VI. Τοὺς δὲ κατακοπτομένους καὶ μακρὰν ῥίπτο-25 μένους ἀπὸ τοῦ πύργου θέλεις γνῶναι ὅποιοί εἰσι; Θέλω, εἶπον, κυρία. Οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς ἀνομίας· ἐπίστευσαν γὰρ ἐν ὑποκρισίᾳ, καὶ πᾶσα ἀνομία οὐκ ἀπέστη ἀπ' αὐτῶν· διὰ τοῦτο οὐκ ἔχουσι σωτηρίαν, ὅτι οὐκ εἰσιν ὠφέλιμοι εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου 30 διὰ τὰς πονηρίας αὐτῶν. Διὰ τοῦτο εἰς λεπτὸν κατεκόπησαν καὶ τοῦ πύργου μακρὰν ἀπερρίφθησαν· ὠργίσθη γὰρ αὐτοῖς ὁ κύριος, ὅτι αὐτὸν παρώργισαν.

6. * Add. ἐν. 10. * Add. ἐν? 20. μετανοήσαντες] μετανοήσαντες?

Τοὺς δὲ ἑτέρους λίθους, οὓς ἐώρακας πολλοὺς κειμέ-
 νους καὶ μὴ ὑπάγοντας εἰς τὴν οἰκοδομὴν, οὗτοι ἐψω-
 ριακότες εἰσὶν, οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, μὴ ἐπιμεί-
 ναντες δὲ ἐν αὐτῇ μηδὲ κολλώμενοι τοῖς ἀγίοις· διὰ
 5 τοῦτο ἄχρηστοί εἰσιν. Οἱ δὲ τὰς σχισμὰς ἔχοντες τίνες
 εἰσὶν; Οὗτοί εἰσιν οἱ κατ' ἀλλήλων ἔχοντες ἐν ταῖς
 καρδίαις καὶ μὴ εἰρηνεύοντες ἐν ἑαυτοῖς· ἐν μὲν τῷ
 παρόντι εἰρήνην ἔχοντες, ὅταν δὲ ἀποχωρισθῶσιν, αἰ-
 πονηρίαι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἐμμένουσιν. Αὗται
 10 οὖν αἱ σχισμαί εἰσιν, ἃς ἔχουσιν οἱ λίθοι. Οἱ δὲ κε-
 κολοβωμένοι, οὗτοί εἰσιν οἱ πεπιστευκότες μὲν, καὶ τὸ
 πλεῖστον μέρος ἔχοντες ἐν δικαιοσύνῃ, τινὰ δὲ μέρη
 ἔχοντες τῆς ἀνομίας· διὰ τοῦτο κολοβοὶ καὶ οὐχ ὄλο-
 τελεῖς εἰσιν. Οἱ δὲ λευκοὶ καὶ στρογγύλοι καὶ μὴ ἀρ-
 15 μόζοντες τῇ οἰκοδομῇ τίνες εἰσὶ, κυρία; Ἀποκριθεῖσα
 λέγει μοι· ἕως πότε μωρὸς εἶ καὶ ἀσύνητος, καὶ πάντα
 ἐπερωτᾷς καὶ οὐδὲν νοεῖς; Οὗτοί εἰσιν οἱ ἔχοντες μὲν
 πίστιν, ἔχοντες δὲ πλοῦτον τοῦ αἰῶνος τούτου τὴν
 οὐσίαν. Ὅταν οὖν γένηται θλίψις, διὰ τὸν πλοῦτον
 20 αὐτῶν καὶ τὰς πραγματείας ἀπαρνοῦνται αὐτὸν τὸν
 κύριον. Ἀποκριθεὶς αὐτῇ λέγω· κυρία, πότε οὖν εὐ-
 χρηστοὶ ἔσονται εἰς τὴν οἰκοδομὴν; Ὅταν, φησὶ, περικ-
 κοπῇ αὐτῶν ὁ πλοῦτος ὁ ψυχαγωγῶν αὐτοὺς, τότε
 εὐχρηστοὶ ἔσονται τῷ θεῷ· ὥσπερ γὰρ ὁ λίθος ὁ
 25 στρογγύλος, ἐὰν μὴ περικοπῇ καὶ ἀποβάλλῃ ἐξ αὐτοῦ
 τι, οὐ δύναται τετράγωνος γίνεσθαι, οὕτω καὶ οἱ πλου-
 τοῦντες ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι, ἐὰν μὴ περικοπῇ αὐτῶν
 ὁ πλοῦτος, οὐ δύνανται τῷ Χριστῷ εὐχρηστοὶ γενέσθαι.
 Ἀπὸ σεαυτοῦ πρῶτον γινῶθι· ὅτε ἐπλούτεις, ἄχρηστος
 30 ἦσθα· νῦν δὲ εὐχρηστος καὶ ὠφέλιμος ἐν τῇ ζωῇ, καὶ
 εὐχρηστος ἦσθα τῷ θεῷ· καὶ γὰρ σὺ αὐτὸς χρᾶσαι ἐκ
 τῶν αὐτῶν λίθων.

VII. Τοὺς δὲ ἑτέρους λίθους εἶδες μακρὰν ἀπὸ

30 sq. εὐχρηστος — χρᾶσαι] εὐχρηστος τῷ θεῷ· καὶ γὰρ σ
 αὐτὸς ἦσθα?

τοῦ πύργου ριπτομένους, καὶ πίπτοντας εἰς τὴν ὁδὸν καὶ κυλιομένους ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὰς ἀνοδίας. Οὗτοί εἰσιν οἱ πεπιστευκότες μὲν, ἀπὸ δὲ τῆς διψυχίας αὐτῶν ἀφίνουσι τὴν ὁδὸν τὴν ἀληθῆ, δοκοῦντες βελτίονα ὁδὸν δύνασθαι εὐρεῖν· πλανῶνται καὶ ταλαιπωροῦνται 5 περιπατοῦντες ἐν ταῖς ἀνοδίαις. Οἱ δὲ πίπτοντες εἰς τὸ πῦρ καὶ καιόμενοι, οὗτοί εἰσιν οἱ εἰς τέλος ἀποστάντες τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ οὐκέτι αὐτοῖς ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν τοῦ μετανοῆσαι διὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀσελγείας καὶ τῆς πονηρίας ὧν εἰργάζοντο. Τοὺς 10 δὲ ἐτέρους τοὺς πίπτοντας ἐγγὺς τῶν ὑδάτων καὶ μὴ δυναμένους κυλισθῆναι εἰς τὸ ὕδωρ θέλεις γινῶναι τίνες εἰσίν; Οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες καὶ θέλοντες βαπτισθῆναι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου· εἶτα, ὅταν ἔλθῃ αὐτοῖς εἰς μνήμην ἡ γινῶσις τῆς ἀληθείας, 15 μετανοοῦσι μὲν, πονηρεύονται δὲ τὴν μετάνοιαν, καὶ πορεύονται πάλιν ὀπίσω τῶν πονηριῶν αὐτῶν τῶν πονηριῶν. Οὕτως οὖν ἐτέλεσε τὴν ἐξήγησιν τοῦ πύργου ἢ γυνή· ἐγὼ δὲ ἀναιδευσάμενος ἐπ' αὐτὴν ἐπηρώτησα ἔτι εἰ ἄρα πάντες οἱ λίθοι οὗτοι οἱ ἀποβεβλημένοι 20 καὶ μὴ ἀρμόζοντες εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου εἰ ἔστιν αὐτοῖς μετάνοια, καὶ ἔξουσι τόπον εἰς τὸν πύργον τοῦτον. Ἐχουσι, φησὶ, μετάνοιαν, ἀλλ' εἰς τοῦτον τὸν τόπον οὐ δύνανται ἀρμόσαι. Ἐτέρῳ δὲ τόπῳ ἀρμόσουσι πολλῶν ἐλάττωνι, καὶ τοῦτο ἐὰν βασανισθῶσι καὶ 25 πληρώσωσι τὰς ἡμέρας τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. Καὶ διὰ τοῦτο μετατεθήσονται, ὅτι μετέλαβον τοῦ ῥήματος τοῦ δικαίου· καὶ τότε αὐτοῖς συμβήσεται μετατεθῆναι ἐκ τῶν βασάνων αὐτῶν, ἐὰν ἀναβῆ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν μετανοῆσαι·* οὐ σώζονται διὰ τὴν σκληρὰν καρδίαν 30 αὐτῶν.

VIII. Ὅτε οὖν ἐπαυσάμην ἐρωτῶν αὐτὴν περὶ

17. πονηριῶν] ἐπιθυμιῶν? 30.* Exciderunt quaedam, fere haec: ἐὰν δὲ μὴ ἀναβῆ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν μετανοῆσαι.

πάντων τούτων, λέγει μοι· θέλεις ἄλλο ἰδεῖν; Κατεπίθυμος ὢν τοῦ θεάσασθαι περιχαρῆς ἐγενόμην τοῦ ἰδεῖν. Ἡ δὲ ἐμβλέψασά μοι ὑπεμειδίασε, καὶ λέγει μοι· βλέπεις ἐπὶ γυναῖκας κύκλω τοῦ πύργου; Βλέπω, φημί, κυρία. Ὁ πύργος οὗτος ὑπὸ τούτων βαστάζεται κατ' ἐπιταγὴν τοῦ κυρίου· ἄκουε νῦν τὰς ἐνεργείας αὐτῶν. Ἡ μὲν πρώτη αὐτῶν, ἡ τὰς χεῖρας κρατοῦσα, Πίστις καλεῖται· διὰ ταύτης σώζονται οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ. Ἡ δὲ ἕτερα, ἡ περιεζωσμένη, Ἐγκράτεια καλεῖται· αὕτη θυγάτηρ ἐστὶ τῆς Πίστεως· ὅς ἂν ἀκολουθῇ αὐταῖς, μακάριος γίνεται ἐν τῇ ζωῇ, ὅτι πάντων πονηρῶν ἔργων ἀφέξεται, πιστεύων ὅτι, ἐὰν ἀφέξεται πάσης ἐπιθυμίας πονηρᾶς, κληρονομήσει ζωὴν αἰώνιον. Αἱ δὲ ἕτεροι, κυρία, πέντε τίνες εἰσὶ; Θυγατέρες ἀλλήλων εἰσὶ· καλοῦνται δὲ ἡ μὲν Ἀπλότης, ἡ δὲ Ἀκακία, ἡ δὲ Σεμνότης, ἡ δὲ Ἐπιστήμη, ἡ δὲ Ἀγάπη. Ὅταν οὖν τὰ ἔργα τῆς μητρὸς αὐτῶν πάντα ποιήσης, δύνασαι ζῆσαι. Ἦθελον γινῶναι, φημί, κυρία, τίς τίνα δυνάμιν ἔχει αὐτῶν. Ἄκουε, φησὶ, τὰς δυνάμεις αὐτῶν. Κρατοῦνται δὲ ὑπ' ἀλλήλων, καὶ ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλαις, καθὼς γεγεννημένοι εἰσίν. Ἐκ τῆς Πίστεως οὖν γεννᾶται Ἐγκράτεια, ἐκ τῆς Ἐγκρατείας Ἀπλότης, ἐκ τῆς Ἀπλότητος Ἀκακία, ἐκ τῆς Ἀκακίας Σεμνότης, ἐκ τῆς Σεμνότητος Ἐπιστήμη, ἐκ τῆς Ἐπιστήμης Ἀγάπη. Τούτων τοίνυν τὰ ἔργα ἀγνὰ καὶ σεμνὰ καὶ θεῖά εἰσιν. Καὶ ὅς ἂν δουλεύσῃ ταύταις, κατασχύσει κρατῆσαι τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ πύργῳ ἔξει τὴν κατοίκησιν μετὰ τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ. Μετὰ δὲ ἐπηρώτησα αὐτὴν περὶ τῶν καιρῶν, εἰ ἤδη συντέλειά ἐστιν. Ἡ δὲ ἀνέκραγε φωνῇ μεγάλη λέγουσα· ἀσύνετε ἄνθρωπε, οὐχ ὀρθῶς τὸν πύργον ἀποικοδομοῦμενον; ἕως ἂν οὖν ὁ πύργος οἰκοδομούμενος * ἔξει τέλος· ἀλλὰ ταχὺ ἐποικοδομηθήσεται. Μηκέτι ἐπερώτα

2 sq. τοῦ ἰδεῖν] τῇ ἰδέα? 31. ἀποικοδομούμενον] ἐποικοδομούμενον? 32. * Deest aliquid.

μηδέν· ἀρκεῖ σοι αὐτὰ * μετὰ τρεῖς ἡμέρας· νοῆσαι γὰρ δεῖ πρῶτον. Ἐντέλλομαί σοι πρῶτον, Ἐρμᾶ, τὰ ῥήματα ταῦτα, ἃ σοι μέλλω λέγειν, λαλήσαι πάντα εἰς τὰ ὦτα τῶν ἀγίων, ἵνα ἀκούσαντες αὐτὰ καὶ ποιήσαντες καθαρισθῶσιν ἀπὸ τῶν πονηριῶν αὐτῶν· καὶ σὺ 5 δὲ μετ' αὐτῶν.

IX. Ἀκούσατέ μου, τέκνα· Ἐγὼ ὑμᾶς ἐξέθρεψα ἐν πολλῇ ἀπλότητι καὶ ἀκακίᾳ καὶ σεμνότητι διὰ τὸ ἔλεος τοῦ κυρίου τοῦ ἐφ' ὑμᾶς στάξαντος τὴν δικαιοσύνην, ἵνα δικαιωθῆτε ἀπὸ πάσης πονηρίας καὶ πάσης 10 σχολιότητος. Ὑμεῖς δὲ οὐ θέλετε παῦσαι ἀπὸ τῆς πονηρίας ὑμῶν. Νῦν οὖν ἀκούσατέ μου καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐπισκέπτεσθε ἀλλήλους, καὶ ἀντιλαμβάνεσθε ἀλλήλων, καὶ μὴ μόνοι τῶν κτισμάτων τοῦ Θεοῦ μεταλαμβάνετε ἐκ καταχύματος· ἀλλὰ μεταδίδετε 15 καὶ τοῖς ὑστερουμένοις· οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν πολλῶν ἐδεσμάτων ἀφθονίαν τῆ σαρκὶ αὐτῶν ἐπισπῶνται καὶ λυμαίνονται τὴν σάρκα αὐτῶν*. Αὕτη οὖν ἡ ἀσυγκρασία βλαβερά ὑμῖν τοῖς ἔχουσι καὶ μὴ μεταδιδούσι τοῖς ὑστερουμένοις. Βλέπε τὴν κρίσιν τὴν ἐρχομένην. Οἱ 20 ὑπερέχοντες οὖν, ἐκζητεῖτε τοὺς πεινῶντας ἕως οὗπω ὁ πύργος ἐτελέσθη· μετὰ γὰρ τὸ τελεσθῆναι τὸν πύργον θελήσετε ἀγαθοποιῆσαι, καὶ οὐχ ἔχετε τόπον. Βλέπετε οὖν ὑμεῖς οἱ γαυριῶντες ἐν τῷ πλούτῳ ὑμῶν, μήποτε στενάξωσιν οἱ ὑστερούμενοι, καὶ ὁ στεναγμὸς 25 αὐτῶν ἀποβήσεται πρὸς τὸν κύριον καὶ ἐκλεισθήσεσθε μετὰ τῆς ἀπλησίας τῶν ἀγαθῶν ὑμῶν ἔξω τῆς θύρας τοῦ πύργου. Νῦν οὖν ὑμῖν λέγω τοῖς προηγουμένοις τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῖς πρωτοκαθεδρίταις· μὴ γίνεσθε ὅμοιοι τοῖς φαρμακοῖς. Οἱ φαρμακοὶ μὲν τὰ φάρμα- 30 κα αὐτῶν εἰς τὰς πυξίδας βαστάζουσιν, ὑμεῖς δὲ τὸ

1. * Exciderunt quaedam. 18. Desunt quae respondeant sententiae priori per οἱ μὲν incipienti. Ib. ἀσυγκρασία] ἀκρασία?

φάρμακον ὑμῶν καὶ τὸν ἰόν*. Τὴν δὲ καρδίαν ἐσκιρω-
 μένοι ἐστέ, καὶ οὐ θέλετε καθαρῖσαι τὰς καρδίας ὑμῶν
 καὶ συγκεράσαι ὑμῶν τὴν φρόνησιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν κα-
 θαρᾷ καρδίᾳ, ἵνα σχῆτε ἔλεος παρὰ τοῦ βασιλέως τοῦ με-
 5 γάλου. Βλέπετε οὖν, τέκνα, μήποτε αὐταὶ αἱ διχοστασίαι
 ἀποστερήσωσι τὴν ζωὴν ὑμῶν. Πῶς ὑμεῖς παιδεύειν θέ-
 λετε τοὺς ἐκλεκτοὺς κυρίου, αὐτοὶ μὴ ἔχοντες παιδείαν;
 Παιδεύετε οὖν ἀλλήλους καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς,
 ἵνα καὶ γὰρ κατέναντι τοῦ πατρὸς ἵλαρὰ σταθεῖσα λόγον
 10 ἀποδῶ ὑπὲρ ὑμῶν πάντων τῷ κυρίῳ ὑμῶν.

Χ. Ὅτε οὖν ἐπαύσατο μετ' ἐμοῦ λαλοῦσα, ἦλθον
 οἱ ἕξ νεανίσκοι οἱ οἰκοδομοῦντες, καὶ ἦσαν αὐτὴν πρὸς
 τὸν πύργον, καὶ ἄλλοι τέσσαρες ἦσαν τὸ ἐδώλιον καὶ
 ἀπήνεγκαν εἰς τὸν πύργον. Τούτων τὸ πρόσωπον οὐκ
 15 εἶδον, ὅτι ἀπεστραμμένοι ἦσαν. Ὑπάγουσαν δὲ αὐτὴν
 ἠρώτων, ἵνα μοι ἀποκαλύψῃ περὶ τῶν τριῶν μορφῶν,
 ἐν αἷς μοι ἀνεφανίσθη. Ἀποκριθεῖσά μοι λέγει· περὶ
 τούτων ἕτερον δεῖ σε ἐρωτῆσαι, ἵνα σοὶ ἀποκαλυφθῇ.
 Ὁφθῇ δέ μοι, ἀδελφοί, τῇ μὲν πρώτῃ ὁράσει τῇ περὶ
 20 σινῆ λίαν πρεσβυτέρα καὶ ἐν καθέδρᾳ καθημένη· τῇ
 δὲ δευτέρᾳ ὁράσει τὴν μὲν ὄψιν νεωτέραν εἶχε, τὴν
 δὲ σάρκα καὶ τὰς τρίχας πρεσβυτέρας, καὶ ἐστηκυῖά
 μοι ἐλάλει· ἱλαρωτέρα δὲ * ἢ τὸ πρότερον· τῇ δὲ τρί-
 τη ὁράσει ὅλη νεωτέρα καὶ κάλλει εὐπρεπεστάτη, μό-
 25 νας δὲ τὰς τρίχας πρεσβυτέρας εἶχεν· ἵλαρὰ δὲ εἰς
 τέλος ἦν, καὶ ἐπὶ ἐδωλίῳ καθημένη. Περὶ τούτων
 περίλυπος ἦμην λίαν, τοῦ γινῶναι με τὴν ἀποκάλυψιν
 ταύτην. Καὶ ἰδοὺ βλέπω τὴν πρεσβυτέραν ἐν ὁράματι
 τῆς νυκτὸς λέγουσαν· πᾶσα ἐρώτησις ταπεινοφροσύνης
 30 χρήζει· νήστευσον οὖν καὶ λήψῃ ὃ αἰτεῖς παρὰ τοῦ
 κυρίου. Ἐνήστευσα οὖν μίαν ἡμέραν, καὶ αὐτῇ τῇ νυκτὶ
 ὤφθη νεανίσκος καὶ λέγει μοι· τί σοὶ ὑποπύκνους αἰ-
 τεῖς ἀποκαλύψεις ἐν δεήσει; Βλέπε, μήποτε πολλὰ

1. * Add. εἰς τὴν καρδίαν vel ἐν τῇ καρδίᾳ? 23. * Add. ἦν?
 32. ὑποπύκνους] οὕτω πυκνῶς?

αἰτούμενος βλάβης σου τὴν σάρκα. Ἀρκοῦνταί σοι αἱ ἀποκαλύψεις αὗται· μήτι σπεύδεις ἰσχυροτέρας ἀποκαλύψεις ἰδεῖν ὧν ἑώρακας; Ἀποκριθεῖς δὲ αὐτῷ λέγω· κύριε, τοῦτο μόνον αἰτοῦμαι, περὶ τῶν τριῶν μορφῶν τῆς πρεσβυτέρας ἵνα μοι ἡ ἀποκάλυψις ὀλοτελής 5 γένηται. Ὁ δὲ ἀποκριθεῖς λέγει μοι· μέχρι τίνος ἀσύνετοί ἐστε; ἀλλ' αἱ διψυχίαί ὑμῶν ἀσυνέτους ὑμᾶς ποιοῦσι καὶ τὸ μὴ ἔχειν τὴν καρδίαν ὑμῶν πρὸς τὸν κύριον. Ἀποκριθεῖς δὲ αὐτῷ πάλιν εἶπον· ἀλλ' ὑπὸ σοῦ, κύριε, ἀκριβέστερον αὐτὰς γνωσόμεθα. 10

XI. Ἄκουε, φησὶ, περὶ τῶν τριῶν μορφῶν ὧν ἐπιζητεῖς. Τῇ μὲν πρώτῃ ὁράσει διὰ τί πρεσβυτέρα ὤφθη σοι καὶ ἐπὶ καθέδρας καθημένη; Ὅτι τὸ πνεῦμα ὑμῶν πρεσβύτερον καὶ ἤδη μεμαρασμένον καὶ μὴ ἔχον δύναμιν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν καὶ τῶν διψυχιῶν· 15 ὥσπερ γὰρ οἱ πρεσβύτεροι μηκέτι ἔχοντες ἐλπίδας τοῦ ἀνανεῶσαι οὐδὲν ἄλλο προσδέχονται εἰ μὴ τὴν κοίμησιν αὐτῶν, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἀπὸ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων παραδεδώκατε ἑαυτοὺς εἰς τὰς ἀκηδίας, καὶ οὐκ ἀπερρίψατε ἑαυτῶν τὰς μερίμνας ἐπὶ τὸν κύριον· ἀλλὰ 20 ἐθραύσθη ὑμῶν ἡ διάνοια καὶ ἐπαλαιώθητε ταῖς λύπαις ὑμῶν. Διὰ τοῦτο οὖν ἐν καθέδρα ἐκάθητο. Ἴνα τί οὖν ἐν καθέδρα ἐκάθητο, ἤθελον γινῶναι καὶ τοῦτο, κύριε. Ὅτι, ἀπεκρίνατο, πᾶς ἀσθενῆς ἐπὶ καθέδρας καθίζει διὰ τὴν ἀσθενεῖαν αὐτοῦ, ἵνα συγκρατηθῇ ἡ 25 ἀσθενεῖα τοῦ σώματος αὐτοῦ. Ἴδου ἔχεις τὸν τύπον τῆς πρώτης ὁράσεως.

XII. Ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ ὁράσει εἶδες αὐτὴν ἐστηκυῖαν καὶ τὴν ὄψιν νεωτέραν ἔχουσαν καὶ ἱλαρωτέραν παρὰ τὸ πρότερον, τὴν δὲ σάρκα καὶ τὰς τρίχας πρε- 30 σβυτέρας. Ἄκουε, φησὶ, καὶ ταύτην τὴν παραβολήν. Ὅταν πρεσβύτερός τις ἀπελπίσῃ ἑαυτὸν διὰ τὴν ἀσθενεῖαν αὐτοῦ καὶ τὴν πτωχότητα, οὐδὲν ἕτερον προσδέ-

22. Διὰ τοῦτο — ἵνα τί] Aut leg.: Διὰ τοῦτο οὖν ὡς πρεσβυτέρα ὤφθη. Ἴνα τί (vel Διὰ τί), aut vv. τοῦτο — ἵνα om.

χεται εἰ μὴ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν τῆς ζωῆς αὐτοῦ· εἶτα
 ἑξαίφνης κατελείφθη αὐτῷ κληρὸς· καὶ ἀκούσας ἔξη-
 γέρθη, καὶ περιχαρῆς γενόμενος ἐνεδύσατο τὴν ἰσχύν,
 καὶ οὐκ ἐπανάκειται, ἀλλ' ἔστηκε καὶ ἀνανεοῦται αὐ-
 5 τοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἤδη ἐφθαρμένον ἀπὸ τῶν προτέρων
 αὐτοῦ πραγμάτων, καὶ οὐκέτι κάθεται, ἀλλ' ἀνδρίζεται.
 Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ἀκούσαντες τὴν ἀποκάλυψιν ἣν ὑμῖν
 ὁ κύριος ἀπεκάλυψεν, ὅτι εὐσπλαγγνίσθη ἐφ' ὑμᾶς
 καὶ ἀνενέωσε τὸ πνεῦμα ὑμῶν, καὶ ἀπέθεσθε τὰς μα-
 10 λακίας ὑμῶν, καὶ προσῆλθεν ὑμῖν ἰσχὺς καὶ ἐνδυνα-
 μώθητε ἐν τῇ πίστει, καὶ ἰδὼν ὁ κύριος τὴν ἰσχυρο-
 ποιήσιν ὑμῶν ἐχάρη· καὶ διὰ τοῦτο ἐδηλοποίησεν
 ὑμῖν τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου· καὶ ἕτερα δηλώσει,
 εἴαν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας εἰρηνεύητε ἐν ἑαυτοῖς.

15 XIII. Τῇ δὲ τρίτῃ ὁράσει εἶδες αὐτὴν νεωτέραν
 καὶ καλὴν καὶ ἰλαράν· ὡς γὰρ, εἴαν τινι λυπουμένῳ
 ἔλθῃ ἀγαθὴ τις ἀγγελία, εὐθέως ἐπελάθεται τῶν προ-
 20 τέρων λυπῶν, καὶ οὐδὲν ἄλλο προσδέχεται εἰ μὴ τὴν
 ἀγγελίαν ἣν ἤκουσε, καὶ ἰσχυροποιεῖται περὶ τοῦ μέλ-
 λοντος εἰς τὸ ἀγαθόν, καὶ ἀνανεοποιεῖται τὸ πνεῦμα
 αὐτοῦ διὰ τὴν χαρὰν ἣν ἔλαβεν· οὕτω καὶ ὑμεῖς ἀνα-
 νέωσιν ἐλάβετε τῶν πνευμάτων ὑμῶν ἰδόντες ταῦτα
 τὰ ἀγαθὰ. Καὶ ὅτι ἐπὶ ἐδωλίου εἶδες καθημένην,
 ἰσχυρὰ ἢ θεῖσι· ὅτι τέσσαρας πόδας ἔχει τὸ ἐδάλιον
 25 καὶ ἰσχυρῶς ἔστηκε· καὶ γὰρ ὁ κόσμος διὰ τεσσάρων
 στοιχείων κρατεῖται. Οἱ οὖν μετανοήσαντες ὀλοτελῶς
 νέοι ἔσονται· οἱ δὲ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας μετανοήσαντες
 τεθεμελιωμένοι ἔσονται. Ἀπέχεις ἤδη ὀλοτελεῖ τὴν
 ἀποκάλυψιν· μηκέτι μηδὲν αἰτήσης περὶ ἀποκαλύψεως.
 30 Ἐὰν δέ τι δέῃ, ἀποκαλυφθήσεται σοι.

ΟΡΑΣΙΣ Δ'.

I. Ὅρασις ἣν εἶδον, ἀδελφοί, μεθ' ἡμέρας κ' τῆς
 προτέρας ὁράσεως τῆς γενομένης, εἰς τύπον τῆς θλί-

ψεως τῆς ἐπερχομένης. Ὑπῆγον εἰς ἀγρὸν ἐν τῇ ὁδῷ τῇ καμπύλῃ. Ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς δημοσίας εἰς τὸν ἀγρὸν ἐστὶν ὡσεὶ στάδια ἰ'. ῥαδίως δὲ ὁδεύεται ὁ τόπος. Μόνος δὲ περιπατῶν ἀξιῶ τὸν κύριον, ἵνα τὰς ἀποκαλύψεις καὶ τὰ ὄραματα, ἃ μοι ἔδειξε διὰ τῆς 5 ἀγίας αὐτοῦ ἐκκλησίας, τελειώσῃ, ἵνα με ἰσχυροποιήσῃ καὶ δώῃ τὴν μετάληψιν πᾶσι τοῖς δούλοις αὐτοῦ τοῖς ἐσκανδαλισμένοις, ἵνα δοξασθῇ τὸ ὄνομα αὐτοῦ τὸ μέγα καὶ ἔνδοξον, ὅτι με ἄξιον ἠγήσατο τοῦ δεῖξαι τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. Καὶ δοξάζοντός μου καὶ εὐχαριστοῦν-10 τος αὐτῷ, ἤχος φωνῆς μοι ἀπεκρίθη· μὴ διψυχήσης, Ἐρμᾶ. Καὶ ἐν αὐτῷ ἠρξάμην διαλογίζεσθαι καὶ λέγειν· ἐγὼ τί ἔχω διψυχῆσαι, οὕτω τεθεμελιωμένος ὑπὸ τοῦ κυρίου, καὶ εἶδον ἔνδοξα πράγματα; Καὶ ὡς προέβην μικρὸν, ἀδελφοί, καὶ ἰδοὺ βλέπω κονιορκτὸν ὡς εἰς τὸν 15 οὐρανὸν, καὶ ἠρξάμην λέγειν ἐν ἑαυτῷ· μήποτε κτήνη ἔρχονται καὶ κονιορκτὸν ἐγείρουσιν; Οὕτως δὲ ἦν ἀπ' ἐμοῦ ὡσεὶ ἀπὸ σταδίου· γενομένου δὲ μείζονος τοῦ κονιορκτοῦ, ὑπενόησα εἶναί τι θεῖον· μικρὸν δὲ ὕστερον ἐξέλαμψεν ὁ ἥλιος, καὶ ἰδοὺ βλέπω θηρίον μέ-20 γιστον ὡσεὶ κῆτος, καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀκρίδες πύρινοι ἐξεπορεύοντο. Ἦν δὲ τὸ θηρίον τῷ μὲν μήκει ὡσεὶ ποδῶν ρ', τὴν δὲ κεφαλὴν εἶχεν ὡσεὶ κεράμου· καὶ ἠρξάμην κλαίειν καὶ ἐρωτᾶν τὸν κύριον, ἵνα με λυτρώσῃται ἐξ αὐτοῦ. Καὶ ὑπανεμνήσθην τοῦ ῥήματος 25 οὗ ἀκήκοα· μὴ διψυχήσης, Ἐρμᾶ. Ἐνδυσάμενος οὖν, ἀδελφοί, τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ, καὶ μνησθεῖς ὧν ἔδειξέ μοι μεγαλείων, θαρσήσας εἰς τὸ θηρίον ἑμαυτὸν δέδωκα. Οὕτω δὲ ἤρχετο τὸ θηρίον ῥοίζω, ὥστε δύνασθαι αὐτὸ πόλιν λυμᾶναι. Ἐρχομαι οὖν ἐγγὺς αὐτοῦ, καὶ 30 τὸ τηλικούτον κτήνος ἐκτείνει ἑαυτὸ χαμαὶ, καὶ οὐδὲν εἰ μὴ τὴν γλῶτταν προέβαλλε· καὶ ὅλως οὐκ ἐκινήθη, μέχρις ὅτου παρῆλθον αὐτό. Εἶχε δὲ τὸ θηρίον ἐπὶ

2. καμπύλῃ] Καμπανῆ? 7. μετάληψιν] μετάνοιαν? 12. αὐτῷ]
1. ἑαυτῷ. 23. κεράμου] κέραμον?

τῆς κεφαλῆς χρώματα τέσσαρα· μέλαν, εἶτα πυροειδές
καὶ αἱματῶδες, εἶτα χρυσοῦν, εἶτα λευκόν.

II. Μετὰ δὲ τὸ παρελθεῖν με τὸ θηρίον, καὶ
παρελθεῖν ὡσεὶ πόδας λ', ἰδὸν ὑπαντᾶ μοι παρθένος
5 κκεκοσμημένη ὡσεὶ ἐκ νυμφῶνος ἐκπορευομένη, ὅλη ἐν
λευκοῖς κατακεκαλυμμένη ἕως τοῦ μετώπου, ἐν μίτρᾳ
δὲ ἡ κατακάλυψις αὐτῆς· εἶχε δὲ τὰς τρίχας αὐτῆς
λευκάς. Ἔγνων ἐγὼ ἀπὸ τῶν προτέρων ὄραμάτων ὅτι
ἡ Ἐκκλησία ἐστὶ, καὶ ἰλαρώτερος ἐγενόμην. Ἀσπάζεται
10 με λέγουσα· χαῖρε σὺ, ἄνερ· καὶ γὰρ αὐτὴν ἀντησπασάμην·
κυρία, χαῖρε. Ἡ δὲ ἀποκριθεῖσά μοι λέγει· οὐδέν σοι
ὑπῆντησε; Λέγω αὐτῇ· κυρία, τηλικούτον θηρίον, δυ-
νάμενον λαοὺς διαφθεῖραι· ἀλλὰ τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου
καὶ τῇ πολλῇ εὐσπλαχνίᾳ αὐτοῦ ἐξέφυγον αὐτό. Κα-
15 λῶς ἐξέφυγες, φησὶν, ὅτι τὴν μέριμνάν σου ἐπὶ τὸν
θεὸν ἐπέρριψας, καὶ τὴν καρδίαν σου ἤνοιξας πρὸς
κύριον, πιστεύσας, ὅτι δι' οὐδενὸς δύνη σωθῆναι εἰ μὴ
διὰ τοῦ μεγάλου καὶ ἐνδόξου ὀνόματος. Διὰ τοῦτο ὁ
κύριος ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ τὸν ἐπὶ τῶν θηρίων,
20 οὗ τὸ ὄνομα αὐτοῦ Θεργί, καὶ ἐνέφραξε τὸ στόμα αὐ-
τοῦ, ἵνα μὴ σε λυμάνῃ· καὶ μεγάλην λύμην ἐξέφυγες
διὰ τὴν πίστιν σου, ὅτι τηλικούτον θηρίον ἰδὼν οὐκ
ἐδιψύχησας· ὑπάγε οὖν καὶ ἐξήγησαι τοῖς ἐκλεκτοῖς
κυρίου τὰ μεγαλεῖα αὐτοῦ, καὶ εἶπέ αὐτοῖς· ὅτι τὸ
25 θηρίον τοῦτο τύπος ἐστὶ τῆς μελλούσης θλίψεως τῆς
μεγάλης· ἐὰν οὖν προετοιμάσησθε καὶ μετανοήσητε ἐξ
ὅλης καρδίας ὑμῶν πρὸς τὸν κύριον, δυνήσεσθε ἐκφυ-
γεῖν αὐτὴν, ἐὰν ἡ καρδία ὑμῶν γένηται καθαρὰ καὶ
ἄμωμος καὶ τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ὑμῶν δου-
30 λεύσητε τῷ κυρίῳ ἀμέμπτως. Ἐπιρρίψατε τὰς καρ-
δίας ὑμῶν ἐπὶ τὸν κύριον, καὶ αὐτὸς κατορθώσει αὐ-
τάς. Πιστεύσατε τῷ κυρίῳ οἱ δίψυχοι, ὅτι πάντα δύ-
ναται, καὶ ἀποστρέψαι τὴν ὀργὴν αὐτοῦ ἀφ' ὑμῶν,
καὶ ἀποστεῖλαι μάστιγας τοῖς δίψυχοις. Οὐαὶ τοῖς

4. παρελθεῖν] προελθεῖν?

ἀκούσασι τὰ ῥήματα ταῦτα καὶ παρακούσασιν· αἰρετώτερον ἦν αὐτοῖς τὸ μὴ γεγεννησθαι.

III. Καὶ ἠρώτησα αὐτὴν περὶ τῶν τεσσάρων χρωμάτων ὧν εἶχε τὸ θηρίον εἰς τὴν κεφαλὴν. Ἡ δὲ ἀποκριθεῖσά μοι λέγει· πάλιν περίεργος εἶ περὶ τοιούτων 5 πραγμάτων. Ναὶ, φημί, κυρία· γνώρισόν μοι, τί ἐστὶ ταῦτα. Ἄκουε, φησί· τὸ μὲν μέλαν ὁ κόσμος οὗτός ἐστιν, ἐν ᾧ κατοικεῖτε· τὸ δὲ πυροειδὲς καὶ αἱματώδες, ὅτι δεῖ τὸν κόσμον τοῦτον δι' αἵματος καὶ πυρὸς ἀπολέσθαι. Τὸ δὲ χρυσοῦν μέρος ὑμεῖς ἐστε οἱ ἐκφεύγοντες 10 τὸν κόσμον τοῦτον. Ὡσπερ γὰρ τὸ χρυσίον δοκιμάζεται διὰ τοῦ πυρὸς καὶ εὐχρηστον γίνεται, οὕτω καὶ ὑμεῖς δοκιμάζεσθε οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῷ. Οἱ οὖν ἐμμείναντες καὶ πυρωθέντες ὑπ' αὐτοῦ καθαρισθήσεσθε. Ὡσπερ τὸ χρυσίον ἀποβάλλει τὴν σκωρίαν αὐ- 15 τοῦ, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἀποβάλλετε πᾶσαν λύπην καὶ στενοχωρίαν, καὶ καθαρισθήσεσθε, καὶ χρήσιμοι ἔσεσθε εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου. Τὸ δὲ λευκὸν μέρος ὁ αἰὼν ὁ ἐρχόμενός ἐστιν, ἐν ᾧ κατοικοῦσιν οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ κυρίου, ὅτι ἄσπιλοι καὶ καθαροὶ ἔσονται οἱ ἐκλε- 20 λεγμένοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Σὺ οὖν μὴ διαλείπης ταῦτα λέγων εἰς τὰ ὦτα τῶν ἁγίων. Ἔχετε καὶ τὸν τύπον τῆς θλίψεως τῆς ἐρχομένης τῆς μεγάλης. Ἐὰν δὲ ὑμεῖς θελήσητε, οὐδὲν ἐστὶ· μνημονεύετε τῶν πεπραγμένων. Ταῦτα εἰποῖσα ἀπῆλθε, καὶ οὐκ 25 εἶδον ποίῳ τρόπῳ ἀπῆλθε· ψόφος γὰρ ἐγένετο, καὶ γὰρ ἐπεστράφη ὀπίσω φοβηθεῖς, δοκῶν ὅτι τὸ θηρίον ἔρχεται.

ΟΡΑΣΙΣ Ε'. †)

Προσευχομένου μου ἐν τῷ οἴκῳ καὶ καθίσαντος ἐπὶ τῆς κλίνης εἰσηλθεν ἀνὴρ ἔνδοξος τῇ ὄψει, σχή- 30

25. πεπραγμένων] προγεγραμμένων? †) In Lat.: prooemium Mandatorum.

ματι ποιμενικῷ, περικείμενος δέρμα αἴγειον, καὶ πήραν
 ἔχων ἐπὶ τοῦ ὤμου, καὶ ῥάβδον ἔχων ἐν τῇ χειρὶ, καὶ
 ἠσπάσατό με· καὶ γὰρ ἀντησπασάμην αὐτόν. Καὶ εὐθὺς
 παρεκάθισέ μοι, καὶ λέγει μοι· ἀπεστάλην ὑπὸ τοῦ
 5 σεμινοτάτου ἀγγέλου, ἵνα μετὰ σοῦ οἰκήσω τὰς λοιπὰς
 ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. Ἔδοξα ἐγὼ ὅτι πάρεστιν ἐκ-
 πειράζων με, καὶ λέγω αὐτῷ· σὺ γὰρ τίς εἶ; ἐγὼ,
 φημί, γινώσκω εὖ ὅτι παρεδόθην. Λέγει μοι· οὐκ ἐπι-
 γινώσκεις με; Οὐ, φημί. Ἐγὼ, φησὶν, ὁ ποιμὴν, ὃς
 10 παρεδόθης. Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἠλλοιώθη ἡ ἰδέα
 αὐτοῦ, καὶ ἐπέγνω αὐτόν, ὅτι ἐκεῖνός ἐστιν ὃς παρ-
 εδόθην, καὶ εὐθὺς συνεχύθη, καὶ φόβος με κατέλαβε,
 καὶ ὅλος συνεκόπη ἀπὸ τῆς λύπης, ὅτι οὕτως αὐτῷ
 ἀπεκρίθη πονηρῶς καὶ ἀφρόνως. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
 15 μοι λέγει· μὴ αἰσχύνου, ἀλλ' ἰσχυροποιου ἔν ταῖς ἐν-
 τολαῖς μου, ἃς σοι μέλλω ἐντέλλεσθαι. Ἀπεστάλην
 γὰρ, φησὶν, ἵνα ἃ εἶδες τὸ πρότερον πάντα σοι πάλιν
 δείξω, αὐτὰ τὰ μετὰ ταῦτα ὑμῖν συμφέροντα. Πρῶτον
 γράψον τὰς ἐντολὰς καὶ τὰς παραβολὰς, ἵνα ὑπὸ χεῖρα
 20 ἀναγινώσκῃς αὐτάς. Ἐγραψα οὖν τὰς ἐντολὰς καὶ τὰς
 παραβολὰς, καθὼς ἐνετείλατό μοι. Ἐὰν οὖν ἀκούσαν-
 τές μου φυλάξῃτε, καὶ ἐν αὐταῖς πορευθῆτε, καὶ ἐργά-
 σθητε αὐτάς ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, ἀπολήψεσθε ἀπὸ τοῦ
 κυρίου ὅσα ἐπηγγείλατο ὑμῖν· ἐὰν δὲ ἀκούσαντες μὴ
 25 μετανοήσητε, καὶ προσθῆτε ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, ἀπο-
 λήψεσθε ἀπὸ τοῦ κυρίου ὅσα ἐπηγγείλατο ὑμῖν· ([ἐὰν
 δὲ ἀκούσαντες μὴ μετανοήσητε, καὶ προσθῆτε ταῖς
 ἁμαρτίαις ὑμῶν, ἀπολήψεσθε ἀπὸ τοῦ κυρίου]) τὰ ἐναν-
 τία. Ταῦτά μοι πάντα οὕτω γράψαι ὁ ποιμὴν ἐνετεί-
 30 λατο, ὁ ἄγγελος τῆς μετανοίας.

ΕΝΤΟΛΗ Α'.

Πρῶτον πάντων πίστευσον ὅτι εἷς ἐστὶν ὁ Θεός, ὁ τὰ πάντα κτίσας καὶ καταρτίσας, καὶ ποιήσας ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα. Εἷς Θεὸς μόνος, ὁ πάντα χωρῶν, μόνος δὲ ἀχώρητος ὢν, καὶ φοβήθητι αὐτόν. Ἀγάπησον ἐγκράτειαν, καὶ ἀπόβαλε πᾶσαν 5 πονηρίαν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐνδυσαι πᾶσαν ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην, καὶ ζήση τῷ Θεῷ, ἐὰν φυλάξῃς τὴν ἐντολὴν ταύτην.

ΕΝΤΟΛΗ Β'.

Μετὰ δὲ μικρὸν πάλιν λέγει μοι· ἀπλότητα ἔχε, καὶ ἄκακος γενοῦ, καὶ ἔσο ὡς τὰ νήπια τὰ μὴ γινώ-10 σκοντα πονηρίαν τὴν ἀπολοῦσαν τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων. Πρῶτον μὲν μηδεὶς καταλάλει μηδὲ ἠδέως ἄκουε τοῦ καταλαλοῦντος· εἰ δὲ μὴ, καὶ σὺ ἀκούων ἔνοχος ἔσῃ τῆς ἁμαρτίας τοῦ καταλαλοῦντος, ἐὰν πιστεύσῃς τῇ καταλαλιᾷ ἢ ἂν ἀκούσῃς· πιστεύσας γὰρ 15 καὶ σὺ αὐτὸς ἔσῃ ὡς ὁ καταλαλῶν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ σου· οὕτως οὖν ἔνοχος ἔσῃ τῇ ἁμαρτίᾳ τοῦ καταλαλοῦντος. Πονηρὸν γὰρ πνεῦμά ἐστιν ἡ καταλαλία καὶ ἀκατάστατον δαιμόνιον, μηδέποτε εἰρηνεῦον, ἀλλὰ πάντοτε ἐν διχοστασίαις κατοικοῦν. Ἄπεχε οὖν ἀπ' αὐ-20 τοῦ, καὶ εἰρήνην ἔξεις μετὰ πάντων. Ἐνδυσαι δὲ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν σεμνότητα, ἐν οἷς οὐδέν ἐστι πρόσκομμα πονηρὸν, ἀλλὰ πάντα ὁμαλὰ καὶ ἴλαρὰ τὰ ἔργα. Ἐργάζου τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐκ τῶν κόπων σου, ὧν ὁ Θεὸς δίδωσι, πᾶσιν ὑστερουμένοις δίδου ἀπλῶς, μὴ διστά-25 ζων τίνι δῶς ἢ τίνι μὴ δῶς· πᾶσι δίδου· πᾶσι γὰρ ὁ Θεὸς δίδοσθαι θέλει ἐκ τῶν ἰδίων δωρημάτων. Οἱ οὖν λαμβάνοντες ἀποδώσουσι λόγον τῷ Θεῷ διὰ τί ἔλαβον, καὶ εἰς τί· οἱ μὲν γὰρ λαμβάνοντες θλιβόμενοι οὐ δικασθήσονται, οἱ δὲ ἐν ὑποκρίσει λαμβάνοντες τί-30

σουσι δίκας. Ὁ οὖν διδοὺς ἀθῶός ἐστιν· ὡς γὰρ ἔλαβε παρὰ τοῦ κυρίου τὴν διακονίαν, ἔδωκε μὴ διακρίνων τί δῶ. Ἐγένετο οὖν ἡ διακονία αὕτη ἀπλῶς τελεσθεῖσα ἐνδοξος παρὰ τῷ Θεῷ. Ὁ οὖν οὕτως ἀπλῶς
 5 διακονῶν τῷ Θεῷ ζήσεται. Φύλασσε οὖν τὰς ἐντολὰς ταύτας ὡς σοι λελάληκα, ἵνα ἡ μετάνοιά σου καὶ τοῦ οἴκου σου ἐν ἀπλότητι εὐρεθῇ καὶ ἀπολαύη καθαρῶς καὶ ἀνιάτως.

ΕΝΤΟΛΗ Γ'.

Καὶ πάλιν λέγει μοι· ἀλήθειαν ἀγάπα, καὶ πᾶσα
 10 ἀλήθεια ἐκ τοῦ στόματός σου ἐκπορευέσθω, ἵνα τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ὅπερ ὁ Θεὸς κατόκισεν ἐν τῇ σαρκὶ ταύτῃ, ἀληθὲς εὐρεθῇ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ οὕτω δοξασθήσεται ὁμοῦ ὁ ἐν σοὶ κατοικῶν· ὅτι κύριος ἀληθινός ἐστιν ἐν παντὶ ῥήματι, καὶ οὐδὲν παρ'
 15 αὐτῷ ψεῦδος. Οἱ οὖν ψευδόμενοι ἀθετοῦσὶ τὸν Θεόν, καὶ γίνονται ἀποστερηταὶ τοῦ κυρίου, καὶ μὴ παραδιδόντες αὐτῷ τὴν παρακαταθήκην ἣν ἔλαβον· ἔλαβον γὰρ παρ' αὐτοῦ πνεῦμα ἄψευστον καὶ ἐγένοντο οἰκητήρια τοῦ ἀληθινοῦ πνεύματος. Ἐὰν τοῦτο ψευδὲς
 20 ἀποδώσωσιν, ἐμίαναν τὴν ἐντολὴν τοῦ κυρίου καὶ ἐγένοντο ἀποστερηταί. Ταῦτα οὖν ἀκούσας ἐγὼ ἔκλαυσα λίαν. Ἰδὼν δέ με κλαίοντα λέγει· τί κλαίεις; Ὅτι, φημὶ, κύριε, οὐκ οἶδα, οὐδὲ δύναμαι σωθῆναι. Διὰ τί; φησὶν. Οὐδέπω γὰρ, φημὶ, κύριε, ἐν τῇ ἐμῇ ζωῇ ἀλη-
 25 θεὸς ἐλάλησα ῥῆμα, ἀλλὰ πάντοτε πανούργως ἐλάλησα μετὰ πάντων, καὶ τὸ ψεῦδός μου ἀληθὲς ἐπέδειξα παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις· καὶ οὐδέποτε μοι οὐδεὶς ἀντεῖπεν, ἀλλ' ἐπιστεύθη τῷ λόγῳ μου. Πῶς οὖν, φημὶ, κύριε, δύναμαι ζῆσαι ταῦτα πράξας; Σὺ μὲν, φησὶ,
 30 καλῶς καὶ ἀληθῶς φρονεῖς· ἔδει γὰρ σε ὡς Θεοῦ δοῦλον

3. τί] 1. τίνι.

8. ἀνιάτως] ἀναιτίως?

23. οὐδὲ] 1. εἰ.

ἐν ἀληθείᾳ πορεύεσθαι καὶ πονηρὰν συνείδησιν μετὰ τοῦ πνεύματος τῆς ἀληθείας μὴ κατοικεῖν, μηδὲ λύπην ἐπάγειν τῷ πνεύματι τῷ σεμνῷ καὶ ἀληθεῖ. Οὐδέποτε, φημί, κύριε, τοιαῦτα ῥήματα ἀκριβῶς ἤκουσα. Νῦν οὖν, φησὶν, ἀκούεις· φυλάσσε αὐτὰ, ἵνα καὶ τὰ 5 πρότερον ἂ ἐλάλησας ψεύδη ἐν ταῖς πραγματείαις σου, τούτων εὐρεθέντων ἀληθινῶν, κάκεῖνα πιστὰ γενέσθαι. Ἐὰν ταῦτα φυλάξης, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν πᾶσαν ἀλήθειαν λαλήσης, δυνήσῃ σεαυτῷ ζωὴν περιποιήσασθαι· καὶ ὅς ἂν ἀκούσῃ τὴν ἐντολὴν ταύτην καὶ ἀφέ- 10 ζεται τοῦ πονηροτάτου πνεύματος, ζήσεται τῷ Θεῷ.

ΕΝΤΟΛΗ Δ'.

I. Ἐντέλλομαί σοι, φησὶ, φυλάσσειν τὴν ἀγνείαν, καὶ μὴ ἀναβαινέτω ἐπὶ τὴν καρδίαν σου περὶ γυναικὸς ἀλλοτρίας ἢ περὶ πονηρίας τινὸς ἢ περὶ τοιούτων ὀνομάτων πονηρῶν· τοῦτο γὰρ ποιῶν ἁμαρτίαν μεγάλην 15 ἐργάζῃ. Τῆς δὲ σῆς μνημονεύων πάντοτε γυναικὸς οὐδέποτε διαμαρτήσεις. Ἐὰν γὰρ αὕτη ἢ ἐνθύμησις ἢ πονηρὰ ἐπὶ τὴν καρδίαν σου ἀναβῆ, διαμαρτήσεις, καὶ ἐὰν ἑτέραν ὡσαύτως πονηρίαν ἐνθυμήσῃ, πονηρὰ ἐργάζῃ· ἢ γὰρ ἐνθύμησις αὕτη Θεοῦ δούλῳ ἁμαρτία 20 μεγάλη ἐστίν· ἐὰν δὲ τις ἐργάζεται τὸ ἔργον τὸ πονηρὸν τουτοῖ, θάνατον ἑαυτῷ κατεργάζεται. Βλέπε οὖν· ἀπέχου ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας ταύτης· ὅπου γὰρ σεμνότης κατοικεῖ, ἐκεῖ ἀνομία οὐκ ὀφείλει ἀναβαίνειν ἐπὶ τὴν καρδίαν ἀνδρὸς δικαίου. Λέγω αὐτῷ· κύριε, ἐπίτρε- 25 ψόν μοι ὀλίγα ἐπερωτῆσαί σε. Λέγε, φησὶν. Εἰ γυναικῶς τις ἔχει, κύριε, πιστὴν ἐν κυρίῳ, καὶ ταύτην εὖρη ἐν μοιχείᾳ τινὶ, μήτι ἁμαρτάνει ὁ ἀνὴρ ὁ συζῶν μετ' αὐτῆς; Ἄχρι τῆς ἀγνοίας, φησὶν, οὐχ ἁμαρτάνει· ἐὰν δὲ γνῶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ μὴ μετανοήσῃ 30

7 sq. γενέσθαι] γένωνται? 14. πονηρίας] l. πορνείας. 22. τουτοῖ] τοῦτο? an τουτί?

ἡ γυνή, ἀλλ' ἐπιμείνη τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτῆς, καὶ συζῆ μετ' αὐτῆς ὁ ἀνὴρ, ἔνοχος ἔσται τῆς ἁμαρτίας καὶ κοινωνὸς τῆς μοιχείας αὐτῆς. Τί οὖν, φημι, κύριε, ποιήσει ὁ ἀνὴρ, ἐὰν ἐπιμείνη τῷ πάθει τούτῳ ἡ γυνή; Ἀπο-
 5 λυσάτω, φησὶν, αὐτήν· καὶ ὁ ἀνὴρ ἐφ' ἑαυτῷ μεινάτω· ἐὰν δὲ ἀπολύσας τὴν γυναῖκα καὶ ἑτέραν γαμήσῃ, καὶ αὐτὸς μοιχᾶται. Ἐὰν οὖν, φημι, κύριε, μετὰ τὸ ἀπο-
 λυθῆναι τὴν γυναῖκα μετανοήσῃ, καὶ θελήσῃ ἐπὶ τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐπιστρέψαι, οὐ παραδεχθήσεται; Καὶ μὴν,
 10 φησὶν, ἐὰν μὴ παραδέξῃται αὐτήν ὁ ἀνὴρ, ἁμαρτάνει, καὶ μεγάλην ἑαυτῷ ἁμαρτίαν ἐπισπᾶται, ἀλλὰ δεῖ παρα-
 δεχθῆναι τὸν ἡμαρτηκότα καὶ μετανοοῦντα· μὴ ἐπὶ πολὺ δέ· τοῖς γὰρ δούλοις τοῦ Θεοῦ μετάνοιά ἐστι
 μία. Διὰ τὴν μετάνοιαν οὖν οὐκ ὀφείλει γαμεῖν ὁ
 15 ἀνὴρ· αὕτη ἡ πρᾶξις ἐπὶ γυναικὶ καὶ ἀνδρὶ. Οὐ μόνον, φησὶ, μοιχεία ἐστίν, ἐὰν τὴν σάρκα αὐτοῦ μιάνῃ, ἀλλὰ καὶ ὅς ἂν ποιῇ τὰ ὅμοια τοῖς ἔθνεσι, μοιχᾶται. Ὡστε, κἂν τοιούτοις ἔργοις ἐπιμείνη τις καὶ μὴ μετα-
 νοήσῃ, ἀπέχου ἀπ' αὐτοῦ, καὶ μηδὲ συζῆ αὐτῷ· εἰ δὲ
 20 μὴ, καὶ σὺ μέτοχος εἶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο προσετάγη ὑμῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μένειν, εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνή· δύναται γὰρ ἐν τούτοις μετάνοια εἶναι. Ἐγὼ οὖν, φησὶν, οὐ δίδωμι ἀφορμὴν, ἵνα ἡ πρᾶξις αὕτη οὕτω συντελεῖται, * ὥστε μηκέτι ἁμαρτάνειν τὸν ἡμαρ-
 25 τηκότα· περὶ δὲ τῆς προτέρας ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἔστι * τοῦ δυναμένου ἴασιν δοῦναι· αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ὁ ἔχων πάντων τὴν ἐξουσίαν.

II. Ἠρώτησα αὐτὸν πάλιν λέγων· ἐπεὶ ὁ κύριος ἄξιόν με ἠγάπησεν, ἵνα μετ' ἐμοῦ πάντοτε κατοικήσῃ,
 30 ὀλίγα μου ῥήματα ἔτι ἀνάσχου, ἐπεὶ οὐ συνιῶ οὐδὲν, καὶ ἡ καρδία μου πεπώρωται ἀπὸ τῶν προτέρων μου πράξεων· συνέτισόν με, ὅτι λίαν ἄφρων εἰμὶ, καὶ ὅλως οὐδὲν νοῶ. Ἀποκριθεὶς μοι λέγει· ἐγὼ, φησὶν, ἐπὶ

6. ἀπολύσας] Aut scrib. ἀπολύση, aut καὶ ante vocab. ἑτέραν om. 24. * Add. ἀλλ' ? 25. * Add. Θεοῦ?

τῆς μετανοίας εἰμι, καὶ πᾶσι τοῖς μετανοοῦσι σύνεσιν δίδωμι· ἢ * δοκεῖ σοι, φησὶν, ὡς αὐτὸ τοῦτο τὸ μετανοῆσαι σύνεσις ἐστὶ μεγάλη; Συνῆκε γὰρ ὁ ἁμαρτήσας, ὅτι ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐναντι κυρίου, καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἢ πρᾶξις ἣν ἐπραξε, καὶ μετα- 5 νοήσας οὐκ ἔτι ἐργάζεται τὸ πονηρὸν, ἀλλὰ τὸ ἀγαθὸν πολυτελῶς ἐργάζεται, καὶ ταπεινοῖ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ βασανίζει, ὅτι ἤμαρτε. Βλέπετε οὖν, φησὶν, ὅτι ἡ μετάνοια σύνεσις ἐστὶ μεγάλη. Διὰ τοῦτο οὖν, φημί, κύριε, ἐξακριβάζομαι παρὰ σοῦ πάντα· πρῶτον μὲν, 10 ὅτι ἁμαρτωλὸς εἰμι, ἵνα γνῶ, ποῖα ἐργαζόμενος ζήσομαι, ὅτι πολλαὶ μου εἰσὶν αἱ ἁμαρτίαι καὶ ποικίλαι. Ζήση, φησὶν, ἐὰν τὰς ἐντολάς μου φυλάξης καὶ πορευθῆς ἐν αὐταῖς· καὶ ὅς ἂν ἀκούσας τὰς ἐντολάς ταύτας φυλάξῃ, ζήσεται τῷ θεῷ. 15

III. Ἔτι, φημί, κύριε, παρὰ τινων διδασκάλων*, ὅτι ἑτέρα μετάνοια οὐκ ἔστιν εἰ μὴ ἐκείνη, ὅτε εἰς ὕδωρ κατέβημεν καὶ ἐλάβομεν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, μηκέτι ἁμαρτάνειν, ἀλλ' ἐν ἀγνείᾳ κατοικεῖν. Ἐπεὶ δὲ πάντα ἐξακριβάζῃ, καὶ τοῦτό σοι δηλώσω. Μὴ δίδου 20 ἀφορμὴν τοῖς μέλλουσι πιστεῦειν ἢ τοῖς νῦν πιστεύσασιν εἰς τὸν κύριον· οἱ γὰρ νῦν πιστεύσαντες ἢ μέλλοντες πιστεῦειν μεγάλην μετάνοιαν οὐκ ἔχουσιν, ἄφεσιν δὲ ἔχουσι τῶν προτέρων ἁμαρτιῶν αὐτῶν. Τοῖς οὖν κληθεῖσι πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἔθηκεν ὁ κύριος 25 μετάνοιαν. Καρδιογνώστης ὢν ὁ κύριος, καὶ ταῦτα προγινώσκων, ἔγνω τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν πολυπλοκίαν τοῦ διαβόλου, ὅτι ποιήσει τι κακὸν τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ, καὶ πονηρεύεται εἰς αὐτούς. Πολυεύσπλαγχνος οὖν * ὁ κύριος, εὐσπλαχνίσθη ἐπὶ τὴν 30 ποίησιν αὐτοῦ καὶ ἔθηκε τὴν μετάνοιαν ταύτην· καὶ ἐμοὶ ἢ ἐξουσία τῆς μετανοίας ταύτης ἐδόθη. Ἀλλὰ λέγω σοι, φησὶ, μετὰ τὴν κλήσιν ἐκείνην τὴν μεγάλην

2. * Add. οὐ. 16. * Add. ἤκουσα. 20. Μὴ δίδου] 1. (δήλωσω,) μὴ δίδου. 26. ταῦτα] 1. πάντα. 30. * Add. ὢν.

καὶ σεμνήν ἐάν τις ἐκπειρασθεὶς ὑπὸ τοῦ διαβόλου
 ἀμαρτήσῃ, μίαν μετάνοιαν ἔχει· ἐὰν δὲ ὑπὸ χεῖρα
 ἀμαρτάνῃ καὶ οὐ μετανόησῃ, ἀσύμφορόν ἐστι τῷ ἀν-
 5 θρώπῳ τὸ τοιοῦτον· δυσκόλως γὰρ ζήσεται. Λέγω
 αὐτῷ· ἐξωποιοήθην ταῦτα παρὰ σοῦ ἀκούσας οὕτως
 ἀκριβῶς· οἶδα γὰρ ὅτι, ἐὰν μηκέτι προσθήσω ταῖς
 ἀμαρτίαις μου, σωθήσομαι. Σωθήσῃ, φησὶ, καὶ πάν-
 τες ὅσοι ἐὰν ταῦτα ποιήσωσιν.

IV. Ἠρώτησα αὐτὸν πάλιν λέγων· καὶ ἐπεὶ ἅπαξ
 10 ἀνέχη μου, ἔτι γὰρ καὶ τοῦτο δήλωσον. Λέγε, φησὶν.
 Ἐὰν γυνή, φημί, κύριε, ἢ πάλιν ἀνὴρ τις κοιμηθῆ, καὶ
 γαμήσῃ τις ἐξ αὐτῶν, μήτι ἀμαρτάνει ὁ γαμῶν; Οὐχ
 ἀμαρτάνει, φησὶν· ἐὰν δὲ ἐν ἑαυτῷ μείνῃ τις, περισ-
 σοτέραν ἑαυτῷ τιμὴν καὶ μεγάλην δόξαν περιποιεῖται
 15 πρὸς τὸν κύριον· ἐὰν δὲ καὶ γαμήσῃ, οὐχ ἀμαρτάνει.
 Τήρει οὖν τὴν ἀγνείαν καὶ τὴν σεμνότητα, καὶ ζήσῃ
 τῷ Θεῷ. Ταῦτα ὅσα σοι λαλῶ ἢ καὶ μέλλω λαλεῖν,
 φύλασσε ἀπὸ τοῦ νῦν, ἀφ' ἧς μοι παρεδόθης ἡμέρας,
 καὶ εἰς τὸν οἶκόν σου κατοικήσω· τοῖς δὲ προτέροις
 20 σου παραπτώμασιν ἄφεσις ἔσται, ἐὰν τὰς ἐντολάς μου
 φυλάξῃς. Καὶ πᾶσι δὲ ἄφεσις ἔσται, ἐὰν τὰς ἐντολάς
 μου ταύτας φυλάξωσι καὶ πορευθῶσιν ἐν τῇ ἀγνότητι
 ταύτῃ.

ΕΝΤΟΛΗ Ε΄.

I. Μακρόθυμος, φησὶ, γίνου καὶ συνετὸς, καὶ πάν-
 25 των τῶν πονηρῶν ἔργων κακακυριεύσεις καὶ ἐργάσῃ
 πᾶσαν δικαιοσύνην· Ἐὰν γὰρ μακρόθυμος ἔσῃ, τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ κατοικοῦν ἐν σοὶ καθαρὸν ἔσται,
 μὴ ἐπισκοτούμενον ὑπὸ ἑτέρου πονηροῦ πνεύματος,
 μηδὲ μειούμενον ὑπὸ τῆς ὀξύχολίας, ἀλλ' ἐν εὐρυτέρῳ
 30 κατοικοῦν ἀγαλλιάσεται καὶ εὐφρανθήσεται, καὶ μετὰ

10. γὰρ] μοι? 13. ἐν] l. ἐφ'. 29. εὐρυτέρῳ] l. εὐρυχώρῳ.

τοῦ σκεύους, ἐν ᾧ κατοικεῖ, λειτουργήσει τῷ Θεῷ ἐν ἰλαρότητι, ἔχον τὴν εὐθηνίαν ἐν ἑαυτῷ· ἐὰν δὲ ὀξυ-
 χολία τις προσέλθῃ, εὐθὺς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τρυ-
 φερὸν ὄν, στενοχωρεῖται, μὴ ἔχον τὸν τόπον καθαρόν,
 καὶ ζητεῖ ἀποστῆναι ἐκ τοῦ τόπου· πνίγεται γὰρ ῥύπῳ 5
 τοῦ πονηροῦ πνεύματος, μὴ ἔχον τόπον λειτουργῆσαι
 τῷ κυρίῳ καθὼς βούλεται, μαινόμενον ἀπὸ τῆς ὀξυχο-
 λίας. Ἐν γὰρ τῇ μακροθυμίᾳ ὁ κύριος κατοικεῖ, ἐν
 δὲ τῇ ὀξυχολίᾳ ὁ διάβολος. Ἀμφότερα οὖν τὰ πνεύ-
 ματα ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατοικεῖν ἀσύμφορόν ἐστι καὶ πο-
 10 νηρὸν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, ἐν ᾧ κατοικεῖ. Ἐὰν γὰρ
 λαβὼν ἀψίνθιον μικρὸν λίαν ([καὶ]) εἰς κεράμιον μέλιτος
 ἐπιχέῃς, οὐχὶ ὅλον τὸ μέλι ἀφανίζεται, καὶ πικρὸν λίαν
 γίνεται, καὶ ἀπόλλυσι τὴν γλυκύτητα αὐτοῦ ὑπὸ ἐλα-
 χίστου ἀψινθίου, καὶ οὐκέτι τὴν αὐτὴν χάριν ἔχει παρὰ 15
 τῷ δεσπότῃ, ὅτι ἐπικράνθη καὶ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ ἀπώ-
 λεσεν; Ἐὰν δὲ εἰς τὸ μέλι οὐ βληθῇ τὸ ἀψίνθιον,
 γλυκὺ εὐρίσκειται τὸ μέλι, καὶ εὐχρηστον πάντως γίνε-
 ται τῷ δεσπότῃ αὐτοῦ. Βλέπε οὖν ὅτι ἡ μακροθυμία
 γλυκυτάτη ἐστὶν ὑπὲρ τὸ μέλι καὶ εὐχρηστός ἐστι τῷ 20
 Θεῷ, καὶ ἐν αὐτῇ ὁ κύριος κατοικεῖ· ἡ δὲ ὀξυχολία
 πικρὰ καὶ ἄχρηστός ἐστιν· ἐὰν οὖν μιγῇ ἡ ὀξυχολία
 τῇ μακροθυμίᾳ, μαιίνεται ἡ μακροθυμία, καὶ οὐκ ἐστὶν
 εὐχρηστος τῷ Θεῷ ἢ ἔντευξις αὐτῆς. Ἦθελον, φημί,
 κύριε, γνῶναι τὴν ἐνέργειαν τῆς ὀξυχολίας, ἵνα φυλά-
 25 ξωμαι αὐτήν. Καὶ μὴν, φησὶν, ἐὰν μὴ φυλάξῃ ἀπ'
 αὐτῆς σὺ καὶ ὁ οἶκός σου, ἀπώλεσάς σου τὴν πᾶσαν
 ἐλπίδα· ἀλλὰ φύλαξαι ἀπ' αὐτῆς· ἐγὼ γὰρ μετὰ σοῦ
 εἰμί· καὶ πάντες δὲ ἀφέξονται ἀπ' αὐτῆς, ὅσοι ἂν με-
 30 τανοήσωσιν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας αὐτῶν· μετ' αὐτῶν
 γὰρ ἔσομαι, καὶ συντηρήσω αὐτούς· ἐδικαιώθησαν γὰρ
 πάντες ἀπὸ τοῦ σεμνοτάτου ἀγγέλου.

II. Ἄκουε, φησὶ, καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς ὀξυχολίας,
 πῶς πονηρὰ ἐστὶ, καὶ πῶς τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ κα-

ταστρέφει τῇ ἑαυτῆς ἐνεργείᾳ, καὶ πῶς ἀποπλανᾷ αὐ-
 τούς ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης· οὐκ ἀποπλανᾷ δὲ τοὺς
 πλήρεις ὄντας ἐν τῇ πίστει, οὐδὲ ἐνεργῆσαι δύναται
 εἰς αὐτούς, ὅτι ἡ παρὰ κυρίου δύναμις ἢ ἐν ἐμοὶ μετ'
 5 αὐτῶν ἐστίν· ἀλλ' ἀποπλανᾷ τοὺς ἀποκένους καὶ διψύ-
 χους ὄντας. Ὅταν γὰρ ἴδῃ τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους
 εὐσταθοῦντας, παρεμβάλλει ἑαυτὴν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ
 ἀνθρώπου ἐκείνου· καὶ οὕτως ἐκ τοῦ μηδενὸς ἢ γυνῆ
 ἢ ὁ ἀνὴρ ἐν πικρίᾳ γίνονται, ἕνεκεν βιωτικῶν πραγμά-
 10 των, ἢ περὶ ἐδεσμάτων, ἢ μικρολογίας καὶ φίλου τινὸς,
 ἢ περὶ δόσεως καὶ λήψεως, ἢ περὶ τοιούτων μωρῶν
 πάντως καὶ μαρῶν πραγμάτων. Ταῦτα γὰρ πάντα
 μωρὰ ἐστὶ καὶ κενὰ καὶ ἀσύμφορα τοῖς δούλοις τοῦ
 Θεοῦ. Ἡ δὲ μακροθυμία μεγάλη ἐστὶ καὶ ὀχυρὰ, ἔχουσα
 15 τὴν δύναμιν ἰσχυρὰν καὶ ἐντεθρονισμένην ἐν πλατυσμῷ
 μεγάλῳ· ἰλαρὰ, ἀγαλλιωμένη καὶ ἀμέριμος οὔσα δο-
 ξάζει τὸν κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, μηδὲν ἔχουσα ἐν
 ἑαυτῇ πικρὸν, παραμένουσα διὰ παντὸς πραεῖα καὶ
 ἡσυχος. Αὕτη οὖν ἡ μακροθυμία κατοικεῖ μετὰ τῶν
 20 πίστιν ἔχόντων ὁλόκληρος. Ἡ δὲ ὀξύχολία πρῶτον μὲν
 μωρία ἐστὶ καὶ ἐλαφρία φρενῶν· εἶτα ἐκ τῆς ἀφρο-
 σύνης γίνεται πικρία, ἐκ δὲ τῆς πικρίας θυμὸς, ἐκ δὲ
 τοῦ θυμοῦ ὀργή, ἐκ δὲ τῆς ὀργῆς μῆνις· εἶτα ἡ μῆνις
 ἐκ τοσοῦτων κακῶν συνισταμένη γίνεται ἁμαρτία με-
 25 γάλῃ καὶ ἀνίατος. Ὅταν γὰρ τὰ ἀνθρώπινα ταῦτα
 καὶ πονηρὰ πνεύματα ἐν ἐνὶ ἀγγελίῳ κατοικῆ, ὅπου
 καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατοικεῖ, οὐ χωρεῖ ἐκεῖνο
 τὸ ἄγγος, ἀλλ' ὑπερπλεονάζει τὸ τρυφερὸν πνεῦμα,
 μὴ ἔχον συνήθειαν μετὰ πονηροῦ πνεύματος κατοικεῖν
 30 μηδὲ μετὰ σκληρότητος· ὑποχωρεῖ οὖν ἀπὸ τοῦ ἀν-
 θρώπου τούτου, καὶ ζητεῖ κατοικεῖν μετὰ πραότητος
 καὶ ἡσυχίας. Εἶτα, ὅταν ἀποστῇ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου
 ἐκείνου οὗ κατοικεῖ, γίνεται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος κενὸς
 ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ δικαίου, καὶ λοιπὸν πεπληρω-

10. καὶ φίλου] ἢ φίλου?

μένος τῶν πνευμάτων τῶν πονηρῶν, ἀκαταστατεῖ ἐν πάσῃ πράξει αὐτοῦ, περισπώμενος ὡς κἀκεῖσε ἀπὸ τῶν πνευμάτων τῶν πονηρῶν, καὶ ἄλλως ἀποτυφλοῦται ἀπὸ τῆς διανοίας τῆς ἀγαθῆς. Οὕτως οὖν συμβαίνει πᾶσι τοῖς ὀξυκόλοις. Ἀπέχον οὖν ἀπὸ τῆς ὀξυκολίας, 5 τοῦ πονηροτάτου δαίμονος· ἐνδύσαι δὲ τὴν μακροθυμίαν, καὶ ἀντίστηθι τῇ ὀξυκολίᾳ καὶ τῇ πικρίᾳ, καὶ ἔσῃ εὐρισκόμενος μετὰ τῆς σεμνότητος τῆς ἠγαπημένης ὑπὸ τοῦ κυρίου. Βλέπε οὖν, μήποτε παραλογίσῃ τὴν ἐντολὴν ταύτην· ἐὰν γὰρ ταύτης τῆς ἐντολῆς κυρι- 10 εύσης, καὶ τὰς λοιπὰς ἐντολὰς δυνήσῃ φυλάξαι, ἅς σοι μέλλω ἐντέλλεσθαι, καὶ τὰς πρώτας τηρῆσαι· ἴσχυε οὖν ἐν αὐταῖς καὶ ἐνδυναμοῦ, καὶ νικήσεις καὶ ζήσεις σύγε, καὶ πάντες ἐνδυναμοῦσθωσαν ὅσοι ἐὰν θέλωσιν 15 ἐν αὐταῖς πορεύεσθαι.

15

Ε Ν Τ Ο Λ Η Ϛ.

Ι. Ἐνετειλάμην σοι ἐν τῇ πρώτῃ ἐντολῇ ἵνα φυλάξης τὴν πίστιν καὶ τὸν φόβον καὶ ἐγκρατεύσῃ πάντως. Ἀπεκρίθην· ναί, κύριε, οὕτως ἐστίν. Ἀλλὰ νῦν θέλω σοι, φησὶν, δηλῶσαι καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῶν, ἵνα νοήσης, τίς αὐτῶν τίνα δύνάμιν ἔχει καὶ ἐνέργειαν· 20 διπλαῖ γὰρ εἰσιν αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν· κείνται γὰρ ἐπὶ δικαίῳ καὶ ἀδίκῳ. Σὺ οὖν πιστεῦε τῷ δικαίῳ, τῷ δὲ ἀδίκῳ μηδὲν πιστεύσης. Τὸ γὰρ δίκαιον ὁρθὴν ὁδὸν ἔχει, τὸ δὲ ἄδικον στρεβλήν· ἀλλὰ σὺ τῇ ὁρθῇ ὁδῷ πορεύου καὶ ὁμαλῇ, τὴν δὲ στρεβλήν ἔασον· ἢ γὰρ 25 στρεβλὴ ὁδὸς τρίβους οὐκ ἔχει, ἀλλ' ἀνοδίας καὶ προσκόμματα πολλὰ, καὶ τραχεῖά ἐστι καὶ ἀκανθώδης. Βλαβερά οὖν ἐστὶ τοῖς ἐν αὐτῇ πορευομένοις. Οἱ δὲ τῇ ὁρθῇ ὁδῷ πορευόμενοι ὁμαλῶς περιπατοῦσι καὶ ἀπροσκόπως· οὔτε γὰρ τραχεῖά ἐστὶν οὔτε ἀκανθώδης. Βλέ- 30 πεις οὖν, ὅτι συμφορώτερόν ἐστι ταύτῃ τῇ ὁδῷ πορεύεσθαι. Ἀρέσκει μοι, φημί, κύριε, ταύτῃ τῇ ὁδῷ πορεύ-

14. ἐνδυναμοῦσθωσαν] ἐνδυναμωθήσονται?

εσθαι. Πορεύση, φησί· καὶ ὅς ἂν ἐξ ὅλης καρδίας ἐπιστρέψῃ πρὸς κύριον, πορεύσεται ἐν αὐτῇ.

II. Ἄκουε νῦν, φησί, περὶ τῆς πίστεως. Δύω εἰσὶν ἄγγελοι μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἷς τῆς δικαιοσύνης, 5 καὶ εἷς τῆς πονηρίας. Πῶς οὖν, φημί, κύριε, γνώσομαι τὰς αὐτῶν ἐνεργείας, ὅτι ἀμφοτέροι ἀγγελοι μετ' ἐμοῦ κατοικοῦσιν; Ἄκουε, φησί, καὶ συνιεῖς αὐτάς. Ὁ μὲν τῆς δικαιοσύνης ἄγγελος τρυφερός ἐστι καὶ αἰσχυνηρός καὶ πρᾶος καὶ ἰσχυρός. Ὅταν οὖν οὗτος 10 ἐπὶ τὴν καρδίαν σου ἀναβῆ, εὐθέως λαλεῖ μετὰ σοῦ περὶ δικαιοσύνης, περὶ ἀγνείας, περὶ σεμνότητος, καὶ περὶ ἀνταρκείας, καὶ περὶ παντὸς ἔργου δικαίου, καὶ περὶ πάσης ἀρετῆς ἐνδόξου. Ταῦτα πάντα ὅταν εἰς τὴν καρδίαν σου ἀναβῆ, γίνωσκε ὅτι ὁ ἄγγελος τῆς 15 δικαιοσύνης μετὰ σοῦ ἐστι. Τούτῳ οὖν πίστευε καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐγκρατῆς αὐτοῦ γενοῦ. Καὶ ταῦτα μὲν ἐστι τὰ ἔργα τοῦ ἀγγέλου τῆς δικαιοσύνης. Ὅρα δὲ καὶ τοῦ ἀγγέλου τῆς πονηρίας τὰ ἔργα. Πρῶτον πάντων ὀξύχολός ἐστι καὶ πικρὸς καὶ ἄφρων, καὶ 20 τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ, καταστρέφοντα τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ. Ὅταν οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν καρδίαν σου ἀναβῆ, γινῶθι αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ. Πῶς, φημί, κύριε, νοήσω αὐτόν; Οὐκ ἐπίσταμαι. Ἄκουε, φησί, τὰ περὶ τούτου σαφῶς, καὶ νοήσεις αὐτόν. Ὅταν ὀξυ- 25 χολία σοὶ τις προσέλθῃ ἢ πικρία, γίνωσκε ὅτι αὐτός ἐστιν ἐν σοί· εἶτα λοιπὸν ἐπιθυμῖαι πράξεων πολλῶν, καὶ πολυτέλεια ἐδεσμάτων πολλῶν καὶ μεθυσμάτων καὶ κραιπαλῶν πολλῶν, καὶ ποικίλων τροφῶν καὶ οὐ δεόντων, καὶ ἐπιθυμῖαι γυναικῶν, καὶ πλεονεξίαι, καὶ 30 ὑπερηφανία τε πολλὴ καὶ ἀλαζονεία, καὶ ὅσα τούτοις παραπλήσιά ἐστι καὶ ὅμοια. Ταῦτα οὖν ὅταν ἐπὶ τὴν καρδίαν σου ἀναβῆ, γίνωσκε ὅτι ὁ ἄγγελος τῆς πονηρίας ἐστὶν ἐν σοί. Σὺ οὖν ἐπιγνοὺς τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἀπόστα ἀπ' αὐτοῦ· μηδὲν αὐτῷ πίστευε, ὅτι τὰ ἔργα 35 αὐτοῦ πονηρὰ εἰσι καὶ ἀσύμφορα τοῖς δούλοις τοῦ Θεοῦ. Ἐχεις οὖν ἀμφοτέρων τῶν ἀγγέλων τὰς ἐνεργ-

γείας· σύνιε αὐτὰς καὶ πιστεὺε τῷ ἀγγέλῳ τῆς δικαιοσύνης· ἀπὸ δὲ τοῦ ἀγγέλου τῆς πονηρίας ἀπόστηθι, ὅτι ἡ διδαχὴ αὐτοῦ πονηρὰ ἐστὶ * παντὶ ἔργῳ· ἐὰν γὰρ ἦ τις πιστότατος ἀνὴρ, καὶ ἡ ἐνθύμησις τοῦ ἀγγέλου τούτου ἀναβῆ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, δεῖ τὸν ἄνδρα 5 ἐκεῖνον ἢ τὴν γυναῖκα ἐξαμαρτῆσαί τι. Ἐὰν δὲ πάλιν πονηρότατος εἴη ἀνὴρ ἢ γυνή, καὶ ἀναβῆ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ τὰ ἔργα τοῦ ἀγγέλου τῆς δικαιοσύνης, ἐξ ἀνάγκης δεῖ αὐτὸν ἀγαθὸν τι ποιῆσαι. Βλέπεις οὖν, φησὶν, ὅτι καλὸν ἐστὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς δικαιοσύνης ἀκο- 10 λουθεῖν, τῷ δὲ ἀγγέλῳ τῆς πονηρίας ἀποτάξασθαι. Τὰ μὲν περὶ τῆς πίστεως αὕτη ἡ ἐντολὴ δηλοῖ, ἵνα τοῖς ἔργοις τοῦ ἀγγέλου τῆς δικαιοσύνης πιστεύσης, καὶ ἐργασάμενος αὐτὰ ζήσῃ τῷ Θεῷ. Πίστετε δὲ ὅτι τὰ ἔργα τοῦ ἀγγέλου τῆς πονηρίας χαλεπὰ ἐστὶ· ὁ οὖν 15 μὴ ἐργαζόμενος αὐτὰ ζήσεται τῷ Θεῷ.

ΕΝΤΟΛΗ Ζ΄.

Φοβοῦ, φησὶ, τὸν κύριον καὶ φύλασσε τὰς ἐντολάς αὐτοῦ· φυλάσσων οὖν τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ ἔση δυνατὸς ἐν πάσῃ πράξει, καὶ ἡ πράξις σου ἀσύγκριτος ἐστὶ. Φοβούμενος γὰρ τὸν κύριον πάντα καλῶς ἐρ- 20 γάσῃ· οὗτος δ' ἐστὶν ὁ φόβος, ὃν δεῖ σε φοβηθῆναι καὶ σωθῆναι· τὸν δὲ διάβολον μὴ φοβηθῆς· φοβούμενος γὰρ τὸν κύριον, κατακυριεύσεις τοῦ διαβόλου, ὅτι δύναμις ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστὶν, οὐδὲ φόβος· ἐν ζ' δὲ ἡ δύναμις ἢ ἔνδοξος, καὶ φόβος ἐν αὐτῷ. Πᾶς γὰρ 25 ὁ δύνάμιν ἔχων καὶ φόβον ἔχει· ὁ δὲ μὴ ἔχων δύνάμιν ὑπὸ πάντων καταφρονεῖται. Φοβήθητι δὲ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου, ὅτι πονηρὰ ἐστὶ· φοβούμενος οὖν τὸν κύριον οὐκ ἐργάσῃ αὐτὰ, ἀλλ' ἀφέξῃ ἀπ' αὐτῶν. Δισσοὶ οὖν εἰσιν οἱ φόβοι· ἐὰν γὰρ θέλῃς τὸ πονηρὸν 30 ἐργάσασθαι, τὸν Θεὸν φοβοῦ, καὶ οὐκ ἐργάσῃ αὐτό· ἐὰν δὲ θέλῃς πάλιν τὸ ἀγαθὸν ἐργάσασθαι, φοβοῦ τὸν

3. * Add. ἐν? 7. εἴη] ἦ? 22. σωθῆναι] σωθήσῃ?

κύριον, καὶ ἐργάσῃ αὐτό. Ὡστε ὁ φόβος τοῦ κυρίου
 ἰσχυρός ἐστι καὶ μέγας καὶ ἔνδοξος· φοβήθητι οὖν τὸν
 κύριον καὶ ζήσῃ αὐτῷ· καὶ ὅσοι ἂν φοβηθῶσιν αὐτὸν
 τῶν φυλασσόντων τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ζήσονται τῷ θεῷ.
 5 Διὰ τί, φημι, κύριε, εἶπες περὶ τῶν τηρούντων τὰς
 ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅτι ζήσονται τῷ θεῷ; Ὅτι, φησὶ, πᾶσα
 ἡ κτίσις φοβεῖται τὸν κύριον, τὰς δὲ ἐντολὰς αὐτοῦ
 οὐ φυλάσσει. Τῶν οὖν φοβουμένων καὶ φυλασσόντων
 τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐκόντων ἡ ζωὴ ἐστι παρὰ τῷ θεῷ·
 10 τῶν δὲ μὴ φυλασσόντων τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, οὐδὲ ζωὴ
 ἐν αὐτοῖς.

ΕΝΤΟΛΗ Η΄.

Εἰπόν σοι, φησὶν, ὅτι τὰ κτίσματα τοῦ θεοῦ διπλᾶ
 ἐστι· καὶ γὰρ ἡ ἐγκράτεια διπλῆ ἐστίν. Ἐπί τινων
 γὰρ δεῖ σε ἐγκρατεύεσθαι, ἐπί τινων δὲ οὐ δεῖ. Γνώ-
 15 ρισόν μοι, φημι, κύριε, ἐπὶ τίνων δεῖ ἐγκρατεύεσθαι,
 ἐπὶ τίνων δὲ οὐ δεῖ. Ἄκουε, φησὶ· τὸ πονηρὸν ἐγκρα-
 τεύου καὶ μὴ ποίει αὐτό· τὸ δὲ ἀγαθὸν μὴ ἐγκρατεύου,
 ἀλλὰ ποίει αὐτό. Ἐὰν δὲ ἐγκρατεύσῃ τὸ πονηρὸν μὴ
 ποιεῖν, δικαιοσύνην μεγάλην ἐργάσῃ. Ἐγκρατεύου οὖν
 20 ἀπὸ πάσης πονηρίας ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθόν. Ποτα-
 παὶ, φημι, κύριε, εἰσὶν αἱ πονηρίαι, ἐφ' ὧν δεῖ ἡμᾶς
 ἐγκρατεύεσθαι; Ἄκουε, φησὶν· ἀπὸ μοιχείας καὶ πορ-
 νείας, ἀπὸ μεθύσματος, ἀπὸ ἀνομίας, ἀπὸ τρυφῆς
 πονηρᾶς, ἀπὸ ἐδεσμάτων πολλῶν, ἀπὸ πολυτελείας
 25 καὶ πλούτου καὶ καυχήσεως καὶ ὑψηλοφροσύνης καὶ
 ὑπερηφανίας καὶ ψεύδους καὶ καταλαλιᾶς καὶ ὑπο-
 κρίσεως καὶ μνησικακίας καὶ πάσης ([ἄλλης]) βλασφη-
 μίας. Ταῦτα τὰ ἔργα πάντα πονηρὰ ἐστὶν ἐν τῇ ζωῇ
 τῶν ἀνθρώπων. Ἀπὸ τούτων οὖν τῶν ἔργων δεῖ ἐγ-
 30 κρατεύεσθαι τὸν δούλον τοῦ θεοῦ. Ὁ γὰρ μὴ ἐγκρα-
 τεύόμενος ἀπὸ τούτων οὐ δύναται ζῆσαι τῷ θεῷ.
 Ἄκουε δὲ καὶ τὰ ἀκόλουθα τούτων. Ἔτι γὰρ, φημι,
 κύριε, πονηρὰ ἔργα ἐστί; Καὶ μὴν πολλά ἐστίν, ἀφ'

ἄν δεῖ τὸν δοῦλον τοῦ θεοῦ ἐγκρατεύεσθαι· κλέμμα,
 ψεῦσμα, ἀποστέρησις, ψευδομαρτυρία, πλεονεξία, ἀλα-
 ζονεία, ἐπιθυμία πονηρὰ, ἀπάτη, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοιά
 ἐστίν. Οὐ δοκεῖ σοι ταῦτα πονηρὰ εἶναι; Καὶ λίαν, φημί,
 πονηρὰ τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ ταῦτά ἐστι. Τούτων, φησὶ, 5
 δεῖ ἐγκρατεύεσθαι τὸν δουλεύοντα τῷ θεῷ. Ἐγκράτευ-
 σαι οὖν ἀπὸ πάντων τούτων, ἵνα ζήσης τῷ θεῷ καὶ ἐγ-
 γραφήσῃ μετὰ τῶν ἐγκρατευομένων. Ἄ μὲν οὖν δεῖ σε *
 μὴ ἐγκρατεύεσθαι, φησὶν, ἀλλὰ ποιεῖν, ἄκουε· τὸ ἀγαθὸν
 μὴ ἐγκρατεύου, ἀλλὰ ποιεῖ αὐτό. Καὶ τῶν ἀγαθῶν, φημί, 10
 κύριε, δήλωσόν μοι τὴν δύναμιν, ἵνα πορευθῶ ἐν αὐ-
 τοῖς καὶ δουλεύσω αὐτοῖς, ὅπως ἐργασάμενος αὐτὰ
 δυναθῶ σωθῆναι. Ἄκουε, φησὶ· πρῶτον πάντων πί-
 στις, φόβος κυρίου, ἀγάπη, ὁμόνοια, ῥήματα δικαιοσύ-
 νης, ἀλήθεια, ὑπομονή· τούτων ἀγαθώτερον οὐδὲν ἐστίν 15
 ἐν τῇ ζωῇ τῶν ἀνθρώπων· ταῦτα ἐάν τις φυλάσῃ
 καὶ μὴ ἐγκρατεύηται ἀπ' αὐτῶν, μακάριός ἐστιν ἐν τῇ
 ζωῇ αὐτοῦ. Εἶτα τούτων τὰ ἀκόλουθα ἄκουε· χήραις
 ὑπηρετεῖν, ὀρφανοὺς καὶ ὑστερουμένους ἐπισκέπτεσθαι,
 ἐξ ἀναγκῶν λυτροῦσθαι τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ, φιλό-20
 ξενον εἶναι — ἐν γὰρ τῇ φιλοξενίᾳ εὐρίσκεται ἀγαθο-
 ποιήσις —, ἡσύχιον εἶναι καὶ μηδενὶ ἀντιτάσσεσθαι οὐ-
 δέποτε, ἐνδεέστερον γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων, πρεσ-
 βύτας σέβεσθαι, δικαιοσύνην ἀσκεῖν, ἀδελφότητα συν-
 τηρεῖν, ὑβρίν ὑποφέρειν, μακρόθυμον εἶναι καὶ ἀμνη-25
 σίκακον πάντως, κάμνοντας τῇ ψυχῇ παρακαλεῖν, ἐσκαν-
 δαλισμένους ἀπὸ τῆς πίστεως μὴ ἀποβάλλεσθαι, ἀλλ'
 ἐπιστρέφειν καὶ εὐθύμους ποιεῖν, ἁμαρτάνοντας νοου-
 θετεῖν, χρεώστας μὴ θλίβειν, ἐνδεεῖς μὴ λυπεῖν, καὶ
 ὅσα τούτοις ὅμοιά ἐστι. Δοκεῖ σοι, φησὶ, ταῦτα ἀγαθὰ 30
 εἶναι; Τί γὰρ, φημί, κύριε, * τούτων ἀγαθώτερον εἶναι;
 Πορεύου οὖν, φησὶν, ἐν αὐτοῖς καὶ μὴ ἐγκρατεύου ἀπ'
 αὐτῶν, καὶ ζήσῃ τῷ θεῷ. Καὶ τὴν ἐντολὴν ταύτην

8. * Add. ἐγκρατεύεσθαι, ταῦτά ἐστιν· ἃ δὲ δεῖ σε? 31. *
 Add. δύναται.

φύλασσε. Ἐὰν τὸ ἀγαθὸν ποιῆς καὶ μὴ ἐγκρατεύσῃ ἀπ' αὐτοῦ, ζήσῃ τῷ Θεῷ· καὶ πάντες ζήσονται τῷ Θεῷ οἱ οὕτω ποιῶντες. Καὶ πάλιν ἔὰν τὸ πονηρὸν μὴ ποιῆς καὶ ἐγκρατεύσῃ τούτου, ζήσῃ τῷ Θεῷ· καὶ πάν-
5 τες ζήσονται τῷ Θεῷ, ὅσοι ἂν ταύτας τὰς ἐντολὰς φυλάξωσι καὶ πορευθῶσιν ἐν αὐταῖς.

ΕΝΤΟΛΗ Θ.

Λέγει μοι· ἄρον ἀπὸ σοῦ τὴν διψυχίαν καὶ μη-
δόλως διψυχῆσθαι αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ Θεοῦ, λέγων
ἐν σεαυτῷ ὅτι πῶς δυνήσομαι αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ
10 κυρίου καὶ λαβεῖν ἡμαρτηκῶς τσσαῦτα εἰς αὐτόν; Μὴ
διαλογίζου ταῦτα, ἀλλ' ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου ἐπί-
στρεψον ἐπὶ τὸν κύριον, καὶ αἰτοῦ παρ' αὐτοῦ ἀδι-
στάκτως, καὶ γνώσῃ τὴν πολλὴν εὐσπλαγγίαν αὐτοῦ,
ὅτι οὐ μὴ σε ἐγκαταλείπη, ἀλλὰ τὸ αἶτημα τῆς ψυχῆς
15 σου πληροφορήσει. Οὐκ ἔστι γὰρ ὁ Θεὸς ὡς οἱ ἄν-
θρωποι μνησικακοῦντες ἀλλήλοις, ἀλλ' αὐτὸς ἀμνησί-
κακός ἐστι καὶ πολυεύσπλαγγος, καὶ εὐσπλαγγνίζεται
ἐπὶ τὴν ποίησιν αὐτοῦ. Σὺ οὖν καθάρισόν σου τὴν
καρδίαν ἀπὸ πάντων τῶν ματαίων τοῦ αἰῶνος τούτου,
20 καὶ τῶν προειρημένων σου ῥημάτων, καὶ αἰτοῦ παρὰ
τοῦ κυρίου, καὶ ἀπολήψῃ πάντα, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν
αἰτημάτων σου ἀστέρητος ἔσῃ, ὅσα ἂν ἀδιστακτως αἰ-
τήσῃ παρὰ τοῦ κυρίου. Ἐὰν δὲ διστάσῃς ἐν τῇ καρ-
δίᾳ σου, οὐδὲν οὐ μὴ λήψῃ τῶν αἰτημάτων σου. Οἱ
25 γὰρ διστάζοντες εἰς τὸν Θεόν, οὗτοί εἰσιν οἱ δίψυχοι,
καὶ οὐδὲν ὅλως ἐπιτυγχάνουσι τῶν αἰτημάτων αὐτῶν.
Οἱ δὲ ὀλοτελεῖς ὄντες ἐν τῇ πίστει πάντα αἰτοῦνται,
πεποιθότες ἐπὶ τὸν Θεόν, καὶ λαμβάνουσιν, ὅτι ἀδι-
στάκτως αἰτοῦνται μηδὲν διψυχοῦντες. Πᾶς γὰρ δίψυ-
30 χος ἄνηρ, ἔὰν μὴ μετανοήσῃ, δυσκόλως σωθήσεται.
Καθάρισον οὖν τὴν καρδίαν σου ἀπὸ τῆς διψυχίας,

ἐνδύσαι δὲ τὴν πίστιν, ὅτι ἰσχυρὰ ἐστὶ, καὶ πίστευε τῷ Θεῷ, ὅτι πάντα τὰ αἰτήματά σου, ἃ αἰτεῖς, λήψῃ. Καὶ ἐὰν αἰτησάμενός ποτε παρὰ τοῦ κυρίου αἴτημά τι βραδύτερον λαμβάνῃς, μὴ διψυχῆσῃς, ὅτι ταχὺ οὐκ ἔλαβες τὸ αἶτημα τῆς ψυχῆς σου· πάντως γὰρ καὶ διὰ 5 πειρασμόν τινα ἢ παράπτωμά τι, ὃ σὺ ἀγνοεῖς, βραδύτερον λαμβάνεις τὸ αἶτημά σου. Σὺ οὖν μὴ διαλίπῃς εὐχόμενος τὸ αἶτημα τῆς ψυχῆς σου καὶ λήψῃ αὐτό. Ἐὰν δὲ ἐκκακήσῃς καὶ διψυχῆσῃς αἰτούμενος, ἑαυτὸν αἰτιῶ καὶ μὴ τὸν δίδόντα σοι. Βλέπε οὖν τὴν 10 διψυχίαν ταύτην· πονηρὰ γὰρ ἐστὶ καὶ ἀσύνητος, καὶ πολλοὺς ἐκριζοῖ ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ γε λίαν ἰσχυροὺς τε καὶ πιστοὺς. Καὶ γὰρ αὕτη ἡ διψυχία ἀδελφή ἐστὶ τοῦ διαβόλου, καὶ λίαν πονηρεύεται εἰς τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ. Καταφρόνησον οὖν τῆς διψυχίας 15 καὶ κατακρίευσον αὐτῆς ἐν παντὶ πράγματι, ἐνδυσάμενος τὴν πίστιν τὴν ἰσχυρὰν καὶ δυνατὴν· ἡ γὰρ πίστις πάντα ἐπαγγέλλεται, πάντα τελειοῖ, ἡ δὲ διψυχία, μὴ καταπιστεύουσα ἑαυτῇ, πάντων ἀποτυγχάνει τῶν ἔργων αὐτῆς ὧν πράσσει. Βλέπετε οὖν, φησὶν, ὅτι ἡ 20 πίστις ἄνωθεν ἐστὶ παρὰ τοῦ κυρίου, καὶ ἔχει δύναμιν μεγάλην· ἡ δὲ διψυχία ἐπίγειον πνεῦμά ἐστὶ παρὰ τοῦ διαβόλου, δύναμιν μὴ ἔχουσα. Σὺ οὖν δούλευε τῇ ἐχούσῃ δύναμιν τῇ πίστει καὶ ἀπὸ τῆς διψυχίας ἀπόσχου τῆς μὴ ἐχούσης δύναμιν, καὶ ζήσῃ τῷ Θεῷ· καὶ 25 πάντες ζήσονται τῷ Θεῷ οἱ ταῦτα φρονήσαντες.

ΕΝΤΟΛΗ Ι΄.

1. Ἰσραὴλ ἀπὸ σεαυτοῦ, φησὶ, τὴν λύπην· καὶ γὰρ αὕτη ἀδελφή ἐστὶ τῆς διψυχίας καὶ τῆς ὀξυχολίας. Πῶς, φημί, κύριε, ἀδελφή ἐστὶ τούτων; Ἄλλο γὰρ

5. καὶ] ἡ? an del.? 13 sq. ἀδελφή] θυγάτηρ?

μοι δοκεῖ εἶναι ὀξυχολία, καὶ ἄλλο διψυχία, καὶ ἄλλο λύπη. Ἀσύνητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε, ἀπήνητησεν· διὰ τί οὐ νοεῖς τὰ λεγόμενά σοι; Οὐ νοεῖς ὅτι ἡ λύπη πάντων τῶν πονηρῶν πνευμάτων πονηροτέρα ἐστὶ, καὶ δεινο-
 5 τάτη τοῖς δούλοις τοῦ Θεοῦ, καὶ παρὰ πάντα τὰ πνεύματα καταφθείρει τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐκτρίβει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ πάλιν σώζει; Ἐγὼ, φημί, κύριε, ἀσύνητός εἰμι καὶ οὐ συνιῶ τὰς παραβολὰς ταύτας. Πῶς γὰρ δύναται ἐκτρίβειν καὶ πάλιν σώζειν, οὐ νοῶ.
 10 Ἄκουε, φησὶν· οἱ μηδέποτε ἐρευνήσαντες περὶ τῆς ἀληθείας, μηδὲ ἐπιζητήσαντες περὶ τῆς Θεότητος, πιστεύσαντες δὲ μόνον, ἐμπεφυρμένοι εἰσὶ πραγματείας καὶ πλούτῳ καὶ φιλίαις ἐθνικαῖς, † καὶ ἄλλαις πολλαῖς πραγματείας τοῦ αἰῶνος τούτου. Ὅσοι οὖν τούτοις
 15 πρόσκεινται, οὐ νοοῦσι τὰς παραβολὰς τῆς Θεότητος· ἐπισκοτοῦνται γὰρ ὑπὸ τούτων τῶν πράξεων καὶ καταφθείρονται καὶ γίνονται κεχερσωμένοι. Καὶ ὡς οἱ ἀμπελῶνες οἱ καλοὶ, ὅταν ἀμελείας τύχῃσι, χερσοῦνται ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν καὶ βοτανῶν ποικίλων, οὕτως οἱ
 20 ἄνθρωποι οἱ πιστεύσαντες, καὶ εἰς ταύτας τὰς πράξεις τὰς πολλὰς ἐκπίπτοντες τὰς προειρημένας, ἀποπλανῶνται, ἀπὸ τῆς διανοίας αὐτῶν κενοῦνται καὶ οὐδὲν ὅλως νοοῦσιν· ἀλλ' οὐδὲ ἀκούουσί τι περὶ Θεοῦ οὐδὲ περὶ Θεῶν σκέπτονται· ἡ καρδία γὰρ αὐτῶν ἐν ταῖς
 25 πραγματείας ἐστίν. Οἱ δὲ φόβον ἔχοντες Θεοῦ καὶ ἐρευνῶντες περὶ Θεότητος καὶ ἀληθείας καὶ τὴν καρδίαν ἔχοντες πρὸς κύριον, πάντα τὰ λεγόμενα αὐτοῖς τάχιον νοοῦσι καὶ συνιοῦσιν, ὅτι ἔχουσι τὸν φόβον τοῦ κυρίου ἐν ἑαυτοῖς. Ὅπου γὰρ ὁ κύριος κατοικεῖ, ἐκεῖ

13. † Post verba φιλίαις ἐθνικαῖς in Lat. longior sequitur expositio, cuius hoc est initium: *Et alius mendax propheta est, finis hic: Qui autem interrogatus, loquitur secundum desiderium.* His respondent, quae textus Graecus praebet in Mandato XI. p. 44. lin. 18—p. 45. lin. 12 sq.: ψευδοπροφήτης — τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἐπερωτώμενον καὶ λαλοῦν κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρώπων.

καὶ σύνεσις πολλή. Κολλήθητι οὖν τῷ κυρίῳ, καὶ πάντα νοήσεις.

II. (III Lat. †) Ἄκουε οὖν, φησὶν, ἀσύνετε, πῶς ἡ λύπη ἐκτρίβει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ πάλιν σώζει. Ὄταν ὁ δίψυχος ἐπιβάληται πρᾶξιν τινα, καὶ ταύτης ἀποτύχη 5 διὰ τὴν διψυχίαν αὐτοῦ, ἡ λύπη αὕτη εἰσπορεύεται εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ λυπεῖ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐκτρίβει αὐτό. Ἐἴτα πάλιν ἡ ὀξύχολία ὅταν κολληθῇ τῷ ἀνθρώπῳ περὶ πράγματός τινος, καὶ λίαν πικρανθῇ καὶ ποιήσῃ τι κακὸν, πάλιν ἡ λύπη εἰσπορεύεται εἰς τὴν 10 καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ὀξύχολήσαντος, καὶ λυπεῖται ἐπὶ τῇ πράξει αὐτοῦ ἢ ἔπραξε, καὶ μετανοεῖ, ὅτι πονηρὸν εἰργάσατο. Αὕτη οὖν ἡ λύπη δοκεῖ σωτηρίαν ἔχειν, ὅτι τὸ πονηρὸν πράξας μετενόησεν. Ἀμφότεραι οὖν αἱ πράξεις λυποῦσι τὸ πνεῦμα· ἡ μὲν διψυχία, 15 ὅτι οὐκ ἐπέτυχε τῆς πράξεως αὐτῆς, ἡ δὲ ὀξύχολία, ὅτι ἔπραξε τὸ πονηρὸν. Ἀμφότερα οὖν λυπηρά ἐστι τῷ πνεύματι τῷ ἀγίῳ, ἢ τε διψυχία καὶ ἡ ὀξύχολία. Ἄρον οὖν ἀπὸ σεαυτοῦ τὴν λύπην καὶ μὴ θλίβε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ἐν σοὶ κατοικοῦν, μήποτε ἐντεῦ- 20 ξηται τῷ Θεῷ καὶ ἀποσιῇ ἀπὸ σοῦ. Τὸ γὰρ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τὸ δοθὲν εἰς τὴν σάρκα ταύτην λύπην σαρκικὴν οὐχ ὑποφέρει, οὐδὲ στενοχωρίαν. Ἐνδυσαι οὖν τὴν ἰλαρότητα τὴν πάντοτε ἔχουσαν χάριν παρὰ τῷ Θεῷ καὶ εὐπρόσδεκτον οὔσαν αὐτῷ, καὶ ἐντρύφα ἐν 25 αὐτῇ. Πᾶς γὰρ ἰλαρὸς ἀνὴρ ἀγαθὰ ἐργάζεται καὶ ἀγαθὰ φρονεῖ, καὶ καταφρονεῖ τῆς ματαίας λύπης. Ὁ δὲ λυπηρὸς ἀνὴρ πάντοτε πονηρεύεται· πρῶτον μὲν πονηρεύεται, ὅτι λυπεῖ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ δοθὲν τῷ ἀνθρώπῳ ἰλαρόν· δεύτερον δὲ λυπῶν τὸ πνεῦμα τὸ 30 ἅγιον ἀνομίαν ἐργάζεται, μὴ ἐντυγχάνων, μηδὲ ἐξομολογούμενος τῷ Θεῷ. Πάντοτε γὰρ λυπηροῦ ἀνδρὸς ἡ

3. † In Lat. cap. II. in media de qua modo diximus expositione orditur a vv. his: *Quicumque ergo fortes sunt* (v. in Gr. p. 45. lin. 1.).

ἐντευξις οὐκ ἔχει δύναμιν τοῦ ἀναβῆναι ἐπὶ τὸ θυσια-
 στήριον τοῦ θεοῦ. Διὰ τί, φημί, οὐκ ἀναβαίνει ἐπὶ
 τὸ θυσιαστήριον ἢ ἐντευξις τοῦ λυπουμένου; Ὅτι,
 φησὶν, ἡ λύπη ἐγκάθεται ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Με-
 5 μειγμένη οὖν ἡ λύπη ἢ κοσμικὴ μετὰ τῆς ἐντεύξεως
 οὐκ ἀφίησι τὴν ἐντευξιν ἀναβῆναι καθαρὰν ἐπὶ τὸ
 θυσιαστήριον. Ὡσπερ γὰρ ὄξος καὶ οἶνος μεμιγμένα
 ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὴν αὐτὴν ἡδονὴν οὐκ ἔχουσιν, οὕτω καὶ
 ἡ λύπη μεμιγμένη μετὰ τοῦ ἀγίου πνεύματος τὴν αὐ-
 10 τὴν ἐντευξιν οὐκ ἔχει. Καθάρισον σεαυτὸν ἀπὸ τῆς
 λύπης τῆς πονηρᾶς ταύτης, καὶ ζήση τῷ θεῷ· καὶ πάν-
 τες ζήσονται τῷ θεῷ ὅσοι ἂν ἀποβάλωσιν ἀφ' ἑαυτῶν
 τὴν λύπην καὶ ἐνδύσωνται πᾶσαν ἰλαρότητα.

Ε Ν Τ Ο Λ Η Ι Α'.

† Ἐδειξέ μοι ἐπὶ ἐδωλίου καθημένους ἀνθρώπους,
 15 καὶ ἕτερον ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ καθέδρας. Καὶ
 λέγει μοι· βλέπεις τοὺς ἐπὶ ἐδωλίου καθημένους;
 Βλέπω, φημί, κύριε. Οὗτοι, φησὶ, πιστοὶ εἰσι, καὶ ὁ
 καθήμενος ἐπὶ τὴν καθέδραν (Lat. X, 1. med.) † ψευ-
 δοπροφήτης ἐστὶν ἀπολλύων τὴν διάνοιαν τῶν δούλων
 20 τοῦ θεοῦ· τῶν διψύχων δὲ ἀπόλλυσιν, οὐ τῶν πιστῶν.
 Οὗτοι οὖν οἱ δίψυχοι ὡς ἐπὶ μάντιν ἔρχονται καὶ ἐπε-
 ρωτῶσιν αὐτὸν τί ἄρα ἔσται αὐτοῖς· κακῆϊνος ὁ ψευδο-
 προφήτης μηδεμίαν ἔχων ἐν ἑαυτῷ δύναμιν πνεύματος
 θείου, λαλεῖ αὐτῶν κατὰ τὰ ἐπερωτήματα αὐτῶν καὶ
 25 κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς πονηρίας αὐτῶν, καὶ πληροῖ
 τὰς ψυχὰς αὐτῶν καθὼς αὐτοὶ βούλονται. Αὐτὸς γὰρ
 κενὸς ὢν κενῶς καὶ ἀποκρίνεται κενοῖς· ὃ γὰρ ἐὰν
 ἐπερωτηθῇ πρὸς τὸ κένωμα τοῦ ἀνθρώπου ἀποκρίνε-
 ται. Τινὰ δὲ ῥήματα ἀληθῆ λαλεῖ· ὁ γὰρ διάβολος
 30 πληροῖ αὐτὸν τῷ αὐτοῦ πνεύματι, εἴ τινα δυνήσεται

14. † Lin. 14—18. etiam in Lat. initium Mandati XI. 18. † Cf.
 p. 42. not. 24. αὐτῶν prius] αὐτοῖς?

δραῖσαι τῶν δικαίων. (Lat. X, 2.) Ὅσοι οὖν ἰσχυροὶ εἰσιν ἐν τῇ πίστει τοῦ κυρίου, ἐνδεδυμένοι τὴν ἀλήθειαν, τοῖς τοιοῦτοις πνεύμασιν οὐ κολλῶνται, ἀλλ' ἀπέχονται ἀπ' αὐτῶν. Ὅσοι δὲ δίψυχοί εἰσι καὶ πικρῶς μετανοοῦσι, μαρτεύονται ὡς καὶ τὰ ἔθνη, καὶ ἑαυτοῖς μείζονα ἀμαρτίαν ἐπιφέρουσι εἰδωλολατροῦντες· ὁ γὰρ ἐπερωτῶν ψευδοπροφήτην περὶ πράξεώς τινος εἰδωλολάτρης ἐστὶ καὶ κενὸς ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ἄφρων. Πᾶν γὰρ πνεῦμα ἀπὸ Θεοῦ δοθέν οὐκ ἐπερωτᾶται, ἀλλ' ἔχον τὴν δύναμιν τῆς Θεότητος ἀφ' ἑαυτοῦ λαλεῖ πάντα, ὅτι ἄνωθεν ἐστὶν ἀπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ πνεύματος. Τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἐπερωτῶμενον καὶ λαλοῦν κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρώπων (Lat. XII, 1. med.) † ἐπίγειόν ἐστι καὶ ἐλαφρὸν, δύναμιν μὴ ἔχον· καὶ ὅλως οὐ λαλεῖ, ἐὰν μὴ ἐπερωτηθῇ. Πῶς οὖν, φημι, κύριε, ἄνθρωπος γινώσεται, τίς αὐτῶν προφήτης καὶ τίς ψευδοπροφήτης ἐστίν; Ἄκουε, φησὶ, περὶ ἀμφοτέρων τῶν προφητῶν· καὶ ὡς σοι μέλλω λέγειν, οὕτω δοκιμάσεις τὸν προφήτην καὶ τὸν ψευδοπροφήτην. Ἀπὸ τῆς ζωῆς δοκίμαζε τὸν ἄνθρωπον τὸν ἔχον τὸ πνεῦμα τὸ θεῖον. Πρῶτον μὲν ὁ ἔχων τὸ πνεῦμα τὸ ἄνωθεν, πρᾶϋς ἐστὶ καὶ ἡσύχιος, καὶ ταπεινόφρων, καὶ ἀπεχόμενος ἀπὸ πάσης πονηρίας καὶ ἐπιθυμίας ματαίας τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ἑαυτὸν ἐνδεέστερον ποιεῖ πάντων τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν ἀποκρίνεται ἐπερωτῶμενον, οὐδὲ κατὰ μόνας λαλεῖ, οὐδὲ ὅταν θέλῃ ἄνθρωπος λαλεῖν, λαλεῖ τὸ πνεῦμα τὸ

14. † Quae abhinc sequuntur usque ad verba: οὐκ ἐνδέχεται τοῦτο ποιεῖν Θεοῦ προφητεύοντος (p. 46. lin. 20 sq.), in plerisque versionis Latinae editionibus in Mandato XII. cap. 1. med. post vv.: *mortī tradit servos Dei* (v. p. 48. lin. 16 sq.) et cap. 2. iu. leguntur, exordio ita exhibito: „*Spiritus omnium hominum terrestris est et levis*“; *Hefelius* vero, *Wakii* coniecturam secutus, in Mandato XI. ponit post verba haec: *τοιοῦτοι καὶ εὐρίσκονται* (p. 47. lin. 8.) 26. ἐπερωτῶμενον] ἐπερωτῶμενος? Possit tamen neutrum ad τὸ πνεῦμα referri.

ἅγιον, ἀλλὰ τότε λαλεῖ, ὅταν θελήσῃ αὐτῷ ὁ θεὸς λα-
 λῆσαι. Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ ἄνθρωπος ὁ ἔχων τὸ πνεῦμα
 τὸ θεῖον εἰς συναγωγὴν ἀνδρῶν δικαίων τῶν ἐχόντων
 πίστιν θείου πνεύματος, καὶ ἔντευξις γένηται πρὸς
 5 τὸν θεὸν τῆς συναγωγῆς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, τότε ὁ
 ἄγγελος τοῦ προφήτου ὁ κείμενος πρὸς αὐτὸν πληροῖ
 τὸν ἄνθρωπον· καὶ πληρωθεὶς ὁ ἄνθρωπος τῷ πνεύ-
 ματι τῷ ἁγίῳ, λαλεῖ εἰς τὸ πλήθος καθὼς ὁ κύριος
 βούλεται. Οὕτως οὖν φανερόν ἐστὶ τὸ πνεῦμα τῆς
 10 θεότητος. Ὅση οὖν ([περὶ]) τοῦ πνεύματος τῆς θεότητος
 τοῦ κυρίου ἢ δύναμις, αὕτη. (Lat. XII, 2.) Ἄκουε οὖν,
 φησὶ, περὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπιγείου καὶ κενοῦ καὶ
 δύναμιν μὴ ἔχοντος, ἀλλ' ὄντος μωροῦ. Πρῶτον μὲν ὁ
 ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁ δοκῶν πνεῦμα ἔχειν, ὑψοῖ ἑαυτὸν,
 15 καὶ θέλει πρωτοκαθεδρίαν ἔχειν· καὶ εὐθύς ἰταμός ἐστι
 καὶ ἀναιδής καὶ πολύλαλος καὶ ἐν τρυφαῖς πολλαῖς
 ἀναστρεφόμενος καὶ ἐν ἐτέραις πολλαῖς ἀπάταις, καὶ
 μισθοὺς λαμβάνων τῆς προφητείας αὐτοῦ· ἐὰν δὲ μὴ
 λάβῃ, οὐ προφητεύει. Δύναται οὖν πνεῦμα θεῖον μι-
 20 σθοὺς λαμβάνειν καὶ προφητεύειν; Οὐκ ἐνδέχεται τοῦτο
 ποιεῖν θεοῦ προφητεύοντος· (Lat.: XI. paulo post init.)
 ἀλλὰ τῶν τοιούτων προφητῶν ἐπίγειόν ἐστὶ τὸ πνεῦμα.
 Εἶτα ὅλως εἰς συναγωγὴν ἀνδρῶν δικαίων οὐκ ἐγγίζει,
 ἀλλ' ἀποφεύγει αὐτούς. Κολλάται δὲ τοῖς διψύχοις
 25 καὶ κενοῖς, καὶ κατὰ γωνίαν αὐτοῖς προφητεύει, καὶ
 ἀπατᾷ αὐτούς λαλῶν κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πάν-
 τα κενῶς· κενοῖς γὰρ καὶ ἀποκρίνεται. Τὸ γὰρ κε-
 νὸν σκεῦος μετὰ κενῶν συντιθέμενον οὐ θραύεται,
 ἀλλὰ συμφωνοῦσιν ἀλλήλοις. Ὅταν ἔλθῃ εἰς συνα-
 30 γωγὴν πλήρη ἀνδρῶν δικαίων ἐχόντων πνεῦμα θεϊό-
 τατον, καὶ ἔντευξις μετ' αὐτῶν γένηται, κενοῦται ὁ ἄν-
 θρωπος ἐκεῖνος, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ μωρὸν ἀπὸ τοῦ

11. οὖν] νῦν? 21. προφητεύοντος] προφήτην? 30 sq.
 θεϊότατον] 1. θεότητος.

φόβου φεύγει ἀπ' αὐτοῦ, καὶ κωφοῦται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος καὶ ὅλως συνθραύεται, μὴ δυνάμενος λαλῆσαι. Ἐὰν γὰρ εἰς ἀποθήκην στιβάσης οἶνον ἢ ἔλαιον, καὶ ἐν αὐτοῖς θῆς κεράμιον κενόν, καὶ πάλιν ἀποστιβάσαι θελήσης τὴν ἀποθήκην, τὸ κεράμιον ἐκεῖνο, ὃ ἔθηκας 5 κενόν, κενόν καὶ εὐρήσεις. Οὕτω καὶ οἱ προφηταὶ οἱ κενοὶ, ὅταν ἔλθωσιν εἰς πνεύματα δικαίων, ὅποιοι ἦλθον, τοιοῦτοι καὶ εὐρίσκονται. † Ἔχεις ἀμφοτέρων τῶν προφητῶν τὴν ζωὴν. Δοκίμαζε οὖν ἀπὸ τῶν ἔργων καὶ τῆς ζωῆς τὸν ἄνθρωπον τὸν λέγοντα ἑαυτὸν 10 πνευματοφόρον εἶναι. Σὺ δὲ πίστευε τῷ πνεύματι τῷ ἐρχομένῳ ἀπὸ τοῦ θεοῦ καὶ ἔχοντι δύναμιν· τῷ δὲ πνεύματι τῷ ἐπιγείῳ καὶ κενῷ μηδὲν πίστευε, ὅτι ἐν αὐτῷ δύναμις οὐκ ἔστιν. Ἀπὸ τοῦ διαβόλου γὰρ ἐργεῖται. Ἄκουσον τὴν παραβολὴν ἣν μέλλω σοι λέγειν. 15 Λάβε λίθον, καὶ βάλε εἰς τὸν οὐρανόν· ἴδε εἰ ἄψασθαι αὐτοῦ *· ἢ πάλιν λάβε σίφωνα ὕδατος, καὶ σιφώνισον εἰς τὸν οὐρανόν· ἴδε εἰ δύνασαι τρυπῆσαι τὸν οὐρανόν. Πῶς, φημί, κύριε, ταῦτα γενέσθαι*; ἀδύνατα γὰρ ἀμφοτέρα ταῦτα εἶρηκας. Ὡς ταῦτα οὖν, φησὶν, ἀδύ- 20 νατά ἐστιν, οὕτω καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἐπίγεια ἀδύνατά ἐστι καὶ ἀδρανῆ. Λάβε οὖν τὴν δύναμιν τὴν ἄνωθεν ἐρχομένην. Ἡ χάλαζα ἐλάχιστόν ἐστι κοκκάριον, καὶ ὅταν ἐπιπέσῃ ἐπὶ κεφαλῆς ἀνθρώπου, πόσον πόνον παρέχει· ἢ πάλιν λάβε τὴν σταγόνα, ἢ ἀπὸ τοῦ κερά- 25 μου πίπτει χαμαὶ καὶ τρυπᾷ τὸν λίθον. Βλέπεις οὖν ὅτι τὰ ἄνωθεν ἐλάχιστα πίπτοντα ἐπὶ τὴν γῆν μεγάλην δύναμιν ἔχουσιν· οὕτω καὶ τὸ * θεῖον, ἄνωθεν ἐρχόμενον, δυνατόν ἐστι. Τούτῳ οὖν τῷ πνεύματι πίστευε· ἀπὸ δὲ τοῦ ἐτέρου ἀπέχου. 30

8. † Cf. p. 45. not. ad lin. 14. 17. * Add. δύνασαι. 19. * Add. δύναται. 28. * Add. πνεῦμα τὸ.

ΕΝΤΟΛΗ ΙΒ΄.

I. Καὶ πάλιν λέγει μοι· ἄρον ἀπὸ σεαυτοῦ πᾶσαν ἐπιθυμίαν πονηράν· ἔνδυσαι δὲ τὴν ἐπιθυμίαν τὴν ἀγαθὴν καὶ σεμνήν. Ἐνδεδυμένος γὰρ τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην μισήσεις τὴν πονηρὰν ἐπιθυμίαν, καὶ χαλινα-
 5 γωγήσεις σαυτὸν καθὼς βούλη. Ἄγρια γὰρ ἐστὶν ἡ ἐπιθυμία ἢ πονηρὰ, καὶ δυσκόλως ἡμεροῦται. Φοβερὰ γὰρ ἐστὶ, καὶ λίαν τῇ ἀγριότητι αὐτῆς δαπανᾷ τοὺς ἀνθρώπους· μάλιστα δὲ, ἐὰν ἐμπέσῃ εἰς αὐτὴν δοῦλος Θεοῦ καὶ μὴ ᾗ συνετὸς, δαπανᾶται ὑπ' αὐτῆς
 10 δεινῶς. Δαπανᾷ δὲ τοὺς τοιοῦτους, τοὺς μὴ ἔχοντας ἔνδυμα τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἀγαθῆς, ἀλλὰ ἐμπεφυρμένους τῷ αἰῶνι τούτῳ. Τούτους οὖν παραδίδωσιν εἰς θάνατον. Ποῖα, φημί, κύριε, ἐστὶν ἔργα τῆς ἐπιθυμίας τῆς πονηρᾶς τὰ παραδιδόντα τοὺς ἀνθρώπους
 15 εἰς θάνατον; Γνώρισόν μοι, καὶ ἀφέξομαι ἀπ' αὐτῶν. Ἄκουσον, φησὶν, ἐν ποίοις ἔργοις θανατοῖ ἡ ἐπιθυμία ἢ πονηρὰ τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ. †

II. Πάντων προέχουσα ἐπιθυμία γυναικὸς ἄλλοτριᾶς ἢ ἀνδρὸς, καὶ πολυτελείας πλούτου καὶ δόξης
 20 ἀνθρωπίνης ματαιίας καὶ ἐδεσμάτων πολλῶν ματαίων καὶ μεθυσμάτων καὶ ἐτέρων τρυφῶν πολλῶν καὶ μωρῶν. Πᾶσα γὰρ τρυφή μωρὰ ἐστὶ καὶ κενὴ τοῖς δούλοις τοῦ Θεοῦ. Αὐταὶ οὖν αἱ ἐπιθυμίαι πονηραὶ εἰσι, θανατοῦσαι τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ. Αὕτη γὰρ ἡ ἐπι-
 25 θυμία ἢ πονηρὰ τοῦ διαβόλου θυγάτηρ ἐστίν. Ἀπέχεσθαι δεῖ ἀπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν πονηρῶν, ἵνα ἀποσχόμενοι ζήσητε τῷ Θεῷ. Ὅσοι δὲ ἂν κατακυριευθῶσιν ὑπ' αὐτῶν καὶ μὴ ἀντισταθῶσιν αὐταῖς, ἀποθανοῦνται εἰς τέλος. Θανατώδεις γὰρ εἰσιν αἱ ἐπιθυμίαι αὗται.
 30 Σὺ οὖν ἔνδυσαι τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δικαιοσύνης καὶ καθοπλισάμενος τὸν φόβον τοῦ κυρίου, ἀντίστηθι αὐ-

ταῖς. Ὁ γὰρ φόβος τοῦ Θεοῦ κατοικεῖ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ τῇ ἀγαθῇ. Ἡ ἐπιθυμία ἢ πονηρὰ, ἐὰν ἴδῃ σε καθω-
πλισμένον τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθεστηκότα αὐτῇ,
φεύζεται ἀπὸ σοῦ μακρὰν, καὶ οὐκέτι σοι ὀφθήσεται
φοβουμένη τὰ ὄπλα σου. Σὺ οὖν στεφανωθείς κατ' 5
αὐτῆς ἐλθὲ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δικαιοσύνης, καὶ
παραδοὺς αὐτῇ τὸ νίκος ὃ ἔλαβες δούλευσον αὐτῇ
καθὼς αὐτὴ βούλεται. Ἐὰν δουλεύσῃς τῇ ἐπιθυμίᾳ
τῇ ἀγαθῇ καὶ ὑποταγῆς αὐτῇ, δυνήσῃ κατακυριεῦσαι*
καὶ ὑποτάξαι αὐτὴν καθὼς βούλη. 10

III. Ἦθελον, φημί, κύριε, γινῶναι, ποίοις τρόποις
με δεῖ δουλεῦσαι τῇ ἐπιθυμίᾳ τῇ ἀγαθῇ. Ἄκουε, φη-
σίν. Ἔργασθαι δικαιοσύνην καὶ ἀρετὴν καὶ ἀλήθειαν
καὶ φόβον κυρίου καὶ πίστιν καὶ πραότητα, καὶ ὅσα
τούτοις ὅμοιά ἐστιν ἀγαθά. Ταῦτα ἐργαζόμενος εὐά-15
ρεστος ἔσῃ δούλος τοῦ Θεοῦ καὶ ζήσῃ αὐτῷ· καὶ πᾶς
ὃς ἂν δουλεύσῃ τῇ ἐπιθυμίᾳ τῇ ἀγαθῇ, ζήσεται τῷ
Θεῷ. Συντετέλεσεν οὖν τὰς ἐντολὰς τὰς δώδεκα, καὶ
λέγει μοι· ἔχεις τὰς ἐντολὰς ταύτας· πορεύου ἐν αὐταῖς
καὶ παρακάλει καὶ τοὺς ἀκούοντας πορεύεσθαι ἐν αὐ-20
ταῖς, ἵνα ἡ μετάνοια αὐτῶν καθαρὰ γένηται τὰς λοι-
πὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῶν. Τὴν διακονίαν ταύτην
ἣν σοι δίδωμι τέλει ἐπιμελῶς, καὶ πολὺ ἐργάσῃ· εὐρή-
σεις γὰρ χάριν ἐν τοῖς μέλλουσι μετανοεῖν, καὶ πεισθή-
σονταί σοι τοῖς ῥήμασιν· ἐγὼ γὰρ μετὰ σοῦ ἔσομαι, 25
καὶ ἀναγκάσω αὐτοὺς πεισθῆναί σοι.

† Μετὰ δὲ τὸ συντελέσαι αὐτὸν τὰ ῥήματα ταῦτα
λέγω αὐτῷ· κύριε, αἱ ἐντολαὶ αὗται μεγάλαι καὶ καλαὶ
καὶ ἔνδοξοί εἰσι, καὶ δύνανται εὐφραῖναι καρδίαν ἀν-
θρώπου τοῦ δυναμένου ποιῆσαι ταύτας. Οὐκ οἶδα 30

9. * Add. τῆς ἐπιθυμίας τῆς πονηρᾶς. 27. † In codice his, quae sequuntur, titulus praepositus: Ἀρχή. Itaque, quae sunt usque ad initium Similitudinum, novi quid, h. e. aut illarum prooemium, aut, quod propter argumentum praestat, Mandatorum epilagus esse visa sunt.

δὲ εἰ δύνανται αἱ ἐντολαὶ αὗται ὑπὸ ἀνθρώπου φυ-
 λαχθῆναι, διότι σκληραὶ εἰσι λίαν. Ἐμβλέψας δέ με
 τότε ὁ ἄγγελος τῆς μετανοίας μετὰ πολλῆς αὐστηρίας
 εἶπεν· ἄναδρε, ἀκηδιαστὰ, ῥάθυμε καὶ ὀλιγόψυχε, οὐκ
 5 οἶδας ὅτι, ἐὰν σὺ σεαυτῷ προσθῆς ὅτι δύνανται φυ-
 λαχθῆναι, εὐκόπως αὐτὰς φυλάξεις, καὶ οὐκ ἔσονται
 σκληραὶ; Ἐὰν δὲ ἐπὶ τὴν καρδίαν σου ἤδη ἀναβῆ οὐ
 δύνασθαι αὐτὰς ὑπὸ ἀνθρώπου φυλαχθῆναι, οὐ φυλά-
 ξεις αὐτάς. Νῦν δέ σοι λέγω, ἐὰν ταύτας μὴ φυλά-
 10 ξῆς, ἀλλὰ παρενθυμηθῆς, οὐχ ἔξεις σωτηρίαν, οὔτε τὰ
 τέκνα σου, οὔτε ὁ οἶκός σου, ἐπεὶ ἤδη σεαυτῷ κέκρικας
 τοῦ μὴ δύνασθαι τὰς ἐντολὰς ταύτας ὑπὸ ἀνθρώπου
 φυλαχθῆναι.

IV. Καὶ ταῦτά μοι λίαν ὀργίλως ἐλάλησεν,
 15 ὥστε με συγχυθῆναι καὶ λίαν αὐτὸν φοβηθῆναι· ἡ
 μορφή γὰρ αὐτοῦ ἠλλοιώθη, ὥστε μὴ δύνασθαι
 ἀνθρώπον ὑπενεγκεῖν τὴν ὀργὴν αὐτοῦ. Καὶ εὐ-
 θέως ἐπάρας τὴν φωνὴν εἰς οὐρανοὺς ἐφώνησα συγ-
 κεχυμένος τῷ πνεύματι· σὺ, κύριε, ὁ συγκλείσας τὸ
 20 φῶς καὶ χωρίσας τὸ σκότος ἀπ' ἀλλήλων, ὁ θεμελιώ-
 σας τὴν γῆν καὶ κτίσας καρποὺς παντοδαποὺς, ἥλιον,
 σελήνην, ἄστρον ἐναρμόνιον κίνησιν, ζῶα πτερωτὰ, τε-
 τράποδα, ἔρπετὰ, ἔνυδρα, ἄγριά τε καὶ τὰ τούτοις
 παραπλησιάζοντα, καὶ τούτων ἀπάντων κτίσας δεσπό-
 25 τὴν τὸν ἀνθρώπον, αὐτὸς, κύριε, ἐνίσχυσόν με τοῦ κα-
 τακυριεῦσαι τῶν ἐντολῶν σου. Ἰδὼν δέ με τεταραγμέ-
 νον ὅλον καὶ συγκεχυμένον ἤρξατό μοι ἐπιεικέστερον
 λαλεῖν. Καὶ λέγει μοι· ἄφρον, ἀσύνητε καὶ δίψυχε· οὐ
 νοεῖς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, πῶς μεγάλη ἐστὶ καὶ ἰσχυρὰ

19—27. ὁ συγκλείσας — τεταραγμένον] Cod. in marg.: σὺ
 συνέκλεισας φῶς καὶ ἐχώρισας τὸ σκότος ἀπ' ἀλλήλων· ἐθεμελιώ-
 σας τὴν γῆν καὶ ἐκτίσας καρποὺς παντοδαποὺς, ἥλιον, σελήνην,
 ἄστρον ἐναρμόνιον κίνησιν, ζῶα πτερωτὰ, τετράποδα, ἔρπετὰ,
 ἔνυδρα, ἄγριά τε καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια ζῶα καὶ τούτων
 ἀπάντων ἐκτί[σας] δεσπότην τὸν ἀνθρώπον. Ἰδὼν δέ με τετα-
 ραγμένον.

καὶ θαυμαστῆ, ὅτι ἔκτισε τὸν κόσμον ἕνεκα τοῦ ἀν-
 θρώπου καὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν αὐτοῦ ὑπέταξε τῷ ἀν-
 θρώπῳ καὶ τὴν ἐξουσίαν πᾶσαν ἔδωκεν αὐτῷ τοῦ κατα-
 κυριεύειν τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν πάντων; Εἰ οὖν, φησὶν,
 ὁ ἄνθρωπος κύριός ἐστι τῶν κτισμάτων τοῦ θεοῦ καὶ 5
 πάντων κατακυριεύει, οὐ δύναται καὶ τούτων τῶν ἐν-
 τολῶν κατακυριεύσαι; Δύναται, φησὶ, πάντων, καὶ πα-
 σῶν τῶν ἐντολῶν τούτων κατακυριεύσαι ὁ ἄνθρωπος
 ἔχων τὸν κύριον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Οἱ δὲ ἐπὶ τοῖς
 χεῖλεσιν ἔχοντες τὸν κύριον, τὴν δὲ καρδίαν αὐτῶν πε- 10
 πωρωμένην, καὶ μακρὰν ὄντες ἀπὸ τοῦ θεοῦ διὰ τὴν
 ἑαυτῶν ῥαθυμίαν, ἐκείνοις αἱ ἐντολαὶ αὗται σκληραὶ
 εἰσι καὶ δυσαχθεῖς. Θέσθε οὖν ὑμεῖς, οἱ ὀλιγόψυχοι
 καὶ ἑλαφροὶ ὄντες ἐν τῇ πίστει, τὸν κύριον ἀδιαλεί-
 πτως εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ γνώσεσθε ὅτι οὐδέν 15
 ἐστὶν εὐκοπώτερον τῶν ἐντολῶν τούτων, οὔτε γλυκύτε-
 ρον, οὔτε ἡμερώτερον. Ἐπιστράφητε οὖν ὑμεῖς οἱ ἐν
 ταῖς ἐντολαῖς πορευόμενοι τοῦ διαβόλου, ταῖς δυσκό-
 λοις καὶ πικραῖς καὶ ἀγρικοῖς ἀσελγείαις, καὶ μὴ φοβη-
 θῆτε τὸν διάβολον, ὅτι ἐν αὐτῷ δύναμις οὐκ ἐστὶ κατὰ 20
 τῶν δούλων τοῦ θεοῦ· ἐγὼ γὰρ † ἔσομαι μεθ' ὑμῶν ὁ
 ἄγγελος τῆς μετανοίας [ὁ κ]ατακυριεύων αὐτοῦ· ὁ διά-
 βολος μόνον φόβον ἔχει· ὁ δὲ φόβος αὐτοῦ τόνον οὐκ
 ἔχει· (μὴ) φοβηθῆτε οὖν αὐτὸν καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν.

V. Λέγω αὐτῷ· κύριε [ἄκ]ουσόν μου ὀλίγων 25
 ῥημάτων. Λέγε, φησὶν, ὁ βούλη. Ὁ μὲν ἄνθρω-
 πος, φημί, κύριε, πρόθυμός ἐστι τὰς ἐντολὰς τοῦ
 θεοῦ φυλάσσειν, καὶ οὐδεὶς ἐστὶν ὁ μὴ αἰτού-
 μενος παρὰ τοῦ κ[υρίου ἴν]α ([μὴ]) δυναμωθῆ ἔν ταῖς
 ἐντολαῖς αὐτοῦ καὶ ὑποταγῆ αὐταῖς· ἀλλ' ὁ διάβολος 30
 σκληρός ἐστι καὶ καταδυναστεύει αὐτῶν. Οὐ δύναται,
 φησὶ, καταδυναστεύειν τῶν δούλων τοῦ θεοῦ τῶν ἐξ
 ὅλης καρδίας ἐλπίζόντων ἐπ' αὐτόν. Δύναται ὁ διά-

7. πάντων, καὶ] del.?
 Abhinc codicis Lips. fol. 1.

19. ἀγρικοῖς] ἀγροίκοις?

21. †

βολος ἀντιπαλαῖσαι· καταπαλαῖσαι δὲ οὐ δύναται.
 Ἐὰν οὖν ἀντισταθῆτε αὐτῷ, νικηθεὶς φεύξεται ἀπὸ
 ὑμῶν κατησχυμμένος. Ὅσοι δὲ, φησὶν, ἀπόκενοί εἰσι,
 φοβοῦνται τὸν διάβολον ὡς δύναμιν ἔχοντα. Ὅταν ὁ
 5 ἄνθρωπος κεράμια ἱκανώτατα γεμίσῃ οἴνου καλοῦ, καὶ
 ἐν τοῖς κεραμίσις ἐκείνοις ὀλίγα ἀπόκενα ἦ, ἔρχεται
 ἐπὶ τὰ κεράμια, καὶ οὐ κατανοεῖ τὰ πλήρη· οἶδε γὰρ
 ὅτι πλήρη εἰσὶ· κατανοεῖ δὲ τὰ ἀπόκενα, φοβούμενος
 μήποτε ὠξίσαν· ταχὺ γὰρ τὰ ἀπόκενα κεράμια ὀξίζουσι
 10 καὶ ἀπόλλυται ἢ ἡδονὴ τοῦ οἴνου. Οὕτω καὶ ὁ διά-
 βολος ἔρχεται ἐπὶ πάντας τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ ἐκ-
 πειράζων αὐτούς. Ὅσοι οὖν πλήρεις εἰσὶν ἐν τῇ πί-
 στει, ἀνθεστήκασιν αὐτῷ ἰσχυρῶς, κακεῖνος ἀποχωρεῖ
 ἀπὸ αὐτῶν μὴ ἔχων τόπον ποῦ εἰσέλθῃ. Ἐρχεται οὖν
 15 τότε πρὸς τοὺς ἀποκέτους, καὶ ἔχων τόπον εἰσπορεύε-
 ται εἰς αὐτούς, καὶ ὁ δὲ βούλεται ἐν αὐτοῖς ἐργάζεται,
 καὶ γίνονται αὐτῷ ὑπόδουλοι.

VI. Ἐγὼ δὲ ὑμῖν λέγω, ὁ ἄγγελος τῆς μετα-
 νοίας· μὴ φοβηθῆτε τὸν διάβολον· ἀπεστάλην γὰρ,
 20 φησὶ, μεθ' ὑμῶν εἶναι τῶν μετανοούντων ἐξ ὅλης καρ-
 δίας αὐτῶν καὶ ἰσχυροποιῆσαι αὐτούς ἐν τῇ πίστει.
 Πιστεύσατε οὖν τῷ Θεῷ ὑμεῖς οἱ διὰ τὰς ἁμαρτίας
 ὑμῶν ἀπεγνωκότες τὴν ζωὴν ὑμῶν καὶ προστιθέντες
 ἁμαρτίαις καὶ καταβαρύνοντες τὴν ζωὴν ὑμῶν, ὅτι,
 25 ἔὰν ἐπιστραφῆτε πρὸς τὸν κύριον ἐξ ὅλης τῆς καρδίας
 ὑμῶν καὶ ἐργάσησθε τὴν δικαιοσύνην τὰς λοιπὰς ἡμέ-
 ρας τῆς ζωῆς ὑμῶν καὶ δουλεύσητε αὐτῷ κατὰ τὸ θέ-
 λημα αὐτοῦ, ποιήσει ἴασιν τοῖς προτέροις ὑμῶν ἁμαρ-
 τήμασι, καὶ ἔξετε δύναμιν τοῦ κατακυριεῦσαι τῶν ἐρ-
 30 γων τοῦ διαβόλου· τὴν δὲ ἀπειλήν τοῦ διαβόλου ὅλως
 μὴ φοβηθῆτε· ἄτονος γὰρ ἐστὶν ὡσπερ νεκροῦ νεῦρα.
 Ἀκούσατε οὖν μου, καὶ φοβήθητε τὸν πάντα δυνά-
 μενον, σῶσαι καὶ ἀπολέσαι, καὶ τηρεῖτε τὰς ἐντολὰς
 ταύτας, καὶ ζήσεσθε τῷ Θεῷ. Λέγω αὐτῷ· κύριε, νῦν
 35 ἐνεδυναμώθην ἐν πᾶσι τοῖς δικαιώμασι τοῦ κυρίου,
 ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ· καὶ οἶδα ὅτι συγκόψεις τὴν δύ-

ναμιν τοῦ διαβόλου πᾶσαν, καὶ ἡμεῖς αὐτοῦ κατακυ-
 ριεύσομεν καὶ κατισχύσομεν πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ.
 Καὶ ἐλπίζω, κύριε, δύνασθαι μὲν τὰς ἐντολὰς ταύτας,
 ἃς ἐντέταλσαι, τοῦ κυρίου ἐνδυναμοῦντος φυλάξαι.
 Φυλάξεις, φησὶν, ἐὰν ἡ καρδία σου καθαρὰ γένηται 5
 πρὸς κύριον. Καὶ πάντες δὲ φυλάξουσιν ὅσοι ἂν
 καθαρίσωσιν ἑαυτῶν τὰς καρδίας ἀπὸ τῶν ματαίων
 ἐπιθυμιῶν τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ζήσονται τῷ Θεῷ.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ Α'. †

Λέγει μοι· οἴδατε, φησὶν, ὅτι ἐπὶ ξένης κατοικεῖτε
 ὑμεῖς οἱ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ· ἡ γὰρ πόλις ὑμῶν μακρὰν 10
 ἐστὶν ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης· εἰ οὖν οἴδατε, φησὶ,
 τὴν πόλιν ὑμῶν ἐν ἣ μέλλετε κατοικεῖν, τί ὧδε ὑμεῖς
 ἐτοιμάζετε ἀγροὺς καὶ παρατάξεις πολυτελεῖς καὶ
 οἰκοδομὰς καὶ οἰκήματα μάταια; Ταῦτα οὖν ὁ ἐτοι-
 μάζων εἰς ταύτην τὴν πόλιν οὐ δύναται ἐπανακάμψαι 15
 εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. Ἄφρον καὶ δίψυχε καὶ ταλαί-
 πωρε ἄνθρωπε, οὐ νοεῖς ὅτι ταῦτα πάντα ἀλλότρια
 ἐστί, καὶ ὑπ' ἐξουσίαν ἑτέρου εἰσὶν; Ἐρεῖ γὰρ ὁ κύ-
 ριος τῆς πόλεως ταύτης· οὐ θέλω σε κατοικεῖν εἰς τὴν
 πόλιν μου, ἀλλ' ἐξέλθε ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, ὅτι τοῖς 20
 νόμοις μου οὐ χρᾶσαι. Σὺ οὖν ἔχων ἀγροὺς καὶ οἰκή-
 σεις καὶ ἑτέρας πράξεις πολλὰς, ἐκβαλλόμενος ὑπ' αὐτοῦ
 τί ποιήσεις σου τὸν ἀγρὸν καὶ τὴν οἰκίαν καὶ τὰ λοι-
 πὰ ὅσα ἠτοιμάσας σεαυτῷ; Λέγει γὰρ σοι δικαίως ὁ
 κύριος τῆς χώρας ταύτης· ἢ τοῖς νόμοις μου χρῶ, ἢ 25
 ἐκχώρει ἐκ τῆς χώρας μου. Σὺ οὖν τί μέλλεις ποιεῖν,
 ἔχων νόμον ἐν τῇ σῆ πόλει, ἕνεκεν τῶν ἀγρῶν σου καὶ

3. μὲν] με? † In cod. tituli Similitudinum diversi; aequa-
 bilitatis caussa ubique posuimus: Παραβολὴ additis numerorum
 signis. H. I. cod.: Παραβολαὶ ἃς ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ.

τῆς λοιπῆς ὑπάρξεως; Τῷ νόμῳ σου πάντως ἀπαρνῆση,
 καὶ πορεύσῃ τῷ νόμῳ τῆς πόλεως ταύτης; Βλέπε, μὴ
 ἀσύμφορόν ἐστιν ἀπαρνῆσαι τὸν νόμον σου· ἐὰν γὰρ
 ἐπανακάμψαι θελήσῃς εἰς τὴν πόλιν σου, οὐ μὴ παρα-
 5 δεχθῆσῃ, ὅτι ἀπηρνῆσω τὸν νόμον τῆς πόλεώς σου,
 καὶ ἐκκλεισθῆσῃ ἀπ' αὐτῆς. Βλέπε οὖν· σὺ ὡς ἐπὶ
 ξένης κατοικῶν μηδὲν πλέον ἐτοίμαζε σεαυτῷ εἰ μὴ
 τὴν αὐτάρκειαν τὴν ἀρκετήν· σοι, καὶ ἔτοιμος γίνου,
 ἵνα, ὅταν ἔλθῃ ὁ δεσπότης τῆς πόλεως ταύτης ἐκβα-
 10 λεῖν σε ἀντιταξάμενον τῷ νόμῳ αὐτοῦ, ἐξέλθῃς ἐκ
 τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ ἀπέλθῃς ἐν τῇ πόλει σου, καὶ
 τῷ σῷ νόμῳ χρήσῃ ἀνυβρίστως καὶ ἀγαλλιώμενος. Βλέ-
 πετε οὖν ὑμεῖς οἱ δουλεύοντες τῷ κυρίῳ καὶ ἔχοντες
 αὐτὸν εἰς τὴν καρδίαν· ἐργάζεσθε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ
 15 μνημονεύοντες τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν
 ἧν ἐπηγγείλατο, καὶ πιστεύσατε αὐτῷ ὅτι ποιήσει
 αὐτάς, ἐὰν αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ φυλαχθῶσιν· ἀντὶ ἀγρῶν
 οὖν ἀγοράζετε ψυχὰς θλιβομένας καθάτις δυνατός
 ἐστι, καὶ χήρας καὶ ὀρφανοὺς ἐπισκέπτεσθε καὶ μὴ
 20 παραβλέπετε αὐτούς, καὶ τὸν πλοῦτον ὑμῶν καὶ τὰς
 παρατάξεις πάσας εἰς τοιοῦτους ἀγροὺς καὶ οἰκίας
 δαπανᾶτε, ἃς ἐλάβετε παρὰ τοῦ Θεοῦ· εἰς τοῦτο γὰρ
 ἐπλούτισεν ὑμᾶς ὁ δεσπότης, ἵνα ταύτας τὰς διακονίας
 τελέσητε αὐτῷ· πολὺ βέλτιόν ἐστι τοιοῦτους ἀγροὺς
 25 ἀγοράζειν καὶ κτήματα καὶ οἴκους, οὓς εὐρήσεις ἐν τῇ
 πόλει σου, ὅταν ἐπιδημήσῃς εἰς αὐτήν. Αὕτη ἡ πολυ-
 τέλεια καλὴ καὶ ἰλαρὰ, λύπην μὴ ἔχουσα μηδὲ φόβον,
 ἔχουσα δὲ χαράν. Τὴν οὖν πολυτέλειαν τῶν ἐθνικῶν
 μὴ πράσσετε· ἀσύμφορον γὰρ ἐστιν ὑμῖν τοῖς δούλοις
 30 τοῦ Θεοῦ· τὴν δὲ ἰδίαν πολυτέλειαν πράσσετε, ἐν ᾗ
 δύνασθε χαρῆναι· καὶ μὴ παραχαράσσετε, μηδὲ τοῦ
 ἀλλοτρίου ἄψησθε μηδὲ ἐπιθυμεῖτε αὐτοῦ· πονηρὸν
 γὰρ ἐστιν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν. Τὸ δὲ σὸν ἔργον ἐρ-
 γάζου, καὶ σωθῆσῃ.

1. τῷ νόμῳ] 1. τὸν νόμον.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ Β'.†

Περιπατοῦντός μου εἰς τὸν ἀγρὸν, καὶ κατανοοῦν-
 τος πτελέαν καὶ ἄμπελον, καὶ διακρίνοντος περὶ αὐτῶν
 καὶ τῶν καρπῶν αὐτῶν, φανεροῦται μοι ὁ ποιμὴν, καὶ
 λέγει· τί σὺ ἐν ἑαυτῷ ζητεῖς περὶ τῆς πτελέας καὶ
 τῆς ἀμπέλου; Συζητῶ, φημί, ὅτι εὐπρεπέστατα εἰσιν 5
 ἀλλήλαις. Ταῦτα τὰ δύο δένδρα, φησὶν, εἰς τύπον
 κεῖνται τοῖς δούλοις τοῦ Θεοῦ. Ἦθελον, φημί, γνῶναι
 τὸν τύπον τῶν δένδρων τούτων ὧν λέγεις. Βλέπεις,
 φησὶ, τὴν πτελέαν καὶ τὴν ἄμπελον; Βλέπω, φημί,
 κύριε. Ἡ ἄμπελος, φησὶν, αὕτη καρπὸν φέρει, ἡ δὲ 10
 πτελέα ξύλον ἄκαρπὸν ἐστίν· ἀλλ' ἡ ἄμπελος αὕτη
 ἐὰν μὴ ἀναβῆ ἐπὶ τὴν πτελέαν, οὐ δύναται καρποφορῆσαι
 πολὺ ἐρριμμένη χαμαὶ, καὶ ὃν φέρει καρπὸν, σεσηπῶτα
 φέρει μὴ κρεμαμένη ἐπὶ τῆς πτελέας· ὅταν οὖν ἐπιρρι-
 φῆ ἡ ἄμπελος ἐπὶ τὴν πτελέαν, καὶ παρ' ἑαυτῆς φέρει 15
 καρπὸν καὶ παρὰ τῆς πτελέας. Βλέπεις οὖν ὅτι καὶ
 ἡ πτελέα πολὺν καρπὸν δίδωσιν, οὐκ ἐλάσσονα τῆς
 ἀμπέλου, μᾶλλον δὲ καὶ πλείονα, ὅτι, φησὶν, ἡ ἄμπε-
 λος κρεμαμένη ἐπὶ τὴν πτελέαν τὸν καρπὸν πολὺν καὶ
 καλὸν δίδωσιν, ἐρριμμένη δὲ χαμαὶ σαπρὸν καὶ ὀλίγον 20
 φέρει. Αὕτη οὖν ἡ παραβολὴ εἰς τοὺς δούλους τοῦ
 Θεοῦ κεῖται, εἰς πτωχὸν καὶ πλούσιον. Πῶς, φημί,
 κύριε, γνῶρισόν μοι. Ἄκουε, φησὶν· ὁ μὲν πλούσιος
 ἔχει χρήματα πολλά· τὰ δὲ πρὸς τὸν κύριον πτωχεύει
 περισπώμενος περὶ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ, καὶ λίαν μι- 25
 κρὰν ἔχει τὴν ἐξομολόγησιν καὶ τὴν ἔντευξιν πρὸς τὸν
 κύριον, καὶ ἣν ἔχει, μικρὰν καὶ βληχερὰν, καὶ ἀνθρώπου
 μὴ ἔχουσαν δύναμιν. Ὅταν οὖν ἀναπλῆ ὁ πλούσιος
 ἐπὶ τὸν πένητα καὶ χορηγήσῃ αὐτῷ τὰ δέοντα, πι-
 στεύων ὅτι, ὃ ἐργάσεται εἰς τὸν πένητα, δυνήσεται 30

† In cod. titulus: Ἀρχὴ ἄλλης παραβολῆς. 8. ὧν] ὄν?
 15. 16. παρ', παρὰ] ὑπὲρ? Cf. p. 56. lin. 23. 27. ἀνθρώπου]
 del.? 28. ἀναπλῆ] corruptum.

τὸν μισθὸν εὐρεῖν παρὰ τῷ Θεῷ, ὅτι ὁ πένης πλού-
 σιός ἐστιν ἐν τῇ ἔντευξι καὶ τῇ ἐξομολογήσει, καὶ
 δύναμιν μεγάλην ἔχει ἢ ἔντευξις αὐτοῦ παρὰ τῷ Θεῷ·
 ἐπιχορηγεῖ οὖν ὁ πλούσιος τῷ πένητι πάντα ἀδιστά-
 5 κτως· ὁ πένης δὲ ἐπιχορηγούμενος ὑπὸ τοῦ πλουσίου
 ἐντυγχάνει αὐτῷ τῷ Θεῷ (καὶ) εὐχαριστεῖ περὶ τοῦ διδόν-
 τος αὐτῷ· κάκεῖνος ἔτι ἐπισπουδάξει περὶ τοῦ πένητος,
 ἵνα ἀδιάλειπτος γένηται ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ· οἶδε γὰρ
 ὅτι ἡ ἔντευξις τοῦ πένητος προσδεκτὴ ἐστὶ καὶ πλου-
 10 σία πρὸς τὸν Θεόν. Ἀμφότεροι οὖν τὸ ἔργον τελοῦσιν·
 ὁ μὲν πένης ἐργάζεται τὴν ἔντευξιν ἐν ἣ ἡ πλουτεῖ, ἣν
 ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ κυρίου. Ταύτην ἀποδίδωσι τῷ κυρίῳ
 τῷ ἐπιχορηγοῦντι αὐτῷ, καὶ ὁ πλούσιος ὡσαύτως [τ]ὸν
 πλοῦτον ὃν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ κυρίου ἀδιστάκτως παρέ-
 15 χει τῷ πένητι, καὶ τοῦτο ἔργον μέγα ἐστὶ καὶ δεκτὸν
 παρὰ τῷ Θεῷ, ὅτι συνίει ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτοῦ, καὶ
 εἰργάσατο εἰς τὸν πένητα ἐκ τῶν δωρημάτων τοῦ κυ-
 ρίου, καὶ ἐτέλεσε τὴν διακονίαν τοῦ κυρίου ὀρθῶς.
 Παρὰ τοῖς ἀνθρώποις οὖν ἡ πτελέα δοκεῖ καρπὸν μὴ
 20 φέρειν, καὶ οὐκ οἶδασιν οὐδὲ νοοῦσιν ὅτι, ἐὰν ἀβροχία
 γένηται, ἡ πτελέα ὕδωρ ἔχουσα τρέφει τὴν ἄμπελον,
 καὶ ἡ ἄμπελος ἀδιάλειπτον ἔχουσα ὕδωρ διπλοῦν τὸν
 καρπὸν δίδωσι, καὶ ὑπὲρ ἑαυτῆς καὶ ὑπὲρ τῆς πτελέας.
 Οὕτω καὶ οἱ πένητες ἐντυγχάνοντες πρὸς τὸν κύριον
 25 ὑπὲρ τῶν πλουσίων πληροφοροῦσι τὸν πλοῦτον αὐ-
 τῶν, καὶ πάλιν οἱ πλούσιοι χορηγοῦντες τοῖς πένησι
 [τ]ὰ δέοντα πληροφοροῦσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Γίνονται
 οὖν ἀμφότεροι κοινωνοὶ τοῦ ἔργου τοῦ δικαίου. Ταῦτα
 οὖν ὁ ποιῶν οὐκ ἐ[γ]καταλειφθήσεται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ,
 30 ἀλλ' ἔσται ἐπιγεγραμμένος εἰς τὰς βίβλους τῶν ζώντων.
 Μακάριοι οἱ ἔχοντες καὶ συνιέντες ὅτι παρὰ τοῦ κυ-
 ρίου πλουτίζονται.

6. αὐτῷ] ὑπὲρ αὐτοῦ? An del.? 12. κυρίῳ] πλουσίῳ?

ΠΑΡΑΒΟΛΗ Γ'. †

Ἔδειξέ μοι δένδρα πολλὰ μὴ ἔχοντα φύλλα· ἀλλ' ὡσεὶ ξηρὰ ἐδόκει [μοι εἶ]ναι· ὅμοια γὰρ ἦν πάντα. Καὶ λέγει μοι· βλέπεις τὰ δένδρα ταῦτα; Βλέπω, φημί, κύριε, ὅμοια ὄντα καὶ ξηρά. Ἀποκριθεὶς μοι λέγει· ταῦτα τὰ δένδρα ἃ βλέπεις οἱ κατοικοῦντες εἰσὶν ἐν 5 τῷ αἰῶνι τούτῳ. Διὰ τί οὖν, φημί, κύριε, ὡσεὶ ξηρὰ εἰσι καὶ ὅμοια; Ὅτι, φησὶν, οὔτε οἱ δίκαιοι φαίνονται οὔτε οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλ' ὅμοιοί εἰσιν· ὁ γὰρ αἰὼν οὗτος τοῖς δικαίοις χειμῶν ἐστὶ, καὶ οὐ φαίνονται μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν κατοικοῦντες. Ὡσ-10 περ γὰρ ἐν τῷ χειμῶνι τὰ δένδρα ἀποβεβληκότα τὰ φύλλα ὅμοιά εἰσι, καὶ οὐ φαίνονται τὰ ξηρὰ ποῖά εἰσιν, ἢ τὰ ζῶντα, οὕτως ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ οὐ φαίνονται οὔτε οἱ δίκαιοι οὔτε οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἀλλὰ πάν- 15

ΠΑΡΑΒΟΛΗ Δ'. ††

Ἔδειξέ μοι πάλιν δένδρα πολλὰ, ἃ μὲν βλαστῶν- 15 τα, ἃ δὲ ξηρὰ· καὶ λέγει μοι· βλέπεις, φησὶ, τὰ δένδρα ταῦτα; Βλέπω, φημί, κύριε, τὰ μὲν βλαστῶντα, τὰ δὲ ξηρὰ. Ταῦτα, φησὶ, τὰ δένδρα τὰ βλαστῶντα οἱ δίκαιοί εἰσιν οἱ μέλλοντες κατοικεῖν εἰς τὸν αἰῶνα 20 τὸν ἐρχόμενον· ὁ γὰρ αἰὼν ὁ ἐρχόμενος θρόνος ἐστὶ τοῖς δικαίοις, τοῖς δὲ ἁμαρτωλοῖς χειμῶν. Ὅταν οὖν ἐπιλάμψῃ τὸ ἔλεος τοῦ κυρίου, τότε φανερωθήσονται οἱ δουλεύοντες τῷ θεῷ, καὶ πάντες φανερωθήσονται· ὡσπερ γὰρ τῷ θεῷ ἐνὸς ἐκάστου δένδρου οἱ καρποὶ 25

† In cod. titulus ut in Sim. II. †† Titulus in cod. ut in Sim. II. et III. 21. θρόνος] l. θέρως.

φανεροῦνται καὶ ἐπιγινώσκονται ποταποὶ εἰσιν, οὕτω καὶ τῶν δικαίων οἱ καρποὶ φανεροὶ ἔσονται καὶ γνωσθήσονται πάντες οἱ εὐθραεῖς ὄντες ἐν τῷ αἰῶνι ἐκείνῳ. Τὰ δὲ ἔθνη καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἃ εἶδες τὰ δένδρα τὰ 5 ξηρά· † τοιοῦτοι εὐρεθήσονται, ξηροὶ καὶ ἄκαρποι, ἐν ἐκείνῳ τῷ αἰῶνι, καὶ ὡς ξύλα κατακαυθήσονται, καὶ φανεροὶ ἔσο[νται] ὅτι ἡ πρᾶξις αὐτῶν πονηρὰ γέγονεν ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν· οἱ μὲν γὰρ ἁμαρτωλοὶ καυθήσονται, ὅτι ἤμαρτον καὶ οὐ μετενόησαν· τὰ δὲ ἔθνη 10 καυθήσο[νται], ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν κίσαντα αὐτούς. Σὺ οὖν καρποφόρησον, ἵνα ἐν τῷ θέρει ἐκείνῳ γνωσθῆ σου ὁ καρπός. Ἀπέχου δὲ ἀπὸ τῶν πολλῶν πράξεων καὶ οὐ[δέποτε] οὐδὲν διαμάρτης· οἱ γὰρ τὰ πολλὰ πρᾶσσοντες πολλὰ καὶ ἁμαρτάνουσι περισπώμενοι περὶ 15 τὰς πράξεις αὐτῶν καὶ μηδὲν δουλεύοντες τῷ κυρίῳ ἐ[αυτῶν]. Πῶς οὖν, φησὶν, ὁ τοιοῦτος δύναται τι αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ κυρίου καὶ λαβεῖν, μὴ δουλεύων τῷ κυρίῳ; Οἱ δουλεύοντες αὐτῷ, ἐκεῖνοι λήψονται τὰ αἰτήματα αὐτῶν, οἱ δὲ μὴ δουλεύοντες τῷ κυρίῳ, ἐκεῖ- 20 νοι οὐδὲν λήψονται. Ἐὰν δὲ μίαν τις πρᾶξιν ἐργάσῃται, δύναται καὶ τῷ κυρίῳ δουλεῦσαι· οὐ γὰρ διαφθαρήσεται ἡ διάνοια αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ κυρίου, ἀλλὰ δουλεύσει αὐτῷ ἔχων τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καθαρὰν. Ταῦτα οὖν ἔὰν ποιήσης, δύνασαι καρποφορῆσαι εἰς 25 τὸν αἰῶνα τὸν ἐρχόμενον· καὶ ὅς ἂν ταῦτα ποιήσῃ, καρποφορήσει.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ Ε'. ††

I. Νηστεύων καὶ καθήμενος εἰς ὄρος τι καὶ εὐχαριστῶν τῷ κυρίῳ περὶ τούτων ὧν ἐποίησε μετ' ἐμοῦ, βλέπω τὸν ποιμένα παρακαθήμενόν μοι καὶ λέγοντα·

5. † Incipit cod. Lips. fol. 1. p. versa.

†† In cod. titulus

ut in Sim. II—IV.

τί ὀρθρινὸς ὧδε ἐλήλυθας; Ὅτι, φημί, κύριε, στατίωνα ἔχω. Τί, φησὶν, ἔστι στατίων; Νηστεύω, φημί, κύριε. Νηστεία δὲ, φησὶ, τί ἐστὶν αὕτη, ἣν νηστεύετε; Ὡς εἰώθειν, φημί, κύριε, οὕτω νηστεύω. Οὐκ οἶδατε, φησὶ, νηστεύειν τῷ κυρίῳ, οὐδὲ ἐστὶν * ἡ νηστεία αὕτη ἢ ἀνω- 5 φελῆς ἣν νηστεύετε αὐτῷ. Διὰ τί, φημί, κύριε, τοῦτο λέγεις; Λέγω σοι, φησὶν, ὅτι οὐκ ἐστὶν αὕτη νηστεία, ἣν δοκεῖτε νηστεύειν· ἀλλ' ἐγὼ σε διδάξω τί ἐστὶ νηστεία δεκτὴ καὶ πλήρης τῷ κυρίῳ. Ἄκουε, φησὶν. Ὁ Θεὸς οὐ βούλεται τοιαύτην νηστείαν ματαίαν· οὕτω 10 γὰρ νηστεύων τῷ Θεῷ οὐδὲν ἐργάσῃ τῇ δικαιοσύνῃ· νήστευσον δὲ τῷ Θεῷ νηστείαν τοιαύτην· μηδὲν πονηρεύσῃ ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ δούλευσον τῷ κυρίῳ ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ· τήρησον τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ πορευόμενος ἐν τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ, καὶ μηδεμίαν ἐπιθυμίαν 15 πονηρὰ ἀναβήτω ἐν τῇ καρδίᾳ σου· πιστεύσον δὲ τῷ Θεῷ, καὶ ἐὰν ταῦτα ἐργάσῃ καὶ φοβηθῆς αὐτὸν, καὶ ἐγκρατεύσῃ ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος, ζήσῃ τῷ Θεῷ· καὶ ταῦτα ἐὰν ἐργάσῃ, μεγάλην νηστείαν ποιεῖς καὶ δεκτὴν τῷ Θεῷ. 20

II. Ἄκουε τὴν παραβολὴν ἣν μέλλω σοι λέγειν ἀνήκουσαν τῇ νηστείᾳ. Εἶχέ τις ἀγροὺς καὶ δούλους πολλοὺς, καὶ μέρος τι τοῦ ἀγροῦ ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἐκλεξάμενος δοῦλόν τινα πιστὸν καὶ εὐάρεστον ἐντιμον, προσεκαλέσατο αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ· λάβε τὸν 25 ἀμπελῶνα τοῦτον ὃν ἐφύτευσα, καὶ χαράκωσον αὐτὸν ἕως ἔρχομαι· καὶ ἕτερον δὲ μὴ ποιήσῃς τῷ ἀμπελῶνι, καὶ ταύτην μου τὴν ἐντολὴν φύλαξον, καὶ ἐλεύθερος ἔσῃ παρ' ἐμοί. Ἐξῆλθε δὲ ὁ δεσπότης τοῦ δούλου εἰς τὴν ἀποδημίαν. Ἐξελθόντος δὲ αὐτοῦ ἔλαβεν ὁ 30 δοῦλος καὶ ἐχαράκωσε τὸν ἀμπελῶνα, καὶ τελέσας τὴν χαράκωσιν τοῦ ἀμπελῶνος εἶδε τὸν ἀμπελῶνα βοτανῶν πλήρη ὄντα. Ἐν ἑαυτῷ οὖν ἐλογίσαστο λέγων· ταύτην τὴν ἐντολὴν τοῦ κυρίου τετέλεκα· σκάψω λοιπὸν

5. * Add. νηστεία? 17. καὶ ἐὰν] ὅτι, ἐὰν?

τὸν ἀμπελῶνα τοῦτον, καὶ ἔσται εὐπρεπέστερος ἐσκαμ-
 μένος, καὶ βοτάνας μὴ ἔχων δώσει καρπὸν πλείονα,
 μὴ πνιγόμενος ὑπὸ τῶν βοτανῶν. Λαβὼν ἔσκαψε τὸν
 ἀμπελῶνα, καὶ πάσας τὰς βοτάνας τὰς οὖσας ἐν τῷ
 5 ἀμπελῶνι ἐξέτιλλε· καὶ ἐγένετο ὁ ἀμπελὼν ἐκεῖνος εὐ-
 πρεπέστατος καὶ εὐθαλής, μὴ ἔχων βοτάνας πνιγούσας
 αὐτόν. Μετὰ χρόνον ἦλθεν ὁ δεσπότης τοῦ δούλου
 καὶ τοῦ ἀγροῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ἰδὼν
 τὸν ἀμπελῶνα κεχαρακωμένον εὐπρεπῶς, ἔτι δὲ καὶ
 10 ἐσκαμμένον καὶ πάσας τὰς βοτάνας ἐκτετιλμένας καὶ
 εὐθαλεῖς οὖσας τὰς ἀμπέλους, ἐχάρη λίαν ἐπὶ τοῖς
 ἔργοις τοῦ δούλου. Προσκαλεσάμενος οὖν τὸν υἱὸν αὐ-
 τοῦ τὸν ἀγαπητὸν, ὃν εἶχε κληρονόμον, καὶ τοὺς φίλους,
 οὓς εἶχε συμβούλους, λέγει αὐτοῖς ὅσα ἐνετείλατο τῷ
 15 δούλῳ αὐτῷ, καὶ ὅσα εὔρε γεγονότα. Κάκεινοι συνε-
 χάρησαν τῷ δούλῳ ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ ἣ ἔμαρτύρησεν
 αὐτῷ ὁ δεσπότης. Καὶ λέγει αὐτοῖς· ἐγὼ τῷ δούλῳ
 τούτῳ ἐλευθερίαν ἐπηγγειλάμην, ἐάν μου τὴν ἐντολὴν
 φυλάξῃ, ἣν ἐπηγγειλάμην αὐτῷ· ἐφύλαξε δέ μου τὴν
 20 ἐντολὴν καὶ προσέθηκε τῷ ἀμπελῶνι ἔργον καλὸν, καὶ
 ἐμοὶ λίαν ἤρσεν. Ἄντι τούτου οὖν τοῦ ἔργου οὐ εἰργά-
 σατο θέλῳ αὐτὸν συγκληρονόμον τῷ υἱῷ μου ποιῆσαι,
 ὅτι τὸ καλὸν φρονήσας οὐ παρενεθυμήθη, ἀλλ' ἐτέ-
 λεσεν αὐτό. Ταύτη τῇ γνώμῃ ὁ υἱὸς τοῦ δεσπότητος συν-
 25 ευδόκησεν αὐτῷ, ἵνα συγκληρονόμος γένηται ὁ δοῦλος
 τῷ υἱῷ. Μετὰ ἡμέρας ὀλίγας δεῖπνον ἐποίησεν αὐτοῦ
 καὶ ἐπεμφεν αὐτῷ ἐκ τοῦ δεῖπνου ἐδέσματα πολλά.
 Λαβὼν δὲ ὁ δοῦλος τὰ ἐδέσματα τὰ πεμφθέντα αὐτῷ
 παρὰ τοῦ δεσπότητος, τὰ ἀρκοῦντα αὐτῷ ἤρε, τὰ λοιπὰ
 30 δὲ τοῖς συνδούλοις αὐτοῦ διέδωκεν. Θί δὲ σύνδουλοι
 αὐτοῦ λαβόντες τὰ ἐδέσματα ἐχάρησαν, καὶ ἤρξαντο
 εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα χάριν μείζονα εὔρη παρὰ
 τῷ δεσπότη, ὅτι οὕτως ἐχρήσατο αὐτοῖς. Ταῦτα πάντα
 τὰ γεγονότα ὁ δεσπότης αὐτοῦ ἤκουσε καὶ πάλιν λίαν

15. αὐτῷ] 1. αὐτοῦ. 26. αὐτοῦ] del.?

ἐχάρη ἐπὶ τῇ πράξει αὐτοῦ· (καὶ) συγκαλεσάμενος πάλιν τοὺς φίλους ὁ δεσπότης καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἀπήγγειλεν αὐτοῖς τὴν προᾶξιν αὐτοῦ ἣν ἔπραξεν ἐπὶ τοῖς ἐδεσ-
μασιν αὐτοῦ οἷς ἔλαβεν. Οἱ δὲ ἔτι μᾶλλον συνεν-
δόκησαν γενέσθαι τὸν δοῦλον συγκληρονόμον τῷ υἱῷ 5
αὐτοῦ.

III. Λέγω· κύριε, ἐγὼ ταύτας τὰς παραβολὰς οὐ
γινώσκω οὐδὲ δύναμαι νοῆσαι, ἐὰν μὴ μοι ἐπιλύσῃς
αὐτάς. Πάντα σοι ἐπιλύσω, φησὶ, καὶ ὅσα ἂν λαλήσω
μετὰ σοῦ, δείξω σοι. Τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ*· ἐὰν γέ τι ἀγα- 10
θὸν ποιήσῃς ἐκτὸς τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, σεαυτῷ
περιποιήσῃ δόξαν περισσοτέραν, καὶ ἔσῃ ἐνδοξότερος
παρὰ τῷ Θεῷ οὗ ἔμελλες εἶναι. Ἐὰν οὖν φυλάσσω
τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ προσθῆς καὶ τὰς λειτουργίας
ταύτας, χαρήσῃ, ἐὰν τηρήσῃς αὐτάς κατὰ τὴν ἐμὴν ἐν- 15
τολήν. Λέγω αὐτῷ· κύριε, ὃ ἐὰν μοι ἐντείλῃ, φυλάξω
αὐτό· οἶδα γὰρ ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ. Ἔσομαι, φησὶ,
μετὰ σοῦ, ὅτι τοιαύτην προθυμίαν ἔχεις τῆς ἀγαθο-
ποιήσεως, καὶ μετὰ πάντων δὲ ἔσομαι, φησὶν, ὅσοι
ταύτην τὴν προθυμίαν ἔχουσιν. Ἡ νηστεία αὕτη, φησὶ, 20
τηρουμένων τῶν ἐντολῶν τοῦ κυρίου, λίαν καλή ἐστίν.
Οὕτως οὖν φυλάξεις τὴν νηστείαν ταύτην ἣν μέλλεις
τηρεῖν. Πρῶτον πάντων φύλαξαι ἀπὸ παντὸς ῥήματος
πονηροῦ καὶ πάσης ἐπιθυμίας πονηρᾶς, καὶ καθά-
ρισόν σου τὴν καρδίαν ἀπὸ πάντων τῶν ματαιωμάτων 25
τοῦ αἰῶνος τούτου. Ἐὰν ταῦτα φυλάξῃς, ἔσται σοι
αὕτη ἡ νηστεία τελεία. Οὕτω δὲ ποιήσεις· συντελέσας
τὰ γεγραμμένα, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἢ νηστεύεις μηδὲν
γεύσῃ εἰ μὴ ἄρτον καὶ ὕδωρ· ἐκ (δὲ) τῶν ἐδεσμάτων σου
ᾧ ἔμελλες τρώγειν συνοψίσας τὴν ποσότητα τῆς δα- 30
πάνης ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἧς ἔμελλες ποιεῖν, δώσεις
αὐτὸ χήρᾳ ἢ ὀρφανῷ ἢ ὑστερουμένῳ, καὶ οὕτω τα-
πεινοφρονήσεις, ἵνα ἐκ τῆς ταπεινοφροσύνης σου ὁ

10. * Desunt nonnulla. Ib. γε] δὲ? 12. περιποιήσῃ] περι-
ποιήσεις?

εὐληφῶς ἐμπλήσῃ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν καὶ εὐξῆται ὑπὲρ
 σοῦ πρὸς τὸν κύριον. Ἐὰν οὕτω τελέσῃς τὴν νηστείαν
 ὡς σοι ἐνετειλάμην, ἔσται ἡ θυσία σου δεκτὴ παρὰ
 τῷ θεῷ, καὶ ἔγγραφος ἔσται ἡ νηστεία αὕτη, καὶ ἡ
 5 λειτουργία οὕτως ἐργαζομένη καλὴ καὶ ἰλαρὰ ἔστι καὶ
 εὐπρόσδεκτος τῷ κυρίῳ. Ταῦτα οὕτω τηρήσεις σὺ μετὰ
 τῶν τέκνων σου καὶ ὅλου τοῦ οἴκου σου. Τηρήσας δὲ
 αὐτὰ μακάριος ἔσῃ· καὶ ὅσοι ἂν ἀκούσαντες αὐτὰ τη-
 ρήσωσι, μακάριοι ἔσονται· καὶ ὅσα ἂν ἀκούσονται παρὰ
 10 τοῦ κυρίου, λήψονται.

IV. Ἐδεήθην αὐτοῦ πολλὰ, ἵνα μοι δηλώσῃ τὴν
 παραβολὴν τοῦ ἀγροῦ καὶ τοῦ δεσπότου καὶ τοῦ ἀμ-
 πελῶνος καὶ τοῦ δούλου τοῦ χαρακώσαντος τὸν ἀμ-
 πελῶνα καὶ τῶν χαράκων καὶ τῶν βοτανῶν τῶν ἐκτε-
 15 τιλμένων ἐκ τοῦ ἀμπελῶνος καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τῶν
 φίλων τῶν συμβούλων. Συνῆκα γὰρ ὅτι παραβολὴ τις
 ἐστὶ ταῦτα πάντα. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς μοι εἶπεν· αὐ-
 θάδης εἶ λίαν εἰς τὸ ἐπερωτᾶν. Οὐκ ὀφείλεις, φησὶν,
 ἐπερωτᾶν οὐδὲν ὅλως· ἐὰν γὰρ σοι δέῃ δηλωθῆναι,
 20 δηλωθήσεται. Λέγω αὐτῷ· κύριε, ὅσα ἂν μοι δείξῃς
 καὶ μὴ δηλώσῃς, μάτην ἔσομαι ἑωρακὰς αὐτὰ ([καὶ]) μὴ
 νοῶν τί ἐστίν· ὡσαύτως καὶ ἐὰν μοι παραβολὰς λαλή-
 σῃς καὶ μὴ ἐπιλύσῃς μοι αὐτάς, εἰς μάτην ἔσομαι ἀκη-
 κοῦς τι παρὰ σοῦ. Ὁ δὲ πάλιν ἀπεκρίθη μοι λέγων·
 25 ὅς ἂν, φησὶ, δοῦλος ἦ τοῦ θεοῦ, καὶ ἔχη τὸν κύριον
 ἑαυτοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ, αἰτεῖται παρ' αὐτοῦ σύνεσιν καὶ
 λαμβάνει, καὶ πᾶσαν παραβολὴν ἐπιλύει, καὶ γνωστὰ
 αὐτῷ γίνονται τὰ ῥήματα τοῦ κυρίου τὰ λεγόμενα διὰ
 παραβολῶν· ὅσοι δὲ βληχροὶ εἰσι καὶ ἀργοὶ πρὸς τὴν
 30 ἐντεῦξιν, ἐκεῖνοι διστάζουσιν αἰτεῖσθαι παρὰ τοῦ κυ-
 ρίου· ὁ δὲ κύριος πολυεύσπλαγχνός ἐστι, καὶ πᾶσι τοῖς
 αἰτουμένοις παρ' αὐτοῦ ἀδιαλείπτως δίδωσι. Σὺ δὲ
 ἐνδεδυναμωμένος ὑπὸ τοῦ ἁγίου ἀγγέλου καὶ εὐληφῶς
 παρ' αὐτοῦ τοιαύτην ἐντεῦξιν καὶ μὴ ὢν ἀργός, διὰ

9. ἀκούσονται] 1. αἰτήσονται.

τί οὐκ αἰτῆ παρὰ τοῦ κυρίου σύνεσιν καὶ λαμβάνεις παρ' αὐτοῦ; Λέγω αὐτῷ· κύριε, ἐγὼ ἔχων σὲ μεθ' ἑαυτοῦ ἀνάγκην ἔχω σὲ αἰτεῖσθαι, καὶ σὲ ἐπερωτᾶν· σὺ γάρ μοι δεικνύεις πάντα καὶ λαλεῖς μετ' ἐμοῦ· εἰ δὲ ἄτερ σοῦ ἔβλεπον ἢ ἤκουον αὐτάς, ἠρώτων ἂν τὸν 5 κύριον ἵνα μοι δηλωθῇ.

V. Εἶπόν σοι, φησὶ, καὶ ἄρτι, ὅτι πανοῦργος εἶ καὶ ἀνθάδης, ἐπερωτῶν τὰς ἐπιλύσεις τῶν παραβολῶν. Ἐπειδὴ δὲ οὕτω παράμονος εἶ, ἐπιλύσω σοι τὴν παραβολὴν τοῦ ἀγροῦ καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἀκολούθων 10 πάντων, ἵνα γνωστὰ πᾶσι ποιήσης αὐτά. Ἄκουε νῦν, φησὶ, καὶ σύνιε αὐτάς. Ὁ ἀγρὸς ὁ κόσμος οὗτός ἐστιν· ὁ δὲ κύριος τοῦ ἀγροῦ ὁ κτίσας τὰ πάντα καὶ ἀπαρτίσας αὐτὰ καὶ δυναμώσας· ὁ δὲ δοῦλος ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐστιν· αἱ δὲ ἄμπελοι ὁ λαὸς οὗτός ἐστιν ὃν 15 αὐτὸς ἐφύτευσεν· οἱ δὲ χάρακες οἱ ἅγιοι ἄγγελοί εἰσι τοῦ κυρίου οἱ συγκροτοῦντες τὸν λαὸν αὐτοῦ· αἱ δὲ βοτάναι αἱ ἐκτετιλμένοι ἐκ τοῦ ἀμπελῶνος ἀνομίαί εἰσι τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ· τὰ δὲ ἐδέσματα ἃ ἐπέμψεν αὐτῷ ἐκ τοῦ δείπνου αἱ ἐντολαί εἰσιν ἃς ἔδωκε 20 τῷ λαῷ αὐτοῦ διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· οἱ δὲ φίλοι καὶ σύμβουλοι οἱ ἅγιοι ἄγγελοι οἱ πρῶτοι κτισθέντες· ἡ δὲ ἀποδημία τοῦ δεσπότητος ὁ χρόνος ὁ περισσεύων εἰς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ. Λέγω αὐτῷ· κύριε, μεγάλως καὶ θαυμαστῶς πάντα ἐστὶ καὶ ἐνδόξως πάντα ἔχει. 25 Μὴ οὖν, φημὶ, ἐγὼ ἠδυνάμην ταῦτα νοῆσαι; Οὐδὲ ἕτερος τῶν ἀνθρώπων, κἂν λίαν συνετὸς ἢ τις, οὐ δύναται νοῆσαι αὐτά. Ἔτι, φημὶ, κύριε, δήλωσόν μοι ὃ μέλλω σε ἐπερωτᾶν. Λέγε, φησὶν, ὃ τι βούλη. Διὰ τί, φημὶ, κύριε, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰς δούλου τρόπον 30 κεῖται ἐν τῇ παραβολῇ;

VI. Ἄκουε, φησὶν, (οὐκ) εἰς δούλου τρόπον κεῖται ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἰς ἐξουσίαν μεγάλην κεῖται καὶ κυριότητα. Πῶς, φημὶ, κύριε, οὐ νοῶ. Ὅτι, φησὶν, ὁ Θεὸς τὸν ἀμπελῶνα ἐφύτευσε, τοῦτ' 35 ἔστι, τὸν λαὸν ἔκτισε, καὶ παρέδωκε τῷ υἱῷ αὐτοῦ·

καὶ ὁ υἱὸς κατέστησε τοὺς ἀγγέλους ἐπ' αὐτοὺς τοῦ
 συντηρεῖν αὐτούς. Καὶ αὐτὸς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν
 ἐκαθάρισε πολλὰ κοπιάσας καὶ πολλοὺς κόπους ἠν-
 τληκῶς· οὐδεὶς γὰρ δύναται σκαφῆσαι ἄτερ κόπου ἢ
 5 μόχθου. Αὐτὸς οὖν καθάρισας τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ
 ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς τρίβους τῆς ζωῆς, δούς αὐτοῖς τὸν
 νόμον ὃν ἔλαβε παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ὅτι δὲ ὁ
 κύριος σύμβουλον ἔλαβε τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐνδό-
 ξους ἀγγέλους παρὰ τῆς κληρονομίας τοῦ δούλου, ἄκουε.
 10 Τὸ πνεῦμα τὰ ἅγιον τὸ προὸν, τὸ κτίσαν πᾶσαν τὴν
 κτίσιν, κατόκησεν ὁ θεὸς εἰς σάρκα ἢν ἠβούλετο. Αὕτη
 οὖν ἡ σὰρξ, ἐν ἣ κατόκησε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐδού-
 λευσε τῷ πνεύματι καλῶς ἐν σεμνότητι καὶ ἀγνείᾳ
 πορευθεῖσα, μηδὲν ὄλως μιάνασα τὸ πνεῦμα. Πολι-
 15 τευτσαμένην οὖν αὐτὴν καλῶς καὶ ἀγνῶς καὶ συ[γκ]ο-
 πιάσασαν τῷ πνεύματι καὶ συνεργήσασαν ἐν παντὶ
 πράγματι ἰσχυρῶς, καὶ ἀνδρείως ἀναστραφεῖσαν μετὰ
 τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, εἴλατο κοινωνόν· ἤρесе
 γὰρ ἡ πορεία τῆς σαρκὸς τα[ύτης], ὅτι οὐκ ἐμιάνθη
 20 ἐπὶ τῆς γῆς ἔχουσα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Σύμβουλον
 οὖν ἔλαβε τὸν υἱὸν καὶ τοὺς ἀγγέλους τοὺς ἐνδόξους,
 ἵνα καὶ ἡ σὰρξ αὕτη, δουλεύσασα τῷ [πνεύμα]τι ἀμέμ-
 πτως, σχῆ τόπον τινὰ κατασκηνώσεως, καὶ μὴ δόξη τὸν
 μισθὸν * ἢ εὐρεθεῖσα ἀμίαντος καὶ ἀσπιλος, ἐν ἣ τὸ
 25 πνεῦμα τὸ ἅγιον κατόκησεν. Ἔχεις καὶ ταύτης τῆς
 παραβολῆς τὴν ἐπίλυσιν.

VII. *Ἡὺφράνθην, φημί, κύριε, ταύτην τὴν ἐπίλυ-
 σιν ἀκούσας. Ἄκουε νῦν, φησί· τὴν σάρκα σου ταύτην
 φύλασσε καθάραν καὶ ἀμίαντον, ἵνα τὸ πνεῦμα τὸ κατ-
 30 οικοῦν ἐν αὐτῇ μαρτυρήσῃ αὐτῇ, καὶ δικαιωθῇ σου
 ἡ σὰρξ. Βλέπε μήποτε ἀναβῆ ἐπὶ τὴν καρδίαν σου
 τὴν σάρκα σου ταύτην φθαρτὴν εἶναι, καὶ παραχρῆση*

2. ἡμῶν] ἑμῶν? an αὐτῶν? 4. γὰρ — σκαφῆσαι] γὰρ ἀμπε-
 λὼν δύναται σκαφῆναι? 9. παρὰ] περὶ? 15. † Incipit fol. 2.
 codicis Lips. 24. * Add. fere haec: τῆς δουλείας αὐτῆς ἀπο-
 λέσαι. Πᾶσα γὰρ σὰρξ λήψεται μισθόν.

αὐτῇ ἐν μiasμῶ τινι. Ἐὰν μιάνης τὴν σάρκα σου, μιανεῖς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἐὰν δὲ μιάνης τὴν σάρκα, οὐ ζήσῃ. Εἰ δέ τις, φημί, κύριε, γέγονεν ἄγνοια πρότερα πρὶν ἀκουσθῶσι τὰ ῥήματα ταῦτα, πῶς σωθῆ ὁ ἄνθρωπος ὁ μιάνας τὴν σάρκα αὐτοῦ; Περὶ τῶν προτέρων, φησὶν, ἀγνοημάτων τῷ Θεῷ μόνῳ δυνατὸν ἴασιν δοῦναι· αὐτοῦ γὰρ ἐστὶ πᾶσα ἐξουσία· * ἐὰν τὸ λοιπὸν μὴ μιάνης σου τὴν σάρκα μηδὲ τὸ πνεῦμα· ἀμφοτέρω γὰρ κοινά ἐστι καὶ ἄτερ ἀλλήλων μιανθῆναι οὐ δύναται. Ἀμφοτέρω οὖν καθαρὰ φύλασσε, καὶ ζήσῃ τῷ Θεῷ.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ 5'. †

1. Καθήμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ δοξάζων τὸν κύριον περὶ πάντων ὧν ἐωράκειν, καὶ συζητῶν περὶ τῶν ἐντολῶν, ὅτι καλαὶ καὶ δυναταὶ καὶ ἰλαραὶ καὶ ἔνδοξοι καὶ δυνάμεναι σῶσαι ψυχὴν ἀνθρώπου, ἔλεγον ἐν ἑμαντῷ· μακάριος ἔσομαι, ἐὰν ταῖς ἐντολαῖς ταύταις πορευθῶ, καὶ ὅς ἂν ταύταις πορευθῆ, μακάριος ἔσται. Ὡς ταῦτα ἐν ἑμαντῷ ἐλάλουν, βλέπω αὐτὸν ἐξαίφνης παρακαθήμενόν μοι καὶ λέγοντα ταῦτα· τί διψυχεῖς περὶ τῶν ἐντολῶν ὧν σοι ἐνετειλάμην; Καλαὶ εἰσιν· ὅλως μὴ διψυχήσῃς· ἀλλ' ἐνδύσαι τὴν πίστιν τοῦ κυρίου, καὶ ἐν αὐταῖς πορεύσῃ· ἐγὼ γὰρ σε ἐνδυναμώσω ἐν αὐταῖς. Αὗται αἱ ἐντολαὶ σύμφοροί εἰσι τοῖς μέλλουσι μετανοεῖν· ἐὰν γὰρ μὴ πορευθῶσιν ἐν αὐταῖς, εἰς μάτην ἐστὶν ἡ μετάνοια αὐτῶν. Οἱ οὖν μετανοοῦντες, ἀποβάλετε τὰς πονηρίας τοῦ αἰῶνος τούτου τὰς ἐκτριβούσας ὑμᾶς· ἐνδυσάμενοι δὲ πᾶσαν ἀρετὴν δικαιοσύνης δυνήσεσθε τηρῆσαι τὰς ἐντολὰς ταύτας καὶ

2. τὴν σάρκα] τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον?
† In cod. titulus: Ἀρχή.

7. * Desunt quaedam.

μηκέτι προστιθέναι ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. Πορεύεσθε οὖν ταῖς ἐντολαῖς μου ταύταις, καὶ ζήσεσθε τῷ Θεῷ. Ταῦτα πάντα παρ' ἐμοῦ λελάληται ὑμῖν. Καὶ μετὰ τὸ ταῦτα λαλήσαι αὐτὸν μετ' ἐμοῦ, λέγει μοι· ἄγωμεν εἰς ἀγρὸν, καὶ δείξω σοι τοὺς ποιμένας τῶν προβάτων. Ἄγωμεν, φημί, κύριε. Καὶ ἦλθομεν εἰς τι πεδίον, καὶ δεικνύει μοι ποιμένα νεανίσκον ἐνδεδυμένον σύνθεσιν ἱματίων, τῷ χρώματι κροκώδη. Ἐβόσκει δὲ πρόβατα πολλὰ λίαν, καὶ τὰ πρόβατα ταῦτα ὡσεὶ τρυφῶντα ἦν, καὶ λίαν σπαταλῶντα, καὶ ἰλαρὰ ἦν, σκιρτῶντα ὥδε κάκειϊσε· καὶ αὐτὸς ὁ ποιμὴν ἰλαρὸς ἦν ἐπὶ τῷ ποιμνίῳ αὐτοῦ· καὶ αὕτη ἡ ἰδέα τοῦ ποιμένου ἰλαρὰ ἦν λίαν, καὶ ἐν τοῖς προβάτοις περιέτρεχε. *

II. Καὶ λέγει μοι· βλέπεις τὸν ποιμένα τοῦτον; 15 Βλέπω, φημί, κύριε. Οὗτος, φησὶν, ἄγγελος τρυφῆς καὶ ἀπάτης ἐστίν· οὗτος ἐκτρίβει τὰς ψυχὰς τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ τῶν κενῶν καὶ καταστρέφει αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἀπατῶν αὐτοὺς ταῖς ἐπιθυμίαις ταῖς πονηραῖς, ἐν αἷς ἀπ[ο]λοῦνται· ἐπιλανθάνονται γὰρ 20 τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ πορεύονται ἀπάταις καὶ τρυφαῖς ματαίαις, καὶ ἀπόλλυνται ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου τούτου, τινὰ μὲν εἰς θάνατον, τινὰ δὲ εἰς καταφθοράν. Λέγω αὐτῷ· κύριε, οὐ γινώσκω ἐγὼ, τί ἐστὶν εἰς θάνατον, καὶ τί εἰς καταφθοράν. 25 Ἄκουε, φησὶν· ἃ εἶδες πρόβατα ἰλαρὰ καὶ σκιρτῶντα, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀπεσπασμένοι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τέλος καὶ παραδεδωκότες ἑαυτοὺς * ταῖς τρυφαῖς καὶ ἀπάταις, εἰς δὲ τὸν κύριον οὐδὲν ἐβλασφήμησαν. Οὗτοι οὖν (οὐ) κατεφθαρμένοι εἰσὶν ἀπὸ τῆς ἀληθείας· ἐν τούτοις 30 ἐλπὶς ἐστὶ μετανοίας, ἐν ἧ δύνανται ζῆσαι. Ἡ κατα-

12. αὕτη] del.? 13. * Quae iam sequuntur in fragmento ap. Pseudo-Athanas. (Doctr. ad Antioch. § 18.) servata: καὶ ἄλλα πρόβατα σπαταλῶντα καὶ τρυφῶντα ἐν τόπῳ ἐνὶ, οὐ μέντοι σκιρτῶντα, abesse prorsus non possunt, quia ad haec talia πρόβατα infra respicitur, p. 67. lin. 9 sq. 22. τινὰ utrumque] I. τινές. 27. * Exciderunt quaedam.

φθορὰ οὖν ἐλπίδα ἔχει ἀνανεώσεώς τινος, ὁ δὲ θάνατος ἀπώλειαν ἔχει αἰώνιον. Πάλιν προέβην μικρὸν, καὶ δεικνύει μοι ποιμένα μέγαν ὡσεὶ ἄγριον τῇ ἰδέᾳ, περικείμενον δέρμα ἄγριον λευκὸν, καὶ πήραν τινὰ εἶχεν ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ ῥάβδον σκληρὰν λίαν καὶ ῥόζους 5 ἔχουσαν, καὶ μάστιγα μεγάλην, καὶ τὸ βλέμμα εἶχε περιπίκρον ὥστε φοβηθῆναί με αὐτόν· τοιοῦτον εἶχε τὸ βλέμμα. Οὗτος οὖν ὁ ποιμὴν παρελάμβανε τὰ πρόβατα ἀπὸ τοῦ ποιμένου τοῦ νεανίσκου, ἐκεῖνα τὰ σπαταλῶντα καὶ τρυφῶντα, μὴ σκιρτῶντα δὲ, καὶ ἔβαλλεν 10 αὐτὰ εἰς τινὰ τόπον κρημνώδη καὶ ἀκανθώδη, ὥστε ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν καὶ τριβόλων μὴ δύνασθαι ἐκπλέξαι τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἐμπλέκεσθαι εἰς τὰς ἀκάνθας καὶ τριβόλους. Ταῦτα οὖν ἐμπεπλεγμένα ἐβόσκοντο ἐν ταῖς ἀκάνθαις καὶ τριβόλοις, καὶ λίαν ἐταλαιπώρουν δερό- 15 μενα ὑπ' αὐτοῦ· καὶ ὠ[δε] κἀκεῖσε περιήλανεν αὐτὰ καὶ ἀνάπασιν αὐτοῖς οὐκ ἐδίδου, καὶ ὅλως οὐκ εὐσταθοῦσαν τὰ πρόβατα ἐκεῖνα.

III. Βλέπων οὖν αὐτὰ οὕτω μαστιγούμενα καὶ ταλαιπωρούμενα ἐλυπούμην ἐπ' αὐτοῖς, ὅτι οὕτως ἐβα- 20 σανίζοντο καὶ ἀνοχὴν ὅλως οὐκ εἶχον. Λέγω τῷ ποιμένι τῷ μετ' ἐμοῦ λαλοῦντι· κύριε, τίς ἐστὶν οὗτος ὁ ποιμὴν ὁ οὕτως ἄσπλαγχνος καὶ πικρὸς καὶ ὅλως μὴ σπλαγχνιζόμενος ἐπὶ τὰ πρόβατα ταῦτα; Οὗτος, φησὶν, ἐστὶν ὁ ἄγγελος τῆς τιμωρίας· ἐκ δὲ τῶν δικαίων 25 τῶν ἀγγέλων ἐστὶ, κείμενος δὲ ἐπὶ τῆς τιμωρίας. Παραλαμβάνει οὖν τοὺς ἀποπλανωμένους ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ πορευθέντας ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἀπάταις τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ τιμωρεῖ αὐτοὺς καθὼς ἄξιοί εἰσι, δειναῖς καὶ ποικίλαις τιμωρίαις. Ἦθελον, φημί, κύριε, 30 γνῶναι τὰς ποικίλας βασάνους ταύτας (καὶ) τιμωρίας, ποταπαὶ εἰσιν. Ἄκουε, φησὶ, τὰς ποικίλας βασάνους καὶ τιμωρίας. Βιωτικά εἰσιν αἱ βάσανοι· τιμωροῦνται γὰρ οἱ μὲν ζημίαις, οἱ δὲ ὑστερήσειν, οἱ δὲ ἀσθενείαις

2. προέβην] προέβημεν? 4. ἄγριον] αἴγειον?

ποικίλαις, οἱ δὲ πάσῃ ἀκαταστασίᾳ, οἱ δὲ ὑβριζόμενοι ὑπὸ ἀναξίων καὶ ἐτέραις πολλαῖς πράξεσι πάσχοντες· πολλοὶ γὰρ ἀκαταστατοῦντες ταῖς βουλαῖς αὐτῶν ἐπιβάλλονται πολλὰ, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ὅλως προχωρεῖ.
 5 Καὶ λέγουσιν ἑαυτοὺς μὴ εὐοδοῦσθαι ἐν ταῖς πράξεσιν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀναβαίνει αὐτῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν ὅτι ἔπραξαν πονηρὰ ἔργα, ἀλλ' αἰτιῶνται τὸν κύριον. Ὅταν οὖν θλιβῶσι πάσῃ θλίψει, τότε ἔμοι παραδίδονται εἰς ἀγαθὴν παιδείαν καὶ ἰσχυροποιοῦνται ἐν τῇ πίστει τοῦ
 10 κυρίου, καὶ τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῶν δουλεύουσι τῷ κυρίῳ ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ αὐτῶν, καὶ εὐοδοῦνται ἐν πάσῃ πράξει αὐτῶν, λαμβάνοντες παρὰ τοῦ κυρίου πάντα ὅσα ἂν αἰτῶνται· καὶ τότε δοξάζουσι τὸν κύριον, ὅτι ἔμοι παρεδόθησαν καὶ οὐκέτι οὐδὲν
 15 πάσχουσι τῶν πονηρῶν.

IV. Λέγω αὐτῷ· κύριε, ἔτι μοι τοῦτο δῆλωσον. Τί, φησὶν, ἐπιζητεῖς; Εἰ ἄρα, φημὶ, κύριε, τὸν αὐτὸν χρόνον βασανίζονται οἱ τρυφῶντες καὶ ἀπατῶμενοι, ὅσον τρυφῶσι καὶ ἀπατῶνται; Λέγει μοι· τὸν αὐτὸν
 20 χρόνον βασανίζονται· * ἔδει γὰρ τοὺς οὕτω τρυφῶντας καὶ ἐπιλανθανομένους τοῦ θεοῦ ἑπταπλασίως βασανίζεσθαι. Λέγει μοι· ἄφρων εἶ, καὶ οὐ νοεῖς τῆς βασάνου τὴν δύναμιν. Εἰ γὰρ ἐνόουν, φημὶ, κύριε, οὐκ ἂν ἐπηρώτων ἵνα μοι δηλώσης. Ἄκουε, φησὶν, ἀμφοτέ-
 25 ρων τὴν δύναμιν. Τῆς τρυφῆς καὶ ἀπάτης ὁ χρόνος ὥρα ἐστὶ μία· τῆς δὲ βασάνου ἡ ὥρα λ' ἡμερῶν δύναμιν ἔχει. Ἐὰν οὖν μίαν ἡμέραν τρυφήσῃ τις καὶ ἀπατηθῇ, μίαν δὲ ἡμέραν βασανισθῇ, ὅλον ἐνιαυτὸν ἰσχύει ἡ ἡμέρα τῆς βασάνου. Ὅσας οὖν ἡμέρας τρυ-
 30 φήσῃ τις, τοσοῦτους ἐνιαυτοὺς βασανίζεται. Βλέπεις οὖν, φησὶν, ὅτι τῆς τρυφῆς καὶ ἀπάτης ὁ χρό[νος] ἐλάχιστός ἐστι, τῆς δὲ τιμωρίας καὶ βασάνου πολὺς.

V. Ἔτι, φημὶ, κύριε, οὐ νενόηκα ὅλως περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἀπάτης καὶ τρυφῆς καὶ βασάνου· τ[η]λαυ-

20. * Exciderunt quaedam.

29sq. τρυφήσει] τρυφήση?

γέστερόν μοι δήλωσον. Ἀποκριθεὶς μοι λέγει· ἡ ἀφροσύνη σου παράμονός ἐστι, καὶ οὐ θέλεις σου τὴν καρδίαν καθαρίσαι καὶ δου[λεύειν] τῷ Θεῷ. Βλέπε, φησὶ, μήποτε ὁ χρόνος πληρωθῆ καὶ σὺ ἄφρων εὐρεθῆς. Ἄκουε οὖν, φησὶ, καθὼς βούλη, ἵνα νοήσης αὐτά. Ὁ 5 τρυφῶν καὶ ἀπατώμενος μίαν ἡμέραν καὶ πράσων ἀβούλεται πολλὴν ἀφροσύνην ἐνδέδυται, καὶ οὐ νοεῖ τὴν πρᾶξιν ἣν ποιεῖ εἰς τὴν αὔριον· ἐπιλανθάνε[ται] γὰρ τί πρὸ μιᾶς ἔπραξεν· ἡ γὰρ τρυφή καὶ ἀπάτη μνήμας οὐκ ἔχει διὰ τὴν ἀφροσύνην ἣν ἐνδέδυται, ἡ 10 δὲ τιμωρία καὶ ἡ βάσανος ὅταν κολληθῆ τῷ ἀνθρώπῳ μίαν ἡμέραν, μέχρις ἐνιαυτοῦ τιμωρεῖται καὶ βασανίζεται· μνήμας γὰρ μεγάλας ἔχει ἡ τιμωρία καὶ ἡ βάσανος. Βασανιζόμενος οὖν καὶ τιμωρούμενος ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν, μνημονεύει ποτὲ τῆς τρυφῆς καὶ ἀπάτης, καὶ 15 γινώσκει ὅ[τι] δι' αὐτὰ πάσχει τὰ πονηρά. Πᾶς οὖν ἄνθρωπος ὁ τρυφῶν καὶ ἀπατώμενος οὕτω βασανίζεται, ὅτι ἔχοντες ζωὴν εἰς θάνατον ἑαυτοὺς παραδεδώκασι. Ποῖαι, φημὶ, κύριε, τρυφαὶ εἰσι βλαβεραί; Πᾶσα, φησὶ, πρᾶξις τρυφή ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ, ὃ ἐὰν 20 ἠδέως ποιῆ· καὶ γὰρ ὁ ὀξύχολος τῇ ἑαυτοῦ πράξει τὸ ἱκανὸν ποιῶν τρυφᾷ· καὶ ὁ μοιχὸς καὶ ὁ μέθυσος καὶ ὁ κατάλαλος καὶ ὁ ψεύστης καὶ ὁ πλεονέκτης καὶ ὁ ἀποστερητῆς καὶ ὁ τ[ού]τοις τὰ ὅμοια ποιῶν τῇ ἰδίᾳ νόσῳ τὸ ἱκανὸν ποιεῖ· τρυφᾷ οὖν ἐπὶ τῇ πράξει αὐ- 25 τοῦ. Αὗται πᾶσαι αἱ τρυφαὶ βλαβεραὶ εἰσι τοῖς δούλοις τοῦ Θεοῦ. Διὰ ταύτας οὖν τὰς ἀπάτας πάσχουσιν οἱ τιμωρούμενοι καὶ βασανιζόμενοι. Εἰσὶ δὲ καὶ τρυφαὶ σώζουσαι τοὺς ἀνθρώπους· πολλοὶ (γὰρ) ἀγαθὸν ἐργαζόμενοι τρυφῶσι τῇ ἑαυτῶν ἡδονῇ φερόμενοι. 30 Αὕτη οὖν ἡ τρυφή σύμφορός ἐστι τοῖς δούλοις τοῦ Θεοῦ καὶ ζωὴν περιποιεῖται τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τοιούτῳ· αἱ δὲ βλαβεραὶ τρυφαὶ αἱ προειρημέναι βασάνους καὶ τιμωρίας αὐτοῖς περιποιοῦνται. Ἐὰν δὲ ἐπιμένωσι καὶ μὴ μετανοήσωσι, θάνατον ἑαυτοῖς περι- 35 ποιοῦνται.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ Ζ'. †

Μετὰ ἡμέρας ὀλίγας εἶδον αὐτὸν εἰς τὸ πεδίον τὸ αὐτὸ, ὅπου καὶ τοὺς ποιμένας ἐωράκειν, καὶ λέγει μοι· τί ἐπιζητεῖς παρ' ἐμοί; Φημί· κύριε, ἵνα τὸν ποιμένα τὸν τιμωρητὴν κελεύσῃς ἐκ τοῦ οἴκου μου ἐξελεῖν, ὅτι λίαν με θλίβει. Δεῖ σε, φησὶ, θλιβῆναι· οὕτω γὰρ, φησὶ, προσέταξεν ὁ ἔνδοξος ἄγγελος τὰ περὶ σοῦ· θέλει γὰρ σε πειρασθῆναι. Τί γὰρ, φημί, κύριε, ἐποίησα οὕτω πονηρὸν, ἵνα τῷ ἀγγέλῳ τούτῳ παραδοθῶ; Ἄκουε, φησὶν· αἱ μὲν ἁμαρτίαι σου πολλαί, 10 ἀλλ' οὐ τοσαῦται ὥστε τῷ ἀγγέλῳ τούτῳ παραδοθῆναι· ἀλλ' ὁ οἶκός σου μεγάλας ἀνομίας καὶ ἁμαρτίας εἰργάσατο, καὶ παρεπικράνθη ὁ ἔνδοξος ἄγγελος ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐκέλευσέ σε χρόνον τινὰ θλιβῆναι, ἵνα κἀκεῖνοι μετανοήσωσι καὶ καθα- 15 ρίσωσιν ἑαυτοὺς † ἀπὸ πάσης ἐπιθυμίας τοῦ αἰῶνος τούτου. Ὅταν οὖν μετανοήσωσι καὶ καθαρισθῶσι, τότε ἀποστήσεται ὁ [ἄ]γγελος τῆς τιμωρίας. Λέγω αὐτῷ· κύριε, εἰ ἐκεῖνοι τοιαῦτα εἰργάσαντο ἵνα παραπικρανθῇ ὁ ἔνδοξος ἄγγελος, τί ἐγὼ ἐποίησα; Ἄλλως, φησὶν, 20 οὐ [δ]ύνανται ἐκεῖνοι θλιβῆναι, ἐὰν μὴ σὺ ἢ κεφαλὴ τοῦ οἴκου θλιβῆς· σοῦ γὰρ θλιβομένου ἐξ ἀνάγκης κἀκεῖνοι θλίβονται· εὐσταθοῦντος δ[ὲ σοῦ] οὐδεμίαν δύναται θλίψιν ἔχειν. Ἄλλ' ἰδοὺ, φημί, κύριε, μετα- νενοήκασιν ἐξ ὅλης καρδίας αὐτῶν. Οἶδα, φησὶ, κἀγὼ, 25 ὅτι μετανενοήκασιν ἐξ ὅλης καρδίας αὐτῶν· τῶν οὖν μετανοούντων δοκεῖς τὰς ἁμαρτίας ἀφίεσθαι; Οὐ παντελῶς· ἀλλὰ δεῖ τὸν μετανοοῦντα βασανίσαι τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν καὶ ταπεινοφρονῆσαι ἐν πάσῃ πράξει αὐτοῦ ἰσχυρῶς καὶ θλιβῆναι ἐν πάσαις θλίψεσι ποικί-

† In codice initium huius Sim. nonnisi littera initiali maiore eaque rubra indicatur. Sic etiam in iis quae sequuntur Similitudinibus. 15. † Incipit cod. Lips. fol. 2. p. versa.

λαις· καὶ ἐὰν ὑπενέγκῃ τὰς θλίψεις τὰς ἐπερχομένας αὐτῷ, πάντως σπλαγχνισθήσεται ὁ τὰ πάντα κτίσας καὶ ἐνδυναμώσας, καὶ ἰσχύν τινά δώσει αὐτοῖς· καὶ τοῦτο πάντως τοῦ μετανοῦντος καθαρῶς ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος. Σοὶ δὲ συμφέρον ἐστὶ καὶ τῷ 5 οἴκῳ σου νῦν θλιβῆναι. Τί δέ σοι πολλὰ λέγω; θλιβῆναί σε δοκεῖ καθὼς προσέταξεν ὁ ἄγγελος κυρίου ἐκεῖνος, ὁ παραδιδούς σε ἐμοί· καὶ τοῦτο εὐχαρίστει τῷ κυρίῳ, ὅτι ἄξιόν σε ἠγήσατο τοῦ προδηλωσαί σοι τὴν θλίψιν, ἵνα προγνοῦς αὐτὴν ὑπενέγκῃς ἰσχυρῶς. 10 Λέγω αὐτῷ· κύριε, σὺ μετ' ἐμοῦ γίνου, καὶ δυνήσομαι πᾶσαν θλίψιν ὑπενεγκεῖν. Ἐγὼ, φησὶν, ἔσομαι μετὰ σοῦ. Ἐρωτήσω δὲ καὶ τὸν ἄγγελον τὸν τιμωρητὴν, ἵνα σε ἐλαφροτέρως θλίψῃ· ἀλλ' ὀλίγον χρόνον θλιβήσῃ, καὶ πάλιν ἀποκατασταθήσῃ εἰς τὸν οἶκόν σου· μόνον 15 παρᾶμεινον ταπεινοφρονῶν καὶ λειτουργῶν τῷ κυρίῳ ἐν πάσῃ καθαρᾷ καρδίᾳ, καὶ τὰ τέκνα μου καὶ ὁ οἶκός σου, καὶ πορεύου ἐν ταῖς ἐντολαῖς μου αἷς σοι ἐντέλλομαι. Καὶ δυνήσεται σου ἡ μετάνοια ἰσχυρὰ καὶ καθαρά εἶναι· καὶ ἐὰν ταύτας φυλάξῃς μετὰ τοῦ οἴκου 20 σοῦ, ἀποστήσεται πᾶσα θλίψις ἀπὸ σοῦ· καὶ ἀπὸ πάντων δὲ, φησὶν, ἀποστήσεται θλίψις, ὅσοι ἐν ταῖς ἐντολαῖς μου ταύταις πορευθῶσιν.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ Η'. †

1. Ἐδειξέ μοι ἰτέαν μεγάλην, σκεπάζουσιν πεδία καὶ ὄρη, καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ἰτέας πάντες ἐληλύ- 25 θασιν οἱ κεκλημένοι τῷ ὀνόματι κυρίου. Εἰστήκει δὲ ἄγγελος τοῦ κυρίου ἐνδοξος λίαν ὑψηλὸς παρὰ τὴν ἰτέαν, δρέπανον ἔχων μέγα, καὶ ἔκοπτε κλάδους ἀπὸ

3. ἰσχύν] ἴασιν? 4sq. πάντως — πράγματος] corrupta.
7. δοκεῖ] 1. δεῖ. † V. p. 70. not. † prior.

τῆς ἰτέας, καὶ ἐπεδίδου τῷ λαῷ τῷ σκεπαζομένῳ ὑπὸ
 τῆς ἰτέας· μικρὰ δὲ ῥαβδία ἐπεδίδου αὐτοῖς, ὡσεὶ
 πηχυαῖα. Μετὰ δὲ τὸ πάντας λαβεῖν τὰ ῥαβδία ἔθηκε
 τὸ δρέπανον ὁ ἄγγελος, καὶ τὸ δένδρον ἐκεῖνο ὑγιὲς
 5 ἦν οἷον καὶ ἐωράκειν αὐτό. Ἐθαύμαζον δὲ ἐγὼ ἐν
 ἔμαντῷ λέγων· πῶς τοσοῦτων κλάδων κεκομμένων τὸ
 δένδρον ὑγιὲς ἐστι; Λέγει μοι ὁ ποιμὴν· μὴ θαύ-
 μαζε εἰ τὸ δένδρον ὑγιὲς ἔμεινε τοσοῦτων κλάδων κο-
 πέντων· ἀφ' ἧς δὲ, φησὶ, πάντα ἴδης, καὶ δηλωθήσε-
 10 ταί σοι, τὸ τί ἐστὶν ὁ ἄγγελος ὁ ἐπιδεδωκὼς τῷ λαῷ
 τὰς ῥάβδους. Πάλιν ἀπῆται ἀπ' αὐτῶν· καὶ καθὼς
 ἔλαβον, οὕτω καὶ ἐκαλοῦντο πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰς ἕκα-
 στος αὐτῶν ἀπεδίδου τὰς ῥάβδους· ἐλάμβανε δὲ ὁ ἄγ-
 γελος τοῦ κυρίου καὶ κατενόει αὐτάς. Παρὰ τινῶν
 15 ἐλάμβανε τὰς ῥάβδους ξηρὰς καὶ βεβρωμένας ὡς ὑπὸ
 σητός. Ἐκέλευσεν ὁ ἄγγελος τοὺς τὰς τοιαύτας ῥάβ-
 δους ἐπιδεδωκότας χωρὶς ἴσασθαι. Ἄλλοι δὲ ἐπεδί-
 δουν ξηρὰς, ἀλλ' οὐκ ἦσαν βεβρωμένοι ὑπὸ σητός· καὶ
 τούτους ἐκέλευσε χωρὶς ἴσασθαι. Ἄλλοι δὲ ἐπεδί-
 20 δουν ἡμιξήρους· καὶ οὗτοι χωρὶς ἴσταντο. Ἄλλοι δὲ
 ἐπεδίδουν τὰς ῥάβδους αὐτῶν ἡμιξήρους καὶ σχισμὰς
 ἐχοῦσας· καὶ οὗτοι χωρὶς ἴσταντο. * Ἄλλοι δὲ ἐπεδί-
 δουν τὰς ῥάβδους ἡμισυ ξηρὸν καὶ τὸ ἡμισυ χλωρὸν·
 καὶ οὗτοι χωρὶς ἴσταντο. Ἄλλοι δὲ προσέφερον τὰς
 25 ῥάβδους αὐτῶν τὰ δύο μέρη τῆς ῥάβδου χλωρὰ, τὸ δὲ
 τρίτον ξηρὸν· καὶ οὗτοι χωρὶς ἴσταντο. Ἄλλοι δὲ
 ἐπεδίδουν τὰ δύο μέρη ξηρὰ, τὸ δὲ τρίτον χλωρὸν·
 καὶ οὗτοι χωρὶς ἴσταντο. Ἄλλοι δὲ ἐπεδίδουν τὰς
 ῥάβδους αὐτῶν παρὰ μικρὸν ὅλας χλωρὰς, ἐλάχιστον δὲ
 30 τῶν ῥάβδων αὐτῶν ξηρὸν ἦν, αὐτὸ τὸ ἄκρον· σχισμὰς
 δὲ εἶχον ἐν αὐταῖς· καὶ οὗτοι χωρὶς ἴσταντο. Ἄλλοι
 δὲ ἦν ἐλάχιστον χλωρὸν, τὰ δὲ λοιπὰ τῶν ῥάβδων ξηρὰ·
 καὶ οὗτοι χωρὶς ἴσταντο. Ἄλλοι δὲ ἤρχοντο τὰς ῥάβ-
 δους χλωρὰς φέροντες ὡς ἔλαβον παρὰ τοῦ ἀγγέλου·

22. * Deest aliquid: v. p. 76. lin. 14 sq.

τὸ δὲ πλεῖον μέρος τοῦ ὄχλου τοιαύτας ῥάβδους ἐπε-
 δίδουν. Ὁ δὲ ἄγγελος ἐπὶ τούτοις ἐχάρη λίαν· καὶ
 οὗτοι χωρὶς ἴσταντο. * Ἔτεροι δὲ ἐπεδίδουν τὰς ῥάβ-
 δους αὐτῶν χλωρὰς καὶ παραφυάδας ἐχούσας· αἱ δὲ
 παραφυάδες αὐτῶν ὡσεὶ καρπὸν τινα εἶχον, καὶ λίαν 5
 ἰλαροὶ ἦσαν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, ὧν αἱ ῥάβδοι τοι-
 αῦται εὐρέθησαν· καὶ ὁ ἄγγελος ἐπὶ τούτοις ἠγαλλιᾶτο,
 καὶ ὁ ποιμὴν λίαν ἰλαρὸς ἦν ἐπὶ τούτοις.

II. Ἐκέλευσε δὲ ὁ ἄγγελος κυρίου στεφάνους ἐνεχ-
 θῆναι· καὶ ἠνέχθησαν στέφανοι ὡσεὶ ἐκ φοινίκων γε- 10
 γονότες, καὶ ἐστεφάνωσε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐπιδεδωκό-
 τας τὰς ῥάβδους τὰς ἐχούσας τὰς παραφυάδας καὶ
 καρπὸν τινα, καὶ ἀπέλυσεν αὐτοὺς εἰς τὸν πύργον· καὶ
 τοὺς ἄλλους δὲ ἀπέστειλεν εἰς τὸν πύργον, τοὺς τὰς
 ῥάβδους τὰς χλωρὰς ἐπιδεδωκότας καὶ παραφυάδας 15
 ἐχούσας, καρπὸν δὲ μὴ ἐχούσας, τὰς παραφυάδας δὲ
 αὐτοῖς σφραγίδας· ἱματισμὸν δὲ τὸν αὐτὸν πάντες
 εἶχον λευκὸν ὡσεὶ χιόνα οἱ πορευόμενοι εἰς τὸν πύρ-
 γον. Καὶ τοὺς τὰς ῥάβδους ἐπιδεδωκότας χλωρὰς ὡς
 ἔλαβον ἀπέλυσε, δὲ αὐτοῖς ἱματισμὸν καὶ σφραγίδας. 20
 Μετὰ τὸ ταῦτα τελέσαι τὸν ἄγγελον λέγω τῷ ποιμένι·
 ἐγὼ ὑπάγω· σὺ δὲ τούτους ἀπολύσεις εἰς τὰ τεῖχη
 καθὼς ἄξιός ἐστί τις κατοικεῖν· κατανόησον δὲ τὰς
 ῥάβδους αὐτῶν ἐπιμελῶς, καὶ οὕτως ἀπόλυσον· ἐπι-
 μελῶς δὲ κατανόησον. Βλέπε, μὴ τις σε παρέλθῃ, φη- 25
 σίν· ἐὰν δὲ τις σε παρέλθῃ, ἐγὼ αὐτοὺς ἐπὶ τὸ θυ-
 σιαστήριον δοκιμάσω. Ταῦτα εἰπὼν τῷ ποιμένι
 ἀπῆλθε· καὶ μετὰ τὸ ἀπελθεῖν τὸν ἄγγελον λέγει μοι
 ὁ ποιμὴν· λάβωμεν πάντων τὰς ῥάβδους καὶ φυτεύ-
 σωμεν αὐτάς, εἴ τινες ἐξ αὐτῶν δυνήσονται ζῆσαι. 30
 Λέγω αὐτῷ· κύριε, τὰ ξηρὰ ταῦτα πῶς δύνανται ζῆ-
 σαι; Ἀποκριθεὶς μοι λέγει· τὸ δένδρον τοῦτο ἰτέα
 ἐστὶ καὶ φιλόζων τὸ γένος· ἐὰν οὖν φυτευθῶσι καὶ

3. * Excidit aliquid: v. lin. 14—16.
 24 sq. ἐπιμελῶς δὲ κατανόησον] del.?

21. λέγω] I. λέγει.

μικρὰν ἰκμάδα λαμβάνωσιν αἱ ῥάβδοι, ζήσονται πολλαὶ ἐξ αὐτῶν· εἶτα δὲ πειράσωμεν καὶ ὕδωρ αὐταῖς παραχέειν· ἐὰν τις αὐτῶν δυνηθῇ ζῆσαι, συγχαρήσομαι αὐταῖς· ἐὰν δὲ μὴ ζήσῃ, οὐχ εὐρεθήσομαι ἐγὼ ἀμελής.

5 Ἐκέλευσε δὲ μοι ὁ ποιμὴν καλέσαι καθὼς τις αὐτῶν ἐστάθη. Ἦλθον τάγματα τάγματα, καὶ ἐπεδίδουν τὰς ῥάβδους τῷ ποιμένι. Ἐλάμβανε δὲ ὁ ποιμὴν τὰς ῥάβδους, καὶ κατὰ τάγματα ἐφύτευσεν αὐτάς, καὶ μετὰ τὸ φυτεῦσαι ὕδωρ αὐταῖς πολὺ παρέχεεν, ὥστε ἀπὸ τοῦ

10 ὕδατος μὴ φαίνεσθαι τὰς ῥάβδους. Καὶ μετὰ τὸ ποτίσαι αὐτὸν τὰς ῥάβδους, λέγει μοι· * καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπανέλθωμεν, καὶ ἐπισκεψώμεθα τὰς ῥάβδους πάσας· ὁ γὰρ κτίσας τὸ δένδρον τοῦτο θέλει πάντας ζῆν τοὺς λαβόντας ἐκ τοῦ δένδρου τούτου κλάδους.

15 Ἐλπίζω δὲ καὶ γὰρ ὅτι λαβόντα τὰ ῥαβδία ταῦτα ἰκμάδα καὶ ποτισθέντα ὕδατι ζήσονται τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῶν.

III. Λέγω αὐτῷ· κύριε, τὸ δένδρον τοῦτο γνώρισόν μοι τί ἐστίν· ἀποροῦμαι γὰρ περὶ αὐτοῦ, ὅτι

20 τοσοῦτων κλάδων κοπέντων ὑγιᾶς ἐστὶ τὸ δένδρον καὶ οὐδὲν φαίνεται κεκομμένον ἀπ' αὐτοῦ· ἐν τούτῳ οὖν ἀποροῦμαι. Ἄκουε, φησί· τὸ δένδρον τοῦτο τὸ μέγα τὸ σκεπάζον πεδία καὶ ὄρη καὶ πᾶσαν τὴν γῆν νόμος Θεοῦ ἐστίν ὁ δοθεὶς εἰς ὅλον τὸν κόσμον· ὁ δὲ νόμος

25 οὗτος [υἱὸς Θεοῦ ἐστὶ κηρυχθεὶς εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς· οἱ δὲ ὑπὸ τὴν σκέπην λαοὶ ὄντες οἱ ἀκούσαντες τοῦ κηρύγματος καὶ πιστεύσαντες εἰς αὐτόν· ὁ δὲ ἄγγελος ὁ μέγας καὶ ἔνδοξος Μιχαὴλ ὁ ἔχων τὴν ἐξουσίαν τούτου τοῦ λαοῦ καὶ διακυβερνῶν· οὗτος γὰρ

30 ἐστὶν ὁ διδοὺς αὐτοῖς [τὸν] νόμον εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστευόντων. Ἐπισκέπτεται οὖν αὐτὸς οἷς ἔδωκεν εἰ ἄρα τετηρήκασιν αὐτόν. Βλέπετε δὲ ἐνὸς ἐκάστου τὰς ῥάβδους· αἱ γὰρ ῥάβδοι ὁ νόμος ἐστί. Βλέπετε οὖν

11. * Add. ἄγωμεν?

πολλὰς ῥάβδους ἠχρειωμένας, γνώση δὲ αὐτοὺς πάντα, τοὺς μὴ τηρήσαντας τὸν νόμον, καὶ ὄψει ἑνὸς ἐκάστου τὴν κατοικίαν. Λέγω αὐτῷ· κύριε, διὰ τί οὓς μὲν ἀπέλυσεν εἰς τὸν πύργον, οὓς δὲ σοὶ κατέλειπεν; Ὅσοι, φησὶ, παρέβησαν τὸν νόμον ὃν ἔλαβον παρ' αὐτοῦ, 5 εἰς τὴν ἐμὴν ἐξουσίαν κατέλιπεν αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν· ὅσοι δὲ ἤδη εὐηρέστησαν τῷ νόμῳ καὶ τετηρήκασιν αὐτὸν, ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν ἔχει αὐτούς. Τίνες οὖν, φημι, κύριε, εἰσὶν οἱ ἐστεφανωμένοι καὶ εἰς τὸν πύργον ὑπάγοντες; Οὗτοί εἰσιν οἱ ὑπὲρ τοῦ νόμου πα- 10 θόντες· οἱ δὲ ἕτεροι καὶ αὐτοὶ χλωρὰς τὰς ῥάβδους ἐπιδεδωκότες καὶ παραφυάδας ἔχούσας, καρποὺς δὲ μὴ ἔχούσας, οἱ ὑπὲρ τοῦ νόμου θλιβέντες, μὴ παθόντες δὲ, μηδὲ ἀρνησάμενοι τὸν νόμον αὐτῶν· οἱ δὲ χλωρὰς ἐπιδεδωκότες οἷας ἔλαβον, σεμνοὶ καὶ δίκαιοι καὶ 15 λίαν πορευθέντες ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ καὶ τὰς ἐντολὰς κυρίου πεφυλακότες. Τὰ δὲ λοιπὰ γνώση, ὅταν κατανοήσω τὰς ῥάβδους ταύτας τὰς πεφυτευμένας καὶ πεποτισμένας.

IV. Καὶ μετὰ ἡμέρας ὀλίγας ἦλθομεν εἰς τὸν 20 τόπον· καὶ ἐκάθισεν ὁ ποιμὴν εἰς τὸν τόπον τοῦ ἀγγέλου, καὶ γὰρ παρεστάθην αὐτῷ. Καὶ λέγει μοι· περιζωσον ὠμόλινον ἐκ σάκκου γεγονὸς καθαρόν. Ἰδὼν δὲ με περιεζωσμένον καὶ ἔτοιμον ὄντα τοῦ διακονεῖν αὐτῷ, κάλει, φησὶ, τοὺς ἄνδρας, ὧν εἰσιν αἱ ῥάβδοι 25 πεφυτευμένοι, κατὰ τὸ τάγμα ὅς τις ἔδωκε τὰς ῥάβδους. Καὶ ἀπῆλθον εἰς τὸ πεδίον καὶ ἐκάλεσα πάντα· καὶ ἔστησαν πάντα τὰ τάγματα. Λέγει αὐτοῖς· ἕκαστος † τὰς ἰδίας ῥάβδους ἐκτιλάτω, καὶ φ[ερέ]τω πρὸς με. Πρῶτοι ἐπέδωκαν οἱ τὰς ξηρὰς καὶ κεκομ- 30 μένας ἐσχηκότες· καὶ ὡς αὐταὶ εὐρέθησαν ξηραὶ καὶ κεκομμένοι, ἐκέλευσεν αὐτοὺς χωρὶς σταθῆναι. Ἐἶτα ἐπέδωκαν οἱ τὰς ξηρὰς καὶ μὴ κεκομμένας ἔχοντες. Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἐπέδωκαν τὰς ῥάβδους χλωρὰς·

29. † Finis folii 2. codicis Lips.

τινές δὲ ξηρὰς καὶ κεκομμένας ὡς ὑπὸ σητός. Τοὺς ἐπιδεδωκότας οὖν χλωρὰς ἐκέλευσε χωρὶς σταθῆναι· τοὺς δὲ ξηρὰς καὶ κεκομμένας ἐπιδεδωκότας ἐκέλευσε μετὰ τῶν πρώτων σταθῆναι. * Εἶτα ἐπέδωκαν οἱ τὰς 5 ἡμιξήρους καὶ σχισμὰς ἐχούσας· καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν χλωρὰς ἐπέδωκαν καὶ μὴ ἐχούσας σχισμὰς· τινές δὲ χλωρὰς καὶ παραφυάδας ἐχούσας, καὶ εἰς τὰς παραφυάδας καρποὺς οἴους εἶχον οἱ εἰς τὸν πύργον πορευθέντες ἐστεφανωμένοι· τινές δὲ ἐπέδωκαν ξηρὰς καὶ 10 βεβρωμένας· τινές δὲ ξηρὰς καὶ ἀβρώτους· τινές δὲ οἶαι ἦσαν ἡμίξηροι καὶ σχισμὰς ἐχουσαι. Ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἕνα ἕκαστον χωρὶς στηῆναι· τοὺς μὲν πρὸς τὰ ἴδια τάγματα, τοὺς δὲ χωρὶς.

V. Εἶτα ἐπεδίδουν οἱ τὰς ῥάβδους χλωρὰς μὲν 15 ἔχοντες, σχισμὰς δὲ ἐχούσας· οὗτοι πάντες χλωρὰς ἐπέδωκαν, καὶ ἔστησαν εἰς τὸ ἴδιον τάγμα· ἐχάρη δὲ ὁ ποιμὴν ἐπὶ τούτοις, ὅτι πάντες ἠλλοιώθησαν καὶ ἀπέθεντο τὰς σχισμὰς αὐτῶν. Ἐπέδωκαν δὲ καὶ οἱ τὸ ἡμισυ χλωρὸν, τὸ δὲ ἡμισυ ξηρὸν ἔχοντες· τινῶν οὖν 20 εὐρέθησαν αἱ ῥάβδοι ὀλοτελῶς χλωραὶ, τινῶν ἡμίξηροι, τινῶν ξηραὶ καὶ βεβρωμέναι, τινῶν δὲ χλωραὶ καὶ παραφυάδας ἐχουσαι. Οὗτοι πάντες ἀπελύθησαν ἕκαστος πρὸς τὸ τάγμα αὐτοῦ. Εἶτα ἐπέδωκαν οἱ τὰ δύο μέρη χλωρὰ ἔχοντες, τὸ δὲ τρίτον ξηρὸν. Πολλοὶ ἐξ 25 αὐτῶν χλωρὰς ἐπέδωκαν, πολλοὶ δὲ ἡμιξήρους, ἕτεροι δὲ ξηρὰς καὶ βεβρωμένας· οὗτοι πάντες ἔστησαν εἰς τὸ ἴδιον τάγμα. * Ἐπέδωκαν δὲ οἱ τὰς ῥάβδους χλωρὰς ἐσχηκότας, ἐλάχιστον δὲ * καὶ σχισμὰς ἐχούσας· ἐκ τούτων τινές χλωρὰς ἐπέδωκαν, τινές δὲ χλωρὰς καὶ παραφυάδας ἐχούσας· ἀπῆλθον καὶ οὗτοι εἰς τὸ τάγμα 30 αὐτῶν. Εἶτα ἐπέδωκαν οἱ ἐλάχιστον ἔχοντες χλωρὸν, τὰ δὲ λοιπὰ μέρη ξηρὰ· τούτων αἱ ῥάβδοι εὐρέθησαν τὸ πλεῖστον μέρος χλωραὶ καὶ παραφυάδας ἐχουσαι καὶ καρπὸν ἐν ταῖς παραφυάσι, καὶ ἕτεραι χλωραὶ

4. 27. * Desunt quaedam: v. p.72. lin. 19 sq. 26 sq. 28.* Add. ξηρὰς.

ὄλαι. Ἐπὶ ταύταις ταῖς ῥάβδοις ἐχάρη ὁ ποιμὴν λίαν, μνησθεῖς ὅτι οὕτως εὐρέθησαν. Ἀπῆλθον δὲ οὗτοι ἕκαστος εἰς τὸ ἴδιον τάγμα.

VI. Μετὰ τὸ πάντων κατανοῆσαι τὰς ῥάβδους τὸν ποιμένα λέγει μοι· εἶπόν σοι ὅτι τὸ δένδρον τοῦτο 5 φιλόζωόν ἐστι· βλέπεις, φησὶ, πόσοι μετενόησαν καὶ ἐσώθησαν. Βλέπω, φημί, κύριε. Ἴνα ἴδῃς, φησὶ, τὴν πολυευσπλαγχνίαν τοῦ κυρίου ὅτι μεγάλη καὶ ἐνδοξός ἐστι καὶ ἔδωκε πνεῦμα τοῖς ἀξίοις οὗσι μετανοίας. Οὗτοι οὖν, φημί, κύριε, πάντες οὐ μετενόησαν. Ὡν 10 εἶδε, φησὶ, τὴν καρδίαν μέλλουσαν καθαρὰν γενέσθαι καὶ δουλεύειν αὐτῷ ἐξ ὅλης καρδίας, τούτοις ἔδωκε τὴν μετάνοιαν· ὧν δὲ εἶδε τὴν δολιότητα καὶ πονηρίαν, μελλόντων ἐν ὑποκρίσει μετανοεῖν, ἐκείνοις οὐκ ἔδωκε μετάνοιαν, μήποτε πάλιν βεβηλώσωσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ. 15 Λέγω αὐτῷ· κύριε, νῦν οὖν μοι δήλωσον τοὺς τὰς ῥάβδους ἐπιδεδωκότας, ποταπός τις αὐτῶν ἐστι καὶ τὴν τούτων κατοικίαν, ἵνα ἀκούσαντες οἱ πιστεύσαντες καὶ εἰληφότες τὴν σφραγίδα καὶ τεθλακότες αὐτὴν καὶ μὴ τηρήσαντες ὑγιῆ, ἐπιγνόντες τὰ ἑαυτῶν ἔργα μετα-20 νοήσωσι λαβόντες ὑπὸ σοῦ σφραγίδα, καὶ δοξάσωσι τὸν κύριον, ὅτι εὐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἀπέστειλέ σε τοῦ ἀνακαινίσαι τὰ πνεύματα αὐτῶν. Ἄκουε, φησὶν· ὧν αἱ ῥάβδοι ξηραὶ καὶ βεβρωμέναι ὑπὸ σιγῆς εὐρέθησαν, οὗτοι εἰσιν οἱ ἀποστάται καὶ προδόται τῆς 25 ἐκκλησίας καὶ βλασφημήσαντες ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν τὸν κύριον, ἔτι δὲ καὶ ἐπαισχυνθέντες τὸ ὄνομα κυρίου τὸ ἐπικληθὲν ἐπ' αὐτούς. Οὗτοι οὖν εἰς τέλος ἀπώλοντο τῷ Θεῷ. Βλέπεις δὲ ὅτι οὐδὲ εἷς αὐτῶν μετενόησε, καὶ παρακούσαντες τὰ ῥήματα ἃ ἐλάλησεν 30 αὐτοῖς, ἃ σοι ἐνετειλάμην· ἀπὸ τῶν τοιούτων ἡ ζωὴ ἀπέστη. Οἱ δὲ τὰς ξηρὰς καὶ ἀσήπτους ἐπιδεδωκότες, καὶ οὗτοι ἐγγὺς αὐτῶν· ἦσαν γὰρ ὑποκριταὶ καὶ διδα-

2. μνησθεῖς] corruptum? an del.? 10. Οὗτοι — μετενόησαν.] Διὰ τί — μετενόησαν;? 30. καὶ παρακούσαντες] καίπερ ἀκούσαντες?

χὰς ξένας εἰσφέροντες καὶ ἐκστρέφοντες τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ, μάλιστα δὲ τοὺς ἡμαρτηκότας μὴ ἀφιέντες μετανοεῖν αὐτούς, ἀλλὰ ταῖς διδασκαῖς ταῖς μωραῖς πείθοντες αὐτούς. Οὗτοι οὖν ἔχουσι ἐλπίδα τοῦ με-
 5 τανοῆσαι· βλέπεις δὲ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν καὶ μετανε-
 νοηκότας, ἀφ' οὗ ἐλάλησα αὐτοῖς τὰς ἐντολάς μου·
 καὶ ἔτι μετανοήσουσιν. Ὅσοι δὲ οὐ μετανοήσουσιν, ἀπώ-
 λεσαν τὴν ζωὴν αὐτῶν· ὅσοι δὲ μετενόησαν ἐξ αὐτῶν,
 ἀγαθοὶ ἐγένοντο, καὶ ἐγένετο ἡ κατοικία αὐτῶν εἰς τὰ
 10 τείχη τὰ πρῶτα· τινὲς δὲ καὶ εἰς τὸν πύργον ἀνέβησαν.
 Βλέπεις οὖν, φησὶν, ὅτι ἡ μετάνοια τὴν τῶν ἁμαρτω-
 λῶν ζωὴν ἔχει, τὸ δὲ μὴ μετανοῆσαι θάνατον.

VII. Ὅσοι δὲ ἡμιξήρους ἐπέδωκαν, καὶ ἐν αὐταῖς
 σχισμὰς εἶχον, ἄκουε καὶ περὶ αὐτῶν. Ὅσων ἦσαν αἱ
 15 ῥάβδοι ([κατὰ τὸ ἡμισυ]) ἡμίξηροι, δίψυχοί εἰσιν· οὔτε γὰρ
 ζῶσιν, οὔτε τεθνήκασιν. Οἱ δὲ ἡμιξήρους ἔχοντες καὶ
 ἐν αὐταῖς σχισμὰς, οὗτοι καὶ δίψυχοι καὶ κατάλαλοί
 εἰσι, * καὶ μηδὲ εἰρηνεύοντες ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ διχοστα-
 τοῦντες πάντοτε· ἀλλὰ καὶ τούτοις, φησὶν, ἐπίκειται
 20 μετάνοια. Βλέπεις, φησὶ, τινὰς ἐξ αὐτῶν μετανενοη-
 κότας· καὶ ἔτι, φησὶν, ἐστὶν ἐν αὐτοῖς ἐλπίς μετα-
 νοίας. Καὶ ὅσοι, φησὶν, ἐξ αὐτῶν * μετανενοήκασιν, τὴν
 κατοικίαν εἰς τὸν πύργον ἔξουσιν. Ὅσοι δὲ ἐξ αὐτῶν
 βραδύτερον μετανενοήκασιν, εἰς τὰ τείχη κατοικήσουσιν.
 25 Ὅσοι δὲ οὐ μετανοοῦσιν, ἀλλ' ἐμμένουσι ταῖς πράξε-
 σιν αὐτῶν, θανάτῳ ἀποθανοῦνται. Οἱ δὲ γλωρὰς ἐπι-
 δεδωκότες τὰς ῥάβδους αὐτῶν καὶ σχισμὰς ἐχούσας,
 πάντοτε οὗτοι πιστοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἐγένοντο, ἔχοντες (δὲ)
 ζῆλόν τινα ἐν ἀλλήλοις περὶ πρωτείων καὶ περὶ δόξης
 30 τινός· ἀλλὰ πάντες οὗτοι μωροὶ εἰσιν, ἐν ἀλλήλοις *
 ἔχοντες περὶ πρωτείων. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἀκούσαντες
 τῶν ἐντολῶν μου, ἀγαθοὶ ὄντες, ἐκαθάρισαν ἑαυτοὺς
 καὶ μετενόησαν ταχύ· ἐγένετο οὖν ἡ κατοίκησις αὐτῶν

18. * Excidit aliquid.
 ζῆλον?

22. * Add. ταχύ?

30. * Add.

εἰς τὸν πύργον. Ἐὰν δέ τις πάλιν ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν διχοστασίαν, ἐκβληθήσεται ἀπὸ τοῦ πύργου, καὶ ἀπολέσει τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ἡ ζωὴ πάντων ἐστὶ τῶν τὰς ἐντολὰς τοῦ κυρίου φυλασσόντων· ἐν ταῖς ἐντολαῖς δέ·
 * περὶ πρωτείων ἢ περὶ δόξης τινὸς οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ 5
 περὶ μακροθυμίας καὶ περὶ ταπεινοφρονήσεως ἀνδρός.
 Ἐν τοῖς τοιούτοις οὖν ἡ ζωὴ τοῦ κυρίου· ἐν τοῖς διχοσταταῖς δὲ καὶ παρανόμοις θάνατος.

VIII. Οἱ δὲ ἐπιδεδωκότες τὰς ῥάβδους ἡμῖς μὲν χλωρὰς, ἡμῖς δὲ ξηρὰς, οὗτοί εἰσιν οἱ ἐν ταῖς πραγ- 10
 ματείαις ἐμπεφυρμένοι καὶ μὴ κολλώμενοι τοῖς ἀγίοις· διὰ τοῦτο τὸ ἡμῖς αὐτῶν ζῆ, τὸ δὲ ἡμῖς νεκρὸν ἐστὶ. Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντές μου τῶν ἐντολῶν μετενόησαν· ὅσοι γοῦν μετενόησαν, ἡ κατοικία αὐτῶν εἰς τὸν πύργον ἐστὶ. Τινὲς δὲ αὐτῶν εἰς τέλος ἀπέστησαν. Οὗ- 15
 τοι οὖν μετάνοιαν οὐκ ἔχουσι· διὰ γὰρ τὰς πραγματείας αὐτῶν ἐβλασφήμησαν τὸν κύριον καὶ ἀπηρνήσαντο λοιπόν. Ἀπώλεσαν οὖν τὴν ζωὴν αὐτῶν διὰ τὴν πονηρίαν ἣν ἐπραξαν. Πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν ἐδιψύχησαν· οὗτοι ἔτι ἔχουσι μετάνοιαν, ἐὰν ταχὺ μετανοήσωσι, καὶ 20
 ἔσται αὐτῶν ἡ κατοικία εἰς τὸν πύργον· ἐὰν δὲ βραδύτερον μετανοήσωσι, κατοικήσουσιν εἰς τὰ τεῖχη· ἐὰν δὲ μὴ μετανοήσωσι, καὶ αὐτοὶ ἀπώλεσαν τὴν ζωὴν αὐτῶν. Οἱ δὲ τὰ δύο μέρη ξηρὰ, τὸ δὲ τρίτον χλωρὸν ἐπιδεδωκότες, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀρνησάμενοι ποικίλαις 25
 ἀρνήσεσι· πολλοὶ οὖν μετενόησαν, τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἐδιψύχησαν καὶ ἐδιχοστάτησαν. Τούτοις οὖν ἐστὶ μετάνοια, ἐὰν ταχὺ μετανοήσωσι καὶ μὴ ἐπιμείνωσι ταῖς ἡδοναῖς αὐτῶν· ἐὰν δὲ ἐπιμείνωσι ταῖς πράξεσιν αὐτῶν, καὶ οὗτοι θάνατον ἑαυτοῖς κατεργάζονται. 30

IX. Οἱ δὲ ἐπιδεδωκότες τὰς ῥάβδους τὰ μὲν δύο μέρη ξηρὰ, τὸ δὲ τρίτον χλωρὸν, οὗτοί εἰσι πιστοὶ μὲν γεγονότες, πλουτήσαντες δὲ καὶ γενόμενοι ἔνδοξοι παρὰ τοῖς ἔθνεσιν ὑπερηφανίαν μεγάλην ἐνεδύσαντο

5. * Deest aliquid. 24 sq. ξηρὰ, — χλωρὸν] l. χλωρὰ, — ξηρὸν.

καὶ ὑψηλόφρονες ἐγένοντο, καὶ κατέλιπον τὴν ἀλήθειαν καὶ οὐκ ἐκολλήθησαν τοῖς δικαίοις, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἔθνῶν συνέζησαν, καὶ αὕτη ἡ ὁδὸς ἡδυτέρα αὐτοῖς ἐγένετο· ὑπὸ δὲ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἀπέστησαν, ἀλλ' ἔμειναν 5 τῇ πίστει, μὴ ἐργαζόμενοι τὰ ἔργα τῆς πίστεως· πολλοὶ οὖν ἐξ αὐτῶν μετενόησαν, καὶ ἐγένετο ἡ κατοικησις αὐτῶν ἐν τῷ πύργῳ. Ἔτεροι δὲ εἰς τέλος μετὰ τῶν ἔθνῶν συζῶντες καὶ φθειρόμενοι ταῖς κενοδοξίαις τῶν ἔθνῶν * ἐδιψύχησαν, μὴ ἐλπίζοντες σωθῆναι διὰ 10 τὰς πράξεις τῶν ἔθνῶν· οὗτοι μετὰ τῶν ἔθνῶν ἐλογίσθησαν. Ἔτεροι δὲ ἐξ αὐτῶν ἐδιψύχησαν μὴ ἐλπίζοντες σωθῆναι διὰ τὰς πράξεις ἃς ἔπραξαν· ἔτεροι δὲ ἐδιψύχησαν καὶ σχίσματα ἐν ἑαυτοῖς ἐποίησαν. Τούτοις οὖν (καὶ) τοῖς διψυχήσασι διὰ τὰς πράξεις αὐ- 15 τῶν μετάνοια ἔτι ἐστίν· ἀλλ' ἡ μετάνοια αὐτῶν ταχινή ὀφείλει εἶναι, ἵνα ἡ κατοικία αὐτῶν γένηται εἰς τὸν πύργον· τῶν δὲ μὴ μετανοούντων, ἀλλ' ἐπιμενόντων ταῖς ἡδοναῖς, ὁ θάνατος ἐγγύς.

X. Οἱ δὲ τὰς ῥάβδους ἐπιδεδωκότες χλωρὰς, αὐτὰ 20 δὲ τὰ ἄκρα ξηρὰ καὶ σχισμὰς ἔχοντα, οὗτοι πάντοτε ἀγαθοὶ καὶ πιστοὶ καὶ ἐνδοξοὶ παρὰ τῷ Θεῷ ἐγένοντο, ἐλάχιστον δὲ ἐξήμαρτον διὰ μικρᾶς ἐπιθυμίας καὶ μικρὰ κατ' ἀλλήλων ἔχοντες· ἀλλ' ἀκούσαντές μου τῶν ῥημάτων τὸ πλεῖστον μέρος ταχὺ μετενόησαν, καὶ ἐγένετο ἡ κατοικία αὐτῶν εἰς τὸν πύργον· τινὲς δὲ ἐξ 25 αὐτῶν ἐδιψύχησαν· τινὲς δὲ διψυχήσαντες διχοστασίαν μείζονα ἐποίησαν· ἐν τούτοις οὖν ἔνεστι μετανοίας ἐλπίς, ὅτι ἀγαθοὶ πάντοτε ἐγένοντο· δυσκόλως δὲ τις αὐτῶν ἀποθανεῖται. Οἱ δὲ τὰς ῥάβδους αὐτῶν ξηρὰς 30 ἐπιδεδωκότες, ἐλάχιστον δὲ χλωρὰς ἐχούσας, οὗτοί εἰσιν οἱ πιστεύσαντες μόνον, τὰ δὲ ἔργα τῆς ἀνομίας ἐργαζόμενοι, οὐδέποτε δὲ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπέστησαν, καὶ

9 sq. * ἐδιψύχησαν — πράξεις τῶν ἔθνῶν] mutila et corrupta eo quod librarius in lin. 11sq. aberravit. 27. ἔνεστι] ἔτι ἐστὶ? 30. χλωρὰς] χλωρὸν?

τὸ ὄνομα ἠδέως ἐβάστασαν, καὶ εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν ἠδέως ὑπεδέξαντο τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ. Ἀκούσαντες οὖν ταύτην τὴν μετάνοιαν ἀδιστάκτως μετενόησαν καὶ ἐργάζονται πᾶσαν ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην· τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν φοβοῦνται γινώσκοντες τὰς πράξεις αὐτῶν ὡς 5 ἔπραξαν· τούτων οὖν πάντων ἡ κατοικία εἰς τὸν πύργον ἔσται.

XI. Καὶ μετὰ τὸ συντελέσαι αὐτὸν τὰς ἐπιλήσεις πασῶν τῶν ῥάβδων λέγει μοι· ὕπαγε, καὶ πᾶσι λέγε, ἵνα μετανοήσωσι, καὶ ζήσονται τῷ Θεῷ, ὅτι ὁ κύριος 10 ἔπεμψέ με εὐσπλαγχνισθεῖς, πᾶσι δοῦναι τὴν μετάνοιαν, καίπερ τινῶν μὴ ὄντων ἀξίων διὰ τὰ ἔργα αὐτῶν· ἀλλὰ μακρόθυμος ὢν ὁ κύριος θέλει τὴν κλησιν τὴν γενομένην διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ σώζεσθαι. Λέγω αὐτῷ· κύριε, ἐλπίζω ὅτι πάντες ἀκούσαντες αὐτὰ μετανοή- 15 σουσι. Πείθομαι γὰρ ὅτι εἰς ἕκαστος τὰ ἴδια ἔργα ἐπιγνοὺς καὶ φοβηθεῖς τὸν Θεὸν μετανοήσει. Ἀποκριθεῖς μοι λέγει· ὅσοι, φησὶν, ἐξ ὅλης καρδίας αὐτῶν καθαρίσωσιν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν πονηριῶν αὐτῶν τῶν προειρημένων καὶ μηκέτι μηδὲν προσθῶσι ταῖς ἁμαρ- 20 τίας αὐτῶν, λήψονται ἴασιν παρὰ τοῦ κυρίου τῶν προτέρων ἁμαρτιῶν, ἂν μὴ διψυχήσωσιν ἐπὶ ταῖς ἐντολαῖς ταύταις, καὶ ζήσονται τῷ Θεῷ. Σὺ δὲ πορεύου ἐν ταῖς ἐντολαῖς μου, καὶ ζήθι. Ταῦτά μοι δείξας καὶ λαλήσας πάντα λέγει μοι· τὰ δὲ λοιπὰ σοι δείξω μετ' 25 ὀλίγας ἡμέρας.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ Θ'. †

I. Μετὰ τὸ γράψαι με τὰς ἐντολὰς καὶ παραβό-
λας τοῦ ποιμένου, τοῦ ἀγγέλου τῆς μετανοίας, ἦλθε
πρὸς με καὶ λέγει μοι· θέλω σοι δεῖξαι ὅσα σοι ἔδειξε
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ λαλήσαν μετὰ σοῦ ἐν μορφῇ 30
τῆς Ἐκκλησίας· ἐκεῖνο γὰρ τὸ πνεῦμα ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ

4-7. τινὲς κ.τ.λ.] vix sana. 15. αὐτὰ] ταῦτα? † V. p.70. not. †.

ἔστιν. Ἐπειδὴ γὰρ ἀσθενέστερος τῇ σαρκὶ ἦς, οὐκ ἐδηλώθη σοι δι' ἀγγέλου, * ὅτε οὖν ἐνεδυναμώθης διὰ τοῦ πνεύματος καὶ ἰσχυσας τῇ ἰσχύϊ σου ὥστε δύνασθαι σε τοὺς ἀγγέλους ἰδεῖν. Τότε μὲν οὖν ἐφανερώθη σοι διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡ οἰκοδομὴ τοῦ πύργου καλῶς καὶ σεμνῶς· πάντα (δὲ) ὡς ὑπὸ παρθένου ἐώρακας· νῦν δὲ ὑπὸ ἀγγέλου βλέπεις διὰ τοῦ αὐτοῦ μὲν πνεύματος· δεῖ δέ σε παρ' ἐμοῦ ἀκριβέστερον πάντα μαθεῖν· εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἐδόθην ὑπὸ τοῦ ἐνδόξου ἀγγέλου εἰς τὸν οἶκόν σου κατοικῆσαι, ἵνα δυνατῶς πάντα ἴδῃς, μηδὲν δειλαινόμενος ὡς καὶ τὸ πρότερον. Καὶ ἀπήγαγέ με εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, εἰς ὄρος τι μαστῶδες, καὶ ἐκάθισέ με ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ὄρους, καὶ ἔδειξέ μοι πεδῖον μέγα, κύκλω δὲ τοῦ πεδίου ὄρη δώδεκα, ἄλλην καὶ ἄλλην ἰδέαν ἔχοντα τὰ ὄρη, ὧν τὸ πρῶτον ἦν μέλαν ὡς ἀσβόλη, τὸ δεύτερον ψιλόν, βοτάνας μὴ ἔχον, τὸ δὲ τρίτον ἀκανθῶν καὶ τριβόλων πλήρες, τὸ δὲ τέταρτον βοτάνας ἔχον ἡμιξήρους, τὰ μὲν ἐπάνω τῶν βοτανῶν χλωρὰ, τὰ δὲ πρὸς ταῖς ῥίζαις ξηρὰ· τινὲς δὲ βοτάναι, ὅταν ὁ ἥλιος ἐπικαύσῃ, ξηραὶ ἐγένοντο· τὸ δὲ ὄρος τραχὺ λίαν ἦν, βοτάνας ἔχον ξηρὰς· τὸ δὲ πέμπτον ὄρος ἔχον βοτάνας χλωρὰς καὶ τραχὺ ὄν. Τὸ δὲ ἕκτον ὄρος σχισμῶν ὅλον ἔγεμεν, ὧν μὲν μικρῶν, ὧν δὲ μεγάλων· εἶχον δὲ βοτάνας αἰ σχισμαί· οὐ λίαν δὲ ἦσαν εὐθαλεῖς αἰ βοτάναι, μᾶλλον δὲ ὡς μεμαρασμέναι ἦσαν. Τὸ δὲ ἑβδομον ὄρος εἶχε βοτάνας ἰλαρὰς, καὶ ὅλον τὸ ὄρος εὐθηνοῦν ἦν, καὶ πᾶν γένος κτηνῶν καὶ ὀρνέων ἐνέμοντο εἰς τὸ ὄρος ἐκεῖνο· καὶ ὅσον ἐβόσκοντο τὰ κτήνη καὶ τὰ πετεινὰ, μᾶλλον καὶ μᾶλλον αἰ βοτάναι τοῦ ὄρους ἐκείνου ἔθαλλον. Τὸ δὲ ὄγδοον ὄρος πηγῶν πλήρες ἦν, καὶ πᾶν γένος τῆς κτίσεως τοῦ κυρίου ἐποτίζοντο ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ ὄρους ἐκείνου. Τὸ δὲ ἕνατον ὄρος * εἶχε δένδρα μέγιστα καὶ ὅλον κατάσκιον ἦν,

2. * ὅτε οὖν] ἕως ὅτου? 21. βοτάνας — ξηρὰς] corrupta videntur.

33. * Deest descriptio montis IX. (cf. c. 26.) et vv. τὸ δὲ ἰ ὄρος.

καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν δένδρων πρόβατα κατέκειντο ἀναπνούμενα καὶ μηρυκώμενα. Τὸ δὲ ἐνδέκατον ὄρος λίαν σύνδενδρον ἦν, καὶ τὰ δένδρα ἐκεῖνα κατάκαρπα ἦν, ἄλλοις καὶ ἄλλοις καρποῖς κεκοσμημένα, ἵνα ἰδῶν τις αὐτὰ ἐπιθυμήσῃ φαγεῖν ἐκ τῶν καρπῶν αὐτῶν. 5 Τὸ δὲ δωδέκατον ὄρος ὅλον ἦν λευκόν, καὶ ἡ πρόσοψις αὐτοῦ ἰλαρὰ ἦν· καὶ εὐπρεπέστατον ἦν ἐν αὐτῷ τὸ ὄρος.

II. Εἰς μέσον δὲ τοῦ πεδίου ἔδειξέ μοι πέτραν μεγάλην καὶ λευκὴν ἐκ τοῦ πεδίου ἀναβεβηκέναι· ἡ δὲ 10 πέτρα ὑψηλοτέρα ἦν τῶν ὀρέων, τετράγωνος, ὥστε δύνασθαι ὅλον τὸν κόσμον χωρῆσαι· παλαιὰ δὲ ἦν ἡ πέτρα ἐκείνη, πύλην ἐκκεκομμένην ἔχουσα· ὡς πρόσφατος δὲ ἐδόκει μοι εἶναι ἡ ἐκκόλαψις τῆς πύλης. Ἡ δὲ πύλη οὕτως ἐστιλβεν ὑπὲρ τὸν ἥλιον, ὥστε με θαν-15 μάξειν ἐπὶ τῇ λαμπρότητι τῆς πύλης· κύκλῳ δὲ τῆς πύλης ἐστήκεισαν παρθένοι δώδεκα. Αἱ οὖν δ' αἱ εἰς τὰς γωνίας ἐστηκυῖαι ἐνδοξότεραί μοι ἐδόκουν εἶναι. Καὶ αἱ ἄλλαι δὲ ἐνδοξοὶ ἦσαν· εἰστήκεισαν δὲ εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τῆς πύλης καὶ ἀνὰ μέσον αὐτῶν ἀνὰ δύο 20 παρθένοι. Ἐνδεδυμένοι δὲ ἦσαν λινοῦς χιτῶνας καὶ περιεζωσμένοι εὐπρεπῶς, ἔξω τοὺς ὤμους ἔχουσαι τοὺς δεξιούς ὡς μέλλουσαι φορτίον τι βαστάζειν· οὕτως ἔτοιμοι ἦσαν· λίαν γὰρ ἰλαραὶ ἦσαν καὶ πρόθυμοι. Μετὰ τὸ ἰδεῖν με ταῦτα ἐθαύμαζον ἐν ἑαυτῷ, ὅτι με-25 γάλα καὶ ἐνδοξα πράγματα βλέπω· καὶ πάλιν διηπόρου ἐπὶ ταῖς παρθένοις, ὅτι τρυφεραὶ οὕτως οὔσαι ἀνδρείως ἐστήκεισαν ὡς μέλλουσαι ὅλον τὸν οὐρανὸν βαστάζειν. Καὶ λέγει μοι ὁ ποιμὴν· τί ἐν σεαυτῷ διαλογίζῃ καὶ διαπορῇ, καὶ σεαυτῷ λύπην ἐπισπᾶσαι; 30 Ὅσα γὰρ οὐ δυνήσῃ νοῆσαι, μὴ ἐπιχείρει (ὡς) συνετὸς ὢν, ἀλλ' ἐρώτα τὸν κύριον, ἵνα λαβὼν τὴν σύνεσιν νοῆσ αὐτά. Τὰ ὀπίσω σου ἰδεῖν οὐ δύνη, τὰ δὲ ἔμπροσθέν σου βλέπεις· ἃ οὖν ἰδεῖν οὐ δύνασαι, ἔασον καὶ μὴ στρέβλου σεαυτόν. Ἄ δὲ βλέπεις, ἐκείνων κατακυ-35 ρίευε, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν μὴ περιεργάζου· πάντα

δέ σοι ἐγὼ δηλώσω, ὅσα ἐάν σοι δείξω· ἔκβαλε τοῖς λοιποῖς.

III. Εἶδον ἐξ ἄνδρας ἐληλυθότας ὑψηλοὺς καὶ ἐνδύξους καὶ ὁμοίους τῇ ιδέᾳ· καὶ ἐκάλεσαν πληθὸς τι 5 ἄνδρῶν· κάκεῖνοι δὲ οἱ ἐληλυθότες ὑψηλοὶ ἦσαν ἄνδρες καὶ καλοὶ καὶ δυνατοί· καὶ ἐκάλεσαν αὐτούς οἱ ἐξ ἄνδρες οἰκοδομεῖν ἐπάνω τῆς πέτρας πύργον τινά. Ἦν δὲ θόρυβος τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων μέγας τῶν ἐληλυθότων οἰκοδομεῖν τὸν πύργον ὧδε κάκεῖσε περιτρεχόντων 10 κύκλω τῆς πύλης· αἱ δὲ παρθένοι * εἰστήκεισαν κύκλω τῆς πύλης, ἔλεγον τοῖς ἀνδράσι σπεύδειν τὸν πύργον οἰκοδομεῖσθαι· ἐκπεπετάκεισαν δὲ τὰς χεῖρας αἱ παρθένοι ὡς μέλλουσαί τι λαμβάνειν παρὰ τῶν ἀνδρῶν. Οἱ δὲ ἐξ ἄνδρες ἐκέλευον ἐκ βυθοῦ λίθους ἀναβαίνειν 15 καὶ ὑπάγειν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου. Ἀνέβησαν δὲ λίθοι ἰ' τετράγωνοι λαμπροί, * λελατομημένοι· οἱ δὲ ἐξ ἄνδρες ἐκάλουν τὰς παρθένους καὶ ἐκέλευσαν αὐτὰς τοὺς λίθους πάντας τοὺς μέλλοντας εἰς τὴν οἰκοδομὴν ὑπάγειν τοῦ πύργου βαστάζειν καὶ διαπορεύεσθαι διὰ 20 τῆς πύλης, καὶ ἐπιδιδόναι τοῖς ἀνδράσι τοῖς μέλλουσιν οἰκοδομεῖν τὸν πύργον. Αἱ δὲ παρθένοι τοὺς δέκα λίθους τοὺς πρώτους, τοὺς ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀναβάντας, ἐδείκνυον ἀλλήλαις, καὶ κατὰ ἓνα λίθον ἐβάσταζον ὁμοῦ.

25 IV. Καθὼς δὲ ἐστάθησαν ὁμοῦ κύκλω τῆς πύλης, οὕτως ἐβάσταζον αἱ δοκοῦσαι δυναταὶ εἶναι, καὶ ὑπὸ τὰς γωνίας τοῦ λίθου ὑποδεδυκῖαι ἦσαν· αἱ δὲ ἄλλαι ἐκ τῶν πλευρῶν τοῦ λίθου ὑποδεδύκεισαν· καὶ οὕτως ἐβάσταζον πάντας τοὺς λίθους· διὰ δὲ τῆς πύλης ἔφε- 30 ρον αὐτούς καθὼς ἐκελεύσθησαν, καὶ ἐπεδίδουν τοῖς ἀνδράσιν εἰς τὸν πύργον· ἐκεῖνοι δὲ ἔχοντες τοὺς λίθους ἔκοδόμουν. Ἡ οἰκοδομὴ δὲ τοῦ πύργου ἐγένετο ἐπὶ τὴν πέτραν τὴν μεγάλην. Καὶ ἐπάνω τῆς πύλης ἤρ-

1. ἔκβαλε] corruptum? 6. ἐκάλεσαν] ἐκέλευσαν? 10. εἰστήκεισαν] αἱ εἰστήκεισαν? 16. * Add. μὴ? Cf. cap. 5. et 16.

μόσθησαν οἱ (ί) λίθοι ἐκεῖνοι, θεμέλιον τῆς οἰκοδομῆς
 τοῦ πύργου· ἡ δὲ πέτρα καὶ ἡ πύλη ἦν βαστάζουσα
 ὅλον τὸν πύργον. Μετὰ δὲ τοὺς ἰ λίθους ἄλλοι ἀνέ-
 βησαν ἐκ τοῦ βυθοῦ κ(έ) λίθοι· καὶ οὗτοι ἠρμόσθησαν
 εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου, βασταζόμενοι ὑπὸ τῶν 5
 παρθένων καθὼς καὶ οἱ πρότερον. Μετὰ δὲ τούτους
 ἀνέβησαν λέ· καὶ οὗτοι ὁμοίως ἠρμόσθησαν εἰς τὸν
 πύργον. Μετὰ δὲ τούτους ἕτεροι ἀνέβησαν λίθοι μ· καὶ
 οὗτοι πάντες ἐβλήθησαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου.
 Καὶ ἐπαύσαντο (οἱ λίθοι) ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀναβαίοντες· 10
 ἐπαύσαντο δὲ καὶ οἱ οἰκοδομοῦντες μικρόν. Καὶ πάλιν
 ἐπέταξαν οἱ ἕξ ἄνδρες τῷ πλήθει τοῦ ὄχλου ἐκ
 τῶν ὀρέων παραφέρειν λίθους εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ
 πύργου· παρεφέροντο οὖν ἐκ πάντων τῶν ὀρέων χροαῖς
 ποικίλαις λελατομημένοι ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐπεδί- 15
 δοντο ταῖς παρθένοις, αἱ δὲ παρθένοι διέφερον αὐ-
 τοὺς διὰ τῆς πύλης καὶ ἐπεδίδουν εἰς τὴν οἰκοδομὴν
 τοῦ πύργου. Καὶ ὅταν εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἐτέθησαν οἱ
 λίθοι οἱ ποικίλοι, ὅμοιοι ἐγένοντο λευκοὶ, καὶ τὰς
 χροὰς τὰς ποικίλας ἠλλάσσον· τινὲς δὲ λίθοι ἐπεδίδοντο 20
 ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν οἰκοδομὴν, καὶ οὐκ ἐγένοντο
 λαμπροὶ, ἀλλ' ὡς ἐτέθησαν, τοιοῦτοι καὶ εὐρέθησαν·
 οὐ γὰρ ἦσαν ὑπὸ τῶν παρθένων ἐπιδεδομένοι, οὐδὲ
 διὰ τῆς πύλης παρενηγεμένοι. Οὗτοι οὖν οἱ λίθοι
 ἀπρεπεῖς ἦσαν ἐν τῇ οἰκοδομῇ τοῦ πύργου. Ἰδόντες 25
 δὲ οἱ ἕξ ἄνδρες τοὺς λίθους τοὺς ἀπρεπεῖς ἐν τῇ οἰκο-
 δομῇ, ἐκέλευσαν αὐτοὺς ἀρθῆναι καὶ ἀπενεχθῆναι κάτω
 εἰς τὸν ἴδιον τόπον ὅθεν ἠνέχθησαν. Καὶ εἶτα λέ-
 γουσι τοῖς ἀνδράσι τοῖς παρεκφέρουσι τοὺς λίθους·
 ὅλως ὑμεῖς μὴ ἐπιδίδοτε εἰς τὴν οἰκοδομὴν λίθους· 30
 τίθεσθε δὲ αὐτοὺς παρὰ τὸν πύργον, ἵνα αἱ παρθένοι
 διὰ τῆς πύλης παρενέγκωσιν αὐτοὺς καὶ ἐπιδιδῶσιν
 εἰς τὴν οἰκοδομὴν. Ἐὰν γὰρ, φασὶ, διὰ τῶν χειρῶν
 τῶν παρθένων τούτων μὴ παρενεχθῶσι διὰ τῆς πύλης,
 τὰς χροὰς αὐτῶν ἀλλάξαι οὐ δύνανται· μὴ κοπιᾶτε 35
 οὖν, φασίν, εἰς μάτην.

V. Καὶ ἐτελέσθη τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡ οἰκοδομή· οὐκ ἀπετελέσθη δὲ ὁ πύργος· ἐμελλε γὰρ πάλιν ἐποικοδομεῖσθαι· καὶ ἐγένετο ἀνοχὴ τῆς οἰκοδομῆς. Ἐκέλευσαν δὲ οἱ ἕξ ἄνδρες τοὺς οἰκοδομοῦντας ἀναχωρῆσαι μικρὸν πάντας καὶ ἀναπαυθῆναι· ταῖς δὲ παρθένοις ἐπέταξαν ἀπὸ τοῦ πύργου μὴ ἀναχωρῆσαι. Ἐδόκει δὲ μοι τὰς παρθένους καταλελειφθαι τοῦ φυλάσσειν τὸν πύργον. Μετὰ δὲ τὸ ἀναχωρῆσαι πάντας καὶ ἀναπαυθῆναι λέγω τῷ ποιμένι· τί, ὅτι, φημί, κύριε, οὐ συνετελέσθη ἡ οἰκοδομὴ τοῦ πύργου; Οὐπω, φησὶ, δύναται ἀποτελεσθῆναι ὁ πύργος, ἐὰν μὴ ἔλθῃ ὁ κύριος αὐτοῦ καὶ δοκιμάσῃ τὴν οἰκοδομὴν ταύτην, ἵνα, ἐὰν τινες λίθοι σαπροὶ εὐρεθῶσιν, ἀλλάξῃ αὐτούς· παρὰ γὰρ τὸ ἐκείνου θέλημα οἰκοδομεῖται ὁ πύργος. 15 Ἦθελον, φημί, κύριε, τούτου τοῦ πύργου γνῶναι τί ἐστὶν ἡ οἰκοδομὴ αὕτη, καὶ περὶ τῆς πέτρας καὶ πύλης καὶ τῶν ὀρέων, καὶ τῶν παρθένων, καὶ τῶν λίθων τῶν ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀναβεβηκότων καὶ μὴ λελατομημένων, ἀλλ' οὕτως ἀπελθόντων εἰς τὴν οἰκοδομὴν· διὰ τί πρῶτον εἰς τὰ θεμέλια ἰ' λίθοι ἐτέθησαν, εἶτα κ(έ'), εἶτα λέ', 20 εἶτα μ', καὶ περὶ τῶν λίθων τῶν ἀπεληλυθόντων εἰς τὴν οἰκοδομὴν καὶ πάλιν ἠρμένων καὶ εἰς τόπον ἴδιον ἀποτέθειμένων· περὶ πάντων τούτων ἀνάπαυσον τὴν ψυχὴν μου, κύριε, καὶ γνώρισόν μοι αὐτά. Ἐὰν, φησὶ, κενόσπουδος μὴ εὐρεθῆς, πάντα γνώσῃ. Μετ' ὀλίγας γίγρ ἡμέρας ἦλθομεν εἰς τὸν τόπον οὗ κεκαθήκαμεν, καὶ λέγει μοι· ἄγωμεν παρὰ τὸν πύργον· ὁ γὰρ ([ὁ]) κύριος τοῦ πύργου ἔρχεται κατανοῆσαι αὐτόν. Καὶ ἦλθομεν πρὸς τὸν πύργον· καὶ ὅλως οὐδεὶς ἦν πρὸς αὐτόν εἰ μὴ αἱ παρθένοι μόναι· καὶ ἐπερωτᾷ ὁ ποιμὴν τὰς παρθένους, εἰ ἄρα παραγεγόνει ὁ δεσπότης τοῦ πύργου. Αἱ δὲ ἔφησαν μέλλειν αὐτὸν ἔρχεσθαι κατανοῆσαι τὴν οἰκοδομὴν.

VI. Καὶ ἰδοὺ μετὰ μικρὸν βλέπω παράταξιν πολ-

λῶν ἀνδρῶν ἐρχομένων· καὶ εἰς τὸ μέσον ἀνὴρ τις ὑψηλὸς τῷ μεγέθει, ὡς τὸν πύργον ὑπερέχειν. Καὶ οἱ ἕξ ἄνδρες οἱ εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἐργασάμενοι μετ' αὐτοῦ ἦσαν, καὶ ἕτεροι πολλοὶ κύκλω αὐτοῦ ἔνδοξοι· αἱ δὲ παρθένοι αἱ τηροῦσαι τὸν πύργον προσδρα- 5 μούσαι κατεφίλησαν αὐτόν, καὶ ἤρξαντο ἐγγὺς αὐτοῦ περιπατεῖν κύκλω τοῦ πύργου. Κατενόει δὲ ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος τὴν οἰκοδομὴν ἀκριβῶς, ὥστε αὐτὸν καθ' ἓνα λίθον ψηλαφᾶν· κρατῶν δὲ τινα ῥάβδον τῇ χειρὶ, κατὰ ἓνα λίθον τῶν ὠκοδομημένων τρεῖς ἔτυπτε· καὶ ὅταν ἐπάτασεν, ἐγένοντο 10 αὐτῶν τινὲς μέλανες ὡσεὶ ἀσβόλη, τινὲς δὲ ἐψωριακότες, τινὲς δὲ σχισμὰς ἔχοντες, τινὲς δὲ κολοβοὶ, τινὲς δὲ οὔτε λευκοὶ οὔτε μέλανες, τινὲς δὲ τραχεῖς καὶ μὴ συμφωνοῦντες τοῖς ἑτέροις λίθοις, τινὲς δὲ σπίλους ἔχοντες· αὗται ἦσαν αἱ ποικιλίαι τῶν λίθων τῶν σαπρῶν 15 εὐρεθέντων εἰς τὴν οἰκοδομὴν. Ἐκέλευσεν οὖν πάντας τούτους ἐκ τοῦ πύργου μετενεχθῆναι καὶ τεθῆναι παρὰ τὸν πύργον, καὶ ἑτέρους ἐνεχθῆναι λίθους καὶ ἐκβληθῆναι εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. Καὶ ἐκ μὲν τῶν ὀρέων οὐκ ἐκέλευσεν ἐνεχθῆναι. * Καὶ ὠρυξε τὸ πεδῖον, καὶ 20 εὐρέθησαν λίθοι λαμπροὶ τετράγωνοι, τινὲς δὲ καὶ στρογγύλοι· ὅσοι δὴποτε ἦσαν λίθοι ἐν τῷ πεδίῳ ἐκείνῳ, πάντες ἠνέχθησαν, καὶ διὰ τῆς πύλης ἐβαστάζοντο ὑπὸ τῶν παρθένων· καὶ ἐλατομήθησαν οἱ τετράγωνοι λίθοι, καὶ ἐτέθησαν εἰς τὸν τόπον τῶν ἠρμένων· οἱ 25 δὲ στρογγύλοι οὐκ ἐτέθησαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν, ὅτι σκληροὶ ἦσαν εἰς τὸ λατομηθῆναι αὐτοὺς, καὶ βραδέως ἐγένοντο. Ἐτέθησαν δὲ παρὰ τὸν πύργον ὡς μελλόντων αὐτῶν λατομεῖσθαι καὶ τίθεσθαι εἰς τὴν οἰκοδομὴν· λίαν γὰρ λαμπροὶ ἦσαν. 30

VII. Ταῦτα οὖν συντελέσας ὁ ἀνὴρ ὁ ἔνδοξος καὶ κύριος ὅλου τοῦ πύργου προσεκαλέσατο τὸν ποιμένα,

20. * Excidit mentio τοῦ πεδίου, quo respiciunt quae sequuntur. lb. ὠρυξε] l. ὠρυξαν. 27sq. βραδέως ἐγένοντο] corrupta.

καὶ παρέδωκεν αὐτῷ τοὺς λίθους πάντας τοὺς παρὰ
τὸν πύργον κειμένους, τοὺς ἀποβεβλημένους ἐκ τῆς
οἰκοδομῆς, καὶ λέγει αὐτῷ· ἐπιμελῶς καθάρισον τοὺς
λίθους πάντας καὶ θές αὐτούς εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ
5 πύργου, τοὺς δυναμένους ἀρμόσαι τοῖς λοιποῖς· τοὺς δὲ
μὴ ἀρμόζοντας ῥῖψον μακρὰν ἀπὸ τοῦ πύργου· * μετὰ
πάντων (μεθ') ὧν ἐληλύθει. Αἱ δὲ παρθένοι κύκλω τοῦ
πύργου εἰστήκεισαν τηροῦσαι αὐτόν. Λέγω τῷ ποιμένι
10 τοῦ πύργου ἀπελθεῖν ἀποδοκιμασμένοι; Ἀποκριθεὶς
μοι λέγει· βλέπεις, φησὶ, τοὺς λίθους τούτους; Βλέπω,
φημί, κύριε. Ἐγὼ, φησὶ, τὸ πλεῖστον μέρος τῶν
λίθων τούτων λατομήσω καὶ βάλλω εἰς τὴν οἰκοδο-
μὴν, καὶ ἀρμόσουσι μετὰ τῶν λοιπῶν λίθων. Πῶς,
15 φημί, κύριε, δύναται περικοπέντες τὸν αὐτὸν τό-
πον πληρῶσαι; Ἀποκριθεὶς λέγει μοι· ὅσοι μικροὶ
εὐρέθησονται, εἰς μέσον τῆς οἰκοδομῆς βληθήσονται,
ὅσοι δὲ μείζονες, ἐξώτεροι τεθήσονται καὶ συγκρατή-
σουσιν αὐτούς. Ταῦτά μοι λαλήσας λέγει μοι· ἄγωμεν,
20 καὶ μετὰ ἡμέρας δύο ἔλθωμεν καὶ καθαρίσωμεν τοὺς
λίθους τούτους, καὶ βάλωμεν αὐτούς εἰς τὴν οἰκοδο-
μὴν· τὰ γὰρ κύκλω τοῦ πύργου καθαρισθῆναι δεῖ, μή-
ποτε ὁ δεσπότης ἐξάπινα ἔλθῃ, καὶ τὰ παρὰ τὸν πύρ-
γον ῥυπαρὰ εὖρη, καὶ προσοχθίσῃ, καὶ οὕτοι οἱ λίθοι
25 οὐκ ἀπελεύσονται εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου, καὶ γὰρ
ἀμελῆς δόξω εἶναι παρὰ τῷ δεσπότῃ. Καὶ μετὰ ἡμέ-
ρας δύο ἦλθομεν πρὸς τὸν πύργον, καὶ λέγει μοι·
κατανοήσωμεν τοὺς λίθους πάντας, καὶ ἴδωμεν τοὺς
δυναμένους εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἀπελθεῖν. Λέγω αὐτῷ·
30 κύριε, κατανοήσωμεν.

VIII. Καὶ ἀρξάμενοι πρῶτον τοὺς μέλανας κατα-
νοοῦμεν λίθους· καὶ οἳοι ἐκ τῆς οἰκοδομῆς ἐτέθησαν,
τοιούτοι καὶ εὐρέθησαν· καὶ ἐκέλευσεν αὐτούς ὁ ποι-

6. * Exciderunt nonnulla. 13. βάλλω] βαλῶ? 31 sq. κατα-
νοοῦμεν] κατενοοῦμεν?

μὴν ἐκ τοῦ πύργου μετενεχθῆναι καὶ χωρισθῆναι. Εἶτα κατενόησε τοὺς ἐψωριακότητας, καὶ λαβὼν ἐλατόμησε πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐκέλευσε τὰς παρθέτους ἄραι αὐτοὺς καὶ βαλεῖν εἰς τὴν οἰκοδομήν. Καὶ ἦσαν αὐτοὺς αἱ παρθέτοι, καὶ ἔθηκαν εἰς τὴν οἰκοδομήν τοῦ 5 πύργου μέσον. Τοὺς δὲ λοιποὺς ἐκέλευσε μετὰ τῶν μελάνων τεθῆναι· καὶ γὰρ οὗτοι μέλανες εὐρέθησαν. Εἶτα κατενόει τοὺς τὰς σχισμὰς ἔχοντας· καὶ ἐκ τούτων πολλοὺς ἐλατόμησε καὶ ἐκέλευσε διὰ τῶν παρθέτων εἰς τὴν οἰκοδομήν ἀπενεχθῆναι· ἐξώτεροι 10 δὲ ἐτέθησαν, ὅτι ὑγιέστεροι εὐρέθησαν· οἱ δὲ λοιποὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν σχισμάτων οὐκ ἠδυνήθησαν λατομηθῆναι. Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν ἀπεβλήθησαν ἀπὸ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ πύργου. Εἶτα κατενόει τοὺς κολοβούς· καὶ εὐρέθησαν πολλοὶ ἐν αὐτοῖς μέλανες, 15 τινὲς δὲ σχισμὰς μεγάλας πεποιηκότες· καὶ ἐκέλευσε καὶ τούτους τεθῆναι μετὰ τῶν ἀποβεβλημένων· τοὺς δὲ περισσεύοντας αὐτῶν καθάρισας καὶ λατομήσας ἐκέλευσεν εἰς τὴν οἰκοδομήν τεθῆναι. Αἱ δὲ παρθέτοι αὐτοὺς ἄρασαι εἰς μέσον τῆς οἰκοδομῆς τοῦ πύργου 20 ἤρμωσαν· ἀσθενέστεροι γὰρ ἦσαν. Εἶτα κατενόει τοὺς ἡμίσεις λευκοὺς, ἡμίσεις δὲ μέλανας, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εὐρέθησαν μέλανες· ἐκέλευσε δὲ καὶ τούτους ἀρθῆναι μετὰ τῶν ἀποβεβλημένων. Οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἤρθησαν ὑπὸ τῶν παρθέτων· λευκοὶ γὰρ ὄντες ἤρμω- 25 σθησαν ὑπ' αὐτῶν τῶν παρθέτων εἰς τὴν οἰκοδομήν· ἐξώτεροι δὲ ἐτέθησαν, ὅτι ὑγιεῖς εὐρέθησαν, ὥστε δύνασθαι αὐτοὺς κρατεῖν τοὺς εἰς τὸ μέσον τεθέντας· ὅλως γὰρ ἐξ αὐτῶν οὐδὲν ἐκολοβώθη. Εἶτα κατενόει τοὺς τραχεῖς καὶ σκληροὺς, καὶ οὐκ ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν 30 ἀπεβλήθησαν διὰ τὸ μὴ δύνασθαι λατομηθῆναι· σκληροὶ γὰρ λίαν εὐρέθησαν· οἱ δὲ λοιποὶ αὐτῶν ἐλατομήθησαν καὶ ἤρθησαν ἀπὸ τῶν παρθέτων, καὶ εἰς μέσον τῆς οἰκοδομῆς τοῦ πύργου ἤρμώσθησαν· ἀσθε-

23 sq. ἀρθῆναι] τεθῆναι?   26. τῶν παρθέτων] del.?

νέστεροι γὰρ ἦσαν. Ἐἶτα κατενόει τοὺς ἔχοντας τοὺς σπίλους, καὶ ἐκ τούτων ἐλάχιστοι ἐμελαίνοντο καὶ ἀπεβλήθησαν πρὸς τοὺς λοιπούς. Οἱ δὲ περισσεύοντες λαμπροὶ καὶ ἐκεῖνοι εὐρέθησαν· καὶ οὗτοι ἡρόσθησαν ὑπὸ τῶν παρθένων εἰς τὴν οἰκοδομὴν· ἐξώτεροι δὲ ἐτέθησαν διὰ τὴν ἰσχυρότητα αὐτῶν.

IX. Ἐἶτα ἦλθε κατονοῆσαι τοὺς λευκοὺς καὶ στρογγύλους λίθους, καὶ λέγει μοι· τί ποιῶμεν περὶ τούτων τῶν λίθων; Τί, φημί, ἐγὼ γινώσκω, κύριε; Οὐδὲν οὖν ἐπινοεῖς περὶ αὐτῶν; Ἐγὼ, φημί, κύριε, ταύτην τὴν τέχνην οὐκ ἔχω· οὐδὲ λατόμος εἰμι, οὐδὲ δύναμαι νοῆσαι. Οὐ βλέπεις αὐτούς, φησὶ, λίαν στρογγύλους ὄντας, καὶ ἔαν αὐτούς θελήσω τετραγώνους ποιῆσαι, πολὺ δεῖ ἀπ' αὐτῶν ἀποκοπῆναι; Δεῖ δὲ ἐξ αὐτῶν ἐξ ἀνάγκης τινὰς εἰς τὴν οἰκοδομὴν τεθῆναι. Εἰ οὖν, φημί, κύριε, ἀνάγκη ἐστὶ, τί σεαυτὸν βασανίζεις, καὶ οὐκ ἐκλέγῃ εἰς τὴν οἰκοδομὴν οὓς θέλεις, καὶ ἀρμόζεις εἰς αὐτήν; Ἐξελέξατο ἐξ αὐτῶν τοὺς μείζονας καὶ λαμπροὺς, καὶ ἐλατόμησεν αὐτούς· αἱ δὲ παρθένοι ἄρασαι ἡρμωσαν εἰς τὰ ἐξώτερα μέρη τῆς οἰκοδομῆς. Οἱ δὲ λοιποὶ οἱ περισσεύσαντες ἤρθησαν, καὶ ἀπετέθησαν εἰς τὸ πεδίον ὅθεν ἠνέχθησαν· οὐκ ἀπεβλήθησαν δὲ, ὅτι, φησὶ, λείπει τῷ πύργῳ ἔτι μικρὸν οἰκοδομηθῆναι. Πάντας δὲ θέλει ὁ δεσπότης τοῦ πύργου τούτους ἀρμωσθῆναι τοὺς λίθους εἰς τὴν οἰκοδομὴν, ὅτι λαμπροὶ εἰσι λίαν. Ἐκλήθησαν δὲ γυναῖκες δώδεκα, εὐειδέσταται τῷ χαρακτῆρι, μέλανα ἐνδεδυμέναι, καὶ τὰς τρίχας λελυμέναι. Ἐδοκοῦσαν δὲ μοι αἱ γυναῖκες αὗται ἄγριαι εἶναι. Ἐκέλευσε δὲ αὐτὰς ὁ ποιμὴν ἄραι τοὺς λίθους τοὺς ἀποβεβλημένους ἐκ τῆς οἰκοδομῆς καὶ ἀπενεγκεῖν αὐτούς εἰς τὰ ὄρη ὅθεν καὶ ἠνέχθησαν. Αἱ δὲ ἴλαραι ἦσαν, καὶ ἀπήνεγκαν πάντας τοὺς λίθους, καὶ ἔθηκαν ὅθεν ἐλήφθησαν. Καὶ μετὰ τὸ ἀρθῆναι πάντας τοὺς λίθους, καὶ μηκέτι κεῖσθαι

λίθον κύκλω τοῦ πύργου, λέγει μοι ὁ ποιμήν· κυκλώσωμεν τὸν πύργον, καὶ ἴδωμεν μή τι ἐλάττωμά ἐστιν ἐν αὐτῷ· καὶ ἐκύκλωσα ἐγὼ μετ' αὐτοῦ. Ἰδὼν δὲ ὁ ποιμήν τὸν πύργον εὐπρεπῆ ὄντα τῇ οἰκοδομῇ λίαν ἱλαρὸς ἦν· ὁ γὰρ πύργος οὕτως ἦν ὠκοδομημένος, ὥστε 5 με ἰδόντα ἐπιθυμεῖν τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ· οὕτω γὰρ ἦν ὠκοδομημένος ὡσάν ἐξ ἑνὸς λίθου μὴ ἔχων μίαν ἀρμογὴν ἐν ἑαυτῷ. Ἐφαίνεται δὲ ὁ λίθος ὡς ἐκ τῆς πέτρας ἐγκεκολαμμένος· μονόλιθος γὰρ μοι ἐδόκει εἶναι. 10

Χ. Κατὰ περιπατῶν μετ' αὐτοῦ ἱλαρὸς ἦμην τοιαῦτα ἀγαθὰ βλέπων. Λέγει δέ μοι ὁ ποιμήν· ὕπαγε καὶ φέρε ἄσβεστον καὶ ὄστρακον λεπτόν, ἵνα τοὺς τύπους τῶν λίθων τῶν ἠρμοσμένων εἰς τὴν οἰκοδομὴν καὶ βεβλημένων ἀναπληρώσω· δεῖ γὰρ τοῦ πύργου τὰ 15 κύκλω πάντα ὁμαλὰ γενέσθαι. Καὶ ἐποίησα καθὼς ἐκέλευσε, καὶ ἤνεγκα πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ φησὶν· ὑπηρέτει μοι, καὶ τὸ ἔργον ἐγγὺς τελεσθήσεται. Ἐπλήρωσεν οὖν τοὺς τύπους τῶν λίθων τῶν εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἀπεληλυθόντων, καὶ ἐκέλευσε σαρωθῆναι τὰ κύκλω τοῦ 20 πύργου καὶ καθαρὰ γενέσθαι· αἱ δὲ παρθένοι λαβοῦσαι σάρον ἐσάρωσαν, καὶ πάντα τὰ κό[πρια] ἦραν ἐκ τοῦ πύργου, καὶ ἔφερον ὕδωρ, καὶ ἐγένετο ὁ τόπος ἱλαρὸς καὶ εὐπρεπέστατος τοῦ πύργου. Λέγει μοι ὁ ποιμήν· πάντα, φησὶ, κεκάθα[ρται]· ἐὰν ἔλθῃ ὁ κύριος 25 ἐπισκέψασθαι τὸν πύργον, οὐκ ἔχει ἡμῶν οὐδὲν μέμψασθαι. Ταῦτα εἰπὼν ἤθελεν ὑπάγειν· ἐγὼ δὲ ἐπελαβόμεν αὐτοῦ τῆς πῆρας καὶ ἠρξάμεν αὐτὸν ὀρκίζειν κατὰ τοῦ κυρίου, ἵνα μοι ἐπιλύσῃ ἃ ἔδειξέ μοι. Λέγει δέ μοι ὁ ποιμήν· μικρὸν ἔχω ἀναπαυθῆναι, καὶ πάντα 30 σοι ἐπιλύσω· ἐκδεξαί με ὧδε ἕως ἔρχομαι. Λέγω αὐτῷ· κύριε, μόνος ὢν ὧδε τί ποιήσω; Οὐκ εἶ, φησὶ, μόνος· αἱ γὰρ παρθένοι αὐταὶ μετὰ σοῦ εἰσι. Παράδος οὖν, φημί, αὐταῖς με. Προσκαλεῖται αὐτὰς ὁ ποι-

9. ἐγκεκολαμμένος] 1. ἐγκεκολαμμένος. 26. ἡμῶν] 1. ἡμῖν.

μὴν καὶ λέγει αὐταῖς· παρατίθεμαι ὑμῖν τοῦτον ἕως ἔρχομαι, καὶ ἀπῆλθεν. Ἐγὼ δὲ ἤμην μόνος μετὰ τῶν παρθένων· ἦσαν δὲ ἰλαρώτεραι, καὶ πρὸς με εὖ εἶχον· μάλιστα δὲ αἱ δ' αἱ ἐνδοξότεραι αὐτῶν.

5 XI. Λέγουσί μοι αἱ παρθένοι· σήμερον ὁ ποιμὴν ὧδε οὐκ ἔρχεται. Τί οὖν, φημί, ([κύριε,]) ποιήσω ἐγώ; Μέχρις οὗτου, φασίν, ἔλθῃ, περιμένειν αὐτόν· καὶ ἐὰν ἔλθῃ, λαλήσει μετὰ σοῦ, ἐὰν δὲ μὴ ἔλθῃ, μενεῖς μεθ' ἡμῶν ἄδε ἕως ἔρχεται. Λέγω αὐταῖς· ἐκδέξομαι αὐτόν ἕως
10 ὄψε· ἐὰν δὲ μὴ ἔλθῃ, ἀπελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ πρῶτ' ἐπανήξω. Αἱ δὲ ἀποκριθεῖσαι λέγουσί μοι· ἡμῖν παρεδόθη· οὐ δύνασαι ἀφ' ἡμῶν ἀναχωρῆσαι. Ποῦ οὖν, φημί, μενῶ; Μεθ' ἡμῶν, φασί, κοιμηθήσῃ ὡς ἀδελφός, καὶ οὐχ ὡς ἀνὴρ· ἡμέτερος γὰρ ἀδελφός
15 εἶ· καὶ τοῦ λοιποῦ μέλλομεν μετὰ σοῦ κατοικεῖν· λίαν γὰρ σε ἀγαπῶμεν. Ἐγὼ δὲ ἡσυχνόμην μετ' αὐτῶν μένειν· καὶ ἡ δοκοῦσα πρώτη αὐτῶν εἶναι ἤρξατό με καταφιλεῖν καὶ περιάγειν κύκλῳ τοῦ πύργου καὶ παίζειν μετ' ἐμοῦ. Κἀγὼ ὡσεὶ νεώτερος ἐγεγόνειν, καὶ
20 ἤρξάμην καὶ αὐτὸς παίζειν μετ' αὐτῶν· αἱ μὲν γὰρ ἐχόρευον, αἱ δὲ ὠρχοῦντο, αἱ δὲ ἤδον· ἐγὼ δὲ σιγὴν ἔχων μετ' αὐτῶν κύκλῳ τοῦ πύργου περιεπάτου, καὶ ἰλαρὸς ἤμην μετ' αὐτῶν. Ὀψίας δὲ γενομένης ἤθελον εἰς τὸν οἶκον ὑπάγειν· αἱ δὲ οὐκ ἀφήκαν, ἀλλὰ κατέ-
25 σχον με· καὶ ἔμεινα μετ' αὐτῶν τὴν νύκτα καὶ ἐκοιμήθην παρὰ τὸν πύργον. Ἐστρωσαν δὲ αἱ παρθένοι τοὺς λινοὺς χιτῶνας ἐαυτῶν χαμαὶ, καὶ ἐμὲ ἀνέκλιναν εἰς τὸ μέσον αὐτῶν, καὶ οὐδὲν ὅλως ἐποίουν εἰ μὴ προσήχοντο· κἀγὼ μετ' αὐτῶν ἀδιαλείπτως προση-
30 χόμην, καὶ οὐκ ἔλασσον ἐκείνων· καὶ ἔχαιρον αἱ παρθένοι οὕτω μου προσενομούμενοι. Καὶ ἔμεινα ἐκεῖ μέχρι τῆς ἄρσιον, ἕως ὥρας δευτέρας, μετὰ τῶν παρθένων. Εἶτα παρῆν ὁ ποιμὴν καὶ λέγει ταῖς παρθένοις· μή τινα αὐτῶ ὑβρίν πεποιήκατε; Ἐράτα, φασίν, αὐτόν.
35 Λέγω αὐτῶ· κύριε, εὐφράνθη μετ' αὐτῶν μείνας. Τί, φησὶν, ἐδείπνησας; Ἐδείπνησα, φημί, κύριε, ῥήματα

κυρίου ὄλην τὴν νύκτα. Καλῶς, φησὶν, ἔλαβόν σε; Ναὶ, φημὶ, κύριε. Νῦν, φησὶ, τί θέλεις πρῶτον ἀκοῦσαι; Καθὼς, φημὶ, κύριε, ἀπ' ἀρχῆς ἔδειξας. Ἐρωτῶ σε, κύριε, ἵνα, καθὼς ἂν σε ἐπερωτήσω, οὕτω μοι καὶ δηλώσης. Καθὼς βούλη, φησὶν, οὕτω σοι καὶ ἐπιλύσω, 5 καὶ οὐδὲν ὄλως ἀποκρύψω ἀπὸ σοῦ.

XII. Πρῶτον, φημὶ, πάντων, κύριε, τοῦτό μοι δήλωσον. Ἡ πέτρα καὶ ἡ πύλη τίς ἐστίν; Ἡ πέτρα, φησὶν, αὕτη καὶ ἡ πύλη ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐστι. Πῶς, φημὶ, κύριε, ἡ μὲν πέτρα παλαιά ἐστίν, ἡ δὲ 10 πύλη καινή; Ἄκουε, φησὶ, καὶ σύνιε, ἀσύνετε. Ὁ μὲν υἱὸς τοῦ Θεοῦ πάσης τῆς κτίσεως αὐτοῦ προγενέστερός ἐστίν, ὥστε σύμβουλον αὐτὸν γενέσθαι τῷ πατρὶ τῆς κτίσεως αὐτοῦ· διὰ τοῦτο καὶ παλαιός ἐστίν. Ἡ δὲ πύλη διὰ τί καινή, φημὶ, κύριε; Ὅτι, φησὶν, ἐπ' ἐσχά- 15 των τῶν ἡμερῶν τῆς συντελείας φανερός ἐγένετο, διὰ τοῦτο καινή ἐγένετο ἡ πύλη, ἵνα οἱ μέλλοντες σώζεσθαι δι' αὐτῆς εἰς τὴν βασιλείαν εἰσέλθωσι τοῦ Θεοῦ. Εἶδες, φησὶ, τοὺς λίθους τοὺς διὰ τῆς πύλης εἰσεληλυθότας εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου, τοὺς δὲ μὴ 20 ἐληλυθότας πάλιν ἀποβεβλημένους εἰς τὸν ἴδιον τόπον; Εἶδον, φημὶ, κύριε. Οὕτω, φησὶν, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς εἰσελεύσεται, εἰ μὴ λάβῃ τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ. Ἐὰν γὰρ εἰς πόλιν θελήσης εἰσελθεῖν τινα, κἀκείνη ἡ πόλις περιτετειχισμένη ἢ κύκλῳ, καὶ 25 μίαν ἔχῃ πύλην, μή τι δυνήσῃ εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην εἰσελθεῖν εἰ μὴ διὰ τῆς πύλης ἧς ἔχει; Πῶς γὰρ, φημὶ, κύριε, δύναται γενέσθαι ἄλλως; Εἰ οὖν εἰς τὴν πόλιν οὐ δυνήσῃ εἰσελθεῖν εἰ μὴ διὰ τῆς πύλης αὐτῆς, οὕτω, φησὶ, καὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἄλλως 30 εἰσελθεῖν οὐ δύναται ἄνθρωπος εἰ μὴ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ ἠγαπημένου ὑπ' αὐτοῦ. Εἶδες, φησὶ, τὸν ὄχλον τὸν οἰκοδομοῦντα τὸν πύργον; Εἶδον, φημὶ, κύριε. Ἐκεῖνοι, φησὶ, πάντες ἄγγελοι ἐνδοξοὶ εἰσι. Τούτοις οὖν περιτετείχισται ὁ κύριος. Ἡ δὲ 35 πύλη ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐστίν· αὕτη μία εἰσοδός ἐστι

πρὸς τὸν κύριον. Ἄλλως οὖν οὐδεὶς εἰσελεύσεται πρὸς αὐτὸν εἰ μὴ διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Εἶδες, φησὶ, τοὺς ἕξ ἄνδρας, καὶ τὸν μέσον αὐτῶν ἔνδοξον καὶ μέγαν ἄνδρα τὸν περιπατοῦντα παρὰ τὸν πύργον καὶ τοὺς 5 λίθους ἀποδοκιμάσαντα ἐκ τῆς οἰκοδομῆς; Εἶδον, φημὶ, κύριε. Ὁ ἔνδοξος, φησὶν, ἀνὴρ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἔστι, κάκεινοι οἱ ἕξ οἱ ἔνδοξοι ἄγγελοι εἰσι δεξιὰ καὶ εὐώνυμα συγκρατοῦντες αὐτόν. Τούτων, φησὶ, τῶν ἀγγέλων τῶν ἐνδόξων οὐδεὶς εἰσελεύσεται πρὸς τὸν θεὸν 10 ἄτερ αὐτοῦ· ὅς ἂν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μὴ λάβῃ, οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

XIII. Ὁ δὲ πύργος, φημὶ, τίς ἐστιν; Ὁ πύργος, φησὶν, οὗτος ἡ ἐκκλησία ἐστίν. Αἱ δὲ παρθένοι αὗται τίνες εἰσὶ; Ἅγια πνεύματά εἰσι· καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι 15 οὐ δύνανται εὐρεθῆναι εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἐὰν μὴ αὗται αὐτὸν ἐνδύσωσι τὸ ἔνδυμα αὐτῶν· ἐὰν γὰρ τὸ ὄνομα μόνον λάβῃς, τὸ δὲ ἔνδυμα παρ' αὐτῶν μὴ λάβῃς, οὐδὲν ὠφελεῖς. Αὗται γὰρ αἱ παρθένοι δυνάμεις εἰσὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ· ἐὰν τὸ ὄνομα 20 φορῆς, τὴν δὲ δύναμιν μὴ φορῆς αὐτοῦ, εἰς μάτην ἔση τὸ ὄνομα αὐτοῦ φορῶν. Τοὺς δὲ λίθους, φησὶν, οὓς εἶδες ἀποβεβλημένους, αὐτοὶ τὸ μὲν ὄνομα ἐφόρεσαν, τὸν δὲ ἱματισμὸν τῶν παρθένων οὐκ ἐνεδύσαντο. Ποῖος, φημὶ, ἱματισμὸς αὐτῶν ἔστι, κύριε; Αὐτὰ τὰ ὀνόματα, 25 φησὶν, ἱματισμὸς ἐστὶν αὐτῶν· ὅς ἂν τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ φορῆ, καὶ τούτων ὀφείλει τὰ ὀνόματα φορεῖν· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ υἱὸς τὰ ὀνόματα τῶν παρθένων τούτων φορεῖ. Ὅσους, φησὶ, λίθους εἶδες εἰς τὴν οἰκοδομὴν *, τούτων τῶν παρθένων τὴν δύναμιν ἐν- 30 δεδυμένοι εἰσὶ. Διὰ τοῦτο βλέπεις τὸν πύργον μονόλιθον γεγονότα τῆς πέτρας. Οὕτω καὶ οἱ πιστεύσαντες τῷ κυρίῳ διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἐνδεδυμένοι τὰ πνεύ-

10. τοῦ θεοῦ] αὐτοῦ? an τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ? 14sq. ἄλλοι — εὐρεθῆναι] 1. ἄλλως ἄνθρωπος οὐ δύναται εἰσελθεῖν? 19. ὠφελεῖς] ὠφελεῖ σε? 29. * Deest aliquid. 30sq. τὸν πύργον — τῆς πέτρας] mutila.

ματα ταῦτα, ἔσονται εἰς ἓν πνεῦμα, εἰς ἓν σῶμα, καὶ μία χροῶ τῶν ἱματίων αὐτῶν. Τῶν τοιούτων δὲ τῶν φροοῦντων τὰ ὀνόματα τῶν παρθένων ἐστὶν ἡ κατοικία εἰς τὸν πύργον. Οἱ οὖν, φημί, κύριε, ἀποβεβλημένοι λίθοι διὰ τί ἀπεβλήθησαν; Διήλθον γὰρ διὰ τῆς πύ- 5 λης καὶ διὰ τῶν χειρῶν τῶν παρθένων ἐτέθησαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου. Ἐπειδὴ πάντα σοὶ, φησί, μέλει, καὶ ἀκριβῶς ἐξετάζεις, ἄκουε περὶ τῶν ἀποβεβλημένων λίθων. Οὗτοι, φησί, πάντες τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἔλαβον, ἔλαβον δὲ καὶ τὴν δύναμιν τῶν 10 παρθένων τούτων. Λαβόντες οὖν τὰ πνεύματα ταῦτα ἐνεδυναμώθησαν, καὶ ἦσαν μετὰ τῶν δούλων τοῦ θεοῦ, καὶ ἦν αὐτῶν ἓν πνεῦμα καὶ ἓν σῶμα καὶ ἓν ἔνδυμα· τὰ γὰρ αὐτὰ ἐφρόνου καὶ δικαιοσύνην εἰργάζοντο. Μετὰ οὖν χρόνον τινὰ ἀνεπίσθησαν ὑπὸ τῶν γυναι- 15 κῶν ὧν εἶδες μέλανα ἱμάτια ἐνδεδυμένων, τοὺς ὤμους ἔξω ἔχουσῶν καὶ τὰς τρίχας λελυμένας καὶ εὐμόρφων· ταύτας ἰδόντες ἐπεθύμησαν αὐτῶν, καὶ ἐνεδύσαντο τὴν δύναμιν αὐτῶν, τῶν δὲ παρθένων ἀπεδύσαντο τὴν δύναμιν. Οὗτοι οὖν ἀπεβλήθησαν ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ 20 θεοῦ καὶ ἐκεῖναις παρεδόθησαν. Οἱ δὲ μὴ ἀπατηθέντες τῷ κάλλει τῶν γυναικῶν τούτων ἔμειναν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ. Ἐχεις, φησί, τὴν ἐπίλυσιν (τῶν λίθων) τῶν ἀποβεβλημένων.

XIV. Τί οὖν, φημί, κύριε, ἐὰν οὗτοι οἱ ἄνθρωποι, 25 τοιοῦτοι ὄντες, μετανοήσωσι καὶ ἀποβάλωσι τὰς ἐπιθυμίας τῶν γυναικῶν τούτων, καὶ ἐπανακάμψωσι ἐπὶ τὰς παρθένας, καὶ ἐν τῇ δυνάμει αὐτῶν καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν πορευθῶσιν, οὐκ εἰσελεύσονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ; Εἰσελεύσονται, φησὶν, ἐὰν τούτων 30 τῶν γυναικῶν ἀποβάλωσι τὰ ἔργα, τῶν δὲ παρθένων ἀναλάβωσι τὴν δύναμιν καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν πορευθῶσι. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τῆς οἰκοδομῆς ἀνοχὴ ἐγένετο, ἵνα, ἐὰν μετανοήσωσιν οὗτοι, ἀπέλθωσιν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου. Ἐὰν δὲ μὴ μετανοήσωσι, τότε 35 ἄλλοι ἀπελεύσονται· καὶ οὗτοι εἰς τέλος ἐκβληθήσονται.

Ἐπὶ τούτοις ἅσιν ἠγαρίστησα τῷ κυρίῳ, ὅτι εὐ-
 σπλαγχνίσθη ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα
 αὐτοῦ, καὶ ἐξαπέστειλε τὸν ἄγγελον τῆς μετανοίας εἰς
 ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτήσαντας εἰς αὐτὸν, καὶ ἀνεκαίνισεν
 5 ἡμῶν τὸ πνεῦμα, καὶ ἤδη κατεφθαρμένων ἡμῶν καὶ
 μὴ ἐχόντων ἐλπίδα τοῦ ζῆν ἀνενέωσε τὴν ζωὴν ἡμῶν.
 Νῦν, φημί, κύριε, δήλωσόν μοι, διὰ τί ὁ πύργος χαμαὶ
 οὐκ ὤκοδόμηται, ἀλλ' ἐπὶ τὴν πέτραν καὶ ἐπὶ τὴν
 πύλην; Ὅτι, φησὶν, ἄφρων εἶ καὶ ἀσύνετος *. Ἀνάγκη
 10 ἔχω, φημί, κύριε, πάντα ἐπερωτᾶν σε, διότι οὐδόλως
 οὐδὲν δύναμαι νοῆσαι· τὰ γὰρ πάντα μεγάλα καὶ ἔν-
 δοξά ἐστι καὶ δυσνόητα τοῖς ἀνθρώποις. Ἄκουε, φησί·
 τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ μέγα ἐστὶ καὶ ἀχώρητον,
 καὶ τὸν κόσμον ὅλον βαστάζει. Εἰ οὖν πᾶσα ἡ κτίσις
 15 διὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ βαστάζεται, τί δοκεῖς τοὺς κε-
 κλημένους ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα φοροῦντας τοῦ υἱοῦ
 τοῦ Θεοῦ καὶ πορευομένους ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ;
 Βλέπεις οὖν ποίους βαστάζει; Τοὺς ἐξ ὅλης καρδίας
 φοροῦντας τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Αὐτὸς οὖν θεμέλιον αὐ-
 20 τοῖς ἐγένετο, καὶ ἠδέως αὐτοὺς βαστάζει, ὅτι οὐκ ἐπαι-
 σχύνονται τὸ ὄνομα αὐτοῦ φορεῖν.

XV. Δῆ†[λωσόν μοι], φημί, κύριε, τῶν παρθέ[νων
 τ]ὰ ὀνόματα τῶν ἰσχυροτέρων τῶν εἰς τὰς γωνίας στα-
 θεισῶν. Ἡ μὲν πρώτη Πίστις, ἡ δὲ δευτέρα Ἐγκρά-
 25 τεια, ἡ δὲ [τρί]τη Δύναμις, ἡ δὲ τε[τάρ]τη Μακροθυ-
 μία· αἱ δὲ ἕτεραι ἀνὰ μέσον τούτων σταθεῖσαι ταῦτα
 ἔχουσι τὰ ὀνόματα· Ἀπλότης, Ἀκακία, Ἀγνεία, Ἰλα-
 ρότης, Ἀλήθεια, Σύνεσις, [Ο]μόνοια, Ἀγάπη. Ταῦτα
 τὰ ὀνόματα ὁ φορῶν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ,
 30 δυνήσεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. Ἄκουε,
 φησὶ, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν γυναικῶν τῶν τὰ ὀνόματα
 μέλανα ἔχουσῶν· καὶ ἐκ τούτων δ' εἰσὶ δυνατώτεραι·
 ἡ πρώτη Ἀπιστία, ἡ δευτέρα Ἀκρασία, ἡ δὲ τρίτη

9. * Deest aliquid. 22. † Incipit folium tertium codicis Lips.

Απειθεία, ἢ δὲ τετάρτη Ἀπάτη. Αἱ δὲ ἀκόλουθοι αὐτῶν καλοῦνται Ἀύπη, Πονηρία, Ἀσέλγεια, Ὁξυχολία, Ψεῦδος, Ἀφροσύνη, Καταλαλιά, Μίσος. Ταῦτα τὰ ὀνόματα ὁ φορῶν τοῦ Θεοῦ δοῦλος τὴν βασιλείαν μὲν ὄψεται τοῦ Θεοῦ, εἰς αὐτὴν δὲ οὐκ εἰσελεύσεται. Οἱ 5 λίθοι δὲ, φημί, κύριε, οἱ ἐκ τοῦ βυθοῦ ἤρμοσμένοι εἰς τὴν οἰκοδομὴν τίνες εἰσίν; Οἱ μὲν πρῶτοι, φησὶν, οἱ ἰ' οἱ εἰς τὰ θεμέλια τεθειμένοι, πρώτη γενεά· οἱ δὲ κ' δευτέρα γενεά ἀνδρῶν δικαίων· οἱ δὲ λ' προφηταὶ τοῦ Θεοῦ καὶ διάκονοι αὐτοῦ· οἱ δὲ μ' ἀπόστολοι καὶ 10 διδάσκαλοι τοῦ κηρύγματος τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τί οὖν, φημί, κύριε, αἱ παρθένοι καὶ τούτους τοὺς λίθους ἐπέδωκαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου, διενέγκασαι διὰ τῆς πύλης; Οὔτοι γὰρ, φησὶ, πρῶτοι ταῦτα τὰ πνεύματα ἐφόρεσαν, καὶ ὅλως ἀπ' ἀλλήλων οὐκ ἀπέ- 15 στησαν, οὔτε τὰ πνεύματα ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, οὔτε οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τῶν πνευμάτων, ἀλλὰ παρέμειναν τὰ πνεύματα αὐτοῖς μέχρι τῆς κοιμήσεως αὐτῶν. Καὶ εἰ μὴ ταῦτα τὰ πνεύματα μετ' αὐτῶν ἐσχέκισ[αν], ο[ὔτοι] οὐ[κ ἂν] εὔχρηστοι γέγονεσαν τῇ οἰκοδομῇ τοῦ 20 πύργου τούτου.

XVI. Ἔτι μοι, φημί, κύριε, δήλωσον. Τί, φησὶν, ἐπιζητεῖς; Διὰ τί, φημί, κύριε, οἱ λίθοι [ἐ]κ τοῦ β[υ]-θοῦ ἀνέβησαν καὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἐτέθησαν πεφορηκότες τὰ πνεύματα ταῦτα; Ἀνάγκην, φησὶν, εἶχον 25 δι' ὕδατος ἀναβῆναι, ἵνα ζωοποιηθῶσιν· οὐκ ἠδύναντο γὰρ ἄλλως εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, εἰ μὴ τὴν νέκρωσιν ἀπέθεντο τῆς ζωῆς αὐτῶν. Ἐλαβον οὖν καὶ οὔτοι οἱ κεκοιμημένοι τὴν σφραγίδα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· πρὶν γὰρ, φησὶ, φορέσαι τὸν ἄνθρωπον τὸ 30 ὄνομα τοῦ (υἱοῦ τοῦ) Θεοῦ, νεκρός ἐστιν· ὅταν δὲ λάβῃ τὴν σφραγίδα, ἀποτίθεται τὴν νέκρωσιν, καὶ ἀναλαμβάνει τὴν ζωὴν. Ἡ σφραγὶς οὖν τὸ ὕδωρ ἐστίν· εἰς τὸ ὕδωρ οὖν καταβαίνουσι νεκροὶ καὶ ἀναβαίνουσι ζῶντες. Κακείνοις οὖν ἐκηρύχθη ἡ σφραγὶς αὕτη, καὶ ἐχρήσαντο αὐτῇ, 35 ἵνα εἰσέλθωσιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Διὰ τί,

φημί, κύριε, καὶ οἱ μὲν λίθοι μετ' αὐτῶν ἀνέβησαν ἐκ τοῦ βυθοῦ, ἤδη ἐσχηκότες τὴν σφραγίδα; "Οτι, φησὶν, οὗτοι οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ διδάσκαλοι, οἱ κηρύξαντες τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, κοιμηθέντες ἐν δυνάμει
 5 καὶ πίστει τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐκήρυξαν καὶ τοῖς κοιμημένοις, καὶ αὐτοὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν σφραγίδα τοῦ κηρύγματος. Κατέβησαν οὖν μετ' αὐτῶν εἰς τὸ ὕδωρ καὶ πάλιν ἀνέβησαν. * Διὰ τούτων οὖν ἐζωοποιήθησαν καὶ ἐπέγνωσαν τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.
 10 Διὰ τοῦτο καὶ συνανέβησαν μετ' αὐτῶν καὶ συνηρμόσθησαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου, καὶ ἀλατόμητοι συνωκοδομήθησαν· ἐν δικαιοσύνῃ γὰρ ἐκοιμήθησαν καὶ ἐν μεγάλῃ ἀγνεΐᾳ· μόνον δὲ τὴν σφραγίδα ταύτην οὐκ εἶχον. Ἐχεις οὖν καὶ τὴν τούτων ἐπίλυσιν. Ἐχω, φη-
 15 μι, κύριε.

XVII. Νῦν οὖν, κύριε, περὶ τῶν ὁρέων μοι δήλωσον, διὰ τί ἄλλαι καὶ ἄλλαι εἰσὶν αἱ ἰδέαι καὶ ποικίλαι; Ἄκουε, φησί. Τὰ ὄρη ταῦτα τὰ δώδεκα φυλαὶ εἰσὶν αἱ κατοικοῦσαι ὅλον τὸν κόσμον. Ἐκηρύχθη οὖν εἰς ταύτας
 20 ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν ἀποστόλων. Διὰ τί δὲ ποικίλα, καὶ ἄλλη καὶ ἄλλη ἰδέα ἐστὶ τὰ ὄρη, δήλωσόν μοι, κύριε. Ἄκουε, φησὶν· αἱ δώδεκα φυλαὶ αὗται αἱ κατοικοῦσαι ὅλον τὸν κόσμον δώδεκα ἔθνη εἰσὶ· ποικίλαι δὲ εἰσι τῇ φρονήσει καὶ τῷ νοῦ. Οἷα οὖν εἶδες
 25 τὰ ὄρη ποικίλα, τοιαῦταί εἰσι καὶ τούτων αἱ ποικιλίαι τοῦ νοῦς τῶν ἐθνῶν καὶ ἡ φρόνησις. Δηλώσω δὲ σοι καὶ ἐνὸς ἐκάστου τὴν προᾶξιν. Πρῶτον, φημί, κύριε, τοῦτο δήλωσον, διὰ τί οὕτω ποικίλα ὄντα τὰ ὄρη, εἰς τὴν οἰκοδομὴν ὅταν ἐτέθησαν οἱ λίθοι αὐτῶν, μία χρόα
 30 ἐγένοντο λαμπροὶ, ὡς καὶ οἱ ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀναβεβηκότες λίθοι; "Οτι, φησὶ, πάντα τὰ ἔθνη τὰ ὑπὸ τὸν

8. * Exciderunt haec: Ἄλλ' οὗτοι ζῶντες κατέβησαν, καὶ πάλιν ζῶντες ἀνέβησαν· ἐκεῖνοι δὲ οἱ προκοιμημένοι νεκροὶ κατέβησαν, ζῶντες δὲ ἀνέβησαν. Cf. Clem. Alex. Strom. II, 9. VI, 6.

οὐρανὸν κατοικοῦντα, ἀκούσαντα καὶ πιστεύσαντα ἐπὶ τῷ ὀνόματι ἐκλήθησαν τοῦ (υἱοῦ τοῦ) Θεοῦ· λαβόντες οὖν τὴν σφραγιδα μίαν φρόνησιν ἔσχον καὶ ἓνα νοῦν, καὶ μία πίστις αὐτῶν ἐγένετο καὶ μία ἀγάπη, καὶ τὰ πνεύματα τῶν παρθένων μετὰ τοῦ ὀνόματος ἐφόρεσαν· διὰ 5 τοῦτο ἡ οἰκοδομὴ τοῦ πύργου μία χροὰ ἐγένετο λαμπρὰ ὡς ὁ ἥλιος. Μετὰ δὲ τὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ γενέσθαι ἐν σῶμα, τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐμίαναν ἑαυτοὺς, καὶ ἐξεβλήθησαν ἐκ τοῦ γένους τῶν δικαίων, καὶ πάλιν ἐγένοντο οἳοι πρότερον ἦσαν, μᾶλλον 10 δὲ χεῖρονες.

XVIII. Πῶς, φημί, κύριε, ἐγένοντο χεῖρονες, Χριστὸν ἐπεγνωκότες; Ὁ μὴ γινώσκων, φησὶ, Θεὸν καὶ πονηρευόμενος ἔχει κόλασιν τινα τῆς πονηρίας αὐτοῦ, ὁ δὲ Θεὸν ἐπιγνοὺς οὐκ ἔτι ὀφείλει πονηρεύεσθαι, 15 ἀλλ' ἀγαθοποιεῖν. Ἐὰν οὖν ὀφείλων ἀγαθοποιεῖν πονηρεύηται, οὐ δοκεῖ πλείονα πονηρίαν ποιεῖν παρὰ τὸν μὴ γινώσκοντα τὸν Θεόν; Διὰ τοῦτο οἱ μὴ ἐγνω[κό]τες τὸν Θεὸν καὶ πονηρευόμενοι κεκριμένοι εἰσὶν εἰς θάνατον, οἱ δὲ τὸν Θεὸν ἐγνωκότες καὶ τὰ μεγαλεῖα 20 αὐτοῦ ἔωρακότες, καὶ πονηρευόμενοι, δισσωῶς κολασθήσονται καὶ ἀποθаноῦνται εἰς τὸν αἰῶνα. Οὕτως οὖν καθαρισθήσεται ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ. Ὡς δὲ εἶδες ἐκ τοῦ πύργου τοὺς λίθους [ῥιπτ]ομένους καὶ παραδεδομένους τοῖς πνεύμασι τοῖς πονηροῖς καὶ ἐκεῖθεν ἐκβληθέντας, καὶ ἔσται ἐν σῶμα τῶν κεκαθαρμένων ὡσπερ καὶ ὁ πύργος ἐγένετο ὡς ἐξ ἑνὸς λίθου γεγωνῶς μετὰ τὸ καθαρισθῆναι αὐτόν· οὕτως ἔσται καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ μετὰ τὸ καθαρισθῆναι αὐτήν καὶ ἀποβληθῆναι τοὺς πονηροὺς καὶ ὑποκριτὰς καὶ βλασφήμους 30 καὶ διψύχους καὶ πονηρευομένους ποικίλαις πονηρίαις· μετὰ τὸ τούτους ἀποβληθῆναι ἔσται ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἐν σῶμα, μία φρόνησις, εἷς νοῦς, μία πίστις, μία ἀγάπη. Καὶ τότε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀγαλλιάσεται καὶ εὐφρανθήσεται ἐν αὐτοῖς ἀπειληφῶς τὸν λαὸν αὐτοῦ 35 καθαρὸν. Μεγάλως, φημί, κύριε, καὶ ἐνδόξως πάντα

ἔχει. Ἔτι, φημί, κύριε, τῶν ὁρέων ἑνὸς ἐκάστου ([κύριε])
 δήλωσόν μοι τὴν δύναμιν καὶ τὰς πράξεις, ἵνα πᾶσα
 ψυχὴ πεποιθυῖα ἐπὶ τὸν κύριον ἀκούσασα δοξάσῃ
 τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν καὶ ἔνδοξον ὄνομα αὐτοῦ.
 5 Ἄκουε, φησὶ, τῶν ὁρέων τὴν ποικιλίαν καὶ τῶν δώ-
 δεκα ἔθνῶν.

XIX. Ἐκ τοῦ πρώτου ὅρους τοῦ μέλανος οἱ πι-
 στεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· ἀποστάται καὶ βλάσφημοι
 εἰς τὸν κύριον καὶ προδόται τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ·
 10 τούτοις δὲ μετάνοια οὐκ ἔστι, θάνατος δὲ ἔστι· καὶ
 διὰ τοῦτο καὶ μέλανές εἰσι· καὶ γὰρ τὸ γένος αὐτῶν
 ἄνομόν ἐστιν. Ἐκ δὲ τοῦ δευτέρου ὅρους τοῦ ψιλοῦ
 οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· ὑποκριταὶ καὶ διδάσ-
 καλοι πονηρίας· καὶ οὗτοι οὖν τοῖς προτέροις ὅμοιοί
 15 εἰσι, μὴ ἔχοντες καρπὸν δικαιοσύνης· ὡς γὰρ τὸ ὅρος
 αὐτῶν ἄκαρπον, οὕτω καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ τοιοῦτοι
 ὄνομα μὲν ἔχουσιν, ἀπὸ δὲ τῆς πίστεως κενοί εἰσι, καὶ
 οὐδεὶς ἐν αὐτοῖς καρπὸς ἀληθείας· τούτοις οὖν μετάνοια
 κεῖται, ἐὰν ταχὺ μετανοήσωσιν· ἐὰν δὲ βραδύνωσι,
 20 μετὰ τῶν προτέρων ἔσται ὁ θάνατος αὐτῶν. Διὰ τί,
 φημί, κύριε, τούτοις μετάνοιά ἐστι, τοῖς δὲ πρώτοις
 οὐκ ἔστι; παρὰ τί γὰρ καὶ αὐταὶ αἱ πράξεις αὐτῶν
 εἰσι. Διὰ τοῦτο, φησὶ, τούτοις μετάνοια κεῖται, ὅτι
 οὐκ ἐβλασφήμησαν τὸν κύριον αὐτῶν, οὐδὲ ἐγένοντο
 25 προδόται τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, διὰ δὲ τὴν ἐπιθυμίαν
 τοῦ λήμματος ὑπεκρίθησαν, καὶ ἐδίδαξεν ἕκαστος τὰς
 ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀμαρτανόντων. Ἀλλὰ
 τίσουσιν δίκην τινά; κεῖται δὲ αὐτοῖς μετάνοια διὰ τὸ
 μὴ γενέσθαι αὐτοὺς βλασφήμους μηδὲ προδότας.

30 XX. Ἐκ δὲ τοῦ ὅρους τοῦ τρίτου τοῦ ἔχοντος
 ἀκάνθας καὶ τριβόλους οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσι·
 ([τινὲς ἐξ αὐτῶν]) οἱ μὲν πλούσιοι, οἱ δὲ πραγματείας

πολλαῖς ἐμπεφυρμένοι· οἱ μὲν τρίβολοι εἰσὶν οἱ πλούσιοι, αἱ δὲ ἄκανθαι οἱ ἐν ταῖς πραγματείαις ταῖς ποικίλαις ἐμπεφυρμένοι. Οὗτοι (οὐ) κολλῶνται τοῖς δούλοις τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἀποπλανῶνται πνιγόμενοι ὑπὸ τῶν πράξεων αὐτῶν· οἱ δὲ πλούσιοι δυσκόλως κολλῶνται τοῖς δούλοις τοῦ Θεοῦ, φοβούμενοι μή τι αἰτιαθῶσιν ἀπ' αὐτῶν. Οἱ τοιοῦτοι οὖν δυσκόλως εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ὡσπερ γὰρ ἐν τριβάλοις γυμνοῖς ποσὶ περιπατεῖν δύσκολόν ἐστιν, οὕτω καὶ τοῖς τοιοῦτοις δύσκολόν ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. Ἀλλὰ τούτοις πᾶσι μετάνοιά ἐστι· ταχινὴ δὲ, ἵνα, ὃ τοῖς προτέροις χρόνοις οὐκ εἰργάσαντο, νῦν ἀναδράμωσιν ἐν ταῖς ἡμέραις, καὶ ἀγαθόν τι ποιήσωσι καὶ ζήσονται τῷ Θεῷ· ἐὰν δὲ ἐπιμείνωσι ταῖς πράξεσιν αὐτῶν, παραδοθήσονται ταῖς γυναξίν ἐκεῖναις, αἵτινες αὐτοὺς θανατώσουσιν.

XXI. Ἐκ δὲ τοῦ τετάρτου ὄρους τοῦ ἔχοντος βοτάνας πολλὰς, τὰ μὲν ἐπάνω τῶν βοτανῶν χλωρὰς, τὰ δὲ πρὸς ταῖς ῥίζαις ξηρὰς, τινὲς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἡλίου ξηραίνόμεναι, οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· οἱ μὲν δὶψυχοι, οἱ δὲ τὸν κύριον ἔχοντες ἐπὶ τὰ χεῖλη, ἐπὶ τὴν καρδίαν δὲ μὴ ἔχοντες. Διὰ τοῦτο τὰ θεμέλια αὐτῶν ξηρὰ ἐστὶ καὶ δύναμιν μὴ ἔχοντα, καὶ τὰ ῥήματα αὐτῶν μόνα ζῶσι, τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν νεκρά ἐστιν· οἱ τοιοῦτοι (οὔτε ζῶσιν, οὔτε) τεθνήκασιν. Ὁμοιοὶ οὖν εἰσι τοῖς διψύχοις· καὶ γὰρ οἱ δὶψυχοι οὔτε ξηροὶ εἰσιν οὔτε χλωροί· οὔτε γὰρ ζῶσιν οὔτε τεθνήκασιν. Ὡσπερ γὰρ αὐτῶν αἱ βοτάναι ἡλίον ἰδοῦσαι ἐξηράθησαν, οὕτω καὶ οἱ δὶψυχοι, ὅταν θλίψιν ἀκούσωσι, διὰ τὴν δειλίαν αὐτῶν εἰδωλολατροῦσι καὶ (τὸ) ὄνομα ἐπαισχύνονται τοῦ κυρίου αὐτῶν· οἱ τοιοῦτοι οὖν οὔτε

6. αἰτιαθῶσω] αἰτηθῶσω? 13. νῦν — ἡμέραις] ἀναδράμωσιν ἐν ταῖς νῦν ἡμέραις? 14. ζήσονται] ζήσονται? 18. 19. χλωρὰς, ξηρὰς] χλωρὰ, ξηρὰ? Cf. p. 82. lin. 19.

(ζῶσιν, οὔτε) τεθνήκασιν. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι, ἐὰν ταχὺ μετανοήσωσιν, * ἤδη παραδεδομένοι εἰσὶ ταῖς γυναιξὶ ταῖς ἀποφερομέναις τὴν ζωὴν αὐτῶν.

XXII. Ἐκ δὲ τοῦ ὄρους τοῦ πέμπτου τοῦ ἔχοντος 5 βοτάνας χλωρὰς καὶ τραχέος ὄντος οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσι· πιστοὶ μὲν, δυσμαθεῖς δὲ καὶ ἀνθάδεις καὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκοντες, θέλοντες πάντα γινώσκειν, καὶ οὐδὲν ὄλως γινώσκουσι· διὰ τὴν ἀνθάδειαν αὐτῶν ταύτην ἀπέστη ἀπ' αὐτῶν ἡ σύνεσις καὶ εἰσῆλθεν εἰς 10 τοὺς ἀφροσύνη μωρά. Ἐπαινοῦσι δὲ ἑαυτοὺς ὡς σύνεσις ἔχοντας, καὶ θέλουσιν ἐθελοδιδάσκαλοι εἶναι ἄφρονες † ὄντες· διὰ ταύτην οὖν τὴν ὑψηλοφροσύνην πολλοὶ ἐκενώθησαν ὑψοῦντες ἑαυτούς· μέγα γὰρ δαιμόν[ιόν 15 ἐστ]ιν [ἢ ἀνθάδε]ια [καὶ .....]. Ἐκ τούτων οὖν 15 πολλοὶ ἀπεβλήθησαν, τινὲς δὲ μετενόησαν καὶ ἐπίστευσαν καὶ ὑπέταξαν ἑαυτοὺς [τοῖς] ἔχουσι σύν[εσιν] ἐπιγνόντες τὴν] ἑαυτῶν ἀφροσύνην. Καὶ τοῖς λοιποῖς δὲ τοῖς τοιούτοις κεῖται μετάνοια· οὐκ ἐγένοντο γὰρ πονηροὶ, μᾶλλον δὲ πονηροί..... [Ἐὰν οὖν] μετανοή- 20 σωσι, ζήσονται τῷ Θεῷ, ἐὰν δὲ μὴ μετανοήσωσι, κατοικήσουσι μετὰ τῶν γυναικῶν τῶν πονηρευομένων εἰς αὐτούς.

XXIII. Οἱ δὲ ἐκ τοῦ [ὄρους τοῦ] ἔκτου τοῦ ἔχοντος σχισμὰς μεγάλας καὶ μικρὰς καὶ ἐν ταῖς σχισμαῖς 25 βοτάνας μεμαρασμένας πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· οἱ μὲν [τὰς] σχισμὰς τὰς μικρὰς ἔχοντες, οὗτοί εἰσιν· οἱ κατ' ἀλλήλων ἔχοντες *, καὶ ἀπὸ τῶν καταλαλιῶν ἑαυτῶν μεμωραμένοι εἰσὶν ἐν τῇ πίστει· ἀλλὰ μετενό[ησαν] ἐκ τούτων πολλοί. Καὶ οἱ λοιποὶ δὲ μετανοήσου- 30 σιν, ὅταν ἀκούσωσί μου τὰς ἐντολάς· μικραὶ γὰρ αὐτῶν εἰσιν αἱ καταλαλιαί, καὶ ταχὺ μετανοήσουσιν· οἱ

1. * Desunt fere haec: ζήσονται, ἐὰν δὲ μὴ μετανοήσωσιν.
11. ἐθελοδιδάσκαλοι] διδάσκαλοι? 12. † Incipit cod. Lips. fol. 3. p. versa. 14. ....] Lat.: *confidentia inanis*. 19. πονηροί.....] Lat.: *insipientes et stulti*. 27. * Add. τι?

δὲ μεγάλας ἔχοντες σχισμὰς, οὗτοι παράμονοί εἰσι ταῖς καταλαλιαῖς αὐτῶν καὶ μνησικακοὶ γίνονται μνησιῶντες ἀλλ[ήλοις]. Οὗτοι οὖν ἀπὸ τοῦ πύργου ἀπερρίφησαν καὶ ἀπεδοκιμάσθησαν (ἐκ) τῆς οἰκοδομῆς αὐτοῦ. Οἱ τοιοῦτοι οὖν δυσκόλως ζήσονται. Εἰ δὲ θεὸς καὶ ὁ κύριος 5 ἡμῶν ὁ πάντων κυριεύων καὶ ἔχων πάσης τῆς κτίσεως αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν οὐ μνησικακεῖ τοῖς ἐξομολογουμένοις τὰς ἀμαρτίας αὐ[τῶν], ἀλλ' ἵλεως γίνεται, ἄνθρωπος φθαρτὸς ὢν καὶ πλήρης ἀμαρτιῶν ἀνθρώπῳ μνησικακεῖ ὡς δυνάμενος ἀπολέσαι ἢ σῶσαι αὐτόν; Λέγω 10 δ[ὲ ὑ]μ[ῖν ὁ] ἄγγελος τῆς μετανοίας· ὅσοι ταύτην ἔχετε τὴν αἴρεσιν, ἀποθέσθε αὐτὴν καὶ μετανοήσατε, καὶ ὁ κύριος ἰάσεται ὑμῶν τὰ πρότε[ρα ἀμαρτήματα], εἰ καὶ καθαρίσητε ἑαυτοὺς ἀπὸ τούτου τοῦ δαιμονίου· εἰ δὲ μὴ, παραδοθήσεσθε αὐτῷ εἰς θάνατον. 15

XXIV. Ἐκ δὲ τοῦ ἑβδομο[v ὄρους, ἐν ᾧ βοτάναι] χλωραὶ [καὶ] ἰλαραὶ καὶ ὄλον τὸ ὄρος εὐθηνοῦν, καὶ πᾶν γένος κτηνῶν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἐνέμοντο τὰς βοτ[άνας ἐν τούτῳ τῷ] ὄρει, καὶ αἱ [βοτ]ά-
 ναι ἄς ἐνέμοντο μᾶλλον εὐθαλεῖς ἐγίνοντο, οἱ πιστεύ- 20
 σαντες τοιοῦτοί εἰσι· πάντοτε ἀπλοῖ [καὶ ἄ]κακοι [... ἐ]γίνοντο, μηδὲν κατ' ἀλλήλων ἔχοντες, ἀλλὰ πάντοτε ἀγαλλιώμενοι ἐπὶ τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ καὶ ἐνδεδυμένοι [τὸ] πνεῦμα [τούτων τῶν πα]ρθένων καὶ πάντοτε σπλάγχνον ἔχοντες ἐπὶ πάντα ἄνθρωπον, καὶ 25
 ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν παντὶ ἀνθρώπῳ ἐχορήγησαν ἀνο-
 νειδίστως καὶ ἀ[..... Ὁ οὖν] κύριος ἰδὼν τὴν ἀπλό-
 τητα αὐτῶν καὶ πᾶσαν ἠπιότητα ἐπλήθυνεν αὐτοὺς ἐν τοῖς κόποις τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἐχαρίτωσεν αὐτοὺς ἐν πάσῃ πράξει αὐτῶν. Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς τοιούτοις 30
 οὓσιν ἐγὼ ὁ ἄγγελος τῆς μετανοίας· διαμείνατε τοιοῦτοι, καὶ οὐκ ἐξαλειφθήσεται [τὸ σ]πέρμα ὑμῶν ἕως

22. ....] πάντοτε? an διὰ παντός? 24. σπλάγχνον] σπλάγχνα? 25. ἀ[.....] in Lat.: sine deliberatione.

αἰῶνος· ἐδοκίμασε γὰρ ὑμᾶς ὁ κύριος καὶ ἐνέγραψεν ὑμᾶς εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν ἡμέτερον, καὶ ὅλον τὸ σπέρμα ὑμῶν κατοικήσει μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ἐκ γὰρ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἐλάβετε.

5 XXV. Ἐκ δὲ τοῦ ὄρους τοῦ ὀγδόου, οὓς ἦσαν αἱ πολλαὶ πηγαὶ καὶ πᾶσα ἡ κτίσις τοῦ κυρίου ἐποτίζετο ἐκ τῶν πηγῶν, οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· ἀπόστολοι καὶ διδάσκαλοι οἱ κηρύξαντες εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ οἱ διδάξαντες σεμνῶς καὶ ἀγνῶς τὸν λόγον τοῦ
10 κυρίου, καὶ μηδὲν ὅλως νοσφισάμενοι εἰς ἐπιθυμίαν πονηρὰν, ἀλλὰ πάντοτε ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ πορευθέντες, καθὼς καὶ παρέλαβον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Τῶν τοιούτων οὖν ἡ πάροδος μετὰ τῶν ἀγγέλων ἐστίν.

15 XXVI. Ἐκ δὲ τοῦ ὄρους τοῦ ἐνάτου τοῦ ἐρημώδους τοῦ (τὰ) ἐρπετὰ καὶ θηρία ἐν αὐτῷ ἔχοντος τὰ διαφθειρόντα τοὺς ἀνθρώπους οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· οἱ μὲν τοὺς σπίλους ἔχοντες διάκονοί εἰσι κακῶς διακονήσαντες καὶ διαρπάσαντες χηρῶν καὶ ὀρφανῶν τὴν
20 ζωὴν καὶ ἑαυτοῖς περιποιησάμενοι ἐκ τῆς διακονίας ἧς ἔλαβον διακονήσ[αντες]· ἐὰν οὖν ἐπιμείνωσι τῇ αὐτῇ ἐπιθυμίᾳ, ἀπέθανον, καὶ οὐδεμία αὐτοῖς ἐλπίς ζωῆς· ἐὰν δὲ ἐπιστρέψωσι καὶ ἀγνῶς τελειώσωσι τὴν διακονίαν αὐτῶν, δυνήσονται ζῆσαι. Οἱ δὲ ἐψωριακότες,
25 οὗτοι οἱ ἀρνησάμενοί εἰσι καὶ μὴ ἐπιστρέψαντες ἐπὶ τὸν κύριον ἑαυτῶν, ἀλλὰ χερσωθέντες καὶ γενόμενοι ἐρημώδεις, μὴ κολλώμενοι τοῖς δούλοις τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μονάζοντες ἀπολλύουσι τὰς ἑαυτῶν ψυχάς. Ὡς γὰρ ἄμπελος ἐν φραγμῷ τινι καταλειφθεῖσα ἀμελείας τυγ-
30 χάνουσα καταφθείρεται καὶ ὑπὸ τῶν βοτανῶν ἐρημοῦται καὶ τῷ χρόνῳ ἀγρία γίνεται, καὶ οὐκέτι εὐχρηστός ἐστ[ι] τῷ δεσπότῃ ἑαυτῆς, οὕτω καὶ οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἑαυτοὺς ἀπεγνώκασιν, καὶ γίνονται ἄχρηστοι

4. σπέρματος] 1. πνεύματος.

τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν ἀγριωθέντες. Τούτοις οὖν μετάνοια γίνεται, ἐὰν μὴ ἐκ καρδίας εὐρεθῶσιν ἠρνημένοι· ἐὰν δὲ ἐκ καρδίας εὐρεθῇ ἠρνημένος τις, οὐκ οἶδα εἰ δύναται ζῆσαι. Καὶ τοῦτο οὐκ εἰς ταύτας τὰς ἡμέρας λέγω ἵνα τις ἀρνησάμενος μετάνοιαν λάβοι· ἀδύνατον 5 γὰρ ἐστὶ σωθῆναι τὸν μέλλοντα νῦν ἀρνεῖσθαι τὸν κύριον ἑαυτοῦ· ἀλλ' ἐκείνοις τοῖς πάλαι ἠρνημένοις δοκεῖ κεῖσθαι μετάνοια. Εἴ τις οὖν μέλλει μετανοεῖν, ταχινὸς γενέσθω πρὶν τὸν πύργον ἀποτελεσθῆναι· εἰ δὲ μὴ, ὑπὸ τῶν γυναικῶν καταφθαρήσεται εἰς θάνατον. 10 Καὶ οἱ κολοβοὶ, οὗτοι δόλιοί εἰσι καὶ κατάλαλοι· καὶ τὰ θηρία ἃ εἶδες εἰς τὸ [ἐνάτον] ὄρος, οὗτοί εἰσιν. Ὅσπερ γὰρ τὰ θηρία διαφθείρουσι τῷ ἑαυτῶν ἰῶ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπολλύει, οὕτω καὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων τὰ ρήματα δ[ια]φθείρει τὸν ἄνθρωπον καὶ 15 ἀπολλύει. Οὗτοι οὖν κολοβοὶ εἰσιν ἀπὸ τῆς πίστεως αὐτῶν διὰ τὴν πρᾶξιν ἣν ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς· τινὲς δὲ μετενόησαν καὶ ἐσώθησαν. Καὶ οἱ λοιποὶ οἱ τοιοῦτοι ὄντες δύνανται σωθῆναι, ἐὰν μετανοήσωσιν· ἐὰν δὲ μὴ μετανοήσωσιν, ἀπὸ τῶν γυναικῶν ἐκείνων, ὧν τὴν δύ- 20 ναμιν ἔχουσιν, ἀποθανοῦνται.

XXVII. Ἐκ δὲ τοῦ ὄρους τοῦ δεκάτου, (οὗ) ἦσαν δένδρα σκεπάζοντα πρόβα[ά] τινα, οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· ἐπίσκοποι καὶ φιλόξενοι, οἵτινες ἠδέως εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτῶν πάντοτε ὑπεδέξαντο τοὺς δού- 25 λους τοῦ Θεοῦ ἄτερ ὑποκρίσεως· οἱ δὲ ἐπίσκοποι πάντοτε τοὺς ὑστερημένους καὶ τὰς χήρας τῇ διακονίᾳ ἑαυτῶν ἀδιαλείπτως ἐσκέπασαν καὶ ἀγν[ῶς] ἀνεστράφησαν πάντοτε. Οὗτοι οὖν πάντες σκεπασθήσονται ὑπὸ τοῦ κυρίου διὰ παντός. Οἱ οὖν ταῦτα ἐργασάμε- 30 νοι ἐνδοξοὶ εἰσι παρὰ τῷ Θεῷ, καὶ ἤδη ὁ τόπος αὐτῶν μετὰ τῶν ἀγγέλων ἐστίν, ἐὰν ἐπιμείνωσιν ἕως τέλους λειτουργοῦντες τῷ κυρίῳ.

XXVIII. Ἐκ δὲ τοῦ ὄρους τοῦ ἐνδεκάτου, οὗ ἦσαν δένδρα καρπῶν πλήρη, ἄλλοις καὶ ἄλλοις καρποῖς κε- 35

κοσμημένα, οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· οἱ παθόν-
 τες ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, οἱ καὶ προ-
 θύμως ἔπαθον ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ παρέδωκαν τὰς
 ψυχὰς αὐτῶν. Διὰ τί οὖν, φημί, κύριε, πάντα μὲν τὰ
 5 δένδρα καρποὺς ἔχει, τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν καρποὶ ἀηδέ-
 στεροὶ εἰσιν; Ἄκουε, φησὶν· ὅσοι ποτὲ ἔπαθον διὰ
 τὸ ὄνομα, ἔνδοξοί εἰσι παρὰ τῷ Θεῷ, καὶ πάντων
 τούτων αἱ ἁμαρτίαι ἀφηρέθησαν, ὅτι ἔπαθον διὰ τὸ
 ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τί δὲ οἱ καρποὶ αὐ-
 10 τῶν ποικίλοι εἰσιν, τινὲς δὲ ὑπερέχοντες, ἄκουε. Ὅσοι,
 φησὶν, ἐπ' ἐξουσίαν ἀχθέντες ἐξητάσθησαν καὶ οὐκ
 ἤρνησαντο, ἀλλ' ἔπαθον προθύμως, οὗτοι μᾶλλον ἐν-
 δοξότεροί εἰσι παρὰ τῷ κυρίῳ. Τούτων ὁ καρπὸς
 ἐστὶν ὁ ὑπερέχων· ὅσοι δὲ δειλοὶ καὶ ἐν δισταγμῷ
 15 ἐγένοντο καὶ ἐλογίσαντο ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, πό-
 τερον ἀρνήσονται ἢ ὁμολογήσουσι, καὶ ἔπαθον, τούτων
 οἱ καρποὶ ἐλάττους εἰσιν, ὅτι ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν
 αὐτῶν ἡ βουλή αὕτη· πονηρὰ γὰρ ἡ βουλή αὕτη, ἵνα
 δοῦλος κύριον ἴδιον ἀρνήσεται. Βλέπετε οὖν ὑμεῖς οἱ
 20 ταῦτα βουλευόμενοι, μήποτε ἡ βουλή αὕτη διαμείνη
 ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ ἀποθανῆσθε ([ἐν]) τῷ
 Θεῷ· ὑμεῖς δὲ οἱ πάσχοντες ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος δο-
 ξ[άζειν] ὀφείλετε τὸν Θεὸν, ὅτι ἀξίους ὑμᾶς ἠγήσατο
 ὁ Θεὸς ἵνα τούτου τὸ ὄνομα βαστάζητε καὶ πᾶσαι
 25 ὑμῶν αἱ ἁμαρτίαι ἰαθῶσιν. [Οὐκοῦν μᾶλλον μακα]ρίζετε
 ἑαυτοὺς; Ἀλλὰ δοκεῖτε ἔργον μέγα πεποιηκέναι, ἐάν
 τις ὑμῶν διὰ τὸν Θεὸν πάθῃ· ζωὴν ὑμῖν ὁ κύριος χα-
 ρίζεται καὶ [οὐ] νοεῖ[τε]· αἱ γὰρ ἁμαρτίαι ὑμῶν κατε-
 βάρῃσαν, καὶ εἰ μὴ πεπόνθατε ἕνεκεν τοῦ ὀνόμα-
 30 τος κυρίου, διὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν τεθνήκειτε . . . .
 τῷ Θεῷ. Ταῦτα ὑμῖν λέγω τοῖς διστάζουσι περὶ
 ἀρνήσεως ἢ ὁμολογήσεως· ὁμολογεῖτε, ὅτι κύριον

24. τούτου] αὐτοῦ?

28. ὑμῶν] ὑμᾶς? an ὑμῶν ὑμᾶς?

30. . . .] πάντως?

ἔχετε *, μήποτε ἀρνούμενοι [παρα]δοθ[ήσησθε] εἰς δεσ-
 μωτήρι[ον]. Εἰ τὰ ἔθνη τοὺς δούλους αὐτῶν κολάζουσιν,
 ἐάν τις ἀρνήσῃται τὸν κύριον ἑαυτοῦ, τί δοκεῖτε ποι-
 ῆσει ὁ κύριος ἡμῶν ὃς [ἔχει π]άντων τὴν ἐξουσίαν;
 Ἄρατε τὰς βουλὰς ταύτας ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν, ἵνα 5
 διὰ παντὸς ζήσητε τῷ Θεῷ.

XXIX. Ἐκ δὲ τοῦ ὄρους τοῦ δωδ[ε]κάτου (τοῦ) λευκοῦ
 οἱ πιστεύσαντες τοιοῦτοί εἰσιν· ὡς νήπια βρέφη εἰσιν,
 οἷς οὐδεμία κακία ἀναβαίνει ἐπὶ τὴν καρδίαν, οὐδὲ
 [ἔγνω]σαν τί ἐστι πονηρία, ἀλλὰ πάντοτε ἐν νηπιότητι 10
 διέμειναν. Οἱ τοιοῦτοι οὖν ἀδιστακτως κατοικοῦσιν
 ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ὅτι] ἐν οὐδενὶ πράγματι
 ἐμίαναν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μετὰ νηπιότητος
 διέμειναν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῶν ἐν τῇ
 αὐτῇ φρονήσει. Ὅσοι οὖν διαμενεῖτε, φησὶ, καὶ ἔσεσθε 15
 ὡς τὰ βρέφη, κακίαν μὴ ἔχοντες, καὶ πάντων τῶν
 προειρημένων ἐνδοξότεροι [ἔσε]σθε· πάντα γὰρ τὰ βρέ-
 φη ἐνδοξά ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ καὶ πρῶτα παρ' αὐτῷ.
 Μακάριοι οὖν ὑμεῖς, ὅσοι ἂν ἄρητε ἀφ' ἑαυτῶν τὴν
 πονηρίαν, ἐνδύσησθε δὲ τὴν ἀκακίαν· πρῶτοι πάντων 20
 ζήσεσθε τῷ Θεῷ. Μετὰ τὸ συντελέσαι αὐτὸν τὰς πα-
 ραβολὰς τῶν ὁρέων λέγω αὐτῷ· κύριε, νῦν μοι δήλω-
 σον περὶ τῶν λίθων τῶν ἠρμένων ἐκ τοῦ πεδίου καὶ
 εἰς τὴν οἰκοδομὴν τεθειμένων ἀντὶ τῶν λίθων τῶν ἠρ-
 μένων [ἐκ] τοῦ πύργου, καὶ τῶν στρογγύλων τῶν τε- 25
 θέντων εἰς τὴν οἰκοδομὴν καὶ τῶν ἔτι στρογγύλων
 ὄντων.

XXX. Ἄκουε, φησὶ, καὶ περὶ τούτων πάντων. Οἱ
 λίθοι οἱ ἐκ τοῦ [πεδί]ου ἠρμένοι καὶ τεθειμένοι εἰς
 τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου ἀντὶ τῶν ἀποβλεβλημένων 30
 αἱ ρίζαι εἰσὶ τοῦ ὄρους τοῦ λευκοῦ τούτου· ἐπεὶ οὖν
 οἱ πιστεύσαντες ἐκ τοῦ ὄρους τοῦ λευκοῦ πάντες ἀκα-
 κοὶ εὐρέθησαν, ἐκέλευσεν ὁ κύριος τοῦ πύργου τού-

1. * Add. τὸν Θεόν?

4. ἡμῶν] ὑμῶν?

τους ἐκ τοῦ ὄρους τούτου βληθῆναι εἰς τὴν οἰκοδο-
 μὴν τοῦ πύργου· ἔγνω γὰρ ὅτι, ἐὰν ἀπέλθῃ-
 σιν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου οἱ λίθοι οὗτοι,
 5 διαμενοῦσι λαμπροὶ, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν μελανίσει.
 E[i] δὲ . . . . .

---

5. Desunt praeter finem huius capituli Similitud. IX. capp. 31—33.,
 et, quibus Sim. X. constat, capita quattuor.

RE C E N S U S

EORUM, QUAE IN TEXTU IPSO TACITE MUTATA SUNT.¹⁾

	Ex apographo.
3, 8.	εἰ] ἦ
— 13.	κτίσιν] κτήσιν
5, 2.	σωθῆναι] σωθεῖναι
— 20.	πάνσεμνον ²⁾
— 33.	ἤλέησε] ἔλεησε
6, 9.	αὐτῆς] αὐτοῦ?
— 25.	ἀποδῶ] ἀποδῆ]
— 27.	πίστει] πίστη
7, 7.	περυσινῆς] περισυνῆς ³⁾
— 31.	ὠφελήθησαν] ὠφελείθησαν
— 32.	ἀσελγείαις] ἀσελγίαις
8, 9.	ἁμαρτήσασι] ἁμαρτήμασι
— 15.	πεπλήρωνται] πεπλήρονται
— 19.	πλήρει] πλήρεις
	8, 25. ὠμοσε] ὠμοσα
	— 30. μνησικάκει] μνησικάκη?
	9, 4. πραγματείαις] πραγματίαις
	— 4 sq. συνανεφύρεις] συνανεφύρης
	— 14. ἀποστράφηθι] ἀποστράφητι
	— 30 sq. προσθεῖναι] προσθεῆναι
	10, 13. ἰδεῖν] εἶδεῖν]
	— 19. ἐδώλιον] ἐδώλιον (ita semper)
	11, 13. εἶασεν] ἴασεν
	— 14. μου] μοι
	— 17. εὐηρεστηκότων] εὐαρεστηκότων
	— 18 sq. λείπει] λυπῆ?
	— 21. ἐργάσωνται] ἐργάσσονται
	12, 17. ἐλκομένους] ἐλκόμενοι

1) Numerorum notis, quae primum obtinent locum, paginae, iis, quae sequuntur, lineae indicantur. Quae antecedunt signum], ea sunt, quae in textum sunt recepta; postposita sunt, quae in codice aut in apographo corrupta leguntur.

2) Teste aliqua ex schedulis cum apographo iunctis (v. Praef. p. VII.), sed iusto serius tradita, in codice habetur: πάνσεπτος, idque textui restituendum est.

3) In cod. ipso, teste aliqua e schedulis modo memoratis, compendium scribendi est, quod aequae solvi potest: περυσινῆς.

- 13, 4. ἀποκαλυφθήσεται] ἀποκαλυφθήσετε
 — 7. ἀναγγείλω] ἀναγγίλω
 — 10. χαρήσονται] χαρίζονται
 — 13. ἀποκαλύψω σοι] ἀποκαλύψωσι
 — 14. πάρεχε] πάρεσχε
 14, 3. κτίσω] κτῆσω
 15, 15. αὐτοῖς] ἑαυτοῖς
 — 21. οἰκοδομεῖται] οἰκοδομηταί
 — 32 sq. ὠργίσθη] ὀργίσθη
 — 33. αὐτοῖς] αὐτοὺς
 — — παρώργισαν] παρώργησαν
 17, 10. ἀσελγείαις] ἀσελγίαις
 — 27. μετατεθήσονται] μετατεθίσονται
 18, 1. ἰδεῖν] εἰδεῖν
 — 11. αὐταῖς] αὐτῆς
 — 12. ἀφέξεται] ἀφέξεται
 — 32. οἰκοδομούμενος] ὠκοδομούμενος
 19, 12. εἰρηνεύετε] εἰρηνεύεται
 — 15. μεταλαμβάνετε] μεταλαμβάνετε
 — — μεταδίδοτε] μεταδίδοτε
 — 23. θελήσετε] θελήσετε
 — 27. ἀπληστίας] ἀπλησίας
 20, 6. ἀποστερήσωσι] ἀποστερήσωσι
 — 8. παιδεύετε] παιδεύεται
 — — εἰρηνεύετε] εἰρηνεύεται
 — 19 sq. περυσινῆ] περυσινῆ¹⁾
 — 29. ταπεινοφροσύνης] ταπεινωφροσύνης
 — 31. ἐνήστευσα] ἐνίστευσα
 — 33. βλέπε] βλέπετε
 21, 1. βλάβης] βλάβεις
 — 6. γένηται] γένεται
 — 7. ὑμῶν] ἡμῶν
 21, 19. ἀκηδίας] ἀκιδίας
 — 20. ἀπερρίψατε] ἀπερίψατε
 — 25. συγκρατηθῆ] συγκρατηθῆ
 22, 9. ἀνενέωσε] ἀνανέωσε
 — 12. ἐδηλοποίησεν] ἐδηλωποίησεν
 — 16. ἰλαρὰν] ἰλαρὴν?
 — 29. αἰτήσης] αἰτήσεις
 23, 11. διψυχῆσης] διψυχῆσεις
 — 17. Οὕτως] Οὗτος?
 — 29. ῥοίζω] ῥύζω
 — 33. παρῆλθον] παρῆλθεν
 24, 6. μήτρα] μήτρα
 — 20. ἐνέφραξε] ἀνέφραξε
 — 23. ἐξήγησαι] ἐκζητήσαι
 — 33. ὄργην] ὄρμην
 25, 2. γεγενῆσθαι] γεγενῆσθαι
 26, 4. παρεκάθισε] περιεκάθισε
 28, 5. φύλασσε] φύλασσαι
 29, 19. ἐνθυμήση] ἐνθυμήσει
 — 26. σε] σοι
 — 27. εὖρη] εὖρει
 30, 5. φησὶν] φουσιν
 — 19. συζῆ] σύξει
 — 24. συντελεῖται] συντελεῖται
 31, 19. ἀγνεία] ἀγνοία
 — 25. τούτων] τοῦ
 33, 10 sq. πονηρὸν] πονηρὰ
 — 26. κατοικῆ] κατοικεῖ
 35, 2. πάση] πάσει
 — 3. ὅλως] ὅλος?
 — 4. συμβαίνει] συμφαίνει
 — 31. συμφορώτερον] συμφορώτερον
 38, 7. φοβεῖται] φοβῖται
 — 17. ποίει] ποιῆ
 — 26. ὑπερηφάνεια] ὑπεριφάνεια

1) Cf. not. ad p. 7, 7.

- 39, 15. ἀγαθώτερον] ἀγαθότε-
ρον
— 17. ἐγκρατεύεται] ἐγκρατεύ-
εται
40, 2. αὐτοῦ] αὐτῶν
— — ζήσῃ] οὐ ζήσῃ
— — καὶ] deest
— 10. ἡμαρτηκῶς] ἡμαρτικῶς
— 12. αἰτοῦ] ἔτοῦ
— 13. γνώσῃ] γνώσει
41, 6. ἀγνοεῖς] ἀγνωεῖς
— 12. ἐκριζοῖ] ἐκριζεῖ
42, 16. ἐπισκοτοῦνται] ἐπισκο-
τοῦται
— 25. πραγματεῖαις] πραγμα-
τεῖαις
43, 8. κολληθῆ] κολλυθῆ
— 11 sq. λυπεῖται] λυπῆται
44, 19. ἀπολλύων] ἀπόλλων
— 24. λαλεῖ] λαλεῖν
— 30. δυνήσεται] δυνήσεται
45, 17. ἄκουε] ἄκουσε
46, 13. μωροῦ] μωρὸν
— 24. κολλᾶται] κοπιᾶται
48, 11 sq. ἐμπεφυρμένους] ἐκπε-
φυρμένους
— 23 sq. αὐται — θεοῦ] bis
49, 2. ἴδη σε] ἴδητε
50, 15. συγχυθῆναι] συγχυσθῆ-
ναι
— 28. ἄφρον] ἄφρων

E codice.
53, 10. ἡ γὰρ] οἱ γὰρ
53, 14 sq. ἐτοιμάζων] ἡτοιμάζων
54, 12. ἀγαλλιῶμενος] ἀγαλλιω-
μένως?
— 26. ὅταν] bis
55, 27. βληχρὰν] βλιχρὰν
56, 16. συνίει] συνῆει
— 31. συιέντες] συιόντες
58, 3. οἱ εὐθαλεῖς ὄντες] bis
60, 13. ὃν εἶχε κληρονόμον] bis
61, 4 sq. αὐτοῦ γενέσθαι] bis
62, 29. βληχροὶ] βλιχροὶ
64, 21. καὶ non perspicuum; fort.
prorsus deest.
66, 6. ἄγωμεν] ἄγομεν?
67, 15 sq. δερόμενα] δαιρόμενα
— 23. καὶ πικρὸς super linea
69, 3. καθαρῖσαι] καθαρῆσαι
70, 4. κελεύσῃς] κελεύσεις
— 14 sq. καθαρῖσωσι] καθαρῆ-
σωσι
71, 23. μου] σου
75, 27. τὸ super linea

Ex apographo.
76, 13. ἴδια τάγματα] ἐνδια-
τάγματα
77, 32. ἀσήπτους] ἀσήπους
78, 7. οὐ μετανοήσουσιν] οὐ
μετανοήσωσιν
— 21. αὐτοῖς] ἑαυτοῖς
79, 11. ἐμπεφυρμένοι] ἐκπεφυρ-
μένοι
— 22. κατοικήσουσιν] κατοική-
σωσιν]
— 33. πλουτήσαντες] πλουτί-
σαντες
— 34. ὑπερηφανίαν] ὑπεριφα-
νίαν
80, 8. κenoδοξίαις] καινοδοξίαις
81, 19. καθαρῖσωσιν] καθαρῖ-
σωσιν
82, 1. ἦς] εἰς
— 20. ἐπικαύσῃ] ἐπικεκαύσει
— 32. ἔνατον] ἔννατον
85, 20. ἥλασσον] ἧλασσον
— 22. ἀλλ' ὡς] ἄλλοι ὡς¹⁾
— 27. ἀπενεχθῆναι] ἀπεχθῆναι
— 30. ὄλωσ] ὄλους

1) Legi etiam possit ἀλλ' οἴοι.

112 RECENSUS EORUM, QUAE TACITE MUTATA SUNT.

— —	ἐπιδίδοτε] ἐπιδίδοται	— 12.	ἡμῖν] ὑμῖν
— 31.	τίθεςθε] τίθεςθαι	93, 4.	σε] σοι
— 33.	φασί] φησὶ	— 25.	ἦ] ἦν
85, 12.	δοκιμάση] δοκιμάσει	— 26.	ἔχη] ἔχει
— 17.	ὀρέων] ὀρνέων	94, 5.	ἀποδοκιμάσαντα] ἀποδοκιμάσαντας
— 24.	κεκαθήκαμεν] κεκαθήκαμεν	95, 4.	ἀνεκαίνισεν] ἀνακαίνισεν
87, 5.	τηροῦσαι] τυροῦσαι	— 6.	ἀνενέωσε] ἀνανέωσε
— 6.	ἤρξαντο] ἤρξατο	— 9.	Ὅτι ²⁾
— 10.	ὠκοδομημένων] οἰκοδομημένων	— 10.	οὐδόλως] οὐδούλως
88, 24.	προσοχθήση] προσοχθήση		
89, 10.	ἀπενεχθῆναι] ἀπεχθῆναι		
— 20.	τῆς οἰκοδομῆς] τὴν οἰκοδομήν	E codice.	
90, 23.	πύργῳ] μικρῷ	97, 20.	γεγόνεισαν] γεγόνασιν
91, 23.	ἔφερον] ἔφεραν?	99, 6.	ἔξ] ἔξω
92, 7.	περίμεινον] περίμενον	— 14.	ὀφείλων ἀγαθαποιεῖν] ὁ φιλῶν ἄγαθον
— 9.	ἔρχομαι] ἔρχεται	100, 13.	ψιλοῦ] ὑψηλοῦ
— 11.	μοι] με	101, 15.	γυναιξίν] πράξειςιν
		105, 8.	ταχινὸς] ταχεινὸς.

2) Codicis ipsius scriptio in aliqua earum schedularum, quae apographo additae sunt, depicta etiam legi possit: ἔτι, quod ubi fit, non est quod postea excidisse aliquid statuamus.

INDEX GRAECUS.

- ἀβροχία 56, 20.
 ἀγαθώτατος 5, 15. ἀγαθότερος 39, 15. 31.
 ἀγαλλιᾶσθαι 34, 16.
 Ἀγάπη 18, 17.
 ἀγίασμα 11, 25.
 ἀγρικοῖς (ἀγροίκοις?) ἀσελγείαις 51, 19.
 ἀδελφότης 39, 24.
 ἀθειεῖν εἰς τὸν θεόν 7, 28. ἀθετεῖν τὸν θεόν 28, 17.
 ἀθῶος 28, 1.
 αἰσχυντηρός 36, 8.
 αἰτεῖσθαι ἵνα — 21, 4.
 αἰχμαλωτισμός 4, 24.
 Ἀκακία 5, 23. 9, 9. 18, 16.
 ἀκαταστασία 68, 1.
 ἀκαταστατεῖν 35, 1. 68, 3.
 ἀκηδία 21, 19.
 ἀκηδιαστής 50, 4.
 ἀλατόμητος 98, 11.
 ἄλλη καὶ ἄλλη ἰδέα 82, 14. 98, 17. 21. ἄλλοις καὶ ἄλλοις καρποῖς 83, 4. 105, 35.
 ἀμνησικάκος 39, 25. 40, 16.
 ἀνά δύο παρθένοι 83, 20.
 ἀναβαίνειν. ἀναβήτω μηδεμία ἐπιθυμία ἐν τῇ καρδίᾳ σου 59, 16. ἀνέβη ἐπιθυμία 4, 21. 5, 17. 21. ἀνέβη περὶ αὐτῆς (i. e. ἐπιθυμία αὐτῆς) 5, 17. ἀναβαινέτω ἐπὶ τὴν καρδίαν περὶ γυναικὸς ἄλλοτρίας 29, 13. ἀναβαίνει ἐπὶ τὴν καρδίαν ἢ ἐνθύμησις 29, 17. et similia 31, 4. 36, 31. 37, 5. εἰς τὴν καρδίαν est 36, 14: sed ἐπὶ τὴν apud Antiochum. Cum infinitivo ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν δύνασθαι — 50, 7. ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν μετανοῆσαι 17, 29. αὐτοῖς ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν τοῦ μετανοῆσαι 17, 8. ubi delendum τοῦ. ἀναβαίνει ἐπὶ τὴν καρδίαν ὅτι 68, 6.
 ἀναγνώσεις (vitiose pro ἀναγνώσῃ) 10, 4.
 ἀναγράφεται μοι ἁμάρτημα 5, 2.
 ἀναιδευσάμενος ἐπ' αὐτήν 17, 19.
 ἀνά μέσον 83, 20.
 * ἀνανεοποιεῖσθαι 22, 20
 ἀναπλῆ(?) 55, 28.
 * ἀναφανίζεσθαι 20, 17.
 ἀνδρίζεσθαι 7, 5. 22, 6.
 ἀνιάτως(?) 28, 8.
 ἀνοδία 12, 31. 17, 2. 6.
 * ἀνονειδίστως 103, 26.
 ἀνοχὴ τῆς οἰκοδομῆς 86, 3.
 ἀντιπαλαῖσαι et καταπαλαῖσαι 52, 1.
 ἄξιος ἵνα — 14, 14. 30, 29. ἄξιον ἵνα — 23, 4.
 ἀπηγγείλατο 6, 25. vitiose pro ἐπηγγείλατο. Recte scriptum 10, 8. 12, 5. 26, 24. 26. 54, 16.
 ἀπαρνήσαι (ἀπαρνήσασθαι) 54, 3.
 ἀπέλθης ἐν τῇ πόλει σου 54, 11.
 ἀπληστία (codex ἀπλησία) 19, 27.
 Ἀπλότης 18, 15.
 ἀπό. κατεφθάρης ἀπὸ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων 5, 31. ἐφθαρμένος ἀπὸ τῶν προτέρων πραγμάτων 22, 5. συνεκόπη ἀπὸ τῆς λύπης 26, 13.
 * ἀπογνωρίζεσθαι 8, 26.
 ἀποκατασταθῆναι 71, 18.
 ἀπόκενος 34, 5. 52, 3. 6. 8. 9.
 ἀποκρίψω ἀπὸ σοῦ 93, 6.
 ἀποπλανᾶν 34, 1. 2. ἀποπλανᾶσθαι 43, 21. 101, 4.
 ἀπορρηγνύναι. ἀπερρωγῶς ὑπὸ τῶν ὑδάτων τόπος 3, 17.
 ἀποστερητής 28, 23.
 * ἀποστιβάζειν 47, 2.

- ἀποτάξασθαι τῷ ἀγγέλῳ τῆς πο-
 νηρίας 37, 11.
 ἀποτυφλοῦται ἀπὸ τῆς διανοίας
 τῆς ἀγαθῆς 35, 3.
 ἀποχωρίζειν. ἀποκεχωρισμένος
 τόπος 10, 15.
 ἀπροσκόπως 35, 29.
 Ἀρχαδία 82, 12.
 ἀσβόλη 87, 11.
 ἀσηπτος 77, 32.
 ἄσκιος ἄνοδος 3, 15.
 ἄσιλος 25, 20. 64, 24.
 ἀπλαγχνος καὶ πικρός 67, 23.
 ἀστονάχητος 5, 12.
 ἀσυγκρασία(?) 19, 18.
 ἀσύγκριτος 37, 19.
 ἄτερ 63, 5. 64, 4. 65, 9. 94, 10.
 105, 26.
 ἀφίνουσι 17, 4. V. Praef. p. XXIX.
 ἀφυπνώσαι 3, 14.
 ἀχώρητος 27, 4.
 ἀψίνθιον 33, 12.

 βεβηλοῦν 77, 15.
 βιβλιόριον 7, 15. 18. 22. (βιβλίον
 est 9, 22. 29.)
 βλαστῶντα 57, 16. 18.

 γάρ. ἀποκαλύψω σοι γὰρ τὰ
 πάντα 13, 13.
 γνωρίζειν τινὶ τί 7, 12. 8, 5. 25,
 6. 38, 13. 48, 13.
 Γραπτή 9, 33. 10, 2.

 δειλαινέσθαι 82, 11.
 δεκτὴ νηστεία 59, 9. 20. δεκτὴ
 θυσία 62, 3.
 διαπορεῖσθαι 83, 30.
 δίδόναι. ἀποδώσωσιν 28, 22.
 δικαιουῖσθαι ἀπὸ — 19, 10. 33, 31.
 διψυχεῖν 8, 21. 12, 1. 13, 24. 23,
 11. et alibi.
 διψυχία 8, 11. 17, 3. 21, 7. 15.
 et alibi.
 δίψυχος 14, 18. 34, 5. 50, 28. et
 alibi.
 δρᾶξαι (ῥῆξαι ap. Clem. Alex.)
 45, 1.
 δυναμοῦν 63, 14.
 δυσαχθεῖς (δυσκατόρθωτοι apud
 Athanasium) ἐντολαί 51, 13.

 εἶν pro ἄν cum pronomine rela-
 tivo ὅς et ὅσος 11, 26. 13, 19.
 23. 25. 32, 8. 35, 14. 44, 26.
 69, 20. 84, 1.
 εἶντοῦ pro εἶμαντοῦ 23, 16. pro
 σεαυτοῦ 41, 11. 55, 4.: sed σε-
 αυτοῦ recte scriptum 54, 7.
 61, 11.
 ἔγγραφος 62, 4.
 Ἐγκράτεια 18, 9.
 ἐγκρατεύεσθαι (τι vel τινος vel
 ἀπό τινος) 35, 17. 38, 13. 16.
 17. 19. 28. 30. 39, 1. 5. 8. 17.
 ἐθελουδιδάσκαλος(?) 102, 11.
 ἐκβάλλειν τινὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ
 3, 6.
 ἐκζητεῖν 13, 28.
 ἔκθαμβος 10, 22.
 ἐκκακεῖν 41, 10.
 ἐκκόλαψις 83, 14.
 * ἔκφρικτος 5, 19. 6, 14.
 ἐλαφροῖα φρενῶν 34, 21.
 Ἐλλάδ 9, 18.
 ἔλεγχος σύ μοι εἶ 4, 7.
 ἔλεος, τό 19, 9. 20, 4.
 ἐμπεφυρμένος 48, 9. 79, 12. 101, 1.
 ἐνδυναμοῦν 53, 4. 65, 22. ἐνδυ-
 ναμοῦσθαι 22, 10. 35, 13. 14.
 52, 35. 62, 33. 82, 2.
 ἐντεθρομισμένος 34, 15.
 ἐνίσχυσόν με τοῦ κατακυριεῦσαι
 50, 25.
 ἐννεύειν 11, 13.
 ἐξακριβάζεσθαι 31, 10. 20.
 ἐξάπινα 88, 23.
 ἐξομολογεῖσθαι τὰς ἁμαρτίας 4,
 1. 10, 27. 11, 1.
 ἐπανακεῖσθαι 22, 4.
 ἐπερώτημα 44, 24.
 ἐπίγειον πνεῦμα 41, 23.
 ἐπιζητεῖν 21, 12.
 ἐπιρρίπτειν τὰς καρδίας ἐπὶ τὸν
 κύριον 24, 30.
 ἐπισπουδάξειν 56, 7.
 Ἐπιστήμη 18, 16.
 ἐπιχορηγεῖν 56, 4. et infra sae-
 rius.
 ἐποικοδομεῖσθαι 86, 2.
 ἐπταπλασίως 68, 21.
 * ἐρημώδης 104, 15. 27.
 ἐρωτᾶν ἵνα — 20, 16. 18. 23, 24.
 ἐρωτᾶν κατὰ τοῦ κυρίου 12, 4.
 ευθαλεῖς βοτάναι 82, 25.
 εὐθηνοῦν (fertile) ὄρος 82, 27.
 εὐθηνία 33, 2.
 εὐκοπος 51, 16.

- εὐκόπως 50, 6.
 εὐλαβῶς ἔχειν πρὸς τινα 4, 14.
 εἰσοδοῦσθαι 68, 5, 11.
 εἰσπλαγχνία 5, 32, 8, 29, 24, 14.
 εἰσπλαγχνίζεσθαι 22, 8, 31, 30, 40, 15, 77, 22, 81, 11.
 εὐσταθεῖν 34, 7, 67, 17, 70, 24.
 ἕως ποῦτε 16, 16.
 Θεγρί 24, 20.
 Θεμελιοῦν 6, 1, 20, 13, 31, 14, 22.
 ἰσχυροποιεῖν 5, 33, 6, 2, 22, 11, 19, 23, 6, 26, 16.
 ἰσχυροποίησις 22, 11.
 καθαρίζεσθαι ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν et sim. 8, 32, 11, 32, 12, 1, 19, 5, 81, 19, et alibi.
 καθέζεται 12, 7.
 καθίζειν. κεκαθήκαμεν (codex κεκαθήκαμεν) 86, 26.
 καί γε pro καίπερ 41, 13.
 καρδιογνώστης 31, 26.
 κάρπασον 10, 21.
 κατακάλυψις 24, 7.
 κατάκαρπα δένδρα 83, 3.
 κατακρίνειν. κατέκρινά σοι (σου?) 4, 15.
 κατακυριεύειν 32, 25, 37, 23, 41, 17, 48, 25, 49, 9, 50, 25, 51, 3, 6, 83, 34.
 καταλαλιά 27, 15, 18, 102, 27, 31.
 κατάλαλος 69, 23, 78, 17.
 καταπιστεύειν 41, 20.
 κατηρτίσθη ὁ κόσμος 9, 27.
 κατασκήνωσις 64, 23.
 κατάσκιον ὄρος 82, 33.
 καταχύματος 19, 15.
 κατέναντι 7, 15, 12, 10, 20, 9.
 κατεπίθνημος 11, 30, 18, 1.
 κατισχύσει κρατῆσαι 18, 26. κατισχύειν πονηρίας 9, 10.
 κενόσπουδος 86, 25.
 κενοῦνται ἀπὸ τῆς διανοίας αὐτῶν 42, 22.
 Κλήμης 9, 33, 10, 1.
 κοκκάριον 47, 21.
 κονιορτός (recentior forma pro κονιορτός) 23, 14, 17, 19. V. Praefat. p. XXIX.
 κόπους παρέρχειν 13, 14.
 κραιπάλαι 36, 28.
 κρίνειν. κέκρικας σεαυτῷ τοῦ μὴ δύνασθαι — φυλαχθῆναι 50, 11.
 κροκώδης 66, 8.
 κυριότης 63, 34.
 λαμβάνειν. ἐλάβατε 22, 22.
 λατομεῖν 84, 16, 85, 15, 86, 18, 87, 24, 29.
 λατόμος 90, 11.
 μᾶλλον καὶ μᾶλλον 82, 26.
 *μασιῶδες ὄρος 82, 12.
 *ματαίωμα 61, 25.
 μέθυσμα, μεθύσματα 36, 27, 38, 22, 48, 19.
 μή. βλέπε μὴ ἀσύμφορόν ἐστιν 54, 2.
 μῆνις γίνεται ἐκ τῆς ὀργῆς 34, 21.
 μηνιῶντες 10, 31.
 μηρυκώμενα πρόβατα 83, 2.
 μνησικακία 9, 1.
 μοιχᾶσθαι 30, 7, 17.
 Μωδάδ 9, 18.
 μεμωραμένος 102, 28.
 Μωσεῖ 9, 18.
 νίκος 48, 36, 49, 7.
 νοῖ 98, 24. τοῦ νοός 98, 26.
 ὀλοτελής 16, 13, 22, 28.
 ὀλοτελῶς 22, 26.
 ὀμαλά 22, 26.
 ὀξυχολεῖν 43, 11.
 ὀξυχολία 32, 29, 33, 2 seqq. 34.
 ὀξύχολος 35, 24.
 ὄραμα 14, 16.
 ὀρθρινός 59, 1.
 οὐαί 24, 24.
 παλαιοῦσθαι ταῖς λύπαις 21, 21.
 πάνσεπτος (v. p. 109. not.) 5, 20.
 παντοκράτωρ 13, 32.
 παραπικραίνεσθαι 70, 14.
 παραπλησιάζοντα 50, 24.
 παράπτωμα 32, 20, 41, 6.
 παραφνάδες 73, 5. et saepius.
 παρενθυμειῖσθαι 9, 4, 50, 10, 60, 23.
 παροργίζειν 15, 33.
 παῦσαι ἀπὸ — 19, 11.
 παῦσαι ἐρωτᾶν 11, 4. Corrige ἐρωτῶν, ut est 17, 32.
 περιεργος περί τινος 25, 25.
 περίλυπος 20, 27.

- περίπικρος 67, 7.
 περιχαρής ἐγενόμην τοῦ ἰδεῖν (?)
 18, 2.
 Πίστις 18, 8.
 πλατυσμός μέγας 34, 15.
 πνευματοφόρος 47, 9.
 ποιήσις 31, 31. 40, 18.
 * πολνευσπλαγγνία 77, 8.
 πολνεύσπλαγγνος 31, 30. 40, 15.
 62, 31.
 πολύλαλος 46, 16.
 πολυπλοκία 31, 28.
 πονηριῶν τῶν πονηρῶν 17, 17.
 πορευέσθαι ἐν — 26, 22. 31, 13.
 32, 22. 35, 28. 36, 2. 39, 11. 32.
 49, 19. 51, 18. 65, 22. 24. 71,
 21. 26. 81, 23. 95, 29. 32. Ra-
 rius omisso ἐν, ut 35, 24. 31.
 32. 65, 16. 67, 28.
 ποταπός 14, 13. 38, 20. 67, 32.
 προόν 64, 10.
 προσεύχασθαι πρὸς τὸν θεόν 4, 28.
 προσοχθίζειν 88, 24. 89, 9. 12. etc.
 πρωτοκαθεδρία 46, 15.
 πρωτοκαθεδρίτης 19, 29.
 πτελέα καὶ ἄμπελος 55 et 56.
 * πτωχότης 21, 33.
 πωροῦν. ἡ καρδία πεπώρωται
 ἀπὸ τῶν προτέρων μου πρά-
 ξων 30, 31. 51, 10.
 ῥοῖζος 23, 29.
 ῥόζος (i. q. ῥζος) 67, 5. V. Prae-
 fat. p. XXIX.
 σαπροὶ λίθοι 86, 13.
 Σεμνότης 18, 16.
 Σίβυλλα 9, 23.
 σίφων ὕδατος 47, 15.
 σιφωνίζειν 47, 15.
 σκανδαλίζεσθαι 39, 26.
 σκαφήσαι (σκαφήναι) 64, 4.
 σκιρροῦν. ἐσκιρρωμένοι τὴν καρ-
 δίαν 20, 1.
 σκολιότης 19, 11.
 σκωρία 25, 15.
 σπαταλᾶν 66, 10. 67, 9.
 σπλαγγνίζεσθαι 67, 24. 71, 5.
 στατίων 59, 1. 2. (Est vocabulum
 Latinum, de quo v. Ducang.
 Glossar. p. 1430.)
 στιβάζειν 47, 1.
 στρεβλή ὁδός 35, 24. 26.
 στρέβλου σεαυτόν 83, 34.
 συγκληρονόμος 60, 22. 25.
 συγκοπίαν 64, 15.
 συγκρατεῖν 88, 18. 94, 8.
 συγκρατεῖν τὴν ἀσθένειαν 21, 25.
 συγκροτεῖν 63, 17.
 σύμβιος, ἡ, 8, 2.
 συνανεφύρης 9, 4.
 συνείδησις 29, 1.
 συνευδοκεῖν 60, 24. 61, 4.
 συνοψίζειν 61, 30. συνοψίζειν
 τὰς ὥρας 10, 18.
 σφυροκοπεῖν 6, 3.
 σχισμαί 12, 26. 16, 5. et alibi.
 ταπεινοφρόνησις 79, 7.
 τηλαυγέστερον δηλοῦν 69, 1.
 τί ὅτι — 86, 9.
 Τιβερίω (Τιβέρει) ποταμῷ 3, 5.
 τόνον οὐκ ἔχει ὁ φόβος 51, 23.
 τουτοῖ vitiose pro ταῦτο vel τουτί
 29, 22.
 τρίβολοι 67, 12. 14. et saepius.
 ὑπαναμνησέσθαι 23, 25.
 ὑπερπλεονάζειν 34, 28.
 ὑπόδουλος 52, 17.
 ὑποκρισία 15, 28.
 ὑπόπυκνος (οὕτω πυκνός?) 20, 32.
 ὑστερεῖσθαι 19, 16. 20. 25. 27, 25.
 39, 19. 61, 32. 105, 27.
 ὑστέρημα 11, 32. 33.
 ὑστέρησις 67, 34.
 φαρμακοί 19, 30.
 φύλαξαι ἀπ' αὐτῆς 33, 26. 28.
 χαλιναγωγεῖν 48, 4.
 χαρακοῦν 59, 26. 31. 60, 9. 62, 13.
 χαριτοῦν 103, 29.
 ὑπὸ χεῖρα ἀμαρτάνειν 32, 2. ὑπὸ
 χεῖρα ἀναγινώσκειν 26, 20.
 χερσοῦν 104, 26.
 χερσοῦσθαι 42, 17. 18.
 ἐψωριακότες 12, 28. 16, 2. 87, 11.
 89, 2. 104, 24.
 ὠμόλινον 75, 23.
 ὡσεὶ cum numeralibus 23, 2. 18.
 23. 24, 4.

